

๕๖๓

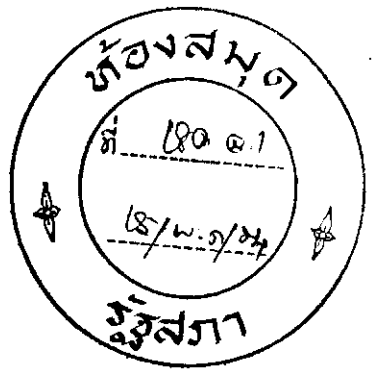
กฎหมายคณะสงฆ์

(รัชกาลที่ ๓ - ปัจจุบัน)

THAI NATIONAL ASSEMBLY LIBRARY

3961128126

KG

82

๑๓๖๒๖

ฉบับที่หอการค้ากรุงเทพฯ

เล่ม

10

5/521๑

สารบัญ

พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕	๑
พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พุทธศักราช ๒๔๘๔	๑๔
พระราชบัญญัติลักษณะปกครองคณะสงฆ์ (สมัยรัชกาลที่ ๕)	๓๕
พระราชบัญญัติลักษณะปกครองคณะสงฆ์ แก้ไขเพิ่มเติม พุทธศักราช ๒๔๗๕	๖๓
พระราชบัญญัติลักษณะปกครองคณะสงฆ์ แก้ไขเพิ่มเติม พุทธศักราช ๒๔๗๗	๖๕
ประกาศพระราชบัญญัติพระสงฆ์สามเณรแลศิษย์วัด (สมัยรัชกาลที่ ๕)	๖๘
ประกาศพระราชบัญญัติเรื่องพระสงฆ์สามเณรลักเพศ (สมัยรัชกาลที่ ๕)	๘๒
กฎหมายพระสงฆ์ (สมัยรัชกาลที่ ๑)	๘๔

ภาคผนวก

กฎหมายเถรสมาคม ฉบับที่ ๑ (พ.ศ. ๒๕๐๖)

- ว่าด้วยระเบียบการประชุมมหาเถรสมาคม ๑๓๗
- กฎมหาเถรสมาคม ฉบับที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๐๖)
กำหนดอำนาจหน้าที่ตามมาตรา ๕ แห่งพระราชบัญญัติ
คณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ ๑๔๕
- กฎมหาเถรสมาคม ฉบับที่ ๓ (พ.ศ. ๒๕๐๖)
ว่าด้วยจำนวนและเขตปกครองคณะสงฆ์ส่วนภูมิภาค ๑๔๕
- กฎมหาเถรสมาคม ฉบับที่ ๓ แก้ไขเพิ่มเติม (พ.ศ. ๒๕๑๕)
ว่าด้วยจำนวนและเขตปกครองคณะสงฆ์ส่วนภูมิภาค ๑๕๔
- กฎมหาเถรสมาคม ฉบับที่ ๓ แก้ไขเพิ่มเติม (พ.ศ. ๒๕๑๕)
ว่าด้วยจำนวนและเขตปกครองคณะสงฆ์ส่วนภูมิภาค ๑๕๗
- กฎมหาเถรสมาคม ฉบับที่ ๔ (พ.ศ. ๒๕๐๖)
ว่าด้วยระเบียบการปกครองคณะสงฆ์ ๑๖๐
- กฎมหาเถรสมาคม ฉบับที่ ๔ แก้ไขเพิ่มเติม (พ.ศ. ๒๕๑๕)
ว่าด้วยระเบียบการปกครองคณะสงฆ์ ๑๗๔
- กฎมหาเถรสมาคม ฉบับที่ ๕ (พ.ศ. ๒๕๐๕)
ว่าด้วยการแต่งตั้งถอดถอนพระสังฆาธิการ ๑๗๗

- กฎหมายเดรสมาคม ฉบับที่ ๕ แก้ไขเพิ่มเติม (พ.ศ. ๒๕๐๔)
ว่าด้วยการแต่งตั้งถอดถอนพระสังฆาธิการ ๒๐๐
- กฎหมายเดรสมาคม ฉบับที่ ๖ (พ.ศ. ๒๕๐๖)
ว่าด้วยการแต่งตั้งผู้รักษาการแทนเจ้าอาวาส ๒๐๖
- กฎหมายเดรสมาคม ฉบับที่ ๖ แก้ไขเพิ่มเติม (พ.ศ. ๒๕๑๑)
ว่าด้วยการแต่งตั้งผู้รักษาการแทนเจ้าอาวาส ๒๑๐
- กฎหมายเดรสมาคม ฉบับที่ ๗ (พ.ศ. ๒๕๐๖)
ว่าด้วยการแต่งตั้งถอดถอนพระอุปัชฌาย์ ๒๑๕
- กฎหมายเดรสมาคม ฉบับที่ ๗ แก้ไขเพิ่มเติม (พ.ศ. ๒๕๑๕)
ว่าด้วยการแต่งตั้งถอดถอนพระอุปัชฌาย์ ๒๓๓
- กฎหมายเดรสมาคม ฉบับที่ ๘ (พ.ศ. ๒๕๐๖)
ว่าด้วยการแต่งตั้งถอดถอนไวยาวัจกร ๒๓๖
- กฎหมายเดรสมาคม ฉบับที่ ๘ (พ.ศ. ๒๕๐๖)
ว่าด้วยการลงนิคหกรรมแก่พระภิกษุ ๒๔๔
- กฎหมายเดรสมาคม ฉบับที่ ๑๐ (พ.ศ. ๒๕๑๓)
ว่าด้วยการแต่งตั้งผู้รักษาการแทนเจ้าอาวาส ๒๔๖

สังฆานัติระเบียบบริหารการคณะสงฆ์ส่วนภูมิภาค	
พุทธศักราช ๒๔๘๕	๒๕๓
สังฆานัติกำหนดเขตภาค พุทธศักราช ๒๔๘๕	๒๖๑
สังฆานัติกำหนดเขตภาค พุทธศักราช ๒๔๘๕ แก้ไขเพิ่มเติม	
พุทธศักราช ๒๔๘๖	๒๖๕
สังฆานัติกำหนดเขตภาค พุทธศักราช ๒๔๘๕ แก้ไขเพิ่มเติม	
พุทธศักราช ๒๔๘๖	๒๖๗
สังฆานัติระเบียบพระคณาธิการ พุทธศักราช ๒๔๘๖	๒๖๘
สังฆานัติระเบียบพระคณาธิการ พุทธศักราช ๒๔๘๖ แก้ไข	
เพิ่มเติม พุทธศักราช ๒๔๘๖	๒๗๒
สังฆานัติระเบียบพระอุปัชฌายะ พุทธศักราช ๒๔๘๗	๒๘๕
สังฆานัติให้โทษประมวลระเบียบวิธีพิจารณาวินิจฉัยอธิกรณ์	
พุทธศักราช ๒๔๘๖	๓๑๐
สังฆานัติระเบียบการแต่งตั้งคณะวินัยธร พุทธศักราช ๒๔๘๕	๓๑๓
ประมวลระเบียบวิธีพิจารณาวินิจฉัยอธิกรณ์	๓๒๗

พระราชบัญญัติ

คณะสงฆ์

พ.ศ. ๒๕๐๕

ภูมิพลอดุลยเดช ป.ร.

ให้ไว้ ณ วันที่ ๒๕ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๐๕

เป็นปีที่ ๑๓ ในรัชกาลปัจจุบัน

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้ประกาศว่า

โดยที่เป็นการสมควรปรับปรุงกฎหมายว่าด้วยคณะสงฆ์ให้เหมาะสมยิ่งขึ้น

จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชบัญญัติขึ้นไว้โดยคำแนะนำและยินยอมของสภาร่างรัฐธรรมนูญในฐานะรัฐสภา ดังต่อไปนี้

มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า "พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕"

มาตรา ๒ พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวัน
ประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

มาตรา ๓ ให้ยกเลิกพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พุทธศักราช

๒๔๘๔

มาตรา ๔ ภายในระยะเวลาหนึ่งปีนับแต่วันที่พระราชบัญญัติ
นี้ใช้บังคับ บรรดาภิกษุภิกษุภิกษุสงฆ์ สังฆานัติ กติกาสงฆ์ กฎองคการ พระ
บัญญัติสามเณรพระสังฆราช ข้อบังคับและระเบียบเกี่ยวกับคณะสงฆ์ที่
ใช้บังคับอยู่ในวันประกาศพระราชบัญญัตินี้ในราชกิจจานุเบกษา ให้คงใช้
บังคับต่อไปเท่าที่ไม่ขัดหรือแย้งกับพระราชบัญญัตินี้ ทั้งนี้จนกว่าจะมีกฎ
กระทรวง กฎมหาเถรสมาคม พระบัญญัติสามเณรพระสังฆราช ข้อบังคับ
หรือระเบียบของมหาเถรสมาคมยกเลิก หรือมีความอย่างเดียวกันหรือ
ขัดหรือแย้งกัน หรือกล่าวไว้เป็นอย่างอื่น

มาตรา ๕ เพื่อประโยชน์แห่งมาตรา ๔ บรรดาอำนาจ
หน้าที่ซึ่งกำหนดไว้ในสังฆานัติ กติกาสงฆ์ กฎองคการ พระบัญญัติ
สามเณรพระสังฆราช ข้อบังคับและระเบียบเกี่ยวกับคณะสงฆ์ให้เป็น

อำนาจหน้าที่ของพระภิกษุตำแหน่งใดหรือคณะกรรมกรสงฆ์ใดซึ่งไม่มี
ในพระราชบัญญัตินี้ ให้มหาเถรสมาคมมีอำนาจกำหนดโดยกฎหมายมหาเถร
สมาคมให้เป็นอำนาจหน้าที่ของพระภิกษุตำแหน่งใด รูปใดหรือหลายรูป
ร่วมกันเป็นคณะตามที่เห็นสมควรได้

มาตรา ๖ ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการรักษา
การตามพระราชบัญญัตินี้ และให้มีอำนาจออกกฎกระทรวงเพื่อปฏิบัติ
การให้เป็นไปตามพระราชบัญญัตินี้

กฎกระทรวงนั้น เมื่อได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้ว
ให้ใช้บังคับได้

หมวด ๑

สมเด็จพระสังฆราช

มาตรา ๗ พระมหากษัตริย์ทรงสถาปนาสมเด็จพระสังฆ
ราช

มาตรา ๘ สมเด็จพระสังฆราชทรงดำรงตำแหน่งสกลมหา

สังฆปริณายก ทรงบัญชาการคณะสงฆ์ และทรงตราพระบัญชาสมเด็จพระสังฆราชโดยไม่ขัดหรือแย้งกับกฎหมายพระธรรมนูญและกฎหมายเดรสมาคม

มาตรา ๕ สมเด็จพระสังฆราชทรงดำรงตำแหน่งประธานกรรมการมหาเถรสมาคม

มาตรา ๑๐ ในเมื่อไม่มีสมเด็จพระสังฆราช ให้สมเด็จพระราชาคณะผู้มีอาวุโสสูงสุดโดยพรรษาปฏิบัติหน้าที่สมเด็จพระสังฆราช

ในเมื่อสมเด็จพระสังฆราชจะไม่ประทับอยู่ในราชอาณาจักรหรือไม่อาจทรงปฏิบัติหน้าที่ได้ สมเด็จพระสังฆราชจะได้ทรงแต่งตั้งให้สมเด็จพระราชาคณะรูปใดรูปหนึ่งปฏิบัติหน้าที่แทนตามที่ได้ทรงแต่งตั้งไว้ ให้สมเด็จพระราชาคณะผู้มีอาวุโสสูงสุดโดยพรรษาปฏิบัติหน้าที่สมเด็จพระสังฆราช

ในกรณีที่สมเด็จพระราชาคณะซึ่งได้รับแต่งตั้งให้ปฏิบัติหน้าที่แทนสมเด็จพระสังฆราชไม่อาจปฏิบัติหน้าที่สมเด็จพระสังฆราชได้ ให้สมเด็จพระราชาคณะรูปอื่นผู้มีอาวุโสสูงสุดโดยพรรษาปฏิบัติหน้าที่สมเด็จพระสังฆราช

ในกรณีที่สมเด็จพระราชาคณะผู้มีอาวุโสสูงสุดโดยพรรษาไม่
อาจปฏิบัติหน้าที่สมเด็จพระสังฆราชได้ ให้สมเด็จพระราชาคณะผู้มีอา-
วุโสรองลงมาโดยพรรษาลำดับปฏิบัติหน้าที่สมเด็จพระสังฆราช

ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการประกาศนามสมเด็จพระ
ราชาคณะผู้ปฏิบัติหน้าที่สมเด็จพระสังฆราชตามมาตรฐานในราชกิจ-
จานุเบกษา

มาตรา ๑๑ สมเด็จพระสังฆราชพ้นจากตำแหน่ง เมื่อ

- (๑) มรณภาพ
- (๒) พ้นจากความเป็นพระภิกษุ
- (๓) ลาออก
- (๔) ทรงพระกรุณาโปรดให้ออก

หมวด ๒

มหาเถรสมาคม

มาตรา ๑๒ มหาเถรสมาคมประกอบด้วยสมเด็จพระสังฆราช

ซึ่งทรงดำรงตำแหน่งประธานกรรมการโดยตำแหน่งสมเด็จพระราชา
คณะทุกรูปเป็นกรรมการโดยตำแหน่ง และพระราชคณะซึ่งสมเด็จพระ
สังฆราชทรงแต่งตั้งมีจำนวนไม่ต่ำกว่าสี่รูปและไม่เกินแปดรูปเป็นกรรม-
การ

มาตรา ๑๓ ให้อธิบดีกรรมการศาสนาเป็นเลขาธิการมหา
เถรสมาคมโดยตำแหน่ง และให้กรรมการศาสนาทำหน้าที่สำนักเลขา-
ธิการมหาเถรสมาคม

มาตรา ๑๔ กรรมการมหาเถรสมาคมซึ่งสมเด็จพระสังฆราช
ทรงแต่งตั้งอยู่ในตำแหน่งคราวละสองปี และอาจได้รับแต่งตั้งอีกได้

มาตรา ๑๕ นอกจากการพ้นจากตำแหน่งตามวาระตาม
มาตรา ๑๔ กรรมการมหาเถรสมาคมซึ่งสมเด็จพระสังฆราชทรงแต่งตั้ง
พ้นจากตำแหน่งเมื่อ

- (๑) มรณภาพ
- (๒) พ้นจากความเป็นพระภิกษุ
- (๓) ลาออก

(๘) สมเด็จพระสังฆราชมีพระบัญชาให้ออก

ในกรณีที่กรรมการมหาเถรสมาคมพ้นจากตำแหน่งก่อนวาระ
สมเด็จพระสังฆราชอาจทรงแต่งตั้งพระราชาคณะรูปใดรูปหนึ่งเป็น
กรรมการแทน

กรรมการซึ่งได้รับแต่งตั้งตามความในวรรคก่อนอยู่ในตำแหน่งตามวาระของผู้ซึ่งตนแทน

มาตรา ๑๖ ในเมื่อประธานกรรมการมหาเถรสมาคมไม่
อาจมาประชุมหรือไม่อยู่ในที่ประชุมมหาเถรสมาคมและมิได้มอบหมาย
ให้สมเด็จพระราชาคณะรูปใดรูปหนึ่งปฏิบัติหน้าที่แทน ให้มหาเถร-
สมาคมแต่งตั้งสมเด็จพระราชาคณะรูปใดรูปหนึ่งปฏิบัติหน้าที่แทน การ
ประชุมมหาเถรสมาคมเพื่อการแต่งตั้งนี้ให้กรรมการซึ่งเป็นสมเด็จพระ
ราชาคณะผู้มีอาวุโสสูงสุดโดยพรรษาเป็นประธานแห่งที่ประชุม

มาตรา ๑๗ การประชุมมหาเถรสมาคมต้องมีกรรมการ
โดยตำแหน่งและกรรมการโดยการแต่งตั้งรวมกันมาประชุมไม่น้อยกว่า
กึ่งหนึ่งของกรรมการทั้งหมด จึงเป็นองค์ประชุม

ระเบียบการประชุมมหาเถรสมาคมให้เป็นไปตามกฎมหาเถร

สมาคม

มาตรา ๑๘ มหาเถรสมาคมมีอำนาจหน้าที่ปกครองคณะสงฆ์ให้เป็นไปโดยเรียบร้อย เพื่อการนี้ให้มีอำนาจตรากฎมหาเถรสมาคมออกข้อบังคับ วางระเบียบหรือออกคำสั่งโดยไม่ขัดหรือแย้งกับกฎหมายและพระธรรมวินัย ไซ้บังคับได้

มาตรา ๑๙ การแต่งตั้งกรรมการมหาเถรสมาคมและการให้กรรมการมหาเถรสมาคมออกจากตำแหน่ง ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ เป็นผู้ลงนามรับสนองพระบัญชาสมเด็จพระสังฆราช

หมวด ๓

การปกครองคณะสงฆ์

มาตรา ๒๐ การจัดระเบียบการปกครองคณะสงฆ์ให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎมหาเถรสมาคม

มาตรา ๒๑ การปกครองคณะสงฆ์ส่วนภูมิภาค ให้จัดแบ่ง

เขตปกครองดังนี้

- (๑) ภาค
- (๒) จังหวัด
- (๓) อำเภอ
- (๔) ตำบล

จำนวนและเขตปกครองดังกล่าวให้เป็นไปตามที่กำหนดใน
กฎหมายธรรมนูญ

มาตรา ๒๒ การปกครองคณะสงฆ์ส่วนภูมิภาค ให้มีพระภิกษุ
เป็นผู้ปกครองตามชั้นตามลำดับ ดังต่อไปนี้

- (๑) เจ้าคณะภาค
- (๒) เจ้าคณะจังหวัด
- (๓) เจ้าคณะอำเภอ
- (๔) เจ้าคณะตำบล

เมื่อมหาดไทยเห็นสมควรจะจัดให้มีรองเจ้าคณะภาค
รองเจ้าคณะจังหวัด รองเจ้าคณะอำเภอ และรองเจ้าคณะตำบล เป็น
ผู้ช่วยเจ้าคณะนั้น ๆ ก็ได้

มาตรา ๒๓ การแต่งตั้ง ถอดถอนพระอุปัชฌาย์ เจ้าอาวาส
รองเจ้าอาวาส ผู้ช่วยเจ้าอาวาส พระภิกษุอันเกี่ยวกับตำแหน่งปกครอง
คณะสงฆ์ตำแหน่งอื่น ๆ และไวยาวัจกร ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธี
การที่กำหนดในกฎหมายเดรสมาคม

หมวด ๔

นิกหกรรมและการสละสมณเพศ

มาตรา ๒๔ พระภิกษุจะต้องรับนิกหกรรมก็ต่อเมื่อกระทำการ
ล่วงละเมิดพระธรรมวินัย และนิกหกรรมที่จะลงแก่พระภิกษุก็ต้องเป็น
นิกหกรรมตามพระธรรมวินัย

มาตรา ๒๕ ภายใต้งค์กับมาตรา ๒๔ มหาเดรสมาคมมี
อำนาจตรากฎหมายเดรสมาคมกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการปฏิบัติ เพื่อ
ให้การลงนิกหกรรมเป็นไปโดยถูกต้อง สะดวก รวดเร็วและเป็นธรรม
และให้ถือว่าเป็นการขบถัญกฎหมายที่มหาเดรสมาคมจะกำหนดในกฎ
มหาเดรสมาคมใหม่มหาเดรสมาคมหรือพระภิกษุผู้ปกครองสงฆ์ตำแหน่ง

โคเป็นผู้มีอำนาจลงนิกหกรรมแก่พระภิกษุผู้ล่วงละเมิดพระธรรมวินัย
ก็ทั้งการกำหนดให้การวินิจฉัยการลงนิกหกรรมให้เป็นอันยุติในชั้นใด ๆ
นั้นด้วย

มาตรา ๒๖ พระภิกษุรูปใดล่วงละเมิดพระธรรมวินัยและ
ได้มีคำวินิจฉัยถึงที่สุดให้ได้รับนิกหกรรมให้สึก ต้องสึกภายในยี่สิบสี่
ชั่วโมงนับแต่เวลาที่ไต่ทราบคำวินิจฉัยนั้น

มาตรา ๒๗ พระภิกษุรูปใดต้องคำวินิจฉัยให้รับนิกหกรรม
ไม่ถึงให้สึก ไม่ยอมรับนิกหกรรมนั้น หรือประพฤติกว้างละเมิดพระ
ธรรมวินัยเป็นอาจีน หรือไม่สังกัดอยู่ในวัดใดวัดหนึ่งกับทั้งไม่มีที่อยู่
เป็นหลักแหล่ง มหาเถรสมาคมมีอำนาจวินิจฉัยและมีคำสั่งให้พระภิกษุ
รูปนั้นสละสมณเพศเสียได้

พระภิกษุผู้ต้องคำวินิจฉัยให้สละสมณเพศตามความในวรรค
ก่อนต้องสึกภายในเจ็ดวันนับแต่วันที่ไต่ทราบคำวินิจฉัยนั้น

มาตรา ๒๘ พระภิกษุรูปใดต้องคำพิพากษาถึงที่สุดให้เป็น
บุคคลล้มละลาย ต้องสึกภายในสามวันนับแต่วันที่คดีถึงที่สุด

มาตรา ๒๕ พระภิกษุรูปใดถูกจับโดยต้องหาว่ากระทำความ
 นิตกาณา เมื่อพนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการไม่เห็นสมควรให้
 ปล่อยชั่วคราวและเจ้าอาวาสแห่งวัดที่พระภิกษุรูปนั้นสังกัดไม่รับมอบตัว
 ไว้ควบคุม หรือพนักงานสอบสวนไม่เห็นสมควรให้เจ้าอาวาสรับตัวไป
 ควบคุม หรือพระภิกษุรูปนั้นมีใ้สังกัดในวัดใดวัดหนึ่ง ให้พนักงานสอบ
 สอนมีอำนาจจัดดำเนินการให้พระภิกษุรูปนั้นสละสมณเพศเสียได้

มาตรา ๓๐ เมื่อจะต้องจำคุก กักขังหรือขังพระภิกษุรูปใด
 ตามคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาล ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจ
 หน้าที่ปฏิบัติการให้เป็นไปตามคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลมีอำนาจ
 ดำเนินการให้พระภิกษุรูปนั้นสละสมณเพศเสียได้และให้รายงานให้ศาล
 ทราบถึงการสละสมณเพศนั้น

หมวด ๕

วัด

มาตรา ๓๑ วัดมีสองอย่าง

(๑) วัดที่ได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมา

(๒) สำนักสงฆ์

มาตรา ๓๒ การสร้าง การตั้ง การรวม การย้าย การยุบ เลิกวัด และการขอรับพระราชทานวิสุงคามสีมา ให้เป็นไปตามวิธีการ ที่กำหนดในกฎกระทรวง

ในกรณียุบเลิกวัด ทรัพย์สินของวัดที่ถูกยุบเลิกให้ตกเป็นศาสน สมบัติกลาง

มาตรา ๓๓ ที่วัดและที่ซึ่งขึ้นต่อวัด มีดังนี้

(๑) ที่วัด คือที่ซึ่งตั้งวัดตลอดจนเขตของวัดนั้น

(๒) ที่ธรณีสงฆ์ คือที่ซึ่งเป็นสมบัติของวัด

(๓) ที่กัลปนา คือที่ซึ่งมีผู้ทิสแต่ผลประโยชน์ให้วัดหรือพระ

ศาสนา

มาตรา ๓๔ ที่วัดและที่ธรณีสงฆ์จะโอนกรรมสิทธิ์ได้ก็แต่ โดยพระราชบัญญัติ และห้ามมิให้บุคคลใดยกอายุความขึ้นต่อสู้กับวัดใน เรื่องทรัพย์สินอันเป็นที่วัดและที่ธรณีสงฆ์

มาตรา ๓๕ ที่วัดและที่ธรณีสงฆ์เป็นทรัพย์สินซึ่งไม่อยู่ใน

ความรับผิดชอบแห่งการบังคับคดี

มาตรา ๓๖ วัตถุประสงค์ใหม่เจ้าอาวาสรูปหนึ่ง และถ้าเป็นการสมควรจะให้มีรองเจ้าอาวาสหรือผู้ช่วยเจ้าอาวาสด้วยก็ได้

มาตรา ๓๗ เจ้าอาวาสมีหน้าที่ดังนี้

(๑) บำรุงรักษาวัด จักกิจการและศาสนสมบัติของวัดให้เป็นไปโดยดี

(๒) ปกครองและสอดส่องให้บรรพชิตและคฤหัสถ์ที่มีที่อยู่หรือพำนักอาศัยอยู่ในวัดนั้นปฏิบัติตามพระธรรมวินัย กฎมหาเถรสมาคม ข้อบังคับ ระเบียบ หรือคำสั่งของมหาเถรสมาคม

(๓) เป็นธุระในการศึกษาอบรมและสั่งสอนพระธรรมวินัยแก่บรรพชิตและคฤหัสถ์

(๔) ให้ความสะดวกตามสมควรในการบำเพ็ญกุศล

มาตรา ๓๘ เจ้าอาวาสมีอำนาจดังนี้

(๑) ห้ามบรรพชิตและคฤหัสถ์ซึ่งมิได้รับอนุญาตของเจ้าอาวาสเข้าไปอยู่อาศัยในวัด

(๒) สั่งให้บรรพชิตและคฤหัสถ์ซึ่งไม่อยู่ในโอวาทของเจ้า

อาวาสออกไปเสียจากวัด

(๓) สั่งให้บรรพชิตและคฤหัสถ์ที่มีที่อยู่หรือพำนักอาศัยในวัดทำงานภายในวัด หรือให้ทำทัณฑ์บนหรือให้ขอขมาโทษในเมื่อบรรพชิตหรือคฤหัสถ์ในวัดนั้นประพฤติผิดคำสั่งเจ้าอาวาสซึ่งได้สั่งโดยชอบด้วยพระธรรมวินัย กฎมหาเถรสมาคม ข้อบังคับ ระเบียบหรือคำสั่งของมหาเถรสมาคม

มาตรา ๓๘ ในกรณีที่ไม่มีเจ้าอาวาสหรือเจ้าอาวาสไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ ให้แต่งตั้งผู้รักษาการแทนเจ้าอาวาส ให้ผู้รักษาการแทนเจ้าอาวาสมีอำนาจและหน้าที่เช่นเดียวกับเจ้าอาวาส

การแต่งตั้งผู้รักษาการแทนเจ้าอาวาส ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎมหาเถรสมาคม

หมวด ๖

ศาสนสมบัติ

มาตรา ๔๐ ศาสนสมบัติแบ่งออกเป็นสองประเภท

(๑) ศาสนสมบัติกลาง ได้แก่ทรัพย์สินของพระศาสนาซึ่งมิใช่

ของวัดใดวัดหนึ่ง

(๒) ศาสนสมบัติของวัด โฉมทรัพย์สิ้นของวัดใดวัดหนึ่ง

การดูแลรักษาและจัดการศาสนสมบัติกลาง ให้เป็นอำนาจหน้าที่ของกรมการศาสนา เพื่อการนี้ให้ถือว่ากรมการศาสนาเป็นเจ้าของศาสนสมบัติกลางนั้นด้วย

การดูแลรักษาและจัดการศาสนสมบัติของวัด ให้เป็นไปตามวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง

มาตรา ๔๑ ให้กระทรวงศึกษาธิการจัดหางบประมาณประจำปีของศาสนสมบัติกลางด้วยความเห็นชอบของมหาเถรสมาคม และเมื่อได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้วให้ใช้งบประมาณนั้นได้

หมวด ๓

บทกำหนดโทษ

มาตรา ๔๒ ผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา ๒๖ มาตรา ๒๗ วรรคสองหรือมาตรา ๒๘ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน

มาตรา ๔๓ ผู้ใด

(๑) หมกสิทธิที่จะได้รับบรรพชาอุปสมบทโดยต้องปาราชิกมาแล้ว แต่มารับบรรพชาอุปสมบทโดยปกิบังความจริง

(๒) ต้องปาราชิกแล้วไม่ละการแต่งกายอย่างเพศบรรพชิต ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน

มาตรา ๔๔ ผู้ใดใส่ความคณะสงฆ์ไทย อันอาจก่อให้เกิดความเสื่อมเสียหรือความแตกแยก ต้องระวางโทษปรับไม่เกินห้าพันบาท หรือจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือทั้งปรับทั้งจำ

หมวด ๔

เบ็ดเตล็ด

มาตรา ๔๕ ให้ถือว่าพระภิกษุซึ่งได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งในการปกครองคณะสงฆ์และไวยาวัจกร เป็นเจ้าพนักงานตามความในประมวลกฎหมายอาญา

มาตรา ๘ การปกครองคณะสงฆ์นอกจากคณะสงฆ์ไทย
ให้เป็นไปตามกฎกระทรวง

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ

จอมพล ส. ธนะรัชต์

นายกรัฐมนตรี

หมายเหตุ เหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้ คือ โดยที่
การจักดำเนินการกิจการคณะสงฆ์ มิใช่เป็นกิจการอันพึงแย่งแยกอำนาจ
ดำเนินการด้วยวัตถุประสงค์เพื่อการวางศูนย์กลางแห่งอำนาจ เช่นที่เป็นอยู่
ตามกฎหมายในปัจจุบัน และโดยที่ระบบเช่นว่านั้นเป็นผลบั่นทอนประ-
สิทธิภาพแห่งการดำเนินการ จึงสมควรแก้ไขปรับปรุงเสียใหม่ให้
สมแก่พระสังฆราชของศาสนิกชนมหาสังฆปริณายกทรงบัญชาการคณะสงฆ์
ทางมหาเถรสมาคม ตามอำนาจกฎหมายและพระธรรมวินัย ทั้งนี้เพื่อ
ความเจริญรุ่งเรืองแห่งพระพุทธศาสนา

(จากราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๗๕ ตอนที่ ๑๑๕ ลงวันที่ ๓๑ ธันวาคม

๒๕๐๕)

พระราชบัญญัติคณะสงฆ์

พุทธศักราช ๒๔๘๔

ในพระปรมาภิไธยสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดล

คณะผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์

(ตามประกาศประธานสภาผู้แทนราษฎร)

ลงวันที่ ๔ สิงหาคม พุทธศักราช ๒๔๘๐

อาทิตยที่พอลภา

พล อ. พิชเยนทรโยธิน

ตราไว้ ณ วันที่ ๑๔ ตุลาคม พุทธศักราช ๒๔๘๔

เป็นปีที่ ๔ ในรัชกาลปัจจุบัน

โดยที่สภาผู้แทนราษฎรลงมติว่า สมควรปรับปรุงกฎหมาย
ว่าด้วยการคณะสงฆ์ให้เหมาะสมยิ่งขึ้น

จึงมีพระบรมราชโองการให้ตราพระราชบัญญัติขึ้นไว้ โดย
คำแนะนำและยินยอมของสภาผู้แทนราษฎร ดังต่อไปนี้

บททั่วไป

มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้ให้เรียกว่า "พระราชบัญญัติคณะ
สงฆ์ พุทธศักราช ๒๔๘๔"

มาตรา ๒ ให้ใช้พระราชบัญญัตินี้ตั้งแต่วันประกาศในราชกิจ-
จานุเบกษาเป็นต้นไป

มาตรา ๓ ตั้งแต่วันใช้พระราชบัญญัตินี้ ให้ยกเลิกบรรดา
กฎหมาย กฎ และข้อบังคับอื่นในส่วนที่มีบัญญัติไว้แล้วในพระราชบัญญัติ
นี้ หรือซึ่งแย้งกับบทแห่งพระราชบัญญัตินี้

มาตรา ๔ ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการรักษา
การตามพระราชบัญญัตินี้ และให้มีอำนาจออกกฎกระทรวงเพื่อปฏิบัติ
การให้เป็นไปตามพระราชบัญญัตินี้

กฎกระทรวงนั้น เมื่อประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้วให้
ใช้บังคับได้

3961128126

หมวด ก .

สมเด็จพระสังฆราช

มาตรา ๕ พระมหากษัตริย์ทรงสถาปนาสมเด็จพระสังฆราช

มาตรา ๖ สมเด็จพระสังฆราชทรงดำรงตำแหน่งสกคมนา-
สังฆปริณายก และทรงบัญชาการคณะสงฆ์โดยบทแห่งพระราชบัญญัติ

มาตรา ๗ สมเด็จพระสังฆราชทรงบัญญัติสังฆาณัติโดยคำแนะนำ
นำของสังฆสภา

มาตรา ๘ สมเด็จพระสังฆราชทรงบริหารการคณะสงฆ์ทาง
คณะสังฆมนตรี

มาตรา ๙ สมเด็จพระสังฆราชทรงวินิจฉัยอธิกรณ์ทางคณะ
วินัยธร

มาตรา ๑๐ ถ้าไม่มีสมเด็จพระสังฆราช หรือสมเด็จพระ
สังฆราชไม่ทรงสามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ชั่วคราว ให้สังฆนายกหรือสังฆ-
มนตรีซึ่งรักษาการแทน ทำหน้าที่บัญชาการคณะสงฆ์แทนสมเด็จพระสังฆ-
ราช

หมวด ๕

สังฆสภา

มาตรา ๑๑. สังฆสภาประกอบด้วยสมาชิก มีจำนวนรวมกันไม่เกินสี่สิบห้ารูป คือ

(๑) พระเถระชั้นธรรมชั้นไป

(๒) พระคณาจารย์เอก.

(๓) พระเปรียญเอก

แต่ทั้งนี้ ถ้ามีจำนวนเกินกว่าที่กำหนด ให้เป็นสมาชิกตามลำดับ

(๑) (๒) (๓) และตามลำดับอาวุโส

มาตรา ๑๒. ทุกคราวสมัยประชุมสามัญ สมเด็จพระสังฆราชทรงตั้งสมาชิกในสังฆสภาตามมติของสังฆสภา ให้เป็นประธานสภาหนึ่งรูป เป็นรองประธานหนึ่งรูป หรือหลายรูปก็ได้

ในการตั้งประธานและรองประธานสังฆสภา ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการลงนามรับสนอง

มาตรา ๑๓. ประธานสภามีหน้าที่ดำเนินกิจการของสภา

ให้เป็นไปตามข้อบังคับ รองประธานมีหน้าที่กระทำการแทนประธาน
ในเมื่อประธานไม่อยู่ หรือไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้

ในขณะที่ยังมีได้ตั้งประธานและรองประธาน หรือในเมื่อประ-
ธานและรองประธานไม่อยู่ในที่ประชุม ให้สมาชิกเลือกตั้งกันเองขึ้น
เป็นประธานการประชุมในคราวประชุมนั้น

มาตรา ๑๔ ในการประชุมสังฆสภาทุกคราว ต้องมีสมาชิก
มาประชุมไม่ต่ำกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมด จึงเป็นองค์ประ-
ชุมได้

ในการประชุมสังฆสภาทุกคราว ถ้าไม่มีข้อซักข้อทางพระ
วินัย นายกรัฐมนตรี รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการหรือผู้แทน
จะเข้าฟังการประชุมด้วยก็ได้ และจะเสนอคำชี้แจงอย่างใดในที่ประ-
ชุมนั้นก็ได้

มาตรา ๑๕ สมาชิกภาพแห่งสังฆสภาลิ้นสุกลง เมื่อ

(๑) ถึงมรณภาพ

(๒) พ้นจากความเป็นพระภิกษุ

(๓) ลาออก

(๔) สังฆสภาวินิจฉัยให้ออกโดยคะแนนเสียงเกินกว่าสองใน

สามของสมาชิกที่มาประชุม

มาตรา ๑๖ ผู้คดีที่จะรับเข้าปรึกษาในที่ประชุมสังฆสถานนั้นจะเสนอได้สามทาง คือ ทางคณะสังฆมนตรีหนึ่ง ทางกระทรวงศึกษาธิการหนึ่ง และทางสมาชิกสังฆสถานหนึ่ง แต่ผู้คดีที่เสนอทางสมาชิกสังฆสถานนั้นต้องให้สังฆนายกรับรอง

มาตรา ๑๗ การลงมติข้อปรึกษานั้น ถ้ามิได้บัญญัติไว้เป็นอย่างอื่นในพระราชบัญญัตินี้ หรือในพระธรรมนูญ ให้ถือเอาเสียงข้างมากเป็นประมาณ

สมาชิกรูปหนึ่งย่อมมีเสียงหนึ่งในการลงคะแนน ถ้ามีจำนวนเสียงลงคะแนนเท่ากัน ให้ประธานในที่ประชุมมีสิทธิชี้ขาดให้เป็นไปทางฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง หรือจะให้ระงับเรื่องนั้นไว้ก็ได้

แต่การตีความพระธรรมนูญ ถ้ามีข้อสงสัยให้ตีความไปในทางรักษาพระธรรมนูญให้เคร่งครัดโดยไม่ต้องลงมติ

มาตรา ๑๘ ในปีหนึ่งให้มีสมัยประชุมสามัญสมัยหนึ่ง หรือหลายสมัยแล้วแต่สภาจะกำหนด สมัยประชุมสามัญสมัยหนึ่ง ให้มีกำหนดเวลาไม่เกินสามสิบวัน แต่สมเด็จพระสังฆราชจะโปรดให้ขยายเวลาออกไปก็ได้

วันเริ่มสมัยประชุมครั้งแรก ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษา-
ธิการ เป็นผู้กำหนด

มาตรา ๑๘ สมเด็จพระสังฆราชทรงเรียกประชุมสังฆสภา
ตามสมัยประชุมและทรงเปิดปิดประชุม

การเปิดปิดประชุม สมเด็จพระสังฆราชจะเสด็จมาทรงทำ
หรือจะโปรดให้สังฆนายกทำหน้าที่ได้

มาตรา ๒๐ เมื่อเป็นการจำเป็น สมเด็จพระสังฆราชจะทรง
เรียกประชุมวิสามันตสังฆสภาได้

อนึ่ง สมเด็จพระสังฆราชจะทรงเรียกประชุมวิสามันตสังฆสภา
เมื่อรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการร้องขอ

ในการนี้ ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการลงนามรับ
สนอง

มาตรา ๒๑ สังฆาณัติยอมบัญญัติได้ในกรณี ดังต่อไปนี้

(๑) กำหนดวิธีการปฏิบัติตามพระธรรมวินัย

(๒) กิจการที่มีบทกฎหมายกำหนดทำให้ทำเป็นสังฆาณัติ

มาตรา ๒๒ สังฆาณัติ กติกาสงฆ์ กฎองค์การ พระบัญญัติ

สมเด็จพระสังฆราช กฏกระทรวง ข้อบังคับและระเบียบ ต้องไม่ขัดกับ
พระธรรมวินัย

สังฆาณัติ จะบัญญัติความผิดและกำหนดทัณฑ์กรรมแก่บรรพชิตผู้
ประพฤติกว้างละเมิดพระวินัยและสังฆาณัติไว้ ให้เป็นโศกหนึ่งต่างหาก
จากโทษตามพระวินัยก็ได้

มาตรา ๒๓ ทัณฑ์กรรมที่จะบัญญัติไว้ในสังฆาณัติเกี่ยวกับช่วยการ
ปฏิบัติล่วงละเมิดพระวินัยและสังฆาณัตินั้น ให้กำหนดได้เจ็ดสถาน ดังนี้

- (๑) ให้สึกและห้ามอุปสมบท
- (๒) ให้สึก
- (๓) ให้ปัพพัชมนิยกรรรม
- (๔) ให้พักหรือเวนคืนตำแหน่งหน้าที่
- (๕) ให้กักบริเวณ
- (๖) ให้ทำงานภายในวัด
- (๗) ให้ทำทัณฑ์บนหรือให้ขอขมาโทษ

มาตรา ๒๔ เมื่อสังฆสภาได้ร่างสังฆาณัติขึ้นสำเร็จแล้ว ให้

สังฆนายกนำขึ้นถวายสมเด็จพระสังฆราช เพื่อลงพระนาม และเมื่อได้
ประกาศในแถลงการณคณะสงฆ์แล้วให้ใช้บังคับได้

ถ้าสมเด็จพระสังฆราชไม่ทรงเห็นชอบด้วยร่างสังฆาณัตินั้น จะ
 ได้ประทานคืนมายังสังฆสภาภายในสิบห้าวัน นับแต่วันที่ส่งหมายยกนำขึ้น
 ถวายก็ดี หรือมิได้ประทานคืนมาภายในสิบห้าวันนั้นก็ สังฆสภาจะต้อง
 ปรีกษากันใหม่ และออกเสียงลงคะแนนลับ ถ้าและสังฆสภาลงมติตาม
 เกิม ให้นำร่างสังฆาณัตินั้นขึ้นถวายอีกครั้งหนึ่ง เมื่อสมเด็จพระสังฆ-
 ราชมิได้ลงพระนามภายในเจ็ดวันแล้ว ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวง
 ศึกษาธิการพิจารณา ถ้าเห็นสมควรก็ให้นำร่างสังฆาณัตินั้นเสนอประ-
 ธานสังฆสภาภายในเจ็ดวัน ในกรณีเช่นนี้ให้ประธานสังฆสภาลงนาม
 ประกาศสังฆาณัตินั้น ไซ้บังคับได้

มาตรา ๒๕ สังฆสภามีอำนาจเลือกสมาชิกสังฆสภา ตั้งเป็น
 คณะกรรมการสามัญและมีอำนาจเลือกพระภิกษุหนึ่ง เป็นสมาชิกสังฆสภา
 หรือมิได้เป็นสมาชิกสังฆสภาก็ตาม ตั้งเป็นคณะกรรมการวิสามัญ เพื่อ
 กระทำกิจการหรือพิจารณาสอบสวนข้อความอันอยู่ในางงานของสังฆสภา
 หรือที่เกี่ยวกับการคณะสงฆ์

การประชุมคณะกรรมการ จะต้องมีการประชุมเข้าประ-
 ชุมไม่ต่ำกว่าถึงจำนวน จึงเป็นองค์ประชุมได้

มาตรา ๒๖ สังกษณามีอำนาจตั้งข้อบังคับการประชุมและการ
ปรึกษาของสังฆสภา เพื่อดำเนินการตามบทแห่งพระราชบัญญัตินี้

มาตรา ๒๗ การโฆษณาข้อความที่เกี่ยวกับการประชุมสังฆ
สภา คณะกรรมการสังฆสภา คณะสังฆมนตรี หรือคณะกรรมการที่คณะ
สังฆมนตรีตั้งขึ้นให้พิจารณาเป็นการลับ จะทำได้ก็ต่อเมื่อได้รับอนุญาตจาก
รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ

หมวด ๓

คณะสังฆมนตรี

มาตรา ๒๘ สมเด็จพระสังฆราชทรงตั้งสังฆมนตรีขึ้นคณะ
หนึ่ง ประกอบด้วยสังฆนายกคนหนึ่ง และสังฆมนตรีอีกไม่เกินเก้ารูป

ในการตั้งคณะสังฆมนตรี ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษา-
ธิการ เป็นผู้ลงชื่อรับสนอง

มาตรา ๒๙ สังฆนายกและสังฆมนตรีอย่างน้อยสี่รูป ต้อง
เลือกจากสมาชิกของสังฆสภานั้นจะเลือกจากพระภิกษุผู้มีความรู้
ความชำนาญเป็นพิเศษ แม้มิได้เป็นสมาชิกของสังฆสภาก็ได้

สังฆมนตรีผู้มีไ้เป็นสมาชิกสังฆสภา ย่อมมีสิทธิเข้าประชุมและ
แสดงความเห็นในสังฆสภาได้ แต่ไม่มีสิทธิออกเสียงลงคะแนน

มาตรา ๓๐ สังฆนายกต้องรับผิดชอบในการบริหารการคณะ
สงฆ์ ส่วนสังฆมนตรีผู้ได้รับแต่งตั้งให้บริหารองค์การใด ต้องรับผิดชอบ
ในหน้าที่องค์การนั้น และสังฆมนตรีทุกรูปจะได้รับแต่งตั้งให้บริหารองค์
การใดหรือไม่ก็ตาม ต้องรับผิดชอบร่วมกันในกิจการทั่วไปของคณะสังฆ
มนตรี

มาตรา ๓๑ คณะสังฆมนตรีต้องออกจากหน้าที่บริหารการ
คณะสงฆ์ เมื่อได้รับหน้าที่บริหารการคณะสงฆ์เป็นเวลาครบสี่ปีแล้ว
หรือลาออกทั้งคณะ หรือความเป็นสังฆนายกได้สิ้นสุดลง คณะสังฆมนตรี
ที่ออกนั้นต้องอยู่ในตำแหน่ง เพื่อกำเนิการต่อไปจนกว่าคณะสังฆมนตรี
ที่ตั้งขึ้นใหม่จะเข้ารับหน้าที่

นอกจากนี้ ความเป็นสังฆมนตรีจะสิ้นสุดลง เฉพาะรูป เมื่อ

(๑) ถึงมรณภาพ

(๒) พ้นจากความเป็นพระภิกษุ

(๓) ลาออก

(๔) รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการถวายความเห็นให้
ลาออก

มาตรา ๓๒ สมเด็จพระสังฆราชทรงไว้ซึ่งสิทธิที่จะทรงตรา
กติกาสงฆ์ตามที่ระบุไว้ในสังฆานัติ

มาตรา ๓๓ ให้จัดระเบียบบริหารการคณะสงฆ์ส่วนกลางเป็น
องค์การต่าง ๆ คือ

- (๑) องค์การปกครอง
- (๒) องค์การศึกษา
- (๓) องค์การเผยแผร่
- (๔) องค์การสาธารณูปการ

นอกจากนี้จะมีสังฆานัติกำหนดให้มีองค์การอื่นเพิ่มขึ้นอีกก็
ได้

ทุกองค์การต้องมีสังฆมนตรีรูปหนึ่ง เป็นผู้ว่าการบังคับบัญชารับ
นิคชอบ ถ้าจำเป็นจะมีสังฆมนตรีช่วยว่าการก็ได้

มาตรา ๓๔ ระเบียบบริหารการคณะสงฆ์ส่วนภูมิภาค ให้เป็น
ไปตามที่กำหนดไว้ในสังฆานัติ

มาตรา ๓๕ ให้มีเจ้าคณะตรวจการในภาคต่าง ๆ ตามที่จะ
มีสังฆาณัติกำหนดไว้

เจ้าคณะตรวจการมีอำนาจหน้าที่ควบคุม สั่งการ และแนะนำ
ชี้แจงกิจการอันเกี่ยวกับการบริหารคณะสงฆ์ให้เป็นไปตามพระธรรมวินัย
สังฆาณัติ กติกาสงฆ์ กฎองค์การ กฎหมาย ข้อบังคับ และระเบียบ

มาตรา ๓๖ ภายใต้บังคับแห่งมาตรา ๑๒ มาตรา ๒๐ และ
มาตรา ๒๔ สังฆาณัติ กติกาสงฆ์ และพระบัญญัติสมเด็จพระสังฆราช
อันเกี่ยวกับการคณะสงฆ์นั้น ต้องมีสังฆมนตรีรูปหนึ่งลงนามรับสนอง

มาตรา ๓๗ การแต่งตั้ง ถอดถอน หรือโยกย้ายพระอุปัชฌาย์
และพระภิกษุ อันเกี่ยวกับตำแหน่งการบริหารการคณะสงฆ์ ให้กระทำ
ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดไว้ในสังฆาณัติ

หมวด ๔

วัด

มาตรา ๓๘ วัดมีสองอย่าง

(๑) วัดที่ได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมาแล้ว

(๒) สำนักสงฆ์

มาตรา ๓๕ การสร้าง การตั้ง การรวม การโอน การย้าย และการยุบเลิกวัดให้เป็นไปตามกฎกระทรวง
การพระราชทานวิสุงคามสีมา ให้กระทำโดยพระบรมราชโอง-
การ

มาตรา ๔๐ ที่วัดและที่ซึ่งชนตอวัดมีดังนี้

- (๑) ที่วัด คือที่ซึ่งตั้งวัดตลอดจนเขตวัดนั้น
- (๒) ที่ธรณีสงฆ์ คือที่ซึ่งเป็นสมบัติของวัด
- (๓) ที่กัลปนา คือที่ซึ่งมีผู้อยุติศแต่ณลประโยชน์ให้วัดหรือพระ

ศาสนา

มาตรา ๔๑ ที่วัดและที่ธรณีสงฆ์ จะโอนกรรมสิทธิ์ได้แต่โดย
พระราชบัญญัติ

มาตรา ๔๒ วัดหนึ่งให้มีเจ้าอาวาสรูปหนึ่ง และถ้าเป็นการ
สมควรจะให้มีรองเจ้าอาวาส หรือผู้ช่วยเจ้าอาวาสรูปหนึ่ง หรือหลาย
รูปก็ได้

มาตรา ๔๓ เจ้าอาวาสมีหน้าที่ดังนี้

(๑) บำรุงรักษาจัดการวัดและสมบัติของวัดให้เป็นไปโดยระเบียบเรียบร้อยตามสังฆานัติ กติกาสงฆ์ กฎองค์การ กฎหมาย ข้อบังคับ และระเบียบ

(๒) ปกครองและสอดส่องให้บรรพชิตและคฤหัสถ์ที่มีถิ่นที่อยู่หรือพำนักอาศัยอยู่ในวัดนั้น ปฏิบัติตามพระธรรมวินัย สังฆานัติ กติกาสงฆ์ กฎองค์การ กฎหมาย ข้อบังคับ และระเบียบ

(๓) เป็นธุระในการศึกษาอบรมและสั่งสอนพระธรรมวินัยแก่บรรพชิตและคฤหัสถ์

(๔) ให้ความสะดวกตามสมควรในการบำเพ็ญกุศล

มาตรา ๔๔ เจ้าอาวาสมีอำนาจดังนี้

(๑) ห้ามบรรพชิตหรือคฤหัสถ์ซึ่งมิได้รับอนุญาตของเจ้าอาวาสเข้าไปอยู่ในวัดนั้น

(๒) ขับไล่อะไรหรือคฤหัสถ์ซึ่งไม่อยู่ในโอวาทของเจ้าอาวาสให้ออกจากวัดนั้น

(๓) กระทำทัณฑกรรมแก่บรรพชิตหรือคฤหัสถ์ที่มีถิ่นที่อยู่หรือพำนักอาศัยในวัดนั้นให้ทำงานภายในวัด หรือให้ทำทัณฑชน หรือให้ขอ

ขมาโทษ ในเมื่อบรรพชิตหรือคฤหัสถ์ในวัดนั้นประพฤติผิดคำสั่งเจ้าอาวาส
ซึ่งไต่สั่งโดยชอบด้วยพระธรรมวินัย สังฆาณัติ กติกาสงฆ์ กฎองค์การ
กฎหมาย ข้อบังคับ หรือระเบียบ

มาตรา ๔๕ บรรพชิตต้องมีสังกัดอยู่ในวัดใดวัดหนึ่งและมีดิน
ที่อยู่เป็นหลักแหล่ง

หมวด ๕

ศาสนสมบัติ

มาตรา ๔๖ ศาสนสมบัติแบ่งออกเป็นสองประเภท

(๑) ศาสนสมบัติกลาง ได้แก่ทรัพย์สินของพระศาสนาซึ่งยังมี
มีใจของวัดใดวัดหนึ่ง

(๒) ศาสนสมบัติของวัด ได้แก่ทรัพย์สินของวัดใดวัดหนึ่ง

มาตรา ๔๗ การดูแลรักษาและจัดการศาสนสมบัติกลางให้
เป็นอำนาจหน้าที่ของกระทรวงศึกษาธิการ

มาตรา ๔๘ ให้กระทรวงศึกษาธิการจัดทำงบประมาณประจำ

ปีของศาสนสมบัติกลางเมื่อได้รับความเห็นชอบของคณะสังฆมนตรีแล้วให้
กระทรวงศึกษาธิการประกาศใช้บังคับประมาณนั้นได้

มาตรา ๔๕ ศาสนสมบัติของวัดให้เป็นไปตามระเบียบซึ่งกระทรวง
ศึกษาธิการจะได้ตราไว้ ด้วยความเห็นชอบของคณะสังฆมนตรี

หมวด ๖

คณะวินัยธร

มาตรา ๕๐ การพิจารณาวินิจฉัยอธิกรณ์ ให้เป็นอำนาจและ
หน้าที่ของคณะวินัยธร

มาตรา ๕๑ ระเบียบการแต่งตั้งคณะวินัยธรก็ดี ระเบียบวิธี
พิจารณาวินิจฉัยอธิกรณ์ก็ดี ให้เป็นไปตามสังฆาณัติ

มาตรา ๕๒ คณะวินัยธรยอมเป็นอิสระในการพิจารณา วินิจฉัย
อธิกรณ์ให้เป็นไปตามพระธรรมวินัยและสังฆาณัติ

หมวด ๗

บทกำหนดโทษ

มาตรา ๕๓ ผู้ใดกระทำการฝ่าฝืนข้อบทบัญญัติมาตรา ๒๗ มีความผิดต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามเดือน

มาตรา ๕๔ ผู้ใด

(๑) มิได้รับบรรพชาอุปสมบทโดยชอบด้วยพระธรรมวินัย แต่บังอาจแต่งกายเลียนแบบบรรพชิต

(๒) หมกสิทธิที่จะได้รับบรรพชาอุปสมบทโดยปิดบังความจริง

(๓) ต้องปาราชิกแล้ว ไม่สละการแต่งกายอย่างเพศบรรพชิต

(๔) ต้องคำวินิจฉัยถึงที่สุดให้สึกแล้วไม่สึก มีความผิดต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน

มาตรา ๕๕ ผู้ใดใส่ความคณะสงฆ์ไทย หรือพระภิกษุสงฆ์คณะใดคณะหนึ่ง อันอาจก่อให้เกิดความเสื่อมเสียหรือความแตกแยก มีความผิดต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี

มาตรา ๕๖ ไวยาวัจกรผู้ใด กระทำการทุจริตต่อหน้าที่ มีความ

นิตยของระวางโทษฐานเจ้าพนักงานใช้อำนาจ และตำแหน่งหน้าที่ในทาง
ทุจริตตามกฎหมายลักษณะอาญา

หมวด ๘

บทเบ็ดเตล็ด

มาตรา ๕๗ พระภิกษุ ซึ่งได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งตาม
บทแห่งพระราชบัญญัตินี้ให้ถือว่าเป็นเจ้าพนักงานตามกฎหมายลักษณะ
อาญา

มาตรา ๕๘ การปกครองคณะสงฆ์^{สี่} นอกจากคณะสงฆ์ไทย
ให้เป็นไปตามกฎกระทรวง

มาตรา ๕๙ ให้กรมการศาสนาทำหน้าที่สำนักงานเลขาธิการ
การสังฆสภา และสำนักงานเลขาธิการคณะสังฆมนตรี เพื่อการนี้ให้
มีสิทธิเสนอดำเนินการในคณะสังฆมนตรี

บทเฉพาะกาล

มาตรา ๒๐ ก่อนที่จะให้ทำสังคายนาพระธรรมวินัยให้ครบถ้วน แต่อย่างช้าต้องไม่เกินแปดปี นับแต่วันไขพระราชบัญญัตินี้ ห้ามมิให้ออกสังฆาณัติ กติกาสงฆ์ พระบัญชาสมเด็จพระสังฆราช กฎกระทรวง หรือระเบียบใด ที่จะบังคับให้ต้องเปลี่ยนลัทธิ อันได้นิยมนับถือและปฏิบัติกันมาเป็นเวลาช้านานแล้ว

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ

พิบูลสงคราม

นายกรัฐมนตรี

(คัดจากราชกิจจานุเบกษาเล่ม ๕๕ ตอนที่ ๗๒ หน้า ๑๓๕๑ ลงวันที่ ๑๔

ตุลาคม ๒๔๘๔)

พระราชบัญญัติลักษณะปกครองคณะสงฆ์
(สมัยรัชกาลที่ ๕)

มีพระบรมราชโองการ ในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหา-
จุฬาลงกรณ์พระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว คำรัสเหนือเกล้า ฯ ให้ประกาศ
จงทราบทั่วกันว่า ทุกวันนี้การปกครองข้างฝ่ายพระราชอาณาจักรก็ได้
ทรงพระราชดำริห์แก้ไข และจัดตั้งแบบแผนการปกครองให้เรียบร้อย
เจริญดีขึ้น กว่าแต่ก่อนเป็นหลายประการแล้ว

และฝ่ายพระพุทธจักรนั้น การปกครองสงฆ์สมควร ย่อมเป็น
การสำคัญทั้งในประโยชน์แห่งพระศาสนา และในประโยชน์ความเจริญ
ของพระราชอาณาจักรด้วย ถ้าการปกครองสงฆ์สมควรเป็นไปตามแบบ
แผนอันเรียบร้อยพระศาสนาก็จะรุ่งเรืองถาวร และจะชักนำประชาชน
ทั้งหลายให้เลื่อมใสศรัทธาในพระพุทธศาสนาโนวาทประพาศิสมมาปฏิบัติ
และว่าเรียนวิชาคุณในสงฆ์สำนักยิ่งขึ้นเป็นอันมาก มีพระราชประสงค์จะ
ทรงทำนุบำรุงสงฆ์สมควร ให้เจริญคุณสมบัติมั่นคงสืบไปในพระศาสนา จึง
ทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ ให้ตราเป็นพระราชบัญญัติไว้สืบไปดังนี้ว่า

หมวดที่ ๑

ว่าด้วยนามและกำหนดค่าใช้จ่ายพระราชบัญญัติ

มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้ให้นามว่า พระราชบัญญัติลักษณะปกครองคณะสงฆ์ชั้นโกสินทรศก ๑๒๑ และพระราชบัญญัตินี้จะโปรดให้ใช้ในมณฑลใดเมื่อใด จะได้ประกาศในหนังสือพิมพ์ราชกิจจานุเบกษา เป็นสำคัญ

มาตรา ๒ ตั้งแต่วันที่ให้พระราชบัญญัตินี้ในที่ใด ให้ยกเลิกบรรดากฎหมายแบบแผนประเพณีที่ขัดขวางต่อพระราชบัญญัตินี้ มีให้ใช้ในที่นั้นสืบไป

หมวดที่ ๒

ว่าด้วยคณะใหญ่

มาตรา ๓ พระราชบัญญัตินี้ไม่เกี่ยวกับกายสงฆ์ กิจและลัทธิเฉพาะในภิกษุสงฆ์นั้น ๆ ซึ่งเจ้าคณะหรือสงฆนายกในภิกษุสงฆ์นั้นได้เคยมีอำนาจกล่าวบังคับมาแต่ก่อนประการใด ก็ให้คงเป็นไปตามเคย

ทุกประการ แต่การปกครองอันเป็นสามัญทั่วไปในนิกายทั้งปวง ให้เป็นไปตามพระราชบัญญัตินี้

มาตรา ๔ สมเด็จพระเจ้าคณะใหญ่ทั้ง ๔ ตำแหน่ง คือ เจ้าคณะใหญ่คณะเหนือ ๑ เจ้าคณะใหญ่คณะใต้ ๑ เจ้าคณะใหญ่ คณะธรรมยุติกา ๑ เจ้าคณะใหญ่คณะกลาง ๑ ทั้งพระราชกณะเจ้าคณะรองคณะเหนือ คณะใต้ คณะธรรมยุติกา คณะกลางทั้ง ๔ ตำแหน่งนั้นยกเป็นพระมหาเถระที่ทรงปลุกษาในการพระศาสนา และการปกครองบำรุงสงฆมณฑลทั่วไป ข้อการระงูระในพระศาสนา หรือในสงฆมณฑล ซึ่งได้โปรดให้พระมหาเถระทั้งนี้ ประชุมวินิจฉัยในที่มหาเถระสมาคม ตั้งแต่ ๕ พระองค์ขึ้นไป คำตัดสินของมหาเถระสมาคมนั้นให้เป็นสิทธิ์ขาด ผู้ใดจะอุทธรณ์หรือโต้แย้งต่อไปอีกไม่ได้

หมวดที่ ๓

วัดวาอาราม

มาตรา ๕ วัดกำหนดตามพระราชบัญญัตินี้เป็น ๓ อย่าง คือ พระอารามหลวงอย่าง ๑ อารามราษฎร์อย่าง ๑ ที่สำนักสงฆ์อย่าง ๑

๑ พระอารามหลวง คือ วัดที่พระเจ้าแผ่นดินทรงสร้างหรือทรงพระกรุณาโปรดให้เข้าจำนวนในบาญชี นับว่าเป็นพระอารามหลวง

๒ อารามราษฎร์นั้น คือ วัดซึ่งได้พระราชทานวิสุงคามสีมาแล้วแต่มิได้เข้าบาญชีนับว่าเป็นวัดหลวง

๓ ที่สำนักสงฆ์นั้น คือ วัดซึ่งยังมิได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมา

มาตรา ๖ ที่วัด และที่ชนวัดนั้น จำแนกตามพระราชบัญญัตินี้เป็น ๓ อย่าง คือ ที่วัด ๑ ที่ธรณีสงฆ์ ๑ ที่กลบนา ๑

๑ ที่วัดนั้น คือ ที่ซึ่งตั้งวัดจนตลอดเขตวัดนั้นเรียกว่าที่วัด
 ๒ ที่ธรณีสงฆ์นั้น คือ ที่แห่งใด ๆ ซึ่งเป็นสมบัติของวัด
 ๓ ที่กลบนา นั้น คือ ที่แห่งใด ๆ ซึ่งพระเจ้าแผ่นดินได้ทรงพระราชอุทิศเงินอากรค่าที่แห่งนั้นชนวัดกัก หรือที่ซึ่งเจ้าของมิได้ถวายกรรมสิทธิ์ อุทิศแต่ผลประโยชน์อันเกิดแต่ที่นั้นชนวัดกัก เช่นนั้นเรียกว่าที่กลบนา

มาตรา ๗ ที่วัดกัก ที่ธรณีสงฆ์กัก เป็นสมบัติสำหรับพระศาสนา พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวผู้เป็นอรรคศาสนูปถัมภก ทรงปกครองรักษาโดยพระบรมเชษฐาภาพ ผู้ใดคนหนึ่งจะโอนกรรมสิทธิ์ที่นั้นไปไม่ได้

มาตรา ๘ วัดที่สร้างสงฆ์ไม่เอาไศรย ให้เจ้าพนักงานฝ่าย
พระราชอาณาจักร เป็นผู้ปกครองรักษาวัดนั้น ทั้งที่ธรณีสงฆ์ซึ่งชนวัดนั้น
ถวาย

มาตรา ๙ ผู้ใดจะสร้างวัดขึ้นใหม่ต้องได้รับพระราชทานพระ
บรมราชานุญาตก่อนจึงจะสร้างได้ และพระบรมราชานุญาตนั้นจะพระ
ราชทานดังนี้ คือ

ข้อ ๑ ผู้ใดจะสร้างที่สำนักสงฆ์ขึ้นใหม่ในที่แห่งใด ให้ผู้นั้น
มีจดหมายแจ้งความต่อนายอำเภอผู้ปกครองท้องที่แห่งนั้น ให้นายอำเภอ
ปลุกเสกถวายเจ้าคณะแขวงนั้นตรวจ และพิจารณาขอความเหล่านักก่อน
คือ

๑ ที่ดินซึ่งจะเป็นวัดนั้น ผู้ขออนุญาตมีอำนาจโดยชอบด้วยกฎ
หมาย ที่จะยกให้ได้หรือไม่

๒ ถ้าสร้างวัดในที่นั้น จะเป็นความขัดข้องอันใดในราชการ
ฝ่ายพระราชอาณาจักร หรือไม่

๓ วัดสร้างในที่นั้น จะเป็นสมควรสงฆ์เอาไศรยหรือไม่

๔ สร้างวัดขึ้นในที่นั้น จะเป็นประโยชน์แก่ประชุมชนในท้องที่

นั้นหรือไม่

๕ วัตถุประสงค์ในที่นั้น จะเสื่อมประโยชน์แห่งพระศาสนาด้วยประการใดบ้าง เป็นต้นว่าจะพาให้วัดที่มีอยู่แล้วร้างโรย หรือร้างไปหรือไม่

ท่านายอำเภอละโว้งและเจ้าคณะแขวงเห็นพร้อมกันว่า ไม่มีข้อขัดข้องอย่างใดอย่างหนึ่งใน ๕ ข้อนั้นแล้ว ก็พระราชทานพระบรมราชานุญาตให้เจ้าคณะแขวง มีอำนาจที่จะทำหนังสืออนุญาตให้สร้างที่สำนักสงฆ์ขึ้น และให้นายอำเภอละโว้งประทับตรากำกับในหนังสือนั้นด้วย และเจ้าของที่ดินนั้น จะต้องจัดการโอนโฉนดเนื้อที่วัดถวายแก่สงฆ์ตามกฎหมายก่อน จึงจะสร้างที่สำนักสงฆ์ได้

ข้อ ๒ ในการที่จะขอรับพระราชทานที่วิสุงคามสีมา สำหรับอารามใหม่ที่ได้ออกสร้างปฏิสังขรณ์ใหม่ก็ดี หรือจะสร้างที่สำนักสงฆ์ขึ้นเป็นอารามก็ดี ให้ผู้ขอทำจดหมายยื่นต่อผู้ว่าราชการ เมืองนั้น ๆ ให้มีใบบอกเข้ามากราบบังคมทูล ฯ ถ้าในจังหวัดกรุงเทพฯ ก็ให้ยื่นจดหมายนั้นต่อกระทรวงธรรมการ ให้นำความกราบบังคมทูล ฯ เพื่อจะได้พระราชทานในพระบรมราชานุญาต

ข้อ ๓ ถ้าจะสร้างอารามขึ้นใหม่ที่เดิยวต้องขออนุญาต อย่าง
สร้างที่สำนักสงฆ์ก่อนขอใ้อนุญาตนั้นแล้ว จึงจะขอรับพระราชทานที่วิสุง
คามสีมาได้

หมวดที่ ๘

วาทวยเจ้าอาวาส

มาตรา ๑๐ วัดหนึ่ง ให้มีพระภิกษุเป็นเจ้าอาวาสรูปหนึ่ง
การเลือกสรรและตั้งเจ้าอาวาสพระอารามหลวงนั้น แล้วแต่จะทรง
พระราชดำริเห็นสมควรเมื่ออารามราษฎร์ และที่สำนักสงฆ์แห่งใด
ทรงพระราชดำริเห็นสมควร จะทรงเลือกสรรและตั้งเจ้าอาวาสก็ได้

มาตรา ๑๑ วัดในจังหวัดกรุงเทพฯ วัดหลวงก็ดี วัดราษฎร์
ก็ดี ที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวไม่ทรงเลือกและตั้งเจ้าอาวาสให้
เป็นหน้าที่ของพระราชาคณะผู้กำกับแขวงที่วัดนั้นตั้งอยู่ที่ปะทุกษาสงฆ์
และสัปบุรุษทายกแห่งวัดนั้น เลือกสรรพระภิกษุซึ่งจะเป็นเจ้าอาวาสได้
และพระราชาคณะนั้นเห็นว่าพระภิกษุรูปใดสมควรจะเป็นเจ้าอาวาสก็ได้
มีอำนาจที่จะทำตราตั้งพระภิกษุรูปนั้น เป็นเจ้าอาวาสวัดนั้นและตราตั้ง

นั้นต้องให้บัญญัติราชการกระทรวงธรรมการ ประทับตราเป็นสำคัญในฝ่ายพระราชอาณาจักรด้วย

มาตรา ๑๒ การเลือกสรรเจ้าอาวาสวัดในหัวเมือง ซึ่งพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ไม่ทรงเลือกและตั้งเองนั้น ให้เป็นหน้าที่ของเจ้าคณะแขวงที่จะประกาศสงฆ์ และสัปบุรุษทายกแห่งวัดนั้นเลือกสรร พระภิกษุซึ่งสมควรจะเป็นเจ้าอาวาส ถ้าประกาศเห็นพร้อมกันในพระภิกษุรูปหนึ่งรูปใดก็ดี หรือเห็นแตกต่างกันเป็นพระภิกษุหลายรูปก็ดี ให้เจ้าคณะแขวงนำความเสนอต่อเจ้าคณะเมือง ๆ เห็นว่าพระภิกษุรูปใดสมควรจะเป็นเจ้าอาวาส ก็ให้มีอำนาจที่จะทำตราตั้งพระภิกษุรูปนั้นเป็นเจ้าอาวาสวัดนั้นและตราตั้งนั้นต้องให้ฉุวราชการ เมืองประทับตราตำแหน่งเป็นสำคัญในฝ่ายพระราชอาณาจักรด้วย

อนึ่งเจ้าอาวาสทั้งปวงนั้น ถ้าไม่ได้อยู่ในสมณะศักดิ์ที่สูงกว่า ก็ให้มีสมณะศักดิ์เป็นอธิการ

มาตรา ๑๓ เจ้าอาวาสมีหน้าที่ดังนี้ คือ

- ข้อ ๑ ที่จะทำนุบำรุงรักษาวัดนั้น ตามกำลังและความสามารถ
 ข้อ ๒ ที่จะตรวจตรา อยุ่ให้วัดนั้นเป็นที่พำนักแอบแฝงของ

โจรผู้ร้าย

- ข้อ ๓ ที่จะปกครองบรรพชิต และคฤหัสถ์ซึ่งอาศรัยอยู่ในวัดนั้น
- ข้อ ๔ ที่จะรักษาความเรียบร้อย และระงับอธิกรณ์ในหมู่บรรพชิตและคฤหัสถ์ซึ่งอาศรัยอยู่ในวัดนั้น
- ข้อ ๕ ที่จะเปนธุระ ในการสั่งสอนพระศาสนาแก่บรรพชิตและคฤหัสถ์ให้เจริญในสัมมาปฏิบัติ ความสมควรแก่อุปนิสัย
- ข้อ ๖ ที่จะเปนธุระให้กุลบุตร ซึ่งอาศรัยเปนศิษย์อยู่ในวัดนั้นไกร่รวาเรียนวิชาความรู้ตามสมควร
- ข้อ ๗ ที่จะเปนธุระแก้สัปบุรุษ และทลายกัณฑ์มาทำบุญในวัดนั้นให้ไกร่รวาเพ็ญกุศลโดยสะดวก
- ข้อ ๘ ที่จะห้ามาณูชีบรรพชิต และคฤหัสถ์ซึ่งอาศรัยในวัดนั้นและทำรายงานการวัดขึ้นต่อเจ้าคณะ
- ข้อ ๙ ถ้าพระภิกษุสามเณรในวัดนั้น ปรากฏจะไปอยู่วัดอื่นก็ดี หรือจะไปทางไกลก็ดี เป็นหน้าที่ของเจ้าอาวาสจะต้องให้หนังสือสุทธิไปเปนสำคัญเว้นแต่ถ้าเจ้าอาวาสเห็นว่า ภิกษุสามเณรรูปใดจะ

ไปเพื่อประพาศคือนาจารย์ในที่อื่น จะไม่ยอมให้หนังสือสุทธิก็ได้ แต่ต้อง
แจ้งเหตุให้พระภิกษุหรือสามเณรรูปนั้นทราบด้วย

มาตรา ๑๔ เป็นหน้าที่ของบรรพชิต และคฤหัสถ์บรรพชาซึ่ง
อาไศรยอยู่ในวัดนั้นจะต้องช่วยเจ้าอาวาส ในการตั้งปวงอันเป็นภาระ
ของเจ้าอาวาสนั้น

มาตรา ๑๕ บรรดาพระภิกษุสามเณร ต้องมีสังกัอยู่ในมาณูซึ่ง
วัดใดวัดหนึ่งทุกรูป

มาตรา ๑๖ คฤหัสถ์ซึ่งอาไศรยอยู่ในวัดย่อมมีหน้าที่ และความ
รับผิดชอบพระราชกำหนดคกกฎหมาย เหมือนพลเรือนทั้งปวง

มาตรา ๑๗ เจ้าอาวาสมีอำนาจเหล่านี้ คือ

ข้อ ๑ มีอำนาจที่จะบังคับว่ากล่าวบรรดาบรรพชิตและคฤหัสถ์
ซึ่งอยู่ในวัดนั้น

ข้อ ๒ อธิกรณเกิดขึ้นในวัดใด ถ้าเป็นความตามลำพังพระวิ
นัย เจ้าอาวาสวัดนั้นมีอำนาจที่จะพิพากษาได้ ถ้าเป็นความแห่งแม่คู่ความ
ทั้งสองฝ่าย ยอมให้เจ้าอาวาสเปรียบเทียบ ก็เปรียบเทียบได้

ข้อ ๓ บรรพชิตก็ดี คฤหัสถ์ก็ดี ถ้ามิได้รับอนุญาตของเจ้าอา-

วาศจะเข้าไปบวชหรือไปอยู่ในวัดนั้นไม่ได้

ข้อ ๔ บรรพชิตกัศิ คฤหัสถ์กัศิ ที่อยู่ในวัดนั้น ถ้าไม่อยู่ในโอวาทของเจ้าอาวาส ๆ จะไม่ให้อยู่ในวัดนั้นก็ได้

ข้อ ๕ ถ้าเจ้าอาวาสบังคับการอันชอบด้วยพระวินัยบัญญัติหรือพระราชบัญญัติ และพระภิกษุสามเณรในวัดนั้น ไม่กระทำตามกัศิ หรือฝ่าฝืนคำสั่งหมิ่นประมาทเจ้าอาวาสกัศิ เจ้าอาวาสมีอำนาจที่จะกระทำทัณฑกรรมแก่พระภิกษุสามเณรผู้มีความผิดนั้นได้

ข้อ ๖ ถ้าเจ้าอาวาสกระทำการตามหน้าที่ โดยชอบด้วยพระราชกำหนดกฎหมาย ถ้าแลศฤหัสถ์ผู้ใดชักชวน หรือลบล้างอำนาจหรือหมิ่นประมาทเจ้าอาวาส ผู้นั้นมีผิดต้องระวางโทษปรับครั้งหนึ่ง เป็นเงินไม่เกิน ๒๐ บาท หรือจำขังเคียนหนึ่ง หรือทั้งปรับและจำคุกทั้ง ๒ สถาน

มาตรา ๑๘ ผู้ใดจะอุทธรณ์คำสั่งของเจ้าอาวาส ถ้าวัดในจังหวัดกรุงเทพฯ ๗ ให้อุทธรณ์ต่อพระราชาคณะผู้กำกับแขวง ถ้าวัดในหัวเมือง ให้อุทธรณ์ต่อเจ้าคณะแขวง

มาตรา ๑๙ วัดใดจำนวนสงฆ์มากกัศิ หรือเจ้าอาวาสวัดใด

ไม่สามารถจะกระทำการตามหน้าที่ได้ทุกอย่าง ด้วยความชราทุพพลภาพ
เป็นต้นก็ดี ในจังหวัดกรุงเทพฯ ฯ

เมื่อพระราชอาคณียู้งากับแขวง เห็นจะตั้งพระภิกษุรูปใดรูป
หนึ่งเป็นรองเจ้าอาวาสสำหรับรับภาระทั้งปวง หรือแต่อย่างใดอย่าง
หนึ่ง ช่วยเจ้าอาวาสก็ตั้งรองเจ้าอาวาสได้ รองเจ้าอาวาสจะมีอำนาจ
ได้เท่าที่พระราชอาคณียู้งากับแขวงไ้มอบนั้น แต่จะมีอำนาจเกินเจ้า
อาวาส หรือกระทำการฝ่าฝืนอนุมัติของเจ้าอาวาสไม่ได้ ส่วนวัดในหัว
เมืองก็ให้เป็นอำนาจ และหน้าที่ของเจ้าอาคณียู้งาเมืองจะตั้งรองเจ้าอา
วาสเป็นผู้ช่วยเจ้าอาวาสได้เหมือนเช่นนั้น รองเจ้าอาวาสนี้ถ้าไม่ได้
อยู่ในสมณะศักดิ์ที่สูงกว่า ให้มีสมณะศักดิ์เป็นรองอธิการ

หมวดที่ ๕

วาควยคณะแขวง

มาตรา ๒๐ ในท้องที่อำเภอหนึ่ง ให้กำหนดตามพระราช
บัญญัตินี้เป็นแขวงหนึ่งในจังหวัดกรุงเทพฯ ฯ จะไปรคให้พระราชอาคณียู้งา
เป็นผู้กำกับคณะแขวงละรูป ส่วนท้องที่ในหัวเมืองนอกจังหวัดกรุงเทพฯ ฯ

นั้น แขนงหนึ่งให้มีเจ้าคณะแขวงรูปหนึ่ง แต่ถาแขวงใดมีวัคน้อยจะรวม
หลายแขวงไว้ในหน้าที่เจ้าคณะแขวงใด แขนงหนึ่งก็ได้ ทั้งนี้แล้วแต่เจ้า
คณะมณฑลจะเห็นควร

มาตรา ๒๑ พระราชาคณะผู้กำกับแขวงในจังหวัดกรุงเทพฯ ฯ
นี้ จะไปรคให้พระราชาคณะรูปใด เป็นผู้กำกับคณะแขวงใด แล้วแต่จะ
ทรงพระราชดำริเห็นสมควร

ส่วนการเลือกตั้ง เจ้าคณะแขวงในหัวเมืองนั้น เป็นหน้าที่
เจ้าคณะเมืองจะเลือกสรรเจ้าอาวาส วัคซึ่งอยู่ในแขวงนั้น เสนอต่อ
เจ้าคณะมณฑล แล้วแต่เจ้าคณะมณฑลจะเห็นสมควร และให้เจ้าคณะ
มณฑลมีอำนาจที่จะทำตราตั้งเจ้าคณะแขวง และตราตั้งนั้นต้องให้ชา
หลวงใหญ่ซึ่งสำเร็จราชการมณฑลประทับตรากำกับ เป็นสำคัญข้างฝ่าย
พระราชอาณาจักรด้วย อนึ่งเจ้าคณะแขวงนี้ ถ้าไม่ได้อยู่ในสมณะศักดิ์
ที่สูงกว่า ให้มีสมณะศักดิ์เป็นพระครู ถาทรงพระราชดำริเห็นสมควร
จะทรงเลือกสรร หรือจะพระราชทานสัญญาบัตรราชทินนาม ตั้งเจ้า
คณะแขวงใหม่มีสมณะศักดิ์ยิ่งขึ้นไปได้

มาตรา ๒๒ บรรดาวัคในจังหวัดวิกกรุงเทพฯ ฯ อยู่ในแขวง

โค ให้ขึ้นอยู่กับพระราชคณะผู้กำกับแขวงนั้น ส่วนวัดในหัวเมืองวัดอยู่ในแขวงโค ก็ให้ขึ้นอยู่กับเจ้าคณะแขวงนั้น เว้นแต่วัดทั้งในกรุงเทพฯ และในหัวเมืองที่ไปรคให้ขึ้นอยู่กับพระคณะ หรือคณะพระราชคณะ รูปใดรูปหนึ่ง ซึ่งทรงพระราชดำริเห็นสมควร

มาตรา ๒๓ ให้พระราชคณะผู้กำกับแขวงในจังหวัดกรุงเทพฯ มีถานานุศักดิ์ตั้งถานานุกรมตำแหน่งพระสังฆราชโคอีกรูปหนึ่ง เว้นแต่ถ้าพระราชคณะรูปนั้น มีถานานุศักดิ์ควรตั้งถานานุกรมเกิน ๓ รูปอยู่แล้วก็ไม่ตองตั้ง

มาตรา ๒๔ พระราชคณะผู้กำกับแขวงมีหน้าที่ดังนี้ คือ

ข้อ ๑ ที่จะตรวจตราอำนวยการวัดและการสงฆ์ บรรดาซึ่งอยู่ในปกครองให้เรียบร้อย เช่นไปตามพระวินัยบัญญัติและพระราชบัญญัติ

ข้อ ๒ ที่จะเลือกและตั้งรองเจ้าคณะแขวงเจ้าอาวาส และรองเจ้าอาวาสอันมีอำนาจ เลือกตั้งไต่ถามพระราชบัญญัติ

ข้อ ๓ ที่จะตรวจตราทำนุบำรุงการสั่งสอนพระศาสนา และการศึกษาในวัดซึ่งอยู่ในความปกครอง

ข้อ ๔ ที่จะไปดูแลตรวจตราการตามวัดขึ้นในแขวงนั้น เช่น

ครึ่ง เป็นคราวตามสมควร

ข้อ ๕ ที่จะช่วยระงับอธิกรณ์แก้ไขความขัดข้องของเจ้าอาวาสและวินิจฉัยข้ออุทธรณ์เจ้าอาวาส

มาตรา ๒๕ พระราชาคณะผู้กำกับแขวงในจังหวัดกรุงเทพฯ มีอำนาจดังนี้

ข้อ ๑ รองเจ้าคณะแขวงก็ดี เจ้าอาวาสก็ดี รองเจ้าอาวาสก็ดี ที่พระราชาคณะนั้นตั้งได้ตามพระราชบัญญัตินี้ แม้ไม่สมควรจะอยู่ในตำแหน่งต่อไป เพราะความประพฤติก็ดี เพราะไม่สามารถก็ดี พระราชาคณะผู้กำกับแขวงมีอำนาจ ที่จะเอาออกจากตำแหน่งได้

ข้อ ๒ มีอำนาจที่จะตัดสินข้ออุทธรณ์ หรือการเถียงแย้งในคำสั่งและคำวินิจฉัยของเจ้าอาวาสวัดขึ้นในแขวงนั้น

ข้อ ๓ มีอำนาจที่จะบังคับว่ากล่าวพระภิกษุสามเณร ในวัดซึ่งขึ้นอยู่ในแขวงนั้นในกิจอันชอบด้วยพระวินัยบัญญัติ และพระราชบัญญัติ

มาตรา ๒๖ พระครูเจ้าคณะแขวงหัวเมืองมีหน้าที่ดังนี้ คือ

ข้อ ๑ ที่จะตรวจตราอำนวยการวัด และการสงฆ์บรรพชาที่ อยู่ในปกครองให้เรียบร้อยเป็นไปตามพระวินัยบัญญัติ และพระราชบัญญัติ

ข้อ ๒ ที่จะเลือกเจ้าอาวาส และรองเจ้าอาวาสตามความ
ในพระราชบัญญัตินี้

ข้อ ๓ ที่จะตรวจตราทำนุบำรุงการสั่งสอนพระศาสนา และ
การศึกษาในวัดซึ่งอยู่ในปกครอง

ข้อ ๔ ที่จะไปดูแลตรวจตราตามวัดขึ้นในแขวงนั้น เป็นครั้ง
เป็นคราวตามสมควร

ข้อ ๕ ที่จะช่วยแก้ไขความขัดข้องของเจ้าอาวาส และวินิจฉัย
ข้ออุทธรณ์คำสั่งของเจ้าอาวาส

ข้อ ๖ ถ้าเกิดเหตุหรืออธิกรณอย่างใดในการวัด หรือการ
สงฆ์ในแขวงนั้น อันเหลือกำลังที่จะระงับไว้ก็ให้รับนำความเสนอต่อ
เจ้าคณะเมือง

มาตรา ๒๗ เจ้าคณะแขวงมีอำนาจดังนี้คือ

ข้อ ๑ มีอำนาจ ที่จะตัดสินข้ออุทธรณ์หรือการเถียงแย้ง
ในคำสั่งและคำวินิจฉัยของเจ้าอาวาสวัดขึ้นในแขวงนั้น

ข้อ ๒ มีอำนาจที่จะบังคับว่ากล่าวพระภิกษุสามเณรตลอดทั้ง
ที่แขวงนั้น ในกิจอันชอบด้วยพระวินัยบัญญัติและพระราชบัญญัติ

มาตรา ๒๔ เจ้าคณะแขวงมีอำนาจศักดิ์ ตั้งदानานุกรมผู้ช่วย
การคณะได้ ๒ รูป คือ พระสมุห์รูป ๑ พระใบฎีการูป ๑ ถ้าเจ้าคณะ
แขวงนั้น ได้รับพระราชทานสัญญาบัตรเป็นพระครูมีราชทินนามตั้งพระ
ปลัดไค้อีกรูป ๑

มาตรา ๒๕ แขวงไค้ในจังหวัดกรุงเทพฯ ๓ กัถึ ในหัวเมือง
กัถึมีวัดมาก พระราชาคณะผู้กำกับแขวงในจังหวัดกรุงเทพฯ ๓ หรือเจ้า
คณะเมืองนั้น เห็นสมควรจะมีผู้ช่วยตรวจตราการอยู่ประจำทองแขวง
จะตั้งเจ้าอาวาสวัดใดวัดหนึ่งในแขวงนั้น ให้เป็นรองเจ้าคณะแขวงกำ
กับ ตรวจตราการวัดในตำบลหนึ่ง หรือหลายตำบลก็ได้ และในแขวง
หนึ่งจะมีรองเจ้าคณะแขวงที่รูปก็ได้ตามสมควร แตรองเจ้าคณะแขวง
รูป ๑ ต้องมีจำนวนวัดอยู่ในหมวดนั้นไม่น้อยกว่า ๕ วัด จึงควรตั้ง
และรองเจ้าคณะแขวงมีหน้าที่ฟังคำสั่ง และเป็นผู้ช่วยเจ้าคณะแขวง
อนึ่งรองเจ้าคณะแขวงนั้นถ้าไม่ไค้อยู่ในสมณะศักดิ์ที่สูงกว่า ให้มีสมณะ
ศักดิ์เป็นเจ้าอธิการ

หมวดที่ ๖
ว่าด้วยคณะเมือง

มาตรา ๓๐ หัวเมืองหนึ่งให้มีพระราชคณะหรือพระครู เป็น
เจ้าคณะเมืองรูป ๑ การเลือกสรร และตั้งตำแหน่งเจ้าคณะเมืองนั้นแล้ว
แต่จะทรงพระราชดำริเห็นสมควร

มาตรา ๓๑ เจ้าคณะเมืองมีหน้าที่ดังนี้ คือ

ข้อ ๑ ที่จะตรวจตราอำนวยการวัดและการสงฆ์ บรรดาอยู่ใน
ในเขตเมืองนั้นให้เรียบร้อย และไปตามพระวินัยบัญญัติ และพระ
ราชบัญญัติ

ข้อ ๒ ที่จะตั้งรองเจ้าคณะแขวงเจ้าอาวาส และรองเจ้า
อาวาสวัดในเขตเมืองนั้น ซึ่งมีอำนาจตั้งได้ตามพระราชบัญญัตินี้

ข้อ ๓ ที่จะตรวจตราทำนุบำรุงการสั่งสอนพระศาสนา และ
การศึกษาในบรรดาวัดในเขตเมืองนั้น

ข้อ ๔ ที่จะช่วยแก้ไขความขัดข้องของเจ้าคณะแขวง และ
ระบอบบริหารวินัยข้ออุทธรณ์คำสั่ง และคำวินิจฉัยของเจ้าคณะแขวงใน

เมืองนั้น

ข้อ ๕ ที่จะเลือกเจ้าอาวาส ซึ่งสมควรเป็นเจ้าคณะแขวง
เสนอต่อเจ้าคณะมณฑล

มาตรา ๓๒ เจ้าคณะเมืองมีอำนาจดังนี้ คือ

ข้อ ๑ มีอำนาจที่จะบังคับบัญชาว่ากล่าวสงฆมณฑลตลอดเมือง
นั้นในกิจอันชอบด้วยพระวินัยบัญญัติ และพระราชบัญญัติ

ข้อ ๒ รองเจ้าคณะแขวงก็ดี เจ้าอาวาสก็ดี รองเจ้าอาวาส
ก็ดี ซึ่งเจ้าคณะเมืองตั้งได้ตามพระราชบัญญัติ ถ้าไม่สมควรจะคงอยู่ใน
ตำแหน่งต่อไป เพราะความประพฤติที่ผิด หรือเพราะขาดความสามารถ
ก็ดี เจ้าคณะเมืองมีอำนาจที่จะเอาออกจากตำแหน่งได้

ข้อ ๓ มีอำนาจที่จะตัดสินข้ออุทธรณ์คำสั่ง หรือคำวินิจฉัยของ
เจ้าคณะแขวง

มาตรา ๓๓ เจ้าคณะเมืองมีอำนาจตั้งตั้งถานานุกรมได้ ๕
รูป คือ พระปลัด ๑ พระวินัยธร ๑ พระวินัยกรรม ๑ พระสมุห์ ๑ พระ
ใบฎีกา ๑ สำหรับช่วยในการคณะ

มาตรา ๓๔ หัวเมืองใดมีกิจการมาก จะทรงพระกรุณา

โปรดตั้งพระครูเจ้าคณะรองเป็นผู้ช่วยเจ้าคณะเมืองรูป ๑ หรือหลายรูป
ตามแต่จะทรงพระราชดำริเห็นสมควร

หมวดที่ ๓

วากวยคณะมณฑล

มาตรา ๓๕ หัวเมืองมณฑล ๑ จะทรงพระกรุณาโปรดให้พระ
ราชาคณะผู้ใหญ่เป็นเจ้าคณะมณฑลรูป ๑ พระราชาคณะรูปใดควรจะเป็น
เจ้าคณะมณฑลให้มัน แล้วแต่จะทรงพระราชดำริเห็นสมควร

มาตรา ๓๖ ถ้ามณฑลใดมีกิจการมาก จะทรงพระกรุณาโปรด
ให้พระราชาคณะเป็นเจ้าคณะรองผู้ช่วยภำระมณฑลนั้นอีกรูป ๑ หรือหลาย
รูป ทั้งนี้แล้วแต่จะทรงพระราชดำริเห็นสมควร

มาตรา ๓๗ เจ้าคณะมณฑลมีหน้าที่ดังนี้ คือ

ข้อ ๑ ที่จะรับพระบรมราชานุมัติ ไปจัดการทำนุบำรุงพระสา-
สนาและบำรุงการศึกษาตามวัดในมณฑลนั้น ให้เจริญรุ่งเรืองตามพระราช
ประสงค์

ข้อ ๒ ที่จะออกไปตรวจตราการคณะสงฆ์ และการศึกษาใน
มณฑลนั้น ๆ บางเป็นครั้งเป็นคราว

ข้อ ๓ ที่จะตั้งพระครูเจ้าคณะแขวง ตามหัวเมืองในมณฑลนั้น
บรรดาซึ่งมิได้รับพระราชทานสัญญาบัตร

ข้อ ๔ ที่จะช่วยแก้ไขความขัดข้องของเจ้าคณะเมืองในมณฑล
นั้น

มาตรา ๓๘ เจ้าคณะมณฑล มีอำนาจดังนี้ คือ

ข้อ ๑ มีอำนาจที่จะบังคับบัญชาพระภิกษุสามเณรทั่วทั้งมณฑล
นั้นในกิจอันชอบด้วยพระวินัยบัญญัติและพระราชบัญญัติ

ข้อ ๒ ที่จะมอบอำนาจให้เจ้าคณะรอง ออกไปตรวจจัดการ
ในมณฑลใดตามเห็นสมควรจะให้มีอำนาจเท่าใด แต่มิให้เกินแก่อำนาจ
และฝ่าฝืนอนุมัติของเจ้าคณะมณฑล

ข้อ ๓ ผู้มีตำแหน่งสมณะศักดิ์ชั้นใด ๆ ในมณฑลนั้น นอกจาก
ที่ได้รับพระราชทานสัญญาบัตรแล้ว ถ้าไม่สมควรจะอยู่ในตำแหน่งเพราะ
ความประพฤติที่ผิด เพราะขาดความสามารถก็ดี เจ้าคณะมณฑลมีอำนาจ
ที่จะเอาออกจากตำแหน่งได้

ข้อ ๘ เจ้าคณะมณฑลมีอำนาจที่จะตัดสินข้ออุทธรณ์คำสั่งหรือ
คำวินิจฉัยของเจ้าคณะเมือง

มาตรา ๓๘ เจ้าคณะมณฑลมีอำนาจแต่งตั้งอำนวยการได้ ๒
รูป คือ พระครูปลัด ๑ พระครูวินัยธร ๑ พระครูวินัยธรรม ๑ พระสังฆ-
รักษ์ ๑ พระสมุห์ ๑ พระใบฎีกา ๑ แต่ถ้าในอำนวยการก็เดิมมีตำแหน่ง
ใดแล้วไม่ต้องตั้งในตำแหน่งนั้น

หมวดที่ ๘

วาทายอำนาจ

มาตรา ๔๐ เป็นหน้าที่ของเจ้ากระทรวงธรรมการ และ
เจ้าพนักงานผู้ปกครองท้องที่จะช่วยอุทธรณ์เจ้าคณะให้ได้คำสั่ง และ
อำนาจพอที่จะจัดการให้เป็นไปตามพระราชบัญญัตินี้

มาตรา ๔๑ พระภิกษุสามเณรต้องฟังบังคับบัญชาเจ้าคณะ
ซึ่งตนอยู่ในความปกครองตามพระราชบัญญัตินี้ ถ้าไม่ฟังบังคับบัญชาหรือ
หมิ่นเลียมักต่ออำนาจเจ้าคณะ มีความผิดเจ้าคณะมีอำนาจที่จะทำทัณฑ์ขม
ได้

มาตรา ๕๒ ถ้าเจ้าคณะกระทำการตามหน้าที่ในพระราชบัญญัติ และคดีหลังฎีกาโคลงข้างขึ้นต่ออำนาจเจ้าคณะ ผู้นั้นมีความผิดต่อระวางโทษฐานขัดอำนาจเจ้าพนักงาน

มาตรา ๕๓ คดีที่จำเลยเป็นเจ้าอาวาสกัถี หรือเป็นคฤหัสถ์ ธรรมคำตัดสิน หรือคำสั่งของเจ้าอาวาสกัถี หรือจำเลยเป็นรองเจ้าคณะ แขวง หรือเป็นถาณานุกรมของเจ้าคณะแขวงกัถี หรืออุทธรณ์คำสั่งรองเจ้าคณะแขวง หรือถาณานุกรมเจ้าคณะแขวงกัถี ถ้าข้อวินิจฉัยคดีนั้นอยู่ในคำพิพากษาของพระวินัยบัญญัติ หรือในการบังคับบัญชาตามพระราชบัญญัตินี้ คดีเกิดขึ้นในแขวงใดให้เจ้าคณะแขวงนั้น มีอำนาจที่จะตัดสินคดีนั้นได้

คดีเช่นนั้น ถ้าจำเลยหรือผู้ต้องอุทธรณ์เป็นเจ้าคณะแขวง หรือรองเจ้าคณะเมือง หรือถาณานุกรมเจ้าคณะหัวเมืองใด ให้เจ้าคณะเมืองนั้น มีอำนาจที่จะตัดสินใจ ถ้าจำเลยหรือผู้ต้องอุทธรณ์เป็นเจ้าคณะเมือง หรือรองเจ้าคณะมณฑล หรือถาณานุกรมของเจ้าคณะมณฑลของรองเจ้าคณะมณฑลใด ให้เจ้าคณะมณฑลนั้น มีอำนาจตัดสินได้ถ้าจำเลยหรือผู้ต้องอุทธรณ์ เป็นเจ้าคณะมณฑลหรือเป็นพระราชคณะผู้กำกับแขวงให้โจทก์ หรือผู้อุทธรณ์ทำฎีกายื่นต่อกระทรวงธรรมการ ให้นำความกราบบังคมทูล

พระกรุณา

มาตรา ๔๔ พระราชาคณะ หรือสงฆ์ซึ่งไปรื้อให้ปกครองคณะพิเศษ นอกจากที่ไต่กล่าวมาในพระราชบัญญัตินี้ เช่น พระราชาคณะ ซึ่งไต่กล่าววัดในจังหวัดกรุงเทพฯ ๗ หลายวัด แต่มิได้กำกับเป็นแขวงเป็นต้นก็ดี มีอำนาจ และหน้าที่ในการปกครองวัดขึ้นเหมือนพระราชาคณะผู้กำกับแขวงนั้น

มาตรา ๔๕ ให้เป็นหน้าที่เสนาบดีกระทรวงธรรมการ ที่จะรักษาการให้เป็นไปตามพระราชบัญญัตินี้

ประกาศมา ณ วันที่ ๑๖ มิถุนายน รัตนโกสินทรศก ๑๒๑ เป็นวันที่ ๑๒๒๗๐ ในรัชกาลปัจจุบันนี้

(คัดจากหนังสือกฎหมายรัชกาลที่ ๕ ร.ศ. ๑๒๑)

พระราชบัญญัติลักษณะปกครองคณะสงฆ์
แก้ไขเพิ่มเติม

พุทธศักราช ๒๔๙๕

พระราชบัญญัติ ป.ร.

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาประชาธิปก พระปกเกล้า
เจ้าอยู่หัว มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้ประกาศว่า
โดยที่สภาผู้แทนราษฎรถวายคำปรึกษาว่า สมควรแก้ไขเพิ่ม
เติมบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติลักษณะปกครองคณะสงฆ์ ร.ศ. ๑๒๑

ในเรื่องพระราชทานวิสุงคามสีมา

จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชบัญญัติขึ้นไว้
โดยความแนะนำยินยอมของสภาผู้แทนราษฎรตั้งต่อไปนี้

มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้ให้เรียกว่า "พระราชบัญญัติ
ลักษณะปกครองคณะสงฆ์แก้ไขเพิ่มเติม พุทธศักราช ๒๔๙๕"

มาตรา ๒ ให้ใช้พระราชบัญญัตินี้ตั้งแต่วันประกาศในราช
กิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

มาตรา ๓ ตั้งแต่วันไซ้พระราชบัญญัตินี้สืบไป ให้ยกเลิกบรร-
 รากกฎหมาย กฎ และข้อบังคับอื่น ๆ ที่มีข้อความเกี่ยวด้วยการพระราช-
 ทานวิสุทธคามสีมา ซึ่งขัดแย้งกับบทแห่งพระราชบัญญัตินี้

มาตรา ๔ การพระราชทานวิสุทธคามสีมานั้น ท่านว่าจะได้
 ออกให้เป็นพระราชบัญญัติ และเป็นอันบังคับใช้ตั้งแต่วันประกาศในราช-
 กิจจานุเบกษาเป็นราย ๆ ไป

ประกาศมา ณ วันที่ ๑๔ มีนาคม พุทธศักราช ๒๔๗๕ เป็นปีที่
 ๔ ในรัชกาลปัจจุบัน

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ

พระยามโนปกรณนิติธาดา

นายกรัฐมนตรี

(คัดจากราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ ๔๕ หน้า ๗๖๐ วันที่ ๒๔ มีนาคม
 ๒๔๗๕)

พระราชบัญญัติ
ลักษณะปกครองคณะสงฆ์แก้ไขเพิ่มเติม

พุทธศักราช ๒๔๗๗

นริศรานุกิตติวงศ์

ผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์

(ตามพระราชกฤษฎีกาลงวันที่ ๑๑ มกราคม พ.ศ. ๒๔๗๖)

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาประชาธิปก พระปกเกล้า
เจ้าอยู่หัว มีพระบรมราชโองการดำรัสเหนือเกล้า ฯ สั่งว่า

โดยที่สภาผู้แทนราษฎรถวายคำปรึกษาว่า สมควรแก้ไขเพิ่ม
เติมความในมาตรา ๙ แห่งพระราชบัญญัติลักษณะปกครองคณะสงฆ์

ร.ศ. ๑๒๑

จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ ให้ตราพระราชบัญญัติขึ้นไว้
โดยคำแนะนำและยินยอมของสภาผู้แทนราษฎร กิ่งต่อไปนี้

มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้ให้เรียกว่า "พระราชบัญญัติลักษณะ
ปกครองคณะสงฆ์แก้ไขเพิ่มเติม พุทธศักราช ๒๔๗๗"

มาตรา ๒ ให้ใช้พระราชบัญญัตินี้ตั้งแต่วันประกาศในราชกิจ-
จานุเบกษาเป็นต้นไป

มาตรา ๓ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๗ แห่งพระราชบัญญัติ
ลักษณะปกครองคณะสงฆ์ ร.ศ. ๑๒๑ และใช้ความต่อไปนี้แทน

"มาตรา ๗ ที่วัดใดที่ ธรณีสงฆ์ใด เป็นสมบัติสำหรับพระศาสนา
พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ผู้เป็นอัครศาสนูปถัมภกทรงปกครองรักษา
โดยพระบรมเชษานุภาพ ผู้ใดผู้หนึ่งจะโอนกรรมสิทธิ์ที่นั้นไปไม่ได้ เว้น
แต่โดยอาศัยอำนาจแห่งบทกฎหมายเฉพาะ"

ประกาศมา ณ วันที่ ๕ กันยายน พุทธศักราช ๒๔๗๗ เป็นปีที่
๑๐ ในรัชกาลปัจจุบัน

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ

นายพันเอก พระยาพหลพลพยุหเสนา

นายกรัฐมนตรี

(คัดจากราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ ๕๑ หน้า ๔๕๒ ลงวันที่ ๕ กันยายน

๒๔๗๗)

พระราชบัญญัติลักษณะปกครองคณะสงฆ์ ร.ศ. ๑๖๑ มาตรา
 ๗ มีความว่า ที่วัดก็ดี ที่ธรณีสงฆ์ก็ดี เป็นสมบัติสำหรับพระศาสนา พระ
 บาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวผู้เป็นอรรคสาสนูปถัมภ์ ทรงปกครองรักษา
 โดยพระบรมราชาภาพ ผู้ใดผู้หนึ่งจะโอนกรรมสิทธิ์ที่นั้นไปไม่ได้

๑๖๒ ประกาศพระราชบัญญัติพระสงฆ์สามเณรแลศิษย์วัด
 วันจันทร์ เดือน ๖ ขึ้น ๑ ค่ำปีมะแมเอกศก
 (สมัยรัชกาลที่ ๘)

ด้วยพระธรรมการบริพัตรพระบรมราชโองการใส่เกล้า ฯ
 ทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ สั่งว่าตั้งแต่โปรดให้สักเลขมาทั้งในกรุง—
 เทพ ฯ แลหัวเมือง คนที่สมสักแล้วหลบหลีกไปบวชเป็นพระภิกษุสงฆ์
 สามเณรแลแอบอิงเป็นศิษย์วัดอยู่มากนัก แลเมื่อมีคดีความปราชาชกบ้าง
 ความผู้ร้ายบ้างความวิวาทตีรันบ้าง ก็ยอมมีคำกล่าวในความว่า พระ
 ภิกษุสามเณรแลศิษย์วัดเสพยาสุราแลนำศาลสมเหมายุ่นวายนั้นด้วย
 แพบททุกเรื่อง จึงเห็นว่าพระภิกษุ สามเณร แลศิษย์วัดเห็นจะนิยมกัน
 เสพยาสุรานำเหมายุ่นมากนัก เมื่อจะสังเกตเหตุสังเกตไค้จนว่า เมื่อคนที่
 มีศรัทธา ถูคนถือการเสียเคราะห์เอาไ้ไปปล่อยวัดไม่ขาด ไ้เหลือ
 อยู่มากแต่วัดที่เรียกว่าวัดสมณะอย่างวัดสมอราย วัดรังมีสุทธาวาส แล
 วัดอื่น ๆ ในวัดที่มีนักเลงมากนั้น ไ้ปล่อยหรือไม่ขึ้น ด้วยไ้เคยทราบ
 ว่า ชาววัดจับเอาไปแลกหมี่แลสุรากับเงินเจ้าของสุราของหมี่กินในเวลา

กลางคืนเสียหมด ใครไม่เชื่อสังเกตสิบลูกก็รู้ความจริง ชาวบ้านชาวเมืองจะมาเอนักเอนางเป็นที่บูชาที่ไหว้ท่านอยู่อย่างนี้ไม่ควรเลย เพราะฉะนั้นไปรคจะให้ชำระทุกพระอารามหลวงแล้วก็นั่งตั้งปวง จะขอเอาตัวพระภิกษุสามเณรที่เสพยาสูราหน้าศาลส้ม แลสูบดินสูบกันขา กินเข้าคำ เล่นถั่วไปการพนันต่าง ๆ แลถืออาวุธเที่ยวดาเล่นสวาท สีกเสียแพบให้สิ้นเชิง อย่าให้รกวัดวาอารามที่ทำบุญบูชา ถึงศิษย์วัดแลคนอาศรัยวัดก็เป็นคนสูราแลหน้าศาลส้มให้พระสงฆ์สามเณรกิน แลซื้อดินกันขาให้พระภิกษุสามเณรสูบ ตัวกินแลสูบด้วยไคยมาก แลสมคบพระภิกษุสามเณร เล่นถั่วไป การพนันต่าง ๆ เพราะฉะนั้นขอประกาศมาก่อนโดยขอตามลำดับนี้ด้วยตัวเลขต่อไป

(๑) ขอให้ พระราชาคณะ พระครูถานานุกรม เปรียญเจ้าคณะวัดเดิม วัดขึ้น แลเจ้าอธิการชำระตรวจตราสืบสวน พระภิกษุสามเณรที่เสพยาสูราหน้าศาลส้ม สูบดินกันขาแลกินเข้าคำ เล่นถั่วไป การพนันต่าง ๆ แลถืออาวุธเที่ยวแลเล่นสวาท ถาศิษย์วัดที่สูราแลหน้าศาลส้มซื้อดินกันขาให้พระภิกษุสามเณรกินแลสูบ ตัวไคยกินไคยสูบด้วย พระภิกษุสามเณรแลสมคบพระภิกษุสามเณร เป็นศิษย์ไม่ถืออาวุธแลเที่ยว เล่นถั่วไปการ

พนักข้าง ๆ ดังที่กล่าวไว้ อย่างใดอย่างหนึ่งนั้น ให้รู้จักตัวแล้วกำจัดให้
 สึกเสีย แล้วให้ไปเสียให้พ้นพระอารามหลวงจงได้ แต่อย่าเข้าไปถึงเบม
 ภิภุสามเณรจะออกจากวัดนี้ไปวัดโน้นวัดไป ให้ชำระกันเสียในเดือนหก
 ปีมะแม เอกศกนี้

(๒) พระสงฆ์สามเณร ที่เจ้าคณะอธิการเห็นว่าควรจะอยู่ใน
 พระอารามหลวง แล้วขึ้นตั้งปวงนั้นก็ให้นายประกัน แลที่นายประกัน
 ไม่มีตัวแล้วก็ให้เรียกนายประกันใหม่ เรียกตัวนายประกันแต่ที่เบมคฤ-
 หัสถ์มีเข้าเรือนสังกัดมูลนายได้แล้ว ก็พาตัวนายประกันมาให้บาดูชี้แก่
 กรมธรรมการในกรุงเทพฯ ฯ แลกรมการหัว เมือง ในเดือนหกปีมะแม
 เอกศกนี้ พระภิกษุสามเณรที่มีนายประกันแล้ว ให้เจ้าคณะเจ้าอธิการ
 บอกบาดูชี้แก่กรมธรรมการในกรุงเทพฯ ฯ แลหัวเมืองให้ทราบให้เรียก
 บาดูชี้ไว้ทุกเดือน ดังบาดูชี้ในตมภัทร์ เมื่อจะเข้าไปเสียลาสิกขาไปฤาหนี
 ไปก็ให้บอกกรมธรรมการให้รู้ไว้ก่อนแต่ยังไม่มีการตั้งห้องร้องซักขวาง
 ในศาลกรมธรรมการ ถ้าไม่บอกเมื่อคดีสิ่งใด ๆ เกิดขึ้น จะตั้งจำหน่าย
 เข้าไปแล้ว ลาไปแล้ว สึกไปแล้ว ฤาหนีไปก่อนแล้วนั้นไม่ไ้จะต้อง
 เร่งเอาตัว

(๓) ศิษย์วัดแลคนอุทิศอาศรัยวัดทั้งปวง ก็เป็นคนในพระราชอาณาจักร มิใช่เป็นคนในพุทธจักร จะให้เลื่อนลอยอยู่ไม่ได้ ให้กรมพระนครบาลในกรุงเทพฯ แลผู้สำเร็จราชการกรมการหัวเมืองจัดแจงหาคนซึ่งเป็นหลักหลายอยู่ใกล้วัด ตั้งเป็นนายอำเภอสำหรับจัดให้ตรวจรักษาศิษย์วัด แลคนอาศรัยวัด ให้รู้จักบิดามารดา แลสังกัดเจ้าหม่อมคนนายแลให้มาอุทิศแก่กรมธรรมการให้รู้ควยว่า วัดนั้น ๆ เป็นอำเภอคนนั้น ๆ เกิดความขึ้นเมื่อใด จะได้เรียกเอาตัวผู้ตองคดี

(๔) พระสงฆ์ในพระอารามนั้น ๆ จะมีคฤหัสถ์เป็นศิษย์วัด แลคนอาศรัยวัด ควรพระสงฆ์จะรับปากไว้เท่าใด ก็จงยื่นมาอุทิศแลตระกูลเดิม แลสังกัดหม่อมคนของคนที่เหล่านั้น ให้นายอำเภอแลกำนันเดิมที่อยู่ใกล้วัด ถ้าที่กรมพระนครบาลแลผู้สำเร็จราชการเมือง กรมการตั้งขึ้นไว้แล้ว ให้รู้จักตัวไว้เป็นค่านับควย ถ้าคนที่ยื่นมาอุทิศไว้แล้วจะไปจากวัดควยเหตุใด ๆ ก็จงบอกให้นายอำเภอแลกำนันรู้ ให้นายอำเภอแลกำนันตรวจตรา อย่าให้มีคนนอกจากคนที่พระภิกษุสามเณรยื่นมาอุทิศไว้แล้วเลย ถ้าสืบว่าใครแอบแฝงอยู่ในวัดพระสงฆ์ไม่ได้ให้มาอุทิศรับตัวคนนั้นก็เป็นที่รังเกียจว่าเป็นผู้ร้ายแลคนหนีเจ้าเบียดนายเงินเหตุอื่น ๆ

เพราะฉะนั้นให้กำนันนายอำเภอจับตัวมาส่งกรมพระสัสดีชำระคุก ถ้าไม่
 เป็นผู้ร้ายหนีคุกหนีทิม แลหาสลูกหนีหนีเจ้าเบี้ยนายเงิน เปนแตกนจรจัก
 หลัด ถ้ามีสังกัดมีไซไฟรหลวงแล้วให้เอาสักเป็นไฟรหลวง จะพระราช
 ทานรางวัลผู้จับ นับตัวผู้แอบอิงอาศัยวัดนั้นคนละสองตำลึง แล้วให้ตัว
 เลขไชร่างวัดตาเข้าเคียนออกเคียนเข้า ๒ เดือน ถ้าเป็นผู้ร้ายหนีคุก
 หนีทิมก็ให้ผู้คุมไชร่างวัดสองตำลึง ถ้าเป็นหาสลูกหนีก็ให้เจ้าเบี้ยนาย
 เงินไชร่างวัดสองตำลึง แล้วรับตัวไป

(๕) พระภิกษุสามเณรที่ไม่มีนายประกัน แอบอาศัยอยู่ในวัด
 ฤาในบ้านก็ดี แลเป็นคนเที่ยวลอยเรืออยู่ก็ดี เข้าแอบอิงอาศัยในบ้าน
 เรือนใคร ๆ ก็ดี ให้กรมธรรมการสืบจับตัวนักบวชนอกหมุ่ นอกคณะ เช่น
 นี้มา จะบนผู้นำจับรูปละสามตำลึง ถ้าได้ตัวมาแล้วจะให้สึกออกสักเป็น
 ไฟรหลวง แลให้ผู้นั้นไชร่างวัดค่าจับ ฤาเข้าเคียนออกเคียนเข้า
 ๓ เดือน แลพระสงฆ์สามเณรที่สมคบพระสงฆ์สามเณรไว้ในภูมื่นอกบาญ-
 ชีไม่มีประกันนั้น มีโทษเสมอผู้ผิดด้วยคฤหัสถ์ที่สมคบไว้ในบ้านฤาในเรือ
 เรือนของตัว ก็จะมีโทษตามโทษานุโทษ

(๖) พระสงฆ์ฆราวาสการเสียดักขุเรียกนามประกันคฤหัสถ์ไม่

ใต้ให้เจ้าคณะเจ้าอธิการพาตัวมาให้กรมธรรมการคู่ตัว ถ้าเข้ามาไม่ได้
 ก็ให้พาธรรมการไปคู่ตัว เมื่อเห็นว่าชราแก่แล้ว แลพิการเบงน้อย
 เปลี่ยนแท้ แลเสียจักขุสองข้างแลเสียโสภ ไม้มีผู้ใดจะรับประกันแท้แล้ว
 ให้เจ้าคณะช่วยอนุเคราะห์รับประกันไว้เถิด แลเห็นว่าควรจะยื่นมาอุทิศ
 ในกิลานภักตร์ แด่ตากลายเป็นคนมีคดีความปาราชิกก็คือความผู้ร้ายก็ดี
 แลมีคดีสิ่งใด ๆ จะเร่งเอาตัวแต่ผู้รับนิตยภักตร์ของเจ้าคณะผู้รับประกัน
 หนึ่งพระสงฆ์ในกรุงที่ไม่กว้างขวาง เป็นภิกษุอนุภาไม่มีบิดามารดา
 ญาติโยม แลพระสงฆ์สัญจรมาแต่่นอกกรุงหัวเมืองไกลไม่มีที่พึ่งไม่มีที่รู้จัก
 คุณเคย มีศรัทธาจะใคร่มาอยู่เล่าเรียนอาศรัยในวัดอารามใด เพราะ
 ไม่มีผู้อนุเคราะห์รับประกัน เจ้าคณะเจ้าอธิการไม่รับไว้ให้พระสงฆ์
 รูปนั้นมาหาพระธรรมการบตี ฎาหลวงธรรมเสนาเจ้ากรม ปลัดกรม
 ในกรมธรรมการ พระวิเชียรปรีชา พระเมธาธิบดี หลวงอุดมจินดา
 หลวงราชาภิรมย์ เจ้ากรมปลัดกรมใน กรมราชบัณฑิตให้มีผู้มรรคา
 คักคิชึ่งออกชื่อมาแล้ว ที่พระสงฆ์มาหาจะให้เป็นที่พึ่งนั้นใดตามสืบสวน
 คุ้ให้รู้ว่า พระภิกษุรูปนั้น ๆ กิ่งเคิมมาแต่ไหน อยู่วัดวาอารามใด มี
 ข้อความเกี่ยวข้องของใดต้องจับจากอารามนั้นอารามนี้ถ้าไม่ ถ้าได้ความ

ว่าเปฌนภิกษุก็ไม่มีต้อยความอะไร เปฌนภิกษุเรียบร้อยมีศรัทธาจะใคร่ประ-
 พุทธิพรหมจรรย์แลเมื่อศสาหะจะใคร่เล่าเรียนปฏิบัติอยู่จริง ก็ให้พระธรรม
 การบคี่หลวงธรรมเสนา ๓๒๕๓ ที่รับธุระพระสงฆ์นั้น นำความขึ้นกราบ
 ทูลพระกรุณาให้ทรงทราบ จะทรงพระมหากรุณาโปรดให้ม็ผู้ช่วยอนุเคราะห์
 รับรองแลดูชาติโยมปฏิบัติโดยสมควร

(๓) สามเณรแก่สามเณรโคง บวชภิกษุแล้วอายุตั้งแต่ ๒๕ ขึ้นไป
 คำ ๓๐ ปีลงมาอย่าให้มีในอารามใด ๆ ให้บวชเปฌนภิกษุเสีย ถ้าเปฌนปะ-
 ชาวศิษย์วัดแล้วให้เ็นมาดูศึนายอำเภอละก้านไว้เสีย ถ้าเปฌนคนชราพิ-
 การเสียจักษุ พระสงฆ์จะเลี้ยงไว้ด้วยกรุณาได้ แต่ให้ก้านนายอำเภอรู-
 ไว้ ถ้าไม่พอใจจะเอาไว้ก็ให้เอามาส่งโรงทานพระเจ้าแผ่นดินจะทรง
 พระมหากรุณาให้พนักงานรับเลี้ยงไว้ในโรงทาน อนึ่งถ้าพระราชาคณะถา
 นานุกรมพระครูเจ้าอารามเปรียญ พระครูเจ้าคณะมีความสงสัยตัวด้วย
 เหตุอย่างใดอย่างหนึ่ง ไม่รักจะเปฌนภิกษุอุปสมบทอยู่ แคว่ถ้าถาสิกออกเปฌ
 ประชาวแลลฤหัสถ์ก็เห็นว่าจะลำบากกระถากอยู่ เพราะเคยเปฌนอุปัชฌายา
 จารย์ที่นับถือของภิกษุสามเณร เปฌนอันมากอยู่แล้ว มีความชอบใจจะใคร่สิก
 ออกเปฌนสามเณรแก่อยู่ในวัด เพื่อจะให้ศิษย์ซึ่งยังบวชอยู่แลผู้ปฏิบัติมีถือ

แต่นักบวชได้ปฏิบัติง่าย เหมือนหนึ่งพระปัญญาคัมภีร์ เถรซึ่งมาแต่วัดคงคำ
 ประมูล มาเป็นพระราชาอยู่ในวัดสิทธิารามนั้น ถ้าพระราชาณะธานา-
 นุกรมพระครูเจ้าคณะเจ้าอารามรูปใดรูปหนึ่งมีความประสงค์ดังนี้ ก็ให้
 มาแจ้งความตามจริงโดยสุจริตต่อพระยาประสิทธิศุภการ ให้ทราบพูด
 พระกรุณาให้ทรงทราบก็จะทรงพระกรุณาโปรด ฯ ทรงพระอนุญาติให้
 สึกเป็นสามเณรอยู่ในวัดตามสบายไม่ห้ามคอก เพราะทรงทราบรู้จัก
 คัวอยู่แล้วไม่เป็นที่แอบอิงของคนพาล แลก็กษุณฺจรสัมณฺญ์นั้น ถ้าอายุ
 มากถึง ๘๐ ขึ้นไปแล้วก็รอกออกเป็นสามเณร ให้มาหาท่านเจ้าคณะให้
 เจ้าคณะพาตัวมาแจ้งความต่อกรมธรรมการให้ทราบโดยสุจริตตามจริง
 แล้ว ก็จะทรงพระมหากรุณาโปรดให้สึกเป็นสามเณรอยู่อาศัยใน
 พระอารามแล้วคั้น ๆ ทยไป แต่ให้ยื่นบาตรชื้อไว้ต่อกรมธรรมการให้
 ทราบ อย่าให้เป็นที่แอบอิงของคนจรจจะหลบหนีเจ้าขุนมูลนาย
 บวชขวาง ๆ รั ฯ ๗ ไม่ต้องการนั้น ถ้ามีสามเณรโคงอายุมากกว่า ๒๕
 ขึ้นไป ๘๐ ลงมา ถ้าแอบแฝงอยู่ในวัด ให้กรมธรรมการแลกำนันนาย
 อำเภอบีบจับ ถ้าได้ตัวมาก็จะเอาสึกเป็นไพร่หลวง ผู้นำจับจะได้
 รับพระราชทานรางวัลตามจำนวนสามเณรโคง ซึ่งนำจับมาได้คนละ

สามคำถึง แล้วจะให้ (สามเพชรโค้งที่เป็นไพร่หลวงนั้น) เข้าเคื่อนโซ่
วางวัดกำหนดสามเคื่อน นอกจากสามเคื่อนที่ต้องเข้าเวร เป็นปรกติ

(๘) ในแขวงกรุงเทพฯ แลเมืองนคร เขื่อนขันธุ์ เมืองนนท์-
บุรีทั้งปวง ห้ามอย่าให้คนเสี้ยจรีตเป็นพระภิกษุสามเณรก็ดี เป็นคฤหัสถ์
ก็ดี แอบอิงอาศัยอยู่ในวัดเป็นอันขาด ถ้าเป็นญาติสนิทถ้าเป็นครูอา-
จารย์จะพาไป แลจะส่งไปหัวเมืองไกลไม่ได้ก็ดี ถ้าพระสงฆ์ใดเป็น
แพทย์รักษาคณเสี้ยจรีต จะใคร่รับฝากคนเสี้ยจรีตไว้รักษาตามวิชาตัว
ฤๅกรูณาก็ ก็ให้กักขังไว้ให้แน่นหนาอย่าปล่อยให้เที่ยวไปมาแลให้มา
รับประกันตัวไว้แต่นายอำเภอแลเท่านั้น แลให้นายอำเภอแลกษัตริย์ตรวจ
ตราว่าคนเสี้ยจรีตอยู่ในวัดควารามใด ถ้าไม่มีประกันก็ให้จับตัวมา
ส่งยังโรงหลวง ที่เป็นที่รักษาคณเสี้ยจรีต ๓ กรมพระนครบาลอย่า
ให้ละเลยไว้ ถ้ามีคนเสี้ยจรีตปลอมคนก็เข้ามาในพระบรมมหาราชวัง
มีผู้จับได้ ผู้จับควรจะได้รับพระราชทานรางวัลสองข้างลงมาข้างหนึ่งขึ้น
ไป ตามเวลาเป็นกลางวันแลกลางคืนแลสถานที่เข้าไปลี้กแลค้นค้น
และจะให้ชำระว่าเสี้ยจรีตนั้นมาจากไหนเป็นคนของใคร เมื่อสืบไปได้
ความว่าเป็นคนอาศัยวัดเที่ยวเล่นลอยอยู่ไม่มีเจ้าของ รางวัลค่าจับ

นี่จะต้องให้นายอำเภอดำเนินที่อยู่ใกล้วัด กับศิษย์วัดหึ่งปวงเรียรายช่วยกันใช้ ถ้าได้ความว่าอาศัยอยู่กับพระสงฆ์สามเณรแห่งใดแห่งหนึ่ง เป็นเจ้าของ ราววัลค่าจับจะต้องให้ศิษย์แลบิคา มารคาของศิษย์ที่อยู่วัด กว้ย แลผู้ปฏิบัติเป็นญาติโยมส่งสารรับ ภูนายประกันของพระสงฆ์สามเณรรูปนั้นช่วยกันใช้ ถ้าไม่มีญาติโยมผู้ปฏิบัติ จะต้องให้นายอำเภอดำเนินกับผูรับนิคมภัตต์ของเจ้าคณะแลนายประกันช่วยกันใช้ ถ้าพระอารามหลวงมีข้าพระ ให้เจ้ากรมปลัดกรมข้าพระเอาใจใส่ตรวจตราอย่าให้มีคนเสียจริตอยู่ในพระอารามหลวงได้ เมื่อได้ความว่าคนเสียจริตอยู่ในพระอารามหลวงใด เมื่อได้ความว่า คนเสียจริตอยู่ในพระอารามหลวงที่มีข้าพระแล้ว เจ้ากรมปลัดกรมข้าพระต้องช่วยกันใช้ ถ้าคนเสียจริตไปจากบ้านเรือนผู้ใด ผู้นั้นต้องใช้รางวัลค่าจับ ส่วนคนเสียจริตที่เข้าไปในพระบรมมหาราชวัง เพราะต้องกลางแควงว่าเป็นคนร้าย มาทำมารยาเป็นคนเสียจริต มีพระราชกำหนดกฎหมายว่า ให้ต้องรับพระราชอาญาเสียแล้วให้จำไว้ในคุกจนตาย

(๕) ภิกษุสามเณรใด ได้เกี่ยวพาลผู้หญิงให้เป็นที่รังเกียจก็
เป็นปาราชิก เมตุนกับหญิงก็ เล่นสวาทสัมพันธ์ถึงชำเราก็คือ ยังบวชอยู่

ก็ดี ฤาสึกไปแล้วยังไม่ครบกำหนดสามปีก็ดี ภิกษุสามเณรใด ๆ เสพย์
 สุราน้ำตาลส้มสุบดินสุบกันชาเล่นไปเล่นถั่ว แลอื่น ๆ แດอย่างใดอย่าง
 หนึ่ง ยิงขาวชอชุกก็ สึกไปแล้วยังไม่ครบสามเดือนก็ดี เมื่อยังไม่มีโทษ
 พ้องมีความรอนทักถั่วผิด ให้รับมาสารภาพลูกแก่โทษต่อกรมธรรมการ
 ตามความสัจความจริง อย่าอำพรางปิดบังความชั่วไว้แลชัคตอกพวก
 เพื่อนผู้ทำผิดด้วยกันเช่นกันตามรู้ตามเห็นให้สิ้นเชิง แลผู้ผิดที่มาลูกแก่
 โทษดังนี้ จะทรงพระมหากรุณายกโทษให้ ไม่ให้ต้องรับพระราชอาญา
 ถ้ามีโทษหนักไหม้ไพรหลวง ไม่ต้องสักเป็นไพรหลวงแลไม่ต้องเสียค่าชญา
 จะต้องเสียแต่สมุกคินสอเล็กน้อย แลจะมอบตัวคืนให้เจ้าหนุมานาย
 แลบิดามารคาไป ถ้าไม่สารภาพลูกแก่โทษแล้วแลมีผู้ฟ้องผู้ชัคตอก เมื่อ
 ชั่วระไปมีผู้ยืนยันกล่าวหาตั้งแต่สองปากขึ้นไปจะให้เอาเป็นสัจ ถ้าเป็น
 ความปาราชิกมหันตโทษ สึกไปแล้วพ้นกำหนดสามปีจึงพ้นเชตร ถ้ายัง
 อยู่ในสามปีลงมาจะไปรคิให้เอาตัวมาชำระ ถ้าเป็นการเสพย์สุราน้ำ
 ตาลส้มแลอื่น ๆ สึกไปแล้วเกินสามเดือนจึงพ้นโทษ ถ้าสึกไปยังไม่ครบ
 สามเดือนจะให้เอาตัวมาชำระเอาเป็นสัจแล้วสักเป็นไพรหลวง ถ้าหลบ
 หนีไปจะบนผู้นำจับรูปละห้าตำลึง ใต้ตัวมาจะให้ใช้คาสินบนนำจับด้วย

(๑๐) คฤหบดีชื่อยักษ์ฤๅชาชาวบ้าน เป็นคนสอพลอชื่อสุราน้ำตาล
 ส้มให้พระสงฆ์สามเณรกิน ชื่อฉิ่นชื่อกันชาให้พระสงฆ์สามเณรชุปแลแก้วได้
 กินได้สลับกับพระสงฆ์สามเณร แลเล่นไปเล่นถั่วแลเล่นอื่น ๆ กับพระสงฆ์
 สามเณร ก็ให้มาสารภาพลูกแก่โทษตามความสัจต่อกรรมกรรมการชั้พวกเขา
 เพื่อนผู้ทำผิดด้วยกัน ตามรู้ตามเห็นให้สิ้นเชิง จะทรงพระมหากรุณา
 ไปรคไม่ให้ต้องรับพระราชาอาญา แลไม่ให้ต้องมีโทษไม่ให้ต้องเสียสิ่ง
 หนึ่งสิ่งใด ถ้าไม่สารภาพลูกแก่โทษโดยคิมิผู้ชั้ชั้ทอดถึง ถ้าภิกษุสามเณร
 ยังบวชอยู่ในวัคคีย์ ฤๅสึกแล้วยังไม่พ้นเขตสามปีฤๅสามเดือน ตาม
 กำหนดคั้งกล่าวแคว้นนั้น คฤหบดีผู้นั้นก็ไม่พ้นโทษจะไปรคให้เอาตัวมา
 ชำระเอาเป็นสัจ เพราะฉะนั้นเมื่อบุตรหลานญาติพี่น้องแลบ่าวไพร่ของ
 ผู้ใด ไปบวชอยู่ในวัคคาอารามใด ๆ ให้บิดามารดาญาติพี่น้องแลเจ้า
 หมุมลนายสืบสาวฟังดู ถ้าสงสัย ฤๅความผิดอื่น ๆ อย่างใดอย่างหนึ่ง
 แลบิดามารดาญาติพี่น้องมีความร้อนคั้วกั้วลว่า จะพลอยได้ความผิดด้วย
 ฤๅเจ้าหมุมลนายเสียคายว่าลูกหมุมของตัว จะต้องตกไปเป็นไพร่หลวง
 ก็ให้มาวากกล่าวเกลี้ยกล่อมภิกษุสามเณรรูปนั้น ๆ ให้สึกออกเสียโดยคิ
 แลพาตัวผู้ผิดมาให้การสารภาพลูกแก่โทษต่อกรรมกรรมการตามสัจจริง

แลให้ชักทอศพวกเพื่อนผู้ทำนิตด้วยกันตามรู้ตามเห็นให้สิ้นเชิง จะทรง
 พระมหากรุณาโปรดยกโทษผู้ที่ทำนิตให้เป็นความชอบแก่ผู้ที่ทำตัวผู้นิตมา
 สารภาพแก่โทษนั้น ไม่ให้ผู้นิตนั้นต้องรับพระราชอาญา แลไม่ให้ต้องมี
 โทษ ไม่ให้ต้องเสียสิ่งหนึ่งสิ่งใด จะมอบตัวคืนให้เจ้าหมูลนายแลบิดา
 มารดาไป ถ้าไม่มาสารภาพแก่โทษแล้วชำระไป มีผู้ยืนยันกล่าวหาตั้ง
 แต่สองปากขึ้นไปจะเอาเป็นสัจให้มีโทษกึ่งกล่าวแล้ว ถ้าเป็นไพร่หลวง
 แลหมู่ไพร่หลวงเกินทำนิตกึ่งนี้ จะให้ลงพระราชอาญา ๓๐ ที ถ้าจะไถ่
 โทษหากที่คอแสนคิดเป็นเงินหกตำลึง ถ้าไม่มีเงินใช้ให้เข้าเคียนนอก
 เคียนที่เข้าเวรเป็นปรกติใช้ ๔ เคียน แลผู้ที่มีความนิตกึ่งกล่าวแล้วนี้
 ถ้าหลบหนีไปจะเสียสินบนให้ตามจับ ใต้ตัวมาแล้วจะทำโทษกึ่งกล่าว
 แล้ว แลให้ใช้สินบนแก่ผู้จับด้วยคนละห้าตำลึง ถ้าเข้าเคียนใช้การแทน
 ๔ เคียน

(๑๑) อนึ่งในตระกูลในบ้านใด เมื่อคราวป่วยไข้เห็คน ๆ
 ที่ควรจะนิมนต์พระภิกษุสามเณรไปรักษาพยาบาล ฤาอยู่เป็นเพื่อนต้อง
 นอนค้างแรมอยู่ในบ้านโนนเรือนก็ดี แลนิมนต์ภิกษุไปสวดที่ไว้ศพต้องค้าง
 แรมอยู่ในบ้านเรือนก็ดี ให้จดหมายยื่นแก่นายอำเภอลำนั้น แลแก่ผู้

มีบรรพการศักดิ์สิทธิ์ที่ใกล้เป็นที่พระยาแลพระหลวงขุนหมื่นผู้ใดผู้หนึ่งให้รู้ไว้
 ค่าย เมื่อมีด้วยความขึ้น ถ้ามีผู้กล่าวหาเป็นความปาราชิกแลเรื่องอื่น ๆ
 จะไต่ชำระโดยง่าย ผู้ที่อยู่บ้านใกล้เรือนเคียง ถ้าเห็นการแปลกประ-
 หลากอย่างหนึ่งอย่างใด ก็ให้วักกล่าวห้ามปรามเสีย แลให้มาแจ้งความ
 แลผู้ที่มีบรรพการศักดิ์สิทธิ์ที่ใกล้เคียง แลนายอำเภอกำนันให้รู้ด้วยถ้าผู้เจ้าภาพ
 ผู้เจ้าของบ้านเจ้าของเรือนไม่จดหมายมาขึ้นต่อนายอำเภอกำนัน
 แลผู้ที่มีบรรพการศักดิ์สิทธิ์ตามที่กล่าวแล้ว มีผู้กล่าวหาด้วยความปาราชิกแลความ
 เรื่องอื่น ๆ ซึ่งเป็นความชั่วต่าง ๆ จะชำระเอาเป็นสัจแลผู้ที่บ้านใกล้
 เรือนเคียงไม่ช่วยเอาใจใส่ดูแลวักกล่าวบ้าง แลรู้เห็นแล้วไม่มาแจ้ง
 ความต่อนายอำเภอกำนันแลผู้ที่มีบรรพการศักดิ์สิทธิ์จะให้เสียรางวัลมากแล
 น้อย ตามที่อยู่ใกล้อยู่ไกลคงมีในพระราชบัญญัติแต่ก่อนนั้น ให้เจ้าคณะ
 หมายไปให้ทั่วทุกพระอาราม วัดเคิม แลวัดชั้นในกรุงเทพฯ แลหัว
 เมืองทั้งปวง

ประกาศมาณวันจันทร์ เดือนหก ขึ้น ๑ ค่ำ ปีมะแมเอกศก

๑๘๖ ประกาศพระราชบัญญัติเรื่องพระสงฆ์สามเณรลักเพศ
 ฉวันเสาร์ เดือน ๕ แรม ๑๑ ค่ำ ปีระกาถึงเป็นโทษ
 (สมัยรัชกาลที่ ๘)

มีพระบรมราชโองการมารพระบัญญัติสุรสิงหนาท ให้ประกาศ
 แก่พระราชวงศานุวงศ์ข้าทูลลอองธุลีพระบาท ในพระบรมมหาราชวัง
 ในพระบวรราชวัง แลพระสงฆ์ แลสามเณร แลราษฎรทั้งปวงให้ทราบ
 ทัดกันว่า พระสงฆ์สามเณรทุกวันนึ่งก็ประพฤติการนึ่งเลง แปลงเพศ
 เป็นคฤหัสถ์ไปเล่นเบี้ยเล่นโป และสูบฝิ่นกินสุรา ถือศีลศรารูธเที่ยวกลาง
 คืนชุกชุมมากขึ้นจับไคมาเนือง ๆ ครั้นแปลงเพศมาถึงกฎแล้วก็สำคัญใจ
 ว่าตัวไม่ไคปลงสิกขาบท กลับเอาผ้าเหลืองนึ่งหมเข้าคามเพศเคิม การ
 ที่ถือใจว่าไม่ไคปลงสิกขาบทกลับนึ่งหมผ้าเหลืองนึ่งเป็นความนึ่งใจจะเชื่อ
 ถือเอาไม่ไค ฝ่ายคฤหัสถ์ที่แปลงเพศเป็นภิกษุเข้าร่วมสังฆกรรมในคณะสงฆ์
 นั้น ความพระวินัยบัญญัติก็มีโทษห้ามอุปสมบท เพราะฉะนั้นตั้งแต่นั้นไป พระ
 สงฆ์สามเณรรูปใด ๆ แปลงเพศเป็นคฤหัสถ์ปลอมไปเล่นเบี้ยเล่นโป แล
 สูบฝิ่นกินสุราถืออาวูธเที่ยวกลางคืน อย่างใดอย่างหนึ่งที่กล่าวห้ามไว้

มีผู้จับตัวมาได้ ฤาสิกแล้วยังไม่พ้นสามเดือนมีใจทยัพพองกล่าวโทษ พิจารณาเป็นสัจแล้ว จะให้สีกหน้าว่าลักเพศภิกษุลงพระราชอาญาเขียน ๒ ยก ๖๐ ที่ ส่งตัวไปเป็นไพร่หลวงโรงสี ฝ่ายพระราชวงศานุวงศ์ข้าทูลลอองธุลีพระบาทแลราษฎรคนใด ที่ได้ไปเล่นเบี้ยเล่นไปสุบดินกินสุราอย่างหนึ่งอย่างใด ด้วยกันกับพระสงฆ์สามเณรที่แปลงเพศเป็นคฤหัสถ์นั้น จะให้ปรับใหม่นับตัวพระสงฆ์สามเณรผู้ที่ลักเพศไปด้วยนั้นรูปละ ๑๐๐ บาททุกคน เงินค่าปรับใหม่จะเอาไปทำการในพระอารามเป็นพินัยแก่พระพุทธศาสนา ถ้าไม่มีเงินจะเสียค่าปรับใหม่ ก็จะให้เอาตัวจำครวนไว้ใช้การในพระอาราม หักเงินให้เป็นค่าแรงเดือนละค่าสิ่งถึงกว่าจะครบเงินค่าปรับใหม่

อนึ่งพระสงฆ์สามเณรรูปใด ๆ สีกวันใดแล้ว ขอให้พระราชาคณะ พระครูถนนวนุกรมเปรียญ แลเจ้าอธิการในอารามนั้นวัดนั้น จกหมายไว้ให้มั่นคงแน่นอน ว่าพระสงฆ์สามเณรรูปนั้น ๆ สีกวันนั้น จะได้เป็นที่อ้างหมายเป็นสำคัญต่อไป

พระราชบัญญัติ ประกาศมาณวันเสาร์ เดือน ๕ แรม ๑๑ ค่ำ ปีระกายังเป็นโทษก เป็นวันที่ ๓๖๑๕ ในรัชกาลปัจจุบันนี้ พระธรรมการบดีเป็นผู้รับสั่ง

๐ กฎหมายพระสงฆ์ ๗๕

(สมัยรัชกาลที่ ๑)

๐ ๐ กฎให้ไว้แก่ชาตูลลของครูสี่พระบาทผู้ใหญ่ผู้น้อย, ฝ่าย
ทหารพลเรือนฝ่ายนาฝ่ายใน, ขอเฝ้าเจ้าต่างกรม, กรมพระราชวัง
บวรสุทธานมงคล, ผู้รักษาเมืองผู้รั้งกรมการ, แลสังฆการีธรรมการ,
ราชาคณะพระสงฆ์เจ้าอธิการอนุจร, ฝ่ายคัมภรฐะวิปัสสนาธุระอริญวาสี

คามวาสี, นอกกรุงในกรุงเทพฯ ศรีอยุธยา, แลหัวเมือง

๑ }
๒ }
๓ }
๔ }

ตวันตกตวันออกปากโตฝ่ายเหนือจทั่ว. จึงพระบาทสมเด็จพระบรมนารถบรม
บพิตรพระพุทธเจ้าอยู่หัวทุกวันนี้, มีพระราชประดิษฐานปรารถนาพระโพธิ-
ญาณสัพัญญู. ประกอบด้วยพระมหากษัตริยาธิราช, หากตั้งเดือนพระไทยเป็น
ธรรมคา, กรุณาจะให้เป็นประโยชน์แก่สัวโลกยทั้งปวง. จึงสมเด็จ
บรมนารถบรมบพิตรพระพุทธเจ้าอยู่หัวทรงพระคุณธรรมอนันตาสัมภารา

ก็แรกเอกพิบูลยสุนทรราชศรัทธา, เป็นอัครมหาสาสนูปถัมภกพระพุทธ
 ศาสนา, เจริญศรีสวัสดิ์ทั้งพระบริวดีติแลปฏิบัติศาสนา, ให้ถาวรารุ่งเรือง
 ไปเป็นที่เลื่อมใสสมัครการบูชาแก่เทพยคานุษย์ทั้งปวง. เสกจ้อออกณพระ
 ที่นั่งคู่สิริคามาหาปราสาทโดยบูรพาภิมุข, พร้อมด้วยอัครมหามนตรีกระวีชาติ
 ราชปโรหิตาโหราราชบัณฑิตยเฝ้าพระบาทมงกษมาศ. ทรงพระราชวิ-
 จารญาณร่ำฟังถึงพระบริวดีติศาสนา, พระไตรปิฎกนี้เป็นต้น ปฏิบัติมรรค
 ผล, ให้ใกล้เคียงสมบัติโลกุครสมบัติเพราะพระไตรปิฎก. จึงมีพระราช
 โองการมารพระบัณฑูรสุรสีหนาทคำหรัสว่า, โดยคำแต่ใหม่พระธรรม
 เทศนาแลสาธกพระธรรมเทศนา, ให้ธรรมเป็นทานนั้น. มีผลประเสริฐ
 กว่าสรพทานทั้งปวง, ชื่อว่าให้พระนิพพานเป็นทาน. จนสมเด็จพระอัมริน-
 ทรราชิราชได้ทรงฟังแจ้งว่าเวลานิสงฆเป็นอันมากกราบทูลขอพรไว้, ให้
 พระพุทธองค์มีพระพุทธฎีกาตรัสสั่ง เป็นพุทธชบัญญัติไว้, ให้ผู้สาธกแลผู้มี
 พระธรรมเทศนาเป็นธรรมทานนั้น, อุทิศผลไปถึงสมเด็จพระอัมรินทรราชิราช
 เจ้า. อนึ่งแม้ว่าผู้มีอิทธิฤทธิ์จะกระทำพันสกลขมพหูวีปให้ราบเสมอกิ่ง
 น้ากลองไชยเกร็ดแล้ว, แลนิมนต์พระอรหรรตเจ้านั่งแถวหนึ่ง, พระอา
 นาคมิแถวหนึ่ง, พระลัทธิศาคามิแถวหนึ่ง, พระโสคาแถวหนึ่ง, มีองค์
 พระพุทธิเจ้าเป็นประธาน, แนนไปนสกลขมพหูวีป, แลถวายจัดปัจจัย

ทั้งสี่, มีจิวรเน้ออันเลียดคฤงคังยอกคองอันออบนั้กัก็, ฌานิสงขมิได้
 เสมอเท่าให้มีธรรมเป้นทานครั้งหนึ่ง. เหตุนี้จึงทรงพระกรุณาแสวงหา
 อุบายที่จะให้สมณพราหมณเสนาบดีประชาราษฎรทั้งปวง, ให้ได้สมบัติทั้ง
 สามประการ, พ้นจากจตุรกายทุกขสงสารไทย. จึงทรงพระอนุเคราะห์,
 ให้ข้าทูลลอองธุลีพระบาทผู้ใหญ่น้อยสมათานพระไตรสรณาคมศีลห้าศีลแปด
 ศีลสิบ, ในสำนักนี้พระสงฆ์ทุกวันทุกเวลาเป้นปฏิบัติชากองมหากุศลวิเสศ
 ประเสริฐกว่าอามิสบูชาจตุปัจจัยทาน. แม้จะถวายทานให้มากกราบเท่าถึง
 พรหมโลก, ผลนั้นก็มีได้เสมอเท่ากองพระราชกุศลปฏิบัติชากองพระราชา
 กองพระราชกุศลให้มีพระธรรมเทศนาเป้นธรรมทาน, ให้ข้าทูลลอองธุลี
 พระบาทฟัง, ดังให้พระนิพพานเป้นทานปฏิบัติชากองพระราชามหากุศล
 อันจะนับประมาณผลนั้นมิได้. แลพระปริวัติไตรปิฎกธรรมนี้, เมื่อบุคคล
 ประพฤติเป้นสัมมาคารวะแล้ว, ก็มีผลอันจะนับประมาณมิได้. เมื่อประ-
 พุติมิได้สัมมาคารวะในพระไตรปิฎกธรรมนั้น, ก็จะมีโทษแก่บุคคลอันมิ
 ได้คารวะนั้น, เป้นครุโทษอันใหญ่หลวงหนักหนา. ทุกวันนี้สัตว์ทั้งปวงตั้ง
 ใจทำกุศลสิ่งใดตรวจหน้าปรารถนาจะภพพระพุทธรูปสมเด็จพระศรีอริย
 เมไตรยเจ้า ๆ ก็รัศสั่งมาแก่พระมาโลยเทวดาเจ้าว่า, ให้ฝูงสัตว์
 ทั้งปวงเคารพฟังพระมหาเวศสันดรชาฎก, อันประทับด้วยพระคาถาพัน

หนึ่งนั้น. จึงจะไ้ภพพระองค์ในอนาคต แลทุกวันนี้อาณาประชาราษฎร
 ทั้งปวง, ลางบ้างให้มีพระมหาเวศสันครชาภูณี้มิไ้มีความสังเวศเลื่อม
 ใสเป็นธรรมการวะ, พึงเอาแต่ถ้อยคำตลกคนองอันหาผลประโยชน์มิไ้.
 พระสงฆ์ผู้สำแดงนั้นลางจำพวกมิไ้เล่าเรียนพระไตรปิฎก, ไ้แต่เนื้อ
 ความแปรร้อยเป็นกาพย์กลอน, แล้วยังมาสำแดงถ้อยคำตลกคนองอวย
 ฆ่า, เหน้แต่ลาภสการเลี้ยงชีวิตร์, มิไ้คิดที่จะร่ำเรียนสืบไป, ทำให้
 พระศาสนาพันเพื่อนเสื่อมสูญชวนกันปมาทในพระธรรมเทศนา, จะไ้
 เสวยทุกข์เวทนาในจักรุบายภูมิแป้นชานาน, จะมีไ้ภพพระพุทชบาท
 สาศคาพระศรีอารียเมตไตรยเจ้าในอนาคต. เหตุนี้บรมกระษัตริย
 พระองค์ไ้จะมีพระมหากรุณาสงเคราะห์ให้พ้นจากอวายน
 ทุกขมิไ้ละเมินเฉยเสีย, ครั้งนี้ทรงพระมหากรุณาตรัสเหนือเกล้า ๆ
 สั่งว่า. ให้สมเด็จพะสังฆราชพระราชาคณะพระสงฆ์, ฝ่ายบริฎฐิณัก
 ปราชราชบัณฑิตย์, ให้พิจารณาคันคณุพระไตรปิฎกนั้น, ก็พเพมทว่า
 ผู้สำแดงแลผู้ฟังธรรมอันปมาทล่าวถ้อยคำตลกคนอง, เอาธรรมนั้น
 มากล่าวเป็นอะธรรมโทษนั้นเป็นครุโทษอันใหญ่หลวง. ไ้ยอันคำไปแต่
 จะสำแดงธรรมค้วยเสียงอันเป็นเสียงขบนั้นก็เป็นโทษ, แลเอาธรรม
 มาผูกเป็นกาพย์กลอนพิจิตรค้วย อักขระเป็นเพลงขบนั้นก็มีควรรเหตุดังนี้

จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ สั่งว่า, แค้นสืบไปเมื่อนำ, ให้พระสงฆ์
 ผู้สำแดงพระธรรมเทศนา, แลราชภุมมูจะฟังพระมหาชาติชาดกนั้น, สำ-
 แดงแลฟังแต่ตามวาระพระบาท, แลบรรดาคาถก้าให้บริบูรณ์ด้วยผลอา-
 นิสงนนั้น, ก็จะได้ภพสมเด็จพระศรีอริยเมตไตรยในอนาคต, ตามเทว-
 ราชโองการเขตริสสั่งมาแก่พระมาลัยเทวดานั้น. ห้ามอย่าให้เทศนา
 แลฟังเทศนาเป็นกาพยกลอน, แลกล่าวด้วยคำตลกคนองเป็นการเล่นหัว
 เราะขื่นขมด้วยกัน, ประมาทให้ผิดจากพระวินัยเป็นอันขาดที่เกี่ยว. แล
 ให้พระภิกษุสงฆ์เถรเถรฝ่ายคันธธุระวิปัสณาธุระ, แลอาณาประชาราษฎร
 ทั้งปวงประพฤติตามพระราชากำหนดคกกฎหมายนี้จงทุกประการ. ถ้าพระสงฆ์
 เถรเถรแลอาณาประชาราษฎรผู้ใด, มิได้ประพฤติตามพระราชากำหนดคก-
 หมายนี้, จะเอาตัวผู้มีไคกระทำตามกฏ, แลญาติโยมพระสงฆ์เถรเถรรูป
 นั้นเป็นโทษานุโทษ. กฏให้ไว้ณวันเสาร์เดือนสิบขึ้นห้าค่ำ, จุลศักราช
 ๑๑๒๔ ปีชานจัตวาศก. ฯ ๕

๒ (๑) กฏให้ไว้แกลิ่งฆกาวัชรกรรมการพระสงฆ์ราชคณะอธิการ,

ฝ่ายคันธธุระวิปัสณาธุระนอกกรุงในกรุงหัวเมือง

๑
๒
๓
๔

, ทั่วทุกตัว

ออกปากได้ฝ่ายหนึ่งจึ่งทั่ว, คุ้มสมเค็จบรมนารถบรมพิตรพระพุทธ
 เจ้าอยู่หัว. คุ้มรงพระคุณธรรมอนันตาสัมภาราคิเรกเอกพิบูลยสุนธระ
 ราชศรีทธา, เป็นอัครมหาสาสนูปถัมภกพระพุทธศาสนาเจริญศรีสวัสดิ์ทั้ง
 พระบริสุทธิปฏิบัติศาสนา, ให้ถาวรารุ่งเรืองไปเป็นที่เลื่อมใสนมัสการ
 บูชาแก่เทพยคานมนุษย์ทั้งปวง. เสกจ้อออกณพระที่นั่งดุสิตามหาปราสาท
 โดยบูรพาพิมุข, พร้อมด้วยอัครมหานครีกรวีชาดิราชประโรหิตาโหรา
 ราชบัณฑิตยเฝ้าพระบาทบงกษมาศ. จึ่งมีพระราชโองการคำหรัสเหนือ
 เกลา ๆ สั่งว่า, มีพระราชอุสาหมิได้คิดแก่พระกายแลพระชนม์ชีพจน
 ได้ศิราชสมบัติทั้งนี้, คุ้มตั้งพระไทยจะบำรุงพระบวรพุทธศาสนาตาม
 พระพุทธฎีกาว่า, พระปาฏิโมกขสังวรวินัยนี้, ชื่อว่าพระสาสนา. ถ้า
 พระภิกษุยังทรงพระปาฏิโมกขบริบูรณอยู่ตราบโค, ชื่อว่าพระสาสนายัง
 ตั้งอยู่ตราบนั้น. เหตุฉนี้จึ่งทรงพระราชศรีทธาบริจาตพระราชทรัพย์
 เป็นอันมาก, เป็นจตุปัจจัยทานถวายพระสงฆ์, และมีพระราชโองาทา
 นุสาสนตักเตือนเพื่อจะให้พระสงฆ์ทั้งปวงในกรุงนอกกรุงเทพ ฯ, แล
 นา ๆ ประเทศให้ทรงพระปาฏิโมกขสังวรศีลบริสุทธิ, ให้เป็นเนื่อนา
 บุญแก่สัตว์โลกย. หวานพืชศรีทธาทำทานลงในเนื่อนาอันเลิศ, จะได้
 เกิดผลเป็นอันมาก, คุ้มภุมพระภิกษุเปณภุมอันประเสริฐ, ทรงพระวิ-

นัยมันเทาโทษในกายจิตรแลวาจา มิได้คิดอาโลยด้วยญาตีโยม, จนแต่
 ว่ามารคามีปราตนาจะไครบ, ยังสอนตัวเสียมิให้มารการู้จักตัว, กลัว
 จะเป็นคณหาสัณฐะเนื่องเข้ากับกามคุณเบญจขันธ์มรรคจิตรแลผลจิตร,
 จึงน้อยจากโกรธจากโลภจากหลง, ให้เกิดสมุทฺธเนหวิมุคตินิพพานสุขได้,
 จึงเป็นที่ไหวที่บูชาแก่เทพามนุษย์ทั้งปวง. ฝ่ายสมรवासแตกก่อนก็มีศรัทธา,
 มิได้กระทำให้เป็นเสนหาอาโลยทำให้เจ้ากูเสียศีลสิกขามทบริสุทธิตัว
 กันทั้งสองฝ่าย, พระสาสนาก็รุ่งเรื่องสืบมา, แลภิกษุสงฆ์ทุกวันนี้ตั้งอยู่
 ในภูมิอันประเสริฐ, แลมิได้รักษาพระปาฏิโมกขตามอริยวงษประเพณี,
 ปฏิบัติเข้าระคลคบหาสมรवासติดตัวเบญจกามคุณมิได้เหินแก่พระสา-
 สนา, เหินแก่หน้า บุคคลรับของปากเงินทองของสมรवास ๆ ก็มีได้คิด
 แก่ศาสนาเข้าเบญญาตีโยมปฏิบัติด้วยเสนหาอาโลย, ให้กับปียจันท์
 แก่ภิกษุโดยคุณสติคุณแก่กัน, ให้เสียศีลสิกขามทไปจุหนึ่งสมิรักัทาง
 ฟ้าใหญ่, รับเข้าของเงินทองของอี่เพงไว้เบญอี่มาก, อี่เพงเบญชบด
 โทษถึงตาย, สิ่งของอี่เพงเบญของหลวง, ตามบทพระอัยการราชา-
 ฉาจักรสืบมาโดยบูราราชประเพณี. เนื้อความทั้งนี้ปรากฏหัวพระ
 นครแขวงจังหวัด, ถ้าสมิรักัรักษสิกขามทจริง, ก็จะไม่ชวนชวยเอาของ
 ปากนั้นมาแจ้งแก่สมเด็จพะสังฆราช, แลราชาคณะผู้ใหญ่ทั้งปวง, ให้

ปลุกษาคามบทพระวินัยว่า, ทรัพย์สินจะเปนของ ๆ หลวง, ฤายังเปนของอื่นเพงอยู่จึงควรแก่สมณะ, นี้สมิรัทก็บิณฑังไว้มิไค้ให้ราชาคณะทั้งปวงรู. อนึ่งก็ไค้ไปรคให้ป่าวร้องเปนหลายครั้ง, สมิรัทก็มีไค้บอกแก่ผู้ใด, ทั้อายมีชื่อให้การออกว่า, ของอื่นเพงฝากไว้แก่สมิรัทเปนอันมาก, จะตรัสใช้ให้ราชบุรุษมา, สมิรัทจึงสำเแกออกให้แก่ราชบุรุษ, ของนั้นจะมากน้อยประการใดก็มีไค้รู, ราชาคณะทั้งปวงจึงแจ่งกายหลังฉน, ก็เหนใจสมิรัทองอาจยับยั้ง, หาอาไลยต่อสิกขาบทไมหลายครั้งมาแล้ว, เกลือกสมิรัทแกล้งบังเอาของ ๆ เขาไว้, เจ้าของชาคอาไลยก็จะชาคสิกขาบทอยู่ก่อนแล้ว, แต่หากสมิรัทกล้วไภโยในประจุนกว่ากล้วไภโยอนาคต, จึงสูสบบดสาบาลีให้การต่อพระราชาคณะ ๆ พินาศว่าต้องแต่อาบัติปาจิตตีย์, สมิรัทเปนโลกีย์มีไภยคติยังกลัวความตายอยู่, จะเชื่อเอาสบดสาบาลสมิรัทมิไค้, ก็เหนว้าสมิรัทยังหาปราชจากมลทินโทษไม, ไค้ยกกระแสดทางความพิจารณา, เหนเนือความใหญ่ทั้งสองข้อ. ฝ่ายพุทธจักรอาณาจักรเปนปัจจัยถึงกันคิคพันธุสมิรัทอยู่. แต่หากทรงพระกรุณาว่า, ยังหามีพระราชกำหนดกฎหมายไมจึงงคโทษสมิรัทไว้. แต่นี้สืบไปเมื่อน่า, อย่าให้ภิกษุสามเณรคูเพียงอย่างสมิรัท, ห้ามอย่าให้ภิกษุสามเณรทั้งปวงจงรับของฝากฉรวาวาศ, จะเสียพระวินัยพระสาต-

ณาไป. ถ้าภิกษุไม่รับฝากหามปรามผู้ฝาก ๆ มีฟังก์กลัวโทษขึ้นถึงไว้ที่กุฎี
 ในทันทีนั้น, เจ้ากูจงเคียดรอนเร่งเอาเพื่อนพรหมจรรย์ที่ใกล้กันให้
 หลากองครูเห่นเป็นพยานในรายสิ่งของทั้งนั้นให้แน่ไว้, อย่าให้ผู้อื่นมี
 ความแคลงสงสัยตน, ในทันทีนั้นจึงภาสงขซึ่งรู้เห่นนั้นไปแจ้งเนื้อความ,
 แลสิ่งของแก่พระราชคณะเจ้าอธิการ, พระราชคณะเจ้าอธิการจงประ-
 ชุมมุกันปฤษาจงเลื่อยก, ให้คงตามพระวินัยบัญญัติอย่าให้เสียศึกษา
 บท. ถ้าพระสงฆ์ราชคณะผู้ใหญ่ผู้น้อยจะปฤษา ประการใดจงประ-
 พฤติตาม, ให้สงฆ์เป็นอันมากรู้เห่นเป็นพยานไว้. ถ้าพระสงฆ์ราชคณะ
 ปฤษาให้ช่วยเก็บไว้ ๆ ควดยเคลือบแคลงอยู่มีรู้ว่าจะเป็นของ ๆ หลวง,
 ฤาของผู้ฝาก ๆ เป็นโทษตายไป, สงฆ์ทั้งปวงจะนิ่งไว้ก็จะเป็นที่แคลงแก่
 สรรวาศทั้งปวง, จะชวนกันรอนใจครูพระวินัยบัญญัติปฤษากัน, ควรจะ
 มอทรพิยสิ่งของให้แก่ผู้ใด ๆ , ที่จะพ้นจากครุระอาบดินั้น, ก็เร่งเคียด
 รอนปฤษาจงได้. อย่าให้ผู้อื่นแคลงในพระพุทศาสนา. แลห้ามฝ่ายสร-
 วาศอย่าให้เอาของเงินของทองไปฝากภิกษุสามเณรไว้, ทำให้เจ้ากูเสีย
 วินัยศึกษาบทเป็นอันขาดทีเดียว. ถ้าผู้ใดมิได้กระทำตามพระราชกำหนด
 กฎหมายนี้, ฝ่ายภิกษุสามเณรจะลงพระราชอาญาโทษจุโทษหินนาทาน
 ปาราชิก, จะตีออกขับเขียนจงหาพิศ. ฝ่ายสรรพวาศจะให้บริบราชมาทั

ขับเสียนจงหนักโดยโทษานุโทษ. อนึ่งเหคุอายุเมือง, อ้ายเกิด, อ้าย
 เหลือ, อ้ายมา, ผู้พวกประทุษร้ายแผ่นดินทั้งนี้, แค้นเปนเนรใหญ่,
 แลให้พระราชคณะจัดแจงดู ถ้าสามเนรรูปใดมีอายุควรจะอุปสมบทแล้ว,
 ก็ให้วชเขาร่ำเรียนคัมภรวิปัสณาธุระ, อย่าให้เที่ยวไปมาเรียนความ
 รุ้อทธิฤทธิให้ผิดธุระทั้งสองไป, น้ำใจก็จะกำเริบไค้เพื่อนฝูงแล้ว, จะคบ
 กันทำร้ายแผ่นดินคจครั้งนี้. ถ้าแลสามเนรรูปใดอายุถึงอุปสมบทแล้วมิได้
 บวช, เที่ยวเล่นไว้ว่อย, จับไค้จะเอาตัวสามเนร, แลชี้ค่นอาจารย์
 ญาตีโยมเปนโทษจงหนัก. กฏให้ไว้ฉวันจันทร์เดือนหกขึ้นห้าค่ำ, จุลศั-
 ราช ๑๑๕๕ ปีเถาะ เบญจศก.

๓ ๐ กฏให้ไว้แกสังฆการีธรรมการ. พระสงฆราชคณะเจ้า
 อธิการอนุจรฝ่ายคัมภรวิปัสณาธุระ, นอกกรุงในกรุงเทพมหานคร,

และผู้รั้งกรมการหัวเมือง	๑	} ตวันตกควนออกปากไค้ฝ่ายเหนือ
	๒	
	๓	
	๔	

จงหัว, สมเด็จพระนารณรมบพิตรพระพุทธเจ้าอยู่หัว, ผู้ทรงพระคุณ
 ธรรมอนันตสัมภาราคิเรกเอกพิบูลจุสุนทรราชครัทธา, เปนอัครมหาสาส-
 นูปถัมภกพระพุทธศาสนาเจริญศรีสวัสดิ์คิทั้งพระบริวุติแลปฏิบัติศาสนา, ให้

ถาวรรุ่งเรืองไปเป็นที่เลื่อมใสแก่การบูชาแก่เทพยดามนุษย์ทั้งปวง.
 เสด็จออกณพระที่นั่งสุลลิตามหาปราสาทโดยบุรพาก็มิช, พร้อมด้วยอัครมหา
 มนตรีกระวีชาติราชปโรหิตาโหรรราชบัณฑิตยเฝ้าพระบาททรงกษมาศ.
 หลวงเมธาธิบดีศรีราชบัณฑิตย, รับพระราชโองการคำหรัสเหนือเกล้า ฯ
 สั่งว่า, พระศาสนาจะวัฒนาการตั้งไปไค้อาไศรยพระราชอาณาจักร,
 สมเด็จพระมหากษัตริราชเจ้าผู้ทรงธรรมสงเคราะห์พระศาสนา, ฝ่าย
 พระวินัยบัญญัติเล่า, พระพุทธองค์ตรัสสอนอนุญาติไว้ว่า, ถ้าถูกลบถูกรวช
 เปนพระภิกษุสงฆ์ในพระศาสนาแล้ว, ให้อยู่ในสำนักนั้นหมู่คณะสงฆ์แลอุป
 ฌายาจารย์ก่อน, จะไค้รู้จักวัตรปฏิบัติ, ถึงมาทว่าจะประพฤติผิดทำ
 จริตอันมิควร, ก็จะมีผลลាយกลัวเพื่อนพรหมจรรย์, แลครูปัชฌาย
 จะกล่าวติเตียนความชั่วทุจริตที่ทำนั้นจะสงบลลง, ที่นั้นก็จะมีบริสุทธิ
 ที่ตั้งแกสมาธิปัญญาวิปัสณาภาญาณ, สำเร็จมรรคผลในหมู่คณะสงฆ์ในสำ
 นักรูปัชฌายาจารย์นี้ก็มีเป็นอันมากจะนับมิได้, แม้นมาทจะมีปรา
 ณาจะหาที่อยู่อันสบายสมควรแก่พระกัมฐานก็ดี, ก็ยอมชักชวนเพื่อนพรหม
 จรรย์ที่ร่วมศรัทธาค่วมกัน, สามสิบบ้าง, สี่สิบบ้าง, ห้าสิบบ้าง, เข้า
 มาถวายมัสการอ่ำลาสมเด็จพระศาสดา. แลอุปัชฌายาจารย์เป็น
 พยาน แลเป็นเพื่อนที่จะได้ทำสังกรรม, แลอุโบสถกรรมด้วยกัน เพื่อ

จะได้ก็สืบวิสุทธิเป็นที่ตั้งแก่พระกรรมฐาน, ก็สำเร็จมีผลเพราะมีเพื่อน
พรหมจรรย์ไปเป็นพยาน. อนึ่งจะทำนิกคขอบประการใด, จะได้เอาตัว
ผู้กระทำนิกคแลขอบนั้นโดยง่าย, เพราะอยู่ในวัฏวาระประเพณีสืบมาหา
อันตรายในพระพุทธศาสนามิได้, แลภิกษุสงฆ์ทุกวันนี้ละพระวินัยบัญญัติ
เสีย, มิได้ระวังตักเตือนสั่งสอนกำชับว่ากล่าวกัน. ครั้นบวชเข้าแลแล้วก็
มิได้ให้ศิษย์อยู่ในไสยในหมู่คณะสงฆ์. ครูปุจฉาพยาจารียกก่อนละให้เที่ยว
ไปโดยอำเภอใจ, แตรูปหนึ่งสองรูปสามรูปไปตั้งชุมนุมอยู่นอู่, ทำมาร-
ยารักษาเสีลาภวนาทำกิริยาให้คนเลื่อมใสนับถือ, สำแดงความรู้วิชา
อภิวินิษยวิเศษเป็นอุตรินุชธรรม, เป็นกลโกหกตั้งตัวว่ามีบุญ, วาบทคน
วิเศษมีวิชามาแก้ตาแต่เขา, คิดจะเอาพวกเพื่อนซึ่งเอาราชสมบัติ, ทำ
ให้แผ่นดินแลศาสนาจลาจล, ประคองหนึ่งอายคยา, อ้ายรอก, อ้ายเมือง
อ้ายเกิด, อ้ายภัก, อ้ายโกหกทั้งนี้, แลพินเอาปากาษาพัตถคคุมตัวไว้
ในพระศาสนา, ขวนกันคิดอุบายกลโกหกอภิวินิษยวิเศษคิดเอาราชสมบัติ,
แลอ้ายมีชื่อทั้งปางที่มีโทษพยาบาท, แลโลกเจตนาหาบุญจามีได้, ก็มี
น้ำใจกล้าซึ้นเข้าเป็นพวกพวกขวนกันกระทำประทุษร้ายแผ่นดินถึงสามา-
รณ, ครั้งนี้หากว่าพระบรมโพธิสมภารล้ำเลิศประเสริฐสามารถ. อนึ่ง
เทพยดาตามอพิบาลรักษา, ก็บันดาลให้หาอันตรายมิได้, จะมีผู้โคกราย

ทูลพระกรุณาถวายเหตุอายุมีชื่อผู้ประทุษร้ายหามิได้, อายุมีชื่อผู้ประ-
 ทุษร้ายก็ตายทั้งสองประหนึ่งจะมิกลับไป, แลก็บันทาคมิให้หนีพ้นจาก
 ชายพระปรีชาเพยคาค้วยพระสุบินนิมิตร, ให้ทรงพระพิริยภัยกำลัง
 พระปัญญา, ก็ได้ตัวอายุมีชื่อแลพิศพวกผู้ประทุษร้ายเป็นสัตยประจักษ์
 แจ้ง, แก่ชาทูลของขลุ่พระบาททั้งปวง, แลสัตว์อันใหญ่หลวงประจุ
 ลมโลกยทำลายต่างพระศาสนาเสียทั้งสิ้น. เพราะเหตุพระสงฆราชาคณะ
 อธิการผู้ใหญ่ผู้น้อย, มิได้เอาใจใส่ตักเตือนว่ากล่าวตามพระวินัยบัญญัติ,
 ละให้สงฆศิษยานุศิษย์, ไปเที่ยวชุมนุมชนท่ามกลางคฤคาลัยทำร้ายแผ่นดินแล
 พระศาสนา. ฝ่ายขรวาตชาทูลของขลุ่พระบาทผู้ใหญ่ผู้น้อยก็ละเมิน
 เสีย, มิได้เอาใจลงระวังรักษา, ให้อายุมีชื่อผู้สัตรูเข้ามาทำอันตราย
 ถึงในพระราชฐาน, เป็นอุปจารใกล้สมเด็จพระพุทธเจ้าอยู่หัวนี้. ถ้าจะ
 ตามบูรณราชกำหนดกฎหมาย. ฝ่ายสมณขรวาตมิให้พ้นจากมหันตโทษ
 อันจะพินาศนิมหาย. แต่หากทรงพระกรุณายกโทษไว้, เพราะเหตุยัง
 มิได้มีพระราชกำหนดกฎหมายก่อน, จึงงคไว้ให้ลงพระราชอาญาแต่อายุ
 อิมี่ชื่อผู้ประทุษร้ายแผ่นดิน, แลพิศพวกโคตรญาติกาถึงสิ้นชีวิตตามพระ
 อัยการแล้ว, แลเกิดการกุกุ่ยทั้งนี้คุณิควรหนักหนา แต่สืบไปเมื่อนำให้
 พระราชาคณะจัดแจงตั้งแต่งภิกษุสงฆสามเณร, บันคา

นอกกรุงในกรุงแขวงจังหวัด, หัวเมือง ๑
๒
๓
๔ } , ให้เป็นราชาคณะ
แลอธิการ

ให้มีตราตั้งแต่งเป็นอักษรชื่ออารามเป็นอักษรขอมสำหรับตัว, ประจำ
ที่ราชาคณะเจ้าอธิการทุกตำแหน่งทุกอาราม. ถ้าแขวงใดเมืองใดพระ
สงฆ์มาก, วัดหนึ่งให้มีอธิการหนึ่งอันค้ำ ๑๐ } รูปขึ้นไป, ถ้า
พระสงฆ์น้อยอารามหนึ่งให้มีอธิการหนึ่งอันค้ำ ๑๑ } รูปขึ้นไป, ให้
ปฏิบัติรักษาพระพุทธรูปพระสถูปพระเจดีย์อย่าให้เป็นอันคราย. ถ้าแล

พระสงฆ์แลสามเณรแขวงจังหวัดเมือง ๑
๒
๓
๔ } , จะมีศรัทธาเที่ยว

เข้ามาว่าเรียนคันธธุระวิปัสณาธุระแลสมณกิจประการใด, ก็เขียน
ฉายาแลชื่อตัวแลพระวระษาแลชื่ออุปฌาจารย์, คีตตราราชาคณะหัว-
เมืองนั้น ๆ มาเป็นสำคัญ จะอยู่อารามใดเมืองใดก็ดี, ให้หนังสือแล
ตราสำคัญนั้น ๆ , แจงแก่ราชาคณะเจ้าอธิการในกรุง. ถ้าแลราชา

คณะในกรุงเทพมหานครหนังสือแลตราสำคัญแล้ว, จึงให้รับไว้ว่าเรียนคันธธุระ
 วิปัสณาธุระตามกิจ. ถ้าแลฝ่ายพระสงฆ์สามเณรณกรุงเทพมหานครแขวงจังหวัด
 จังหวัดการามใด ๆ ก็ศรัทธา, จะใคร่เที่ยวไปจำพระวาระเวลาเรียน
 คันธธุระวิปัสณาธุระ, ณ

แขวงจังหวัดหัวเมือง	๑ ๒ ๓ ๔	} นั้น, ก็ให้มีหนังสือสัญญาข้อค้ำ แล
---------------------	------------------	---

วิชาชื่ออุปัชฌายอาจารย์แลอาราม, ตีตราพระราชคณะเจ้าอธิการ
 ในกรุง, เป็นสำคัญไปแจ้งแก่เจ้าอารามเจ้าคณะแขวงจังหวัดหัวเมือง ๆ
 ใดแจ้งหนังสือสัญญาตราสำคัญแล้ว, จึงรับไว้ให้เล่าเรียนตามกิจพระ
 วินัย. อากาการดังนี้แม้ชั่วแลก็จะได้สืบสวามัญง่าย. หนึ่งก็เป็นทีค้ำมัญ
 จักเค้ามูลแห่งกันจะไคกระทำสังฆกรรม, อุโบสถกรรมด้วยกันเป็นอันดี
 หากความรังเกียจแก่กันมิได้ อนึ่งถ้าถูกลุบทรจะบวชเรียนอาลาปุจฉาก็ดี,
 ให้รู้ว่าถูกลุบทรชื่อนั้นอยู่บ้านนั้นเป็นลูกหลานผู้นั้น ๆ, แลให้พระราช

คณะเจ้าหมู่เจ้าคณะอธิการ, แลกรมการ หัวเมือง	๑ ๒ ๓ ๔	}, นายอำเภอ
--	------------------	-------------

แขวงจังหวัดทั้งปวง, กำชับว่ากล่าวสอดแนมระวังระไวคฤหฺมณะ, ใน
 แวนแคว้นของจังหวัดวิภาวดีอารามบันคาขึ้นแก่ตน, อย่าให้มีคนโกหก
 มารยาติคหฺวร้ายแผ่นดิน, แลพระศาสนาให้จลาจลจุกครั้งนี้ได้เป็นอัน
 ชาติที่เคี้ยว, ห้ามอย่าให้อาณาประชาราษฎรทั้งปวงนับถือคบค้ำปฏิบัติ
 อ้ายโกหก, แม้นถึงพวกอ้ายโกหกจะคบคิดกันทำประทุษร้ายสักเท่าใด
 ก็ไม่สำเร็จ, แตหากันตายวินาศฉิบหายสิ้นโคตเฒ่าพันธุเป็นอันตรายไป
 เอง. ถ้าแลผู้ใคร่เห็นว่าอ้ายเหล่าร้ายคิกกลโกหกมารยาแล้วแลมิได้
 จับกุมว่ากล่าวบอกให้ทราบทูลพระกรุณาละเมินเสีย, ให้มีคนโกหกมาร-
 ยาประทุษร้ายแผ่นดินขึ้น, ในแขวงจังหวัดบ้านเมืองประเทศวิภาวดีอา-
 รามคามนิคมแห่งใด ๆ, จะเอาเจ้าคณะ เจ้าอาราม เจ้าอธิการ,
 เจ้าเมือง เจ้าบ้านแขวงจังหวัดประเทศนั้น ๆ เป็นโทษกระมล, กู
 โทษอ้ายคนโกหกคิกคหฺวร้ายแผ่นดินแลพระศาสนาเป็นจลาจล. กฏให้ไว้
 ฉวันประทัตเคื่อนหนักขึ้นแปดคำ, จุลศักราช ๑๑๕๕ ปีเดาะเบงจูกศก. ๖๖

๔ ๐ กฏให้ไว้แก่สังฆการีธรรมการ, พระสงฆ์ราชาคณะ

อธิการอนุจรในกรุง, นอกกรุง,
 หัวเมือง

๑
 ๒ } , วันตก วันออก
 ๓ }
 ๔ }

ปากได้ฝ่ายเห็นทุกอาการความวาทหรือรัฐวาทีจึ่งทั่ว. สมเด็จพระนารอด
 บรมมพิตรพระพุทธเจ้าอยู่หัว, ผู้ทรงพระคุณธรรมอนันตาสัมภาราภิเษก
 เอกพิบูลยสุนทรราชศัพท์ธา, เปนมหาสาสนูปถัมภกพระพุทธศาสนา, จำ
 เจริญศรีสวัสดิ์ทั้งพระบริวัติแลปฏิบัติสาสนาให้ถาวรารุ่งเรืองไป, เปนที่
 เลื่อมใสมัตการบูชาแก่เทพยคานุษยทั้งปวง, เสกจออกณพระที่นั่งคูสี
 ความหาปราสาทโดยบูรพาภิมุข, พร้อมด้วยอัครมหานครีกระวีชาติราช
 ประโรหิตาโหราราชบัณฑิตยเฝ้าพระบาทบงกชมาศ. มีพระราชโองการ
 คำหรัสเหนือเกล้าฯ สั่งว่า, เปนประเพณีในพระพุทธศาสนาสืบมาแต่
 กอน, มีพระพุทธฎีกาโปรดไว้ให้ภิกษุสามเณรอันวชิในพระสาสนารัก-
 ษารุระสองประการ, มีคันธรุระวิปัสณารุระเป็นที่ยุคหนึ่ง, ถึงน้ำจิตร
 จะแปรไปในกิลีสกามวัตถุกามกัถิ, ย่อมคิดถึงรุระทั้งสองประการจิตร
 นั้นก็สงบลง ที่อุบุดรมีวาศนามากก็ได้มคได้ผลพ้นสงสารทุกข์, ที่บุญ
 น้อยสุดก่าล้งมีอาจครองรุระทั้งสองแล้วกัถิ, ครั้นจะออกเป้นชรวาต
 จะหาเลี้ยงชีวิตกัถิได้, จำจะอยู่เลี้ยงชีวิตอยู่ในสมณะ, ให้ลามกมล-
 หินในผ้ากาษาพัตถอันเป้นธงไชยพระอารียเจ้า, บางคนที่ยวชเข้า
 แลวกัถิไม่ไลเสหาละรุระทั้งสองเสียไม่, อุษาปฏิกัถิถึงมิไค้มคณสในชาติ
 นี้, ก็เป้นวาศนาติดตนไปในอนาคต, เปนประเพณีนุษยมีปัญญา, ภัยเห

พระศาสนาเข้าแล้ว, ก็มีความเพียรปฏิบัติตามธรรมทั้งสอง, อยู่ในไสย
 ในสำนักนี้ครูอุปัชฌายอาจารย์ ๆ ก็ตั้งใจสั่งสอนตักเตือนกำชับว่ากล่าว
 กัน, มิได้ละเมินพระศาสนาหามิได้, พระศาสนาก็บริบูรณ์มา, แลภิกษุ
 สามเณรทุกวันนี้, ลางบางบวชเข้าแล้วก็มีได้ปฏิบัติตามธรรมทั้งสอง,
 เปนภิกษุโลและบุรุษความเพียรนั้นเสีย, เสียประโยชน์ไปในชาตินี้
 ชาตินี้เอาแต่มาทาบขาวพัดเป็นผีฟุ้ง, เพื่อจะเอาแต่ความสบายให้บริ
 บูรณกายเนื้อหนัง, กุญพระพุทธรูปภาตริว่า เหมือนโคแลกระบือเกิดมา
 แด่จะบริโลกอาหารให้จำเรื้อแต่เนื้อหนัง. จะไ้จำเรื้อศีลสมาธิปัญญา
 นั้นหามิได้, แลก็มีไ้อยู่ในนิไสยอุปัชฌายอาจารย์ ๆ ก็เมินเสียมิได้
 กำชับว่ากล่าวให้ประพฤติกัแล้วตามอำเภอใจ, มิไ้รู้ว่าเรียนเอาธรรมอัน
 ไ้ที่จะห้ามจิตรปาย, ก็ชวนกันกระทำอุกฤษลอยากฆ่าทำร้ายแผ่นดิน, แล
 พระศาสนาให้เศร้าหมองจนมิควรหนักหนา. แต่สืบไปเมื่อนำห้ามอย่า
 ให้มีภิกษุโลและวัคปฏิบัติแลปฏิบัติจนตัวว่าเป็นกัจจัต. มิไ้รู้ว่าเรียนธรรม
 ทั้งสองฝ่ายอย่าให้มีเป็นอันชาติที่เกี่ยว. อนึ่งบวชเข้าแล้วให้อยู่ในหมู่
 คณะสำนักนี้อุปัชฌายาจารย์ ๆ จะตั้งใจปฏิบัติศึกษาบท, อย่าโลเลให้
 ศิษย์เอาเยี่ยงอย่าง, แลพระศาสนาจะรุ่งเรืองขึ้นนั้นเพราะพระราช
 คณะ, ให้ราชาคณะเร่งตักเตือนพิจารณา, เหนศิษย์ควรจะรู้ว่าเรียนคัมภ

ฐระวิปัสณาฐระอันใดอันหนึ่งได้, ก็ให้รำเรียนฐระอันนั้น, แล้วปฏิบัติ
 ตามพระบัญญัติปฏิบัติศาสนา, ให้เป็นที่เลื่อมใสศรัทธาแก่เทพามนุษย์ทั้ง
 ปวง, แล้วให้พระราชคณะเจ้าคณะอิศการท้าวบุญศรีทางว่าวภิกษุสามเณร,
 ฝ่ายคณฐระวิปัสณาฐระส่งให้สังฆการีธรรมการกราบทูลพระกรุณา, จะ
 ได้ทรงพระราชศรัทธาบำเพ็ญพระราชกุศล, แลให้พระราชคณะเจ้าคณะ
 อิศการสังฆการีธรรมการ, กำชับว่ากล่าวพระภิกษุสามเณรให้เนื่อง ๆ.
 ถ้าภิกษุสามเณรองค์ใดกักขละอโยบชาสอนยาก, อุปมาอาจารย์จะว่ามี
 พังสั่งสอนแปดหลายครั้งแล้วมิได้ปฏิบัติตาม, ให้กำจัดเสียอย่าให้เข้า
 หมู่คณะได้เป็นอันขาดทีเดียว, พระศาสนาจึงจะรุ่งเรืองสืบไป. ถ้าแล
 ราชคณะเจ้าคณะอิศการภิกษุสามเณรสังฆการีธรรมการผู้ใด, มิได้กระ
 ทำตามพระราชกำหนดกฎหมายนี้, จะเอาตัวญาติโยมเป็นโทษคามโทษา
 นุโทษ. กฎให้ไว้ณวันอาทิตย์เดือนแปดขึ้นสิบห้าค่ำ, จุลศักราช ๑๑๕๕ ปี
 เถาะเบญจศก. ๗๖

๕ ๑) กฎหมายให้ไว้แก่สังฆการีธรรมการ พระราชคณะเจ้า
 อิศการ, ฝ่ายคณฐระวิปัสณาฐระคามวาสีหรือวัฑฒวาสี, นอกกรุง

ในกรุงเทพมหานครแขวงจังหวัดหัวเมือง

๑
๒
๓
๔

, ทั่วทุก ทั่วออก

ปากโตฝ่ายเหนือจทั่ว สมเด็จพระนารอดบรมพิตรพระพุทธเจ้าอยู่หัว,
 ผู้ทรงพระคุณธรรมอนันตาดัมภารากิเวกเอกพิบูลยสุนทรราชศรีทธา,
 เปนอัครมหาสาสนุปลัมภกพระพุทธศาสนา, จำเวฐศรีสวัสดิ์ทั้งพระบริสุทธิ
 และปฏิบัติศาสนา, ให้ถาวรารุงเรืองไปเป็นที่เลื่อมใสหมักการบูชาแก่
 เทพยคามนุษย์ทั้งปวง, เสก้จออกณพระที่นั่งกุสึคามหาปราสาทโดยบูรพา
 ภิมุข, พร้อมด้วยอัครมหามนตรีกระวีชาติราชปโรหิตาโหราราชบัณฑิตยเฝ้า
 พระบาทงกษมาศ. จึงมีพระราชโองการคำหรัสเหนือเกล้า ฯ สั่งว่า,
 อ้ายมาตองเมณฑุปราชิก, แล้วมีไคกลัวบาปลอยแค้นบาปปฏิญาณตัวว่า
 เปนภิกษุ, เข้ากระทำสังขกรรมด้วยพระสงฆ์เป็นอุปัชฌายบวชนาคปลอม
 เข้าผูกโบศ, แลรับกระดินกระทำสังขกรรมอุโบสถกรรมด้วยพระสงฆ์,
 กระทำเป็นโดยสังวาศอาลัษีสมโกศให้สังขกรรมไม่บริสุทธิ์, ให้เสีย
 ศรีทธาท่านหายก. อ้ายฐตองอหินาทานปราชิก, กล่าวถอยถำมารยา
 มุสาวาทว่า, เอาเงินไว้จะให้แก่เฝ้าอยู่. ครั้นสงฆ์สืบเป็นสัคยว่าบังเอา

ทรัพย์สินตัวเอง, นานประมาณปีหนึ่งมิได้ให้แก่เจ้าอยู่, แล้วปกปิดโทษไว้
 ปฏิญาณตัวว่าเป็นภิกษุสมณะ เข้านั่งหัดตบาศบวชขนาด, เข้าอุกอุโบสถทำ
 สังฆกรรมด้วยสงฆ์, ให้สาสนาเศร้าหมอง. แลอายุแก้วต้องอหินาทาน
 ปาราชิก, มีผู้ใจหายแฉ่งแต่พระธรรมราชมุนี ๆ ผู้ชำระพระศาสนา
 จะเอามาวากกล่าวกลับเอาอธิกรณโทษของพระธรรมราชมุนี, อันสงฆ์
 พิพากษามิรู้สุทธิแล้ว. ถึงครั้งหนึ่งสองครั้งกลับมายกโทษพระธรรมราช
 มุนี. แล้ววากกล่าวห้ามฆ่าแก่พระธรรมราชมุนี, ผู้ชำระพระศาสนาให้
 ได้ความอัปยศในท่ากลางสงฆ์อีกเล่า. แลเอามลทินนิลโทษไปป้ายท่าน
 ผู้ศีลบริสุทธิ์, พระสงฆ์ชำระวากกล่าวแล้วฉนี้, หวังจะให้หายกทั้งปวง
 ที่ศรัทธากระทำกุศลไว้. สอดเกล้ากินแทนท่านผู้ศีลบริสุทธิ์, จะให้
 ผลของหายกนั้นน้อยไปมิควรหนักหนา. แทนสืบไปเมื่อน่า, ถ้าภิกษุองค์
 ใดต้องจับอุปาราชิกทั้งสี่, แลอันใดอันหนึ่งผิดแล้ว, ให้มาบอกแก่สงฆ์จริง
 แฉ่งแต่ในอุโบสถเดี่ยวนั้น, อย่าให้ปกปิดโทษจับอุปาราชิกไว้ปฏิญาณตัว
 เป็นสงฆ์สมณะ, เขากะทำสังฆกรรมอุปสมบทกรรมด้วยคณะสงฆ์ ให้
 เป็นมลทินในสังฆกรรมทั้งปวง, กุชหนึ่งอายุแก้วอันมิได้มีความลลายแก่
 บาบปล้ำแก่บาบ, มิได้เกรงโทษในอนาคตเป็นอันขาดทีเดียว. ถ้าแล
 มิฟังพระราชากำหนดกฎหมายนี้, แลตัวต้องจับอุปาราชิกแค้นใดอันหนึ่ง

แล้ว, แลปกปิดโทษไว้เข้ากระทำสังฆกรรมด้วยพระสงฆ์ให้พระศาสนา
เศร้าหมอง. ถ้ามีผู้โจทชนาว่ากล่าวพิจารณาเป็นสัจ, จะเอาตัวเป็น
โทษถึงสิ้นชีวิต, แล้วให้บริษัทรักษาตัวขึ้นเขียนตีใบอนุญาตโยมจงหนัก,
อย่าให้เป็นเยี่ยงอย่างสืบไป. ฎให้ไว้ณวันอาทิตย์เดือนแปดขึ้นสิบห้า
ค่ำ, จุลศักราช ๑๑๕๕ ปีเถาะเบญจศก. ๖ ะ

๖๐ ฎให้ไว้แก่สังฆการีกรรมการพระราชคณะ เจ้าอธิการ
อนุจร, แลข้าทูลละอองธุลีพระบาทผู้ใหญ่ผู้น้อยข้างหน้าข้างใน, ฝ่ายทหาร
พลเรือนผู้รั้งกรรมการ, อาณาประชาราษฎร์นอกกรุงในกรุงเทพมหานคร,

แขวงจังหวัดหัวเมือง

๑
๒
๓
๔

วันตก วันออกปากใต้

ฝ่ายเหนือหังปวงจทั่ว. สมเด็จพระนารายณ์มหาราชพิตรพระพุทธเจ้าอยู่หัว
ผู้ทรงพระคุณธรรมอนันต์สัมภาราภิเษกเอกพิบูลย์สุนทรราชศรัทธา, เป็น
อัครมหาเสนาบดีกรมพระพุทธรักษา, จำเรือกษัตริย์สวัสดิ์ทั้งพระปรีดิติแลปฏิ-
ปติศาสนา, ให้ถาวรรุ่งเรืองไปเป็นที่เลื่อมใสสมัครบูชาแก่เทพยดา
มนุษย์ทั้งปวง. เสกข์ออกณพระที่นั่งดุสิตมหาปราสาทโดยบูรพาพิมุข,

พร้อมด้วยอัครมหามนตรีกระวีราชาธปโรหิตาโหรราชบัณฑิตยเฝ้าพระ
 ราชบัณฑิต. สมเด็จพระนารายณ์มหาราชเสด็จทอดพระเนตรเจ้าอยู่หัวผู้ทรงยศ
 พิทธราชธรรมอันประเสริฐ, ตรัสเหนื่อเกล้า ๆ สั่งว่า, แรกก่อนขรา-
 วาศผู้จะทำทานแก่อิกษุสงฆ์โดยคำแต่เข้าทัพหนึ่ง, ก็มีผลปรากฏในชั่ว
 นช้วน่า, เพราะพระภิกษุผู้รับทานนั้นทรงศีลบริสุทธิ์. ฝ่ายขราวาศผู้จะ
 ให้ทานนั้นก็มปัญญา, ยอมคักเคื่อนมิได้เกียจคร้าน, จ่ายทรัพย์คกแดง
 ทานประณีตบังจงเป็นจุดปัจจัยทานตามพระพุทธโอวาทตรัสสอนไว้, แล
 ผู้ให้ผู้รับทั้งสองฝ่ายสุจริตศิจจริงจึงให้ผลมากประจักษ์ในชั่วนี้ช้วน่าสืบมา.
 ทุกวันนี้ภิกษุแลสามเณรผู้รับทานรักษาศิกขาบพนั้นก็ขึ้นเพื่อน, มักมาก
 โลกรับเงินทองของอันมิควรด้วยกิจพระวินัย, สัมสมทรัพย์สิ่งของเที่ยว
 ผสมประสานทำการของขราวาศการสพการเบญจจา, เป็นหมอนวคทมอ
 ยาหมอกุ, ไซ้สอยอาษาการคฤหัสเเลให้สิ่งของต่าง ๆ แก่คฤหัส, เพื่อ
 จะให้เป็นประโยชน์ จะให้เกิดลาภเลี้ยงชีวิต, ผิดธรรมมิกวรนัก.
 แม้ว่าพระอุปคุตเถรเจ้าอันเป็นอรหรรค. เหมือนน้ำเต็มกิลละออกมาอยู่
 แลแล้ว, เมื่อรับปฏิญาณพระมหาเถรทั้งปวงที่จะชรมานพระยามาร, เมื่อ
 กระทำการฉลองพระวิหารแปดหมื่นสี่พันนั้น. จึงกล่าวแก่พระสงฆ์ทั้งปวง
 ว่า, ข้าพระเจ้าจะพึงไค้อาหารที่ชอบธรรมที่ไคมาฉันเป็นกำลัง. ภิกษุ

องค์หนึ่งจึงรับว่าข้าพระเจ้าจะรับถวาย, พระอุประคุดจึงถามว่า, อาหารของท่านไค้ควยเหตุอันใด. ภิกษุจึงบอกว่าอาหารนี้, ข้าพระเจ้าไค้ควยผลทาน. เมื่อครั้งข้าพระเจ้าเป็นภิกษุแต่ชาติก่อนเป็นตระกูลพราหมณ์แห่งหนึ่ง. ทายกเขานิมนต์เขาไปฉันมรุปรายาศ, ข้าพระเจ้าฉันนิมนต์ประมาณ, ล้วงคอรากมรุปรายาศออกให้ทานแก่แม่สุนัขจ๊กขุบอด. ควยผลทานนี้ให้บังเกิดอาหารทิพยแก่ข้าพระเจ้าวันละสองบาตร เหล็ก, ข้าพระเจ้าขอถวายแก่พระผู้เป็นเจ้า, พระอุประคุดห้ามว่า, อาหารของท่านหาชอบธรรมไม่, เหตุว่าทานวิโลกเหลือประมาณจำเป็นให้ทาน. แลภิกษุองค์หนึ่งจึงว่า อาหารของข้าพระเจ้า, บังเกิดควยผลทานแต่ชาติก่อน, ข้าพระเจ้าภาภิกษุเพื่อข้าพระเจ้า, เขาไปฉันในเรือเมือข้าพระเจ้าวันละสี่บุทวัน. ควยผลทานนั้นก็บังเกิดอาหารทิพยแก่ข้าพระเจ้าในชาตินี้วันละสี่บาตรเหล็ก, จะขอถวายผู้เป็นเจ้า. พระอุประคุดเดกรักห้ามเสียว่า อาหารแห่งทานยังเกิดแต่คัมภัสสระ, บิคาทานรักษทานจึงพลอยให้ภิกษุสี่รูปฉัน, เรามิควรจะบริโลก. อนึ่งพระชาริบุตรเดรเจ้าป่วยอุทรโรค ๆ นั้นชอบฉันมรุปรายาศหาย, จึงบอกแก่พระโมคคัลลานะเดรเจ้าพระโมคคัลลานะเดรเจ้าก็ว่าจะไปบิณฑบาตรคามบุญ. เทพยคาได้ฟังสนทนาก็ไปสู่โยมอุปฐากพระชาริบุตรเดรเจ้าเข้าบิคค, จึงชนทั้งปวง

ถามว่าท่านกระทำเบียดเบียนมนุษย์ดังนี้จะปรารถนาสิ่งใด. เทพคายบอก
 ว่าเราจะปรารถนาเข้มาชูปายาศ, ให้ท่านทำถวายพระชะริบุตร เถรเจ้า.
 ชนทั้งปวงจึงว่าเราจะทำถวาย, ท่านจงออกไปเกิด เทพคายก็ออกจาก
 ภายชนทั้งหลาย ๆ ก็กระทำชูปายาศ, เวลาเข้าไปเฝ้าบตรพระโมคคัน-
 ลานะ ๆ จึงนำมาถวายพระชะริบุตร, พระชะริบุตรพิจารณาถี่แจ้งว่า
 อาหารนี้มีชอมธรรม. เกิดแต่เทพคายไปเบียดเบียนบอกกล่าวขอเอามธุ-
 ปายาศ. จึงกล่าวว่า กูกรอว่าโสโมคคันลานะ อาหารนี้มีเป็นธรรม,
 แม้ใส่เราจะขาดออกมาถึงแก่ความตาย, ก็อุปเสวีรกว่ามวิโภคอาหาร
 อันมิชอมธรรมนี้อีก, ท่านจงไปเทเสีห้ทั้งบตรเกิด. พระโมคคันลานะ
 ก็เทเสี. แต่มาทว่าพระโมคคันลานะคว่ำบตรเทอาหารตกเหนือดิน,
 ภัยอันน่าท้อชีวะปาริสูทหศีลอันวิสูทห, พระชะริบุตร เถรเจ้าก็หาย
 อุตโรคในขณะนั้น, เป็นเยี่ยงอย่างพระอาจารย์เจ้าประพตติมาฉน์.
 แลภิกษุทุกวันนี้มาชเข้ามิได้กระทำตามพระวินัยปฏิบัติ, เพนแต่จะ
 เสียงชีวิตรณิกรรมใหม่แต่เนื้อหนังบริบูรณ. ประจุจโคกระบือมีแต่บริ-
 โภคอาหารให้จำเรื้อเนื้อหนัง, จะได้จำเรื้อสติปัญญาอันหามิได้. เป็น
 ภิกษุสามเณรลามกในพระศาสนา, ฝ่ายสมรวัสส์ก็ปราศจากปัญญา, มีให้
 รู้ว่าทำทานฉน์จะเกิดผลน้อยมากแก่ตนหามิได้ มักพอใจทำทานแก่ภิกษุ

สามแฉกอันผสมประสานทำการของตนจึงทำทาน, บางคนยอมมั่งงาย
 ถวายเงินทองของอันเป็นอะกะปิยะนิกรแก่สมณะ, สมณะก็มีใจโลภสิ่ง
 สมทรัพย์เลี้ยงชีวิต, นิคพระพุทธรูปอันนี้. ไ้ชื่อว่าชรวาสทนั้นให้
 กำลังแก่ภิกษุโจรอันปล้นพระศาสนา, ทานนั้นหาผลมิได้, ชื่อว่าทำลาย
 พระศาสนา. แคนี่สืบไปเมื่อน่า, ห้ามมิให้ภิกษุสามเณรสงเคราะห์ชรา-
 วาศให้ลไม้ดอกไม้ใบไม้เป็นต้น, แล้วอย่าให้สมประสานชอกกล่าวป่าว
 ร้องเรียไรสิ่งของ, อันเป็นของชรวาสทอันโชฎกิต, แล้วอย่าให้ทำการ
 สพลแต่ทำเบญจจากการชรวาสททั้งปวง. แล้วอย่าให้เป็นหมอนวคหมอยา
 หมอคู่ต่าง ๆ แลอย่าให้แก่ภุหุอันโชฎกิต, แลห้ามอย่าให้เป็นเหตุใช้
 สอยนำข่าวสารการชรวาสท, แลห้ามบันคาการทั้งปวงอันกระทำผิดจาก
 พระปาฏิโมกขสังวรวินัย. ภิกษุรูปใดมีอิกรณช้อใหญ่, สงฆ์ภิกษุผู้มี
 ทองแต่เป็นฉายาเงาปาราชิก, ควรจะเสียอยู่ข้างการลามกในพระสา-
 ศนา, เป็นที่สงไสยสงฆ์ทั้งปวงอยู่แล้ว อย่าให้เอาไว้ให้เสีย เหตุ
 ภิกษุครั้งนี้ ครั้งกระทำผิดช้อใหญ่แล้วก็มีใกล้กลัวภโยในนรก, กลัวภโย
 ในประจุบันมาก, ครั้นเอามาถามหรรบิตามจริงไม่, มักทนสมถษาบาล
 ให้การเคลือบแฝงฉ้อเป็นอันมาก, อนึ่งห้ามฝ่ายชรวาสททั้งปวง, อย่า
 ให้ถวายเงินทองนากแก้วแหวน, แลสิ่งของอันนิกรแก่สมณะเป็นต้น, แล

ทองเหลืองทองขาวทองสำริดกับกฤษสามเศร. และห้ามอย่าให้ถวาย
 ภาครนอกว้าภาครเหล็กภาครหิน, แลมีนตี่ใช้สอยพระภิกษุสามเศรให้
 ทำการเบญจจากการสห, แลให้พวกแลห่ายา, คุลิกขณะคูเคราะห, แลวาค
 เขียนแคะสลักเปนรูปสัตว์, แลให้นำชาวสารการชรวาศต่าง ๆ แลห้าม
 บันคาการภิกษุสามเศร, กระทำผิดจากพระปาฏิโมกขสังวรวินัย, ที่พระรพา
 ห้ามแล่นั้น, อย้าให้ชรวาศห่าตามน้ำใจภิกษุสามเศร, อันกระทำผิดเปน
 อันชาติที่เคียว, ถ้าแลพระราชาคณะเจ้าอธิการ, ภิกษุสามเศรชรวาศ
 สังฆการีธรรมการผู้ใด ๆ , มิกระทำตามพระรชกำหนดกกฎหมายนี้ แล
 ละเมินเสียมิได้กำขั้ววากล่าวกัน, กระทำให้ผิดพระศาสนาเศร่าหมองคุจ
 หนึ่งแต่ก่อนนั้น ฝ่ายพระราชาคณะภิกษุสามเศร, จะเอาญาติโยมเปนโทษ.
 ฝ่ายชรวาศทั้งปวงจะให้ลงพระรชอาญาเขียนตามโทษานุโทษ. กฏให้
 ไว้ฉวันอาทิตย์ เดือนแปด ขึ้นสิบห้าค่ำ, จุลศักราช ๑๑๔๕ ปีเถาะเบญจ
 ศก.

๗ ๐) กฏให้ไว้แก่สังฆการีธรรมการ, พระสงฆราชาคณะผู้
 ใหญ่ผู้น้อย, แลเจ้าคณะอธิการฝ่ายคันธธุระวิปัสณาธุระ, นอกกรุงใน

กรุงเทพมหานคร, แลหัวเมือง

๑
๒
๓
๔

ตวันตกตวันออกปากโต

ฝ่ายเหนือจันทน์. ค่ายสมเด็จบรมนารถบรมพิตรพระพุทธเจ้าอยู่หัว, ผู้ทรงพระคุณธรรมอนันต์สัมภารากิเรกเอกพิบูลยสุนทรราชศรัทธา, เป็นอัครมหาเสนาบดีกรมพระพุทธรักษา, จำเจริณศรีสวัสดิ์ทั้งพระบริวัติแลปฏิบัติศาสนา, ให้ถวารารุ่งเรืองไปเป็นที่เลื่อมใสแก่การบูชาแก่เทพยดานุชยทั้งปวง เสกข์จออกพระที่นั่งกุสุมิตามหาปราสาทโดยบูรพาภิรมย์, พร้อมด้วยอัครมหามนตรีกระวีวิชาธิราชปโรหิตาโหรราชบัณฑิตย, เป้าพระบาทมงกษมาศ. ค่ายมีพระราชโองการคำหรือสเห็นเกล้า ๆ สั่งว่า, เป็นประเพณีเมืองไทย, เมืองพม่า, เมืองรามัญ, ถวายกะถินทานแก่ภิกษุจำพรรษาแล้วแลออกพรรษา, ในพระวิหารเสมาวงล้อมต่าง ๆ แลไกลกันนั้น, ก็มีมาแต่ครั้งพระอรุทธศาสดา, ผู้ทรงวินัยไทรยปฏิภันมาเป็นช้านาน, กรายเท่าถึงสร้างกรุงศรีอยุธยา. แลท้าวพระยาอันทรงพระปัญญา พินิจพิจารณาเห็นว่า, พระสงฆ์ทรงพระวินัยไทรยปฏิภันยิ่ง, รักษาพระศาสนานั้นก็มีเป็นอันมาก, กรายเท่าถึงพระพุทธ

สาสนาได้ ๒๓๒๒ พระมาแล้ว, แลทุกวันนี้ท้าวพระยาเสนาบดีจะ
 ปรากฏจากปัญญา, ย่อมรู้พิจารณาแจ้งเนื้อความแลชอบอยู่. ฝ่ายพระสงฆ์
 ผู้ทรงพระวินัยเลากก็มีมาก, เป็นต้นว่าพระพิมลธรรม, พระอาจารย์วัดใบ
 สอ, พระอาจารย์วัดโคกเสื่อ, ผู้ทรงพระวินัยสำนักานาญ, อันเป็นคู่กับ
 ครูพระธรรมราชมนีพระพุทธานจารย์ต่อขึ้นไป, คุณสมบัติพระสังฆราชผู้
 เก่า. ทุกวันนี้เป็นที่ใดตามแกศิมยอันสงไสยในข้อพระวินัยนั้นก็มิเป็นอัน
 มาก, ถ้าแลเห็นว่าพระบาทว่าวักมีเขตรวงล้อมต่าง ๆ ใกล้เคียงกัน, ผู้จะ
 หอคคะดินในวัดนั้นก็มิเป็นกะดิน, พระสงฆ์ผู้รับกรานนั้นมิเป็นรับ
 เป็นกราน, เป็นแน่ดังคำของพระธรรมราชมนีพระพุทธานจารย์นี้, ที่
 ราชพระอรหรรคาชิตาสผู้ทรงพระวินัยโคจรปิฎกสืบมาแต่โบราณ, ก็จจะ
 ทักท้วงว่ากล่าวบ้าง, ประการนั้นก็มิได้มี. เพราะเหตุท่านผู้วิเสศโบราณ
 แดก่อนเห็นว่าตองตามพระพุทธานจารย์อันสงหาประการ, คุ่มอำมิตีแก่
 พระสงฆ์อันโคจรโมทนา, แลเป็นอันสงฆแก่ผู้ถวายกะดินท่านเป็นอัน
 มากมันคงแล้ว. จึงมิได้เคลือบแคลงทักท้วงว่ากล่าวกัน, นิ่งมาคุ่มเท่า
 บัดนี้, แลพระธรรมราชมนีพระพุทธานจารย์, พระญาณวิริยะ. พวกศิษย
 คบคิดกันว่ากล่าววว่า, หอคคะดินมาแดก่อนในวัดอันใกล้เคียงกันหาเป็นกะดิน
 ไม่. ทั้งนี้เหมือนหนึ่งหรือเล็กพระสาสนา, อันพระอาจารย์เจ้าผู้วิเสศทรง

พระไตรปิฎกปลุกษาเรียบร้อยไว้เป็นอันดี, โดยพระวินัยอยู่แล้ว, ให้
 ดึงจากขอบพระศาสนา, ให้พระสงฆ์แตกออกถือ เป็นสองฝ่ายราวฉานแก
 กัน, ยังพระธรรมวินัยให้เสียประโยชน์แก่พระสงฆ์จะได้รับกะดินทาน,
 แลท่านทายกซึ่งจะไถ่ถวายกะดินด้วยศรัทธาเลื่อมใสฉันนี้. เป็นครุกรรม
 ใหญ่หลวง, ก็จะได้โทษทุก ๆ ปีไปกว่าจะสิ้นพระศาสนา, จะเสวยทุกข์
 เวณานั้นเมื่อไรเลยจะรู้สิ้นทุกขทั้งนี้, เพราะเหตุนี้มานะถือว่าพระวินัย.
 อันพระวินัยเป็นพุทธรวิไสยคัมภีร์ภาพ, แลจะรู้เอาเองโดยอัตโนมัตถ,
 อย่างพระธรรมราชาฉันนี้, พระพุทธทวารวดีฉันนี้, แลมิได้เอาเยี่ยงอย่าง
 ท่านผู้วิเสศอันทรงพระวินัยไตรปิฎก แดกก่อนอันปรกฤษิตฉันนั้น. เหนจะ
 ฉิมหายทั้งอาจารย์, แลศิษย์อันปรกฤษิตฉันนั้น. ถวายเหตุพระธรรมราช
 ราชฉันนี้แต่ปัญญาปราศจากสติ, อันธรรมคานุคุณผู้มีสติประกอบด้วยปัญญา,
 ถึงจะรู้สึกเท่ารู้แจ้งในมณฑลแห่งประหลาดแปลกอยู่แล้วก็, ก็มีอาจ
 ว่าก่อนอันมีสติรกว่าพระวินัยนี้เป็นสาครภานัก, ก็เอาสติรฤไปถึงอย่าง
 ประเพณี, ท่านผู้วิเสศนุราชอันปรกฤษิตฉันนั้นมาเปรียบเทียบก่อน. ถ้า
 ดึงกันอยู่ก็มีอาจจะว่าออกได้, เป็นอย่างผู้มีสติปัญญาฉันนั้น. พระธรรม
 ราชฉันนี้หาได้เรียนพระวินัยในสำนักนี้อาจารย์, ผู้ทรงพระวินัยสันตักเหมือน
 อย่างพระสังฆราชผู้เก่าไม่, มีแต่ปัญญาหาสติไม่. ถิ่นภบบพบาทอันใดเข้า

เห็นประหลาด, ก็คิดจะเอาแต่เกียรติยศให้ปรากฏ, หามีสติที่จะระมัด
 ประเพณี, ท่านผู้วิเสศบุราณอันปรวิบัติมาไม่, ก็ว่ากล่าวแต่เอาเพื่อใจ.
 ถ้าเป็นสุภาวะวินัยธรรมผู้เถาแท้ที่จะบำรุงพระพุทธศาสนา. แม้นว่าเห็น
 ข้อพระวินัยนิคชอบประการใดก็ชอบปลุกษาปรองคองแต่ผู้เถาวินัยธรรม
 ด้วยกัน, ให้เห็นนิคแลชอบจะเอาแก่พระศาสนาให้รุ่งเรืองขึ้น, นี่แกลง
 ให้แก่พระญาณวิริยะเด็กน้อยผู้เป็นศิษย์ของทนต์ให้ห่มเตียงสมเด็จพระ
 สังฆราชพระราชาคณะผู้ใหญ่ผู้น้อยทั้งนี้, เห็นในจิตรคิดด้วยบาทพฤติว่า,
 ถ้าสมเด็จพระสังฆราชผู้เถา, ห่มเตียงปลั่งพลากแก่พระญาณวิริยะผู้น้อย
 อันเป็นศิษย์ตนแล้ว, จะให้เกียรติยศนั้นปรากฏไปว่า, สมเด็จพระสังฆ
 ราชผู้เถาซึ่งทรงพระอนุเคราะห์โปรดตั้งขึ้นไว้ั้นหาธุอันใดไม่. เตียง
 กันแต่กับพระญาณวิริยะอันเป็นศิษย์ของทนต์นั้นก็หาธุได้ไม่. จะให้เกียรติ
 ยศของทนต์ปรากฏไปจึงประพฤติกการทั้งนี้, แลว่านั้นก็หาแนสนักในน้ำใจ
 ไม่, กลัวโทษจะมิจะไค้หลบเอาความชอบ, จึงแนะนำให้พระญาณ
 วิริยะผู้เป็นศิษย์, ให้เข้าเป็นคัวว่า, ตัวนั้นออกถือท้าย, ครั้นเห็นเพลิง
 แลกลับหาเข้าคัวศิษย์ตนไม่, ไปเข้าชื้อคัวสมเด็จพระสังฆราชแล้ว ๆ
 ก็กลับเข้าคัวศิษย์ตนไปแล้ว, แลกลับกลอกไปมาดังนี้, เพราะหาเบงองค์
 วินัยธรรมแท้, ไคร่่าเรียนมาแต่ครูวินัยอาจารย์อันสันตักไม่. จึงกลับกลอก

อยู่หนึ่ง, ทำให้เสียประเพณีพระวินัยสาสนาเป็นหลายครั้ง ๆ บวชนาควัด
 หงษ์ให้สวคยัตติบวชนาคพร้อมกัน, คราวละเก้าองค์สิบองค์สงฆ์ได้คือ
 ว่า, ๆ อย่าวว่าแต่เท่านั้นเลย, จะสวดครวาละ ๑๐๐๐๐ องค์ก็ได้. ครั้ง
 นั้นกระทำนิกให้พระพุทธรูปอุษิตี, แลประเพณีพระอาริยะเจ้าผู้ทรงพระ
 ไตรยปิฎกกระทำสืบมาแตกอน. ครั้งนี้เล่าประเพณีแลเอาพีในกะดินชั้นช,

อันพระอรหรรตาศีนาสพผู้ทรงวินัยกระทำปฏิบัติสืบ ๆ กันมาช้านาน,
 หาผู้ใดจะหักทวงไม่กราบเท่าทุกวันนี้, พระธรรมราชมุนีเป็นแต่โลกีย์
 หาทรงไตรยปิฎกไม่, ได้ว่าเรียนพระวินัยแต่สำนักนักร, อันสันทักชัค
 เจนในพระวินัยนั้นก็น้อย, มีแต่ปัญญาเห็นเอาเอง. ถึงมาทว่าท่านแต่
 กอนจะโลกไตรยจิวรรับกะดินทำนิกมา, ถึงจะมีโทษนั้นน้อย, เพราะ
 ว่ามีเป็นกะดินเท่านั้น. แต่สงฆ์ลาภนั้นได้อยู่ผู้ถวายทาน ๆ นั้นก็เป็นสงฆ์
 ทานมีอันสงฆ์มาก. แม่นว่าของพระอาริยะเจ้าแต่บูรณภรรยาทำสืบ ๆ
 มา, ต้องตามพระวินัยบัญญัติเป็นกะดินทานแท้. ถ้าผู้ภายหลังทำหักราน
 ให้กะดินทานสาบสูญนี้, ก็จะเป็นครุโทษสืบ ๆ ไปเป็นหนักหนา, ทว่า
 โทษที่ทว่าท่านทว่ามาแตกอนนิกนั้น, และจะเชื่อเอาคำพระธรรมราชมุนีพระ
 พุทธาจารย์, อันจะเลิกซึ่งกะดินทานให้ชากกะดินจิวรลาภของสงฆ์เป็น
 อ่าง. แลฝ่ายทายกก็จะชากบุญที่จะได้ถวายกะดินทาน, คุณหนึ่งทว่า

ลายฉ่างพระเจดีย์ถ่านแลพระศาสนา, เปนมหันต์โทษอันใหญ่หลวงนัก,
 จะเชื่อเอาถ้อยคำนั้นมิได้. อนึ่งเห็นว่าพระธรรมราชมุนีพระพุทธรจารย์
 หาเป็นสุภาพวินัยกรแท้ไม่, มิได้อยู่ในบังคับบัญญัติสมเด็จพระสังฆราช
 ผู้เถา, อันเป็นครูมีพระราชาทรงพระวินัยสั่งหัก, ซึ่งทรงพระกรุณาโปรด
 ตั้งไว้เป็นพระยาสงฆ์, สำหรับพิทักษ์พระวินัย แลหักรานผู้เถาผู้แก่,
 ใหนักษณะพระญาณวิริยผู้เป็นศิษย์ตน, นำเอาเนื้อความฉ้อฉลเข้ามาถวาย
 พระพร. แล้วอุกหนุนถ้อยคำเอาโทษอันเป็นครุกรรมเข้ามาคิดแปลไว้ใน
 พระราชทาน. หากว่าสมเด็จพระสังฆราชแลราชาคณะผู้ใหญ่ผู้น้อย, ยั้
 ยืนในพระวินัยถวายพระพรชักไว้จึงพ้นโทษ. หากไม่ก็จะพลอยแปลปนถวาย
 อุกศลโทษอันใหญ่หลวงเนื่อง ๆ ไป, กว่าจะสิ้นพระศาสนามีขอบนัก.
 ฝ่ายพระพุทธรจารย์นั้น, ก็ไป

เปนนอกวิวัฒนาคได้รับกะดินทานถึง ๒) ปีแล้ว ๆ กลับเข้าด้วย
 ๓)
 พระธรรมราชมุนีว่ามิได้เล่า. ก็เห็นว่าพระพุทธรจารย์เป็นภิกษุมารยา
 อกะคัญ มิไคร้พระคุณครูอาจารย์แห่งตน ๆ จะรู้พระธรรมวินัยมีบุญกันทั้ง
 นี้, ก็เพราะนำลายอายัดสั่งสมเด็จพระสังฆราช, ซอบจะเจ็บร้อนสัมมา-
 คารวะเป็นอันสี่จึงจะควร. นี้ประพจน์คืออกะคัญอุกหนุนพระธรรมราชมุนี,

เข้าไปพบพรรคพวกต่อสู้สมเด็จพระเจ้าสังฆราชผู้เป็นครูของตน, ต่อแย้งดั่ง
 เดียงให้ไต่ความอัปยศในท่ามกลางบริษัศยณนี้. ถ้าฝ่ายอาณาจักรธรา-
 วาจะซึ่งที่ถ่านยศถาคักก็แห่งท่านผู้พระคุณ, นิคประเวณีธรรมมิชอบ
 หนักหนา. แม้นยังถือทฤษฎีมานะขึ้นอยู่, ว่าลัทธิของตนถูกแล้ว, ว่าพระ
 อรหรรตาสีนาสผู้ทรงพระไตรปิฎกปรีมปราอาจารย์วินัย, ผู้เฝ้าผู้แก่
 ทั้งปางกระทำสืบ ๆ มานั้นนิก, ก็ไต่ชื่อว่ายังพระธรรมพระวินัยให้ฉิบ-
 หายเหินสูญโทษ ๆ นั้นเสมอด้วยกระบิลิกษุอันมีว่าเม้าด้วยความรู้, อัน
 ฝ่ายพระพุทธทศาจารย์เปนมหาอภะคฤทรงตัว. ถ้ามิได้คิกกลับหารอบเลย
 จะก้อตั้งอยู่ด้วยทิวิมานะ, เหนโทษนั้นกุมมสีละมานเหมือนเรียนศีลปสาท
 พันแต่สำนักโบคุติลาจารย์, แล้วอภะคฤกลับสู่อาจารย์. อนึ่งกุฑะหัด
 วานร เป็นอภะคฤเหยียบหลังพระโพธิสัตว์วานร, อันมีพระคุณให้หลังหัด
 นั้น, แลเหตุเป็นครุกรรมใหญ่หลวงลามมาถึงพระราชทานทั้งนี้, เพราะ
 พระธรรมราชผู้พระพุทศาจารย์พระญาณวิริยะ, ไม่มีสัมมาการวะต่อสม-
 เก็จสังฆราชผู้เฝ้าอโศกทรงพระกรุณาไปรคตั้งขึ้น, ไว้ให้เป็นทีไหว้ที่บูชา
 ปฤชาพระวินัยทั้งปาง. ถ้าพระธรรมราชผู้พระพุทศาจารย์พระญาณ
 วิริยะ, มีสัมมาการวะคุงหนึ่งด้วยคำปฏิญญาว่า, จะเอาสมเด็จพระเจ้า
 สังฆราชเป็นที่ปฤชาแล้ว, ไทมนื่อความในสังฆกิจ, ฝ่ายพระพุท

จักรจะเข้ามาแปลปณราชอาณาจักรได้, ก็จะต้องสงบอยู่ในสมณะกิจ เป็น
 สิทธิศักดิ์สืบสำเร็จในสมเด็จพระสังฆราช. แลพระธรรมราชมุนี, พระพุทธานุ-
 จารีย์, พระญาณวิริยะ, ห้ามบังอาจหากลัวเกรงไม่, จึงเกิดเนื้อความมาก
 มากทั้งเมื่อสมควรหนักหนา. แต่สืบไปเมื่อนำ, ห้ามอย่าให้พระสังฆราชา
 คณะผู้ใหญ่ผู้น้อย, ให้อธิการรวมัญฉธิการลาวอันค้ำทั้งปวง, แลสังฆการี
 ธรรมการราชบัณฑิตย, ข้าทูลฉลองขลุ้พระบาททั้งปวง, เอาเนื้อความ
 ส่งอันวิวาทกันด้วยกิจพระวินัย, กุณหนึ่งพระธรรมราชมุนี, พระพุทธานุ-
 จารีย์, พระญาณวิริยะ, มาถวายพระพรครั้งนี้, เอากราบทูลพระกรุณา,
 ให้หมั่นหมองพระไทยเป็นอันชาติที่เกี่ยว, แลให้ทูลแก่สมเด็จพระสังฆราช,
 ราชาคณะอธิการอันค้ำ, ให้อัญญาทั้งปวงฟังบังคับบัญชาสมเด็จพระสัง-
 ฆราชผู้เกี่ยว. ถ้าแลเนื้อความอันหนักโทษซึ่งเข้ามาในราชอาณาจักรจำ-
 เปนจะทูล, ก็ให้เอาปฤชาด้วยข้าทูลฉลองขลุ้พระบาทผู้ใหญ่ผู้น้อยนักปราช
 ราชบัณฑิตย, ให้พร้อมกันควรทูลแล้วจึงให้กราบทูลพระกรุณา. ถ้าแลพระ
 สังฆราชาคณะอธิการอันค้ำส่งทั้งปวง, แลสังฆการีธรรมการราชบัณฑิตย
 ข้าทูลฉลองขลุ้พระบาทผู้ใด ๆ มิได้กระทำตามพระราชกำหนดกฎหมายนี้,
 จะเอาตัวผู้กระทำผิดพระราชกำหนดกฎหมายนั้น, เป็นโทษตามโทษานุโทษ.
 ฎให้ไว้วันจันทร์ เดือนสิบสองขึ้นสามค่ำ, จุลศักราช ๑๑๕๕ ปีเถาะ

นักขัตต เวณจสก. ๗๕

๘ ๐ กฏให้ไว้แก่พระสุริยวงศาที่ชายขวาในนอก, ให้กฎหมาย
บอกข้าทูลตลอดงฐดีพระบาท, ฝ่ายทหารพลเรือนและข้าหลวงกรมพระราช
วังบวรสถานมงคล, ขอเฝ้าฯ เจ้าค้างกรมฝ่ายหน้าฝ่ายใน, แลสังฆการี

กรรมการแลเมือง	๒ } ๓ } ๔ }	ปากโตฝ่ายเหนือทั้ง
----------------	-------------------	--------------------

ปางจงทั่ว, ค่ายสมเด็จบรมนารวมมพิตรพระพุทธเจ้าอยู่หัว, ผู้ทรง
พระคุณธรรมอนันตสัมภาราคีเริงเอกพิบูลสุนทรราชศรัทธา, เปนอัครมหา
สาสะนุปลั้มภักพระพุทธศาสนา, จำเวณศรีสวัสดิ์ทั้งพระบริวัติแลปฏิบัติ
ศาสนา, ให้ถาวรารุ่งเรืองไปเป็นที่เลือกไสมัสการบูชาแก่เทพยดา
มนุษย์ทั้งปาง, เสด็จออกณพระที่นั่งกุศลิตามหาปราสาทโดยบูรพาภิมุขะ,
พร้อมด้วยอัครมหานตริกรวีชาติราชปโรหิตาโหรราชบัณฑิตย, เฝ้า
พระบาทมงกษมาศ. ไต่ทรงฟังพระราชาคณะทั้งปางถวายพระพรว่า,
พระพุทธจักรแลพระราชอาณาจักรทั้งสองนี้อาไศรยกัน. ฝ่ายพระสงฆ์
เถรวานูเถรวันรักษพระพุทธจักรนั้น, รังครวจตรารักษพระพุทธศาสนา,
มิให้เปนอันตรายเส้าพระองค์. ครั้นเห็นว่าจะมีปาปะภิกษุอันตรายแล้วว่า

กล่าวยังกันให้ปลูกษาโทยนิคแห่งกัน, แล้วคักสินว่ากล่าวตามพระวินัย, บำบักร้างบิโทยให้สงบมิได้มีลามากในพระศาสนา. ถ้าเกิดพวกภิกษุโจร มากนักเหลือกำลังจะว่ากล่าว, ทรนร้อนชวณกันเข้ามาถวายพระพรทั้งพระ ราชอาณาจักร. ฝ่ายพระมหากษัตริย์ผู้รักษาพระราชอาณาจักร, ก็ ช่วยอุปถัมภ์ตามพระมหาเถรานุเถร, ผู้รอนนรักษาพระพุทธศาสนาเป็น ประเพณีมา, จำเคิมแต่พระอรหรรคเจ้าहार้อย, มีพระมหากัศยปเถร เจ้าเป็นประธาน, เป็นเหตุกัวยพระภิกษุแก่นักกล่าวประปาวาทคิเคียน เป็นเสี้ยนศาสนา, ก็ชวณกันเข้ามาถวายพระพรสมเค็จพระเจ้าอชชาติ ศักุราช, ๗ ก็เป็นสาสนูปถัมภ์มากขอปลมสังคายนายรังบิโทยคั้งนี้, จนถึงทหิยะสังคายนาย, คคิยะสังคายนาย, จักุตสังคายนาย, เบญจมะสังคายนาย, ฉักุณมะสังคายนาย. ฝ่ายพระพุทธจักร, พระ ราชอาณาจักร ย่อมพร้อมกันทั้งสองฝ่ายชวณกันชำระพระศาสนา, มีให้ มีป่าปะภิกษุทำลายพระศาสนา. ให้ประเพณีสืบมาคั้งนี้, จนถึงเมื่อสม- เค็จพระมหากฤษณาเจ้าเสกจันตพานแล้ว, พระพุทธศักราชล่วงไปได้ ๑๕๘๗ พระวะษา. ครั้นสมเค็จพระเจ้าประกะมพาทุราชบพิตร, อันนับ เนื่องสืบมาแต่บรมกษัตริย์ชคิยมมหาสมมุคิวงษ์, ทรงพระบุญฤทธิ์ยานุ- ภาพปราบกษัตริย์กรุงใหญ่คั้งสาม, มีสังครามอันชณะแล้ว, ได้เอกราชา-

ภิเศกเป็นใหญ่ในลังกาทวีปทั้งปวง, พิจารณาเห็นหมู่ภิกษุกลุ่มตรปฏิบัติ
 ต่าง ๆ มีไค้ตองแตกต่างกันประพาศีตติ, ให้พระพุทฺธศาสนาเสื่อมสูญ,
 จะไปสู่อบายภูมเป็นอันมาก, มีพระราชกฤไทยอเน็กกำลังพระกรุณาตัก
 เคือนเนื่อง ๆ . จึงทรงพระราชดำริหว่า, โฉนอาตมาจะบำรุงบวร
 พุทฺธศาสนาให้เจริญนาการขึ้นได้, จึงไว้ธุระกิจด้วยพระมหากษัตริย์
 เจ้า, อันอยู่ในอุทุมมกรบพิศารามมหาวิหาร, ทั้งพระพุทฺธจักรพระราช
 อาณาจักรสองฝ่าย, กระทำย่ำยีบาปิกษุทั้งสองเหล่า, คือภิกษุต้องปา-
 ราชิกเหล่าหนึ่ง, แลภิกษุมากไปค้ำยอาบัติเหล่าหนึ่ง, พระราชทานผ้า
 ชาวแล้วให้สึกจากเพศบรรพชิต, ทรงชำระบวรพุทฺธศาสนาให้ปราศ-
 จากมลทิน, ค้ำยพระไทยอเนริสุทธีคอบค้ำยกรุณา, แลจะให้เทพาทั้ง
 ปวงกระทำสการบูชาซึ่งพระศาสนาอเนริสุทธี, ให้ไค้ดลพ้นจากสงสาร
 ทุกข. แลทรงพระมหากรุณาแก่กลุ่มตรอันหาบัญญัติได้. ปฏิบัติตติแล้ว
 จะไปเสวยทุกขเวทนาอยู่ในจักราบายเป็นช้านานหนักหนา, เพราะตัว
 ปกบิโคโทษไว้, ค้ำยกลัวประจันไทยเห็นแก่ลากสู้อาบาปแห่งอาจิณ
 กรรม, ไปอยู่ในเพศบรรพชิตนั้นแลเป็นประเพณีพุทฺธจักรพระราชอา-
 ณาจักร, ช่วยกันรักษาศาพุทฺธศาสนา ๆ , จึงคอยยึดค้ำยวมากรายเท
 บัคัน. แลเรื่องราวพระเจ้าประกะมะพาหุราช, แลเรื่องราวพระบรม

โพธิสัตว์เจ้า, เสวยพระชาติเป็นสมณะเจ้าอมรินทรา, เสด็จลงมาด้วยพระ
 มาตุลีนิมิตร เป็นสุนัขข, แลพรานสุนัขของมาฆาระพระศาสนา, ครั้นสา-
 ศนาพระพุทธกัศปเจ้า, แลร้องคุกคามว่าจะกั๊กกินซึ่งสมณะสามเณร
 อุบาสกอุบาสิกา, ฤทธิรอนเบียดปลามกในพระศาสนานั้น, ขอบพระไทย
 นักรวามิเสียที่ยูร์รักษาพระพุทธรจักร, แลพระราชาอาณาจักรเหมีความกะตัญญู
 กั๊กเวทิต่อพระพุทธรศาสนา มีกรุณาแก่สัตว์จริง ๆ . แลทุกวันนี้เหนฝ่ายพระ
 พุทธรจักรวางมือเสีย. ประการหนึ่งเข้าใจว่าศาสนาถึงเพียงนี้แล้ว, เหน
 จะบำรุงให้วัฒนาขึ้นมิได้ จึงมิไคร่วังรไว้อากล่าวกัน, ให้เกิดมหาโจรปล้น
 ทำลายพระศาสนา. ทั้งสมณะแลสามเณร, มิไคร่รักษาพระจัตุปาริสุทธศีลว่า
 เรียนธุระสองประการ, แลชวนกันเที่ยวเข้าร้านตลาดคู้สึกา, มีอาการกิ-
 ริยานุ่มหมัดเห็นกระต้างอย่างฆราวาศ, มิไคร่สำรวมรักษาศินทรีย์, มิเป็น
 ที่เลื่อมใสศรัทธาแก่หายก, แลเที่ยวคู้โชนหนึ่งลคอนซ้นขับ, แลเล่นหมาก
 รุกสากการพนันทั้งปวง, แลคบคึกกันกับคฤหรัชายหญิงเล่นเบี่ย, อย่างสมณะ
 สามเณรวัดบางว่า, คบคฤหรัชายหญิงสียเบื่กคน, ๆ คบสมณะสามเณรเล่น
 เบี่ย ซอกล่าวป่าวร้อง, รับเงินทองเข้าปลาอาหารทั้งปวงมาเลี้ยงชีวิต,
 แลผสมประสานทำการฆราวาศให้คอกไม้ผลไม้สิ่งของหวังอามิสแก่ฆราวาศ,
 แลผูกพันเรียกฆราวาศหญิงชายเป็นพ่อเลี้ยงแม่เลี้ยงพี่เลี้ยงน้องเลี้ยง,

แลเคารพมนอบแยบคายวาจาแกฆรวาสาอย่างว่าทานทานา, แลขอให้น้ำนศรไค้มงคลสุททเป็นต้นแกฆรวาสาปราณาลาณ, แลฆรวาสาหญิงชายที่หาบัญญัติมิได้, ก็ผูกพันธเสนาหาแทนแก่น้ำอมิตีให้อาหารผลาผลเป็นต้น, บำเรอแกหมู่ภิกษุบาปอะลชี, ไค้ชื่อว่าให้กำลังแกภิกษุลามก, อันกระทำอะเนสะนะกุละโทศกประทุรร้ายตระกูลฆรวาสา, บันคาทานจะมีผลมากกระทำไห้หาผลมิได้. เพราะเหตุคัยทำทานเป็นทานเจตนาไม่แท้, ใให้อย่างนี้ชื่อว่าให้หมู่อะลชี, ว่าให้หมู่อะลชีภิกษุบาปมีน้ำใจทำลายพระศาสนา, แลฝ่ายฆรวาสาสี่กาก็คุ้นเคยนำเอาอมิตีอาหารเป็นต้น, ออกมาบำเรอภิกษุสามเณรบาปอะลชี, นั้งในกฎที่กำบังอันควรจะเกี่ยวพาลพุกจาอัยกอยอก, สำคัยกายกระทำเมถุนธรรมไค้มัน. ฝ่ายภิกษุสามเณรบาปลามกวันคุ้นเคยเข้ากับสี่กาแล้ว, ก็เข้าบ้านออกบ้านผิดเวลาราศีพุกจา, สี่การบูชี่ก็มีความเสนหารักษีใครทั้งสองฝ่าย, สำคัยกายกระทำเมถุนธรรมเป็นปวราชิก, แลสิ่งคเณรไทยสังวาสเป็นกุโโทษ ห้ามบรรพชาอุปสมบทจะบวชมิเป็นภิกษุสามเณรเลย, อย่างอายที่ชาวชอยู่วัดโพ, เสพเมถุนธรรมคัยอี่ทองมาก, อี่เพียน, อี่กิม, อี่บุนรอก, อี่หนู, อี่เขี้ยว. แลอายทองอยู่เสพเมถุนธรรมกับอี่ทองอิน. แลเณรเป็นอยู่วัดโพ, เสพเมถุนธรรมกับอี่คุ่มเมียบพระเพทย. แลเณรทองเสพเมถุนธรรมกับอี่

ชีวาน, อยู่หลังวัดบางว่าใหญ่เป็นปารราชิก. อ้ายเปี้ยววชอยู่วัดท้าว,
 เสพเมณฑธรรมกับอี่จันลาวจมนี่บุตร. อ้ายลุมวชอยู่วัดบางขุนพรหม,
 จ้างเขียนหนังสือเอาเงินให้อี่ป็นโชลกู้สิบบาทแล้ว, ๆ เสพเมณฑธรรม
 กับอี่โชลกเป็นปารราชิก. แลมหาลังกับชี่แก้วอยู่วัดคงคาภิหาร, แดสอง
 ทอสองเป็นที่สงไสยใกล้ปารราชิก. เณรน้อยอยู่วัดเสาชิงช้าเข้าไปบ้านเป็น
 นิกับประศกสีกา, แลทีก้อยวัดหงษะนอนกับอี่เป่าภรรยานายฤทธิมนเที่ยง
 ใหญ่, เป็นศีลวิบัติใกล้ฉายาปารราชิก, เณรสาส์ปคนเป็นคนชั่วตัวเป็น
 เณร, หมกคลุมใส่ผ้าพาทษาทำอย่างภิกษุเป็นโดยสังวาส, แลปลอมวช
 เป็นภิกษุอยู่ในศาสนา. แลเณรอยู่ศิษย์พระนิกรมอนในมุ้งกับอี่ทองคำ
 ภรรยานายกรมช่าง. แลคยเณรเล่นเบี้ย. แลมหาอินมหาจันวัดกันาค,
 พุกกับอี่มูยในที่ลับเป็นที่สงไสยใกล้ฉายาปารราชิก. จนถึงพระนิกรมเป็น
 ราชาคณะไม่มีหิริโอตัมปะเกรงศิกชಾಯาบช้า, พุกจาเกี่ยวพาลกับสีกา
 เปนยากาม, อวครูปจับข้อมืออี่ฉิม, ๆ ออบผ้าสมส่งให้เอาผ้าไว้จับกอด
 นอน, แลนอนเอกเขนกให้สีกาพักคอยหน้าหาคความอายุไม่. มหาขุน
 ศิษย์พระนิกรมก็จับแกมอี่ขาว, แล้วพุกเกี่ยวพาลอี่สี ๆ รักหยอมถอก
 แหวนให้. แลผู้ซื้อทั้งนี้กระทำทุจริตผิดหนักหนา, เปนมหาโจรปล้นพระ
 ศาสนาชุกชุมขึ้นทั้งนี้, เพราะราชาคณะอี่บก็เถรานุเถรผู้เป็นอุปชดา-

จารีย, หากความกะตัญญูเกิดเวลาที่ต่อพระศาสนาไม่, มิได้ประพฤติตามพระ
 พุทธฎีกาสัตตปาปริหานิยธรรมเจ็ดประการ, มิประชุมชุมนุมพร้อมกันตรวจตรา
 ว่ากล่าวให้เหน็ดแลร้ายไม่มี. หากว่าผู้มีชื่อชรรวาศเอาเนื้อความมาว่า
 จึงปรากฏขึ้นได้, เอามาชำระว่ากล่าวขับเขียนพันหนากการประจานโทษ
 ตะเวนหมกสามวันเรือสามวัน, เพื่อจะมีให้ดูเยี่ยงกันทำลายพระศาสนา.
 ทรงพระกรุณาจะไครยกโทษพระราชคณะทั้งปวงอีก. แต่ให้คงโทษไว้
 ครั้งหนึ่งก่อน, แลพระราชคณะเปเนอิมทีสังฆราชพระไตรปิฎก, ควรจะ
 รุ้คุณพระศรีรัตนไตรยว่าอาตมานี้, เทพามนุษย์ทั้งปวงกระห่านมัสการ
 เคารพเป็นที่บูชาทั้งนี้, เพราะอำนาจอาตมาเองหามิได้, เพราะคุณ
 พระรัตนไตรยสถิตยอยู่เหนือเศียรเกล้าอาตมา, ควรจะกะตัญญูเกิดเวลาที่
 สมองพระคุณ, รักษาพระพุทธรศาสนาอย่าให้เศร้าหมองจงได้. มาทว่า
 จะชักสนประการใด, ฝ่ายข้างพระราชอาณาจักรก็ได้ถวายบดินฐานเป็น
 โยมชาคีในพระพุทธรศาสนาแล้ว. ควรจะเอาเนื้อความข้อชักในพระสา-
 ศนานั้น, มาแจ้งถวายพระพร, อันนี้ก็หามิได้, แต่ฝ่ายข้างพระราชอา-
 ณาจักรนี้เร่งร้อนรันทนั้ให้นักปราชราชบัณฑิตยสังฆการีกรรมการ, ออก
 มาประเคียงแจกกกฎหมายให้พระราชคณะทั้งปวงเร่งกำชับตรวจตรากัน,
 รักษาพระจัตุปาริสุทธศีลปฏิบัติตามคัมภีระวิปัสสนาธุระ แลพระราชก่า

หนักเท่าใหม่อยู่เนื่อง ๆ หนึ่ง, ก็ยังมีสมณะสามเณร, เปนมหาโจรปล้น
 พระศาสนาขึ้นมามากมายมีควรวนักรหนา, แตนสืบไปเมื่อนา, ห้ามมิให้
 สมณะสามเณรเดรูบซี, กระทำความชั่วทุจริตคักยพระวินัยบัญญัติ,
 บันคาพรณาโทษมานั้น. แลห้ามมิให้เอาเยี่ยงอายอิมี่ชื่อ, อันกระทำ
 อายบาฆ่าทำลายพระศาสนา, อันกล่าวมาในต้นพระรชก่าหนดคั้นจงทุก
 ประการ. อนึ่งพระรชาคณะทั้งปวง, ก็ได้ถวายปฏิญาณว่า, จะกำรับ
 ว่ากล่าวให้พระสงฆ์สามเณรรักษาชาติระบรูประชชฎะตีกขาบทอนนี้ให้บริ-
 บูรณ, หังคู้ก็เห็นหายุติไม. กฏแต่ก่อนก็ให้ประกาศไปว่าจะเอาโทษทั้ง
 สมณะแลฆราวาส, แลให้สังฆการีธรรมการ, สอดแถมจับเอาตัวผู้ถวาย
 เงินทอง, แลภิกษุเณรแลรฐบซีผู้รับเงินทองให้ไว้, เอามาว่ากล่าว,
 แลเณรเณรให้รู้ศีกขาของตัว. แลเล่าเรียนพระบริวุติ, โยมวัดกับเณ
 เณรให้ดากขายคายหญ้า, แม้วถางวัดวาอารามให้เตียน. ให้พระสงฆ์
 เอาตราคกวาคพันอาราม, ให้รายรินเปนพุทธรูชาจำเรือศรัทธาเทพ-
 ยคามนุญะทั้งปวง. อนึ่งเณรเณรจะออกจากอารามนี้ก็มีกิจไปไกลไกลแห่ง
 ใดก็ดี, ให้หมคองครองผ้าเหมือนกิริยามินชวาคตร ๆ โดยลำคัม, อย่า
 ให้หังรับจ้งหัน, วิวาทชกคักกันเปนอันชาคที่เคียว. แลหากิจนิมนตมิได้,
 อย่าให้เทียวเข้าบ้าน. ถ้าแลมีกิจรูระคักยญาตีแลบิกาแลมารคจะมำบ้าน

นั้น. และจะมีที่ไปไกลไกลแห่งใดก็ดี, ให้อำลาพระอุปัชฌายาจารย์ผู้ใหญ่
 กิจธุระก่อน, จึงไปช่วยพรหมจารย์เป็นเพื่อนพยานกัน, สองรูปสามรูป
 ด้วยกัน แลห้ามอย่าให้สมณะสามเณรคบหาสีกาอันไร้ญาติ, เข้าไปบ้าน
 นอกบ้านผสมประสาณด้วยลาภราคเสนา. ห้ามฝ่ายอุบาสิกายาทำสนิท
 ติดพันประโยชน์ให้เข้าให้อามีศิให้อาหาร, จำเกาะสมณะสามเณร
 คุยปรารณาเมตตธรรมอันโทษหนักทำลายพระศาสนา. ให้ตั้งใจศรัท
 ธาถวายทานเป็นสงฆ์จำเกาะ, ถ้าจะจำเกาะถวายเป็นบุคคลคุย
 ศรัทธาว่า, เธอทรงศีลทรงชุกคณฺทฺรงปริณัติคุณ, และจะไปถวายถึง
 อารามนั้น, ให้ไปในเวลาเช้าจนเที่ยง. ห้ามอย่าให้เข้าไปถวายในกุฏิ,
 แลนั่งในที่ลับที่กำบัง, ให้นั่งนอกกุฏิในที่แจ้งมีเพื่อนสีกาอันรู้เห็นปะหลาย
 คน, แลฝ่ายสมณะสามเณรผู้จะรับทานนั้น, อย่าให้นั่งลับในกุฏิที่กำบัง, ให้
 มีเพื่อนพรหมจารย์กันออกมานั่งในที่แจ้ง, รับไทยทานตามศรัทธาสำเร็จ
 แล้ว. อย่าอยู่ชานสนทนาไต่ถามอรรถธรรมที่สงสัยแยกอกรแล้ว, ให้
 สีกาไปเสียจากอารามแลห้ามทั้งสองฝ่ายอย่าให้ถวายแก้วแหวนเงินทอง
 ค้อมือ, จำเกาะหน้ารักษาไว้เอาใจไปยินดีด้วยแก้วแหวนเงินทองนั้นเป็น
 อันชาติที่เคียว. แลให้พระราชาคณะเจ้าอธิการอันคัมภีร์ใหญ่ผู้น้อยทั้งปวง
 ประพฤติตามสัตตคาปริหานิยะธรรม, แลลงพระอุโบสถพร้อมกันทุกวัน

อุโบสถ, ตามพุทธบัญญัติในพระอุโบสถชั้นชวาระระตะวราโจทมนักัน, ให้
 รุกนบอกราบตีอ้นหนักเบาร้ายคดีให้แจ้งโดยสยามภาษา, ไต่ถามพระบาท
 นิทานเทศเหตุให้แจ้งจงทั่ว, กำขบว่ากล่าวกันให้ทวคช้นจงหนักหนา. จะ
 ให้สังฆการีธรรมการตรวจทุกอุโบสถ, จักสันชวาระมลินโทษออกเสียดจาก
 พระศาสนา. ถ้าภิกษุเณรเณรรูปใดอารามใด, ต้องอธิกรณถึงอันติมะวัต-
 ฑุเขมปราชิกแล้ว, ให้พระราชาคณะสึกเสีย. แล้วบอกแก่สังฆการีธรรม-
 การให้แจ้งค้าย, จะไต่สักหน้าหมายไว้อย่าให้ปลอมอุปสมบทสืบไป. ถ้า
 ยังเป็นข้อสงสัย, แ่แต่ว่าโทษใหญ่ชญาปาราชิกนั้น, ให้เร่งชุมนุมพระ
 ราชาคณะพระสงฆ์ภิกษาคณาจารย์เยียวยาไต่ให้เยียวยารักษาชำระอาบัติ
 จงบริสุทธในพระศาสนา, ระงับอธิกรณให้สำเร็จแต่ในอารามนั้น. ถ้า
 เยียวยามิไต่จะมีให้อยู่ในหมู่ในคณะแล้ว, อย่านำรับนับพาศนิกกรรมไป,
 จะไปปลอมอยู่เข้าหมู่เข้าคณะค้ายพระสงฆ์อารามอื่น. ให้พระราชาคณะ
 อธิการบอกสังฆการีธรรมการ, ให้รู้จักตัวไว้ว่า, ภิกษุเณรเณรรูปนี้สอน
 ยาก, ไม่ให้เข้าหมู่เข้าคณะแล้ว อนึ่งรูปช้อย่าให้อยู่ในอารามไกลอา-
 รามเป็นอันชาติที่เคียด, แ่ฝ่ายสรวาาศนั้นให้มุลนาย, บิคามารคาครว
 ทรว่ากล่าว, สักรีภาพอันเปเม่าวไพร่มุตรชิคาญาตืออย่าให้ไปคยสมณะ
 สามเณร. ปฏิบัติค้ายความเสนหารักษในเมณฑธรรม, ท่าลายศีลสมณะ

สามเณรให้เป็นปราชิก, ทำลายพระศาสนาเป็นอันขาด ถ้าแลพระสงฆ์
 เณรเณรมีบิคามารคาฎาติโยม, อันเป็นคณาฎาติโดยแท้, มิได้เป็นอาคัน-
 ทุกะแต่ตัวผู้เดียวนั้น, ก็ให้บิคามารคาฎาติรวังคฺดูแลเอาใจใส่ว่ากล่าว
 แก่บุตรนักาลูกหลานพี่น้อง, ซึ่งบวชเป็นสงฆ์สามเณรนั้นให้บริสุทธิ์อย่าให้
 มีมลทินในพระศาสนานั้น. เป็นเหตุอันใดอันหนึ่งมิควรแก่ศึกษบทนั้น, ก็
 ให้เอามาว่ากล่าวโดยเหตุจรงทุกประการ. แลบิคามารคาฎาติโยมภิกษุ
 เณรเณรซึ่งทำผิดนั้น, จึงจะพ้นโทษภัย. ถ้าแลบิคามารคาฎาติโยมภิกษุ
 เณรเณรที่กระทำผิดนั้นรู้เห็นแล้ว, คิดอ่านเป็นลูกหลานวานเครือของตัว
 กว่าจะพ้นโทษ, ชวนกันปิดบังเสียมิได้เอาเนื้อความมาว่ากล่าว, ให้
 อุลามกมลทินอยู่ในพระศาสนาเหมือนครั้งนี้, มีผู้นั้นเอามาว่ากล่าว,
 พิจารณาสืบสวนได้เนื้อความเป็นสัจ. จะเอาบิคามารคาฎาติพี่น้องภิกษุ
 เณรเณรซึ่ง เป็นโจรอยู่ในพระศาสนานั้นเป็นโทษภัย. ถ้าแลฝ่ายพระสงฆ์
 สมณะทั้งปวงมิได้กระทำตามพระราชากำหนดคกกฎหมายนี้, แลละเมินเสียให้
 มีโจรปล้นพระศาสนาขึ้นดังครั้งนี้, เห็นว่าหา-มีความกะตัญญูแก่เวที่ต่อ
 พระศาสนาไม, เป็นใจความว่าสมณะสามเณรอันเป็นโจรปล้นพระศาสนา,
 จะเอาโทษแก่พระราชาคณะลงมาทั้งถานุกรมอธิการมหาเถรานุเถรอันคัม
 ฎีใหญ่ผู้น้อย, แลสามเณรอันมิใคร่รังไรตรวจตราว่ากล่าวกันนั้น เป็น

โทษเสมอด้วยโทษสมคบสมณะสามเณร, อันเป็นบาปลามกนั้น. ฝ่าย
 ขรวาศทั้งปวง, ถ้าแลผู้ใดมิได้ทำตามพระราชกำหนดกฎหมายนี้,
 ละเมิดเสียให้หญิงอันเป็นบ่าวไพร่ลูกหลานพี่น้องญาติอาตมา, แลเพื่อน
 บ้านเป็นศิลาเกศศีลสมณะสามเณรให้เป็นปาราชิกทำลายพระศาสนาครั้ง
 นี้, เหนว่าผู้นั้นจะกะตัญญูหาผู้คุมพระศาสนาไม่, เป็นใจช่วยหญิงอุบาทว์
 อยบายช่า, จะเอาโทษแก่มูลนายลงมาจนมิคามารคาฎาตีพี่น้องเพื่อนบ้าน
 โกล่กัน, ที่อาจจะรู้เห็นมิได้ห้ามปรามเอามาว่ากล่าวนั้น, เป็นโทษเสมอ
 ด้วยโทษสมณะคบหญิงศีลเกศ, อันเป็นบาปหยาบช่านั้น. จะได้พร้อมกัน
 ช่วยกันรักษาพระศาสนาทั้งสองฝ่ายนี้, พระพุทธศาสนาจึงจะบริสุทธิ์
 เป็นที่ไหว้บูชา, แกเทพยคามาณะยทั้งปวงสืบไป, กว่าจะฉนวน ๕๐๐๐
 พระวาระ. ฎให้ไว้วันพุทธ เดือนสาม แรมสิบแปดค่ำ จุลศักราช
 ๑๑๕๑ ปีรกาเอกศก. ๖๑

๕ (๐) ฎให้ไว้แก่พระราชคณะเจ้าอธิการ, ถานานุกรม

ในกรุงนอกกรุงแลแขวงจังหวัดหัวเมือง	๑ ๒ ๓ ๔	ปากใต้ฝ่ายเหนือทั้ง
------------------------------------	------------------	---------------------

ปวงจงทั่ว. สมเด็จพระนารายณ์มหาราชเจ้าอยู่หัว, ผู้ทรงพระ

คุณธรรมอนันตสัมภารากิเรกเอกพิบูลยสุนทรราชศัพท์ธา, เป็นอัครมหา-
 สาสนูปถัมภกพระพุทธศาสนา, จำเวฬุศรีสวัสดิ์ทั้งพระบริวัติแลปฏิบัติ
 สาสนาให้ถาวรารุ่งเรืองไป. เปนที่เลื่อมใสหมักการบูชาแก่เทพยดา
 มนุษย์ทั้งปวง. เสกัจจออกณพระที่นั่งคุสิดามหาปราสาทโคกนุรพาภิมุข,
 พร้อมด้วยอัครมหามนตรีกระวีชาติราชขปโรหิตาโหราจารย์ราชบัณฑิตย,
 เป้าพระบาททรงกษมาศ. สั่งว่าณวันเดือน ๔ ขึ้น ๔ ค่ำ ปีชานฉศก
 เวลาพลบค่ำ, มหาสินซึ่งเป็นพระครุอยู่วัคณาคกลาง, ปลอมเข้าไปหา
 อึ้งช้าหลวง, ในกรมสมเด็จพระเจ้าหลานเธอ เจ้าฟ้าอภัยธิเบศร, จับ
 ทรัพย์ไว้เป็นสัจยว่า, มหาสินได้เสพเมณฑมรรคด้วยอึ้งถึงชำเรา, แต่
 เดือน ๗ ปีชานฉศก, มาหลายครั้งจนอึ้งมีท้องลูก. มหาสินชากจากศึก-
 ขาบท, เป็นปราชิจลามากในพระศาสนา, มิได้เป็นสมณะประภิจาณตนว่า
 เป็นสมณะปิดความชั่วไว้. แล้วเข้ากระทำสังฆกรรมอุโบสถกรรมอุปสม-
 บตกรรม, เป็นคู่สาวกชาวพระสงฆ์ ๑๓ รูปนั้น, เป็นอาจิณกรรมมหันต
 โทษถึงอะเวจีมหานรก, เพราะกระทำให้พระพุทธศาสนาเสื่อมสูญเหว
 หมองมิควรหนักหนา. แค้นสืบไปเมื่อน่า, ให้พระราชาคณะถานุกรรม
 เจ้าอธิการ, เอาใจใส่ตรวจตราครุเห็นว่าอันคัมภีร์นิตพันธอยู่กับหญิง
 โยมนุปลากนิกพุทธวจนะอยู่แล้ว, ก็ว่ากล่าวให้ปริวัตตอกเสียจากพระ

ศาสนา. อย่าให้เบเนปราชิกขึ้นได้ในพระศาสนา, กุจหนึ่งอายสินนี้. แลให้ประกาศแก่พระสงฆ์อันคัม, ทูกว่าอาวรามจงทั่ว. ถ้าพระสงฆ์องค์ใดหาความชั่วลามกอยู่แล้ว, ก็ให้บริวัตออกเสีย, อย่าให้เบเนมลทินอยู่ในพระศาสนา, ทรงพระกรุณาหาเอาโทษไม. ถ้าแลพระสงฆ์องค์ใดปกปิดความชั่วไว้, กุจหนึ่งอายสินเบเนมลทินอยู่ในพระศาสนา, มีผู้กล่าวพิจารณาเป็นสัตย์, จะเอาตัวเป็นโทษถึง ๗ ชั่วโมง. แล้วจะให้ลงพระราชอาญา

พระราชอาญา

คือ

พระราชาคณะ
 ถานานุกรม
 เจ้าอธิการ

อันคัม, ซึ่งกระทำความผิดแล

ละเมิดเสีย, มีรวัจตรวจตรากันให้เป็นลามกขึ้นในพระศาสนา, แลให้พระราชอาญาเจ้าอธิการถานานุกรมพระสงฆ์อันคัม, ทำตามกฎหมายรับสั่งนี้จึงทุกประการ. กุจให้ไว้แต่วันศุกร์เดือนเก้าแรมสี่ค่ำปีชานฉศก. ๖๖

๑๐ ๐) กุจให้ไว้แก่เจ้าพระยาแลพระยาพระหลวง, เจ้าราชินิกุลขุนหมื่นพันทนายฝ่ายทหารพลเรือน, มหาดเลขาขอเฝ้าข้าเจ้าต่างกรมฝ่ายใน, แลกรมพระราชวังบวรสถานมงคล, แลกรมพระราช

วัง

บวรสถานภิมุขฝ่ายหลัง. และผู้รักษาเมืองผู้รั้งกรมการหัว

๑
๒
๓
๔

เมืองปากไค้ฝ่ายเหนือทั้งปวงจงทั่ว สมเด็จพระบรมนารถบรมพิตรพระ
พุทธเจ้าอยู่หัว, ผู้ทรงพระคุณธรรมอนันตสัมภาราคิเรกเอกภิมุขสุนทร
ราชศรีทศา, เสนอคำมหาสาสนูปถัมภกพระพุทธศาสนา, จำเวียงศรีสวัสดิ์
ทั้งพระปริญาติแลปฏิบัติศาสนา, ให้ถาวรารุ่งเรืองไปเป็นที่เลือกไสมนต์-
การบูชาแก้เทพยคามนุษย์ทั้งปวง, เสด็จออกณพระที่นั่งสุลลิกามหาปรา-
สาทโดยบุรพาภิมุข, พร้อมด้วยอัครมหามนตรีกระวีชาติราชปโรหิตาโห-
ราราชบัณฑิตย, เป้าพระบาทมงกษมาศ. สั่งว่าตั้งพระไทยทรงพระราช
ศรีทศาจะทำนุบำรุงพระพุทธศาสนา, ให้บริบูรณ์ไปด้วยรัศมีแก้วทั้งสาม,
กล่าวคือพระพุทธรัตน, พระธรรมรัตน, พระสังฆรัตนให้เป็นเนื่อนาบุญ
อันประเสริฐแก่สัพบุรุษทั่วยกทั้งปวง, บัดนี้พระสงฆ์อันมีเข้าไปในพระพุทธ
ชินโรส, มีคัมภีร์โอตปปะ, คบหากันหาอุลลามากเป็นอสังขิกิณุ, คือเสพย
สุรายาเมาน้ำตาลขมแลโภชนอาหาร, ของักข์ของเคี้ยวเวลาปัจฉิมภัตร,
แลในราตรีก็มีบ้าง. ลางเหล่าเอาผ้าพาดบาตรเหล็กไปขาย. แลกเหล่า

เล่นเบียดเสียดมิได้ครองไครยจีวร. กระทำจอมปลอมเหมือนสามเณร,
 มิได้ปลงผมโกนหนึ่งสองโกนข้าง. เทียวกลางวันกลางคืนคูโชนคูหนังคู
 หุ่นคูคอน, เบียดเสียดคอบาสกสีกา, พุจฉาคลกคนองเสอาหยาบข้าหา
 รุณ. ลางเหล่าเห็นชายเฝ้าลูกข้าราชการอาณาประชาราษฎร์รูปร่าง
 หมกหน้า, ก็พุจฉาเกลี้ยกล่อมชักชวนไปไว้, แลออกจวบหลับนอนเคล้า
 คลึงไปไหนเอาไปค้าย, แต่งตัวเด็กโอ้อวดประกวดกัน, เรียกว่าลูก
 สวาส, ลูกสุกใจ, ศรียะตราหนึ่งรักษานักก็มีบ้าง, ช่วงชิงกันชิงษา
 พยาบาท, จนเกิดวิวาทตีรันกันตาย, ค้ายไม้กระบองชั้น พิจารณาได้
 คั้วมารับเป็นสัดย, ใต้ไม้กระบองชั้นเป็นหลายอัน. ลางพวกเห็นสลู
 กำป็นสำเภาจินเข้ามา, ก็ขึ้นเที่ยวบนสำเภาชุกชน, ซ้อหาของเล่น
 ปันละวอนจันจางฝรั่ง, ให้เคียดรักดีนิครนถุหมิ่นก็มีบ้าง. ลางพวกก็
 เทียวซ้อผ้าแพรพรรณในพ่วงแพแลร้านแซกร้านจัน, เอาไปเย็บซ่อม
 เปนผ้าพาคผ้าจีวร, สบง, สไบ, รัศประคด, กราบพระ, อังชะ,
 กระทำเปนศรีเสกสีสมณู่งครองให้ทองอาบตี, เปนมหานิสัคคีทุกครึ่ง,
 ลางพวกก็นุ่งแดงหมแดง. ลางพวกก็นุ่งหมเปนแคศรีกรำกรุ่นอาปลัง,
 คาครัคประคดข่างไม้คาครัคประคดข่าง, คลุมสี่สะสูบบุหรือกอกไม้หอยหู,
 เดินกรีกกรายตามกันจุงฆรวาส, ลางจำพวกชั้นพระพุทพบาท, เดินทาง

คาคกระตุคโปกประเจี๋ยก, ถือคาวถือกระปี่ถือกฤชคูกพวกโจร. ถึงพระ
 พุทธบาทแล้วกุมกันแปนพวก ๆ , กลางวันเข้าถ้ำร่องลคอนลำน่า, หยอก
 สีกา กลางคืนก็คูลุมศึสะตามกัน, นึ่งร่องปรบโกกฤษรราวาศ. ลางจำ-
 พวกแปนนักสวด. สัปรุชยหายกนิมนต์สวดพระมาไลย, ไม่สวดคองตาม
 เนื้อความพระบาศี, ร่องแปนลำน่าแซกถวนจัน, มอดูฝรั่ง, แล้วฉันสาคู
 เปียกแกงบวคเมียงขมเมียงโบ, กล้วยอ้อยกมีบ่าง. แลซึ่งพระสงฆ์สาม-
 เณรกระทำจุลาจล, แปนมหาโจรปล้นพระศาสนาตั้งนี้, เพราะพระสงฆ์
 ราชาคณะถานานุกรมเจ้าอธิการละเมินเสียมิไค้กุกำซั่มห้ามปราม. บัคนี
 ใ้พระราชาคณะ, ถานานุกรม, สังฆการี, ธรรมการราชบัณฑิตย,
 พว้อมกันชำระพระสงฆ์ซึ่งแปนอลัชชฎิกฤษ, พิจารณารับแปนสัตย, ใ้พระ
 ราชทานผ้าขาวศีกออกเสียจากพระศาสนา, แปนคน ๑๒๕ สักแซนแปน
 ไพรหลวงใ้ราชการที่หนัก, หวังมิใ้คู้เยียงอย่างกัน. แคนี่สืบสืบไป
 เมื่อน่า, ถ้าผู้ใ้คเเทพระสงฆ์กระทำอุลามกแปนอลัชชฎิกฤษ, เสพยสุรา
 ยาเมากินน้ำตาลขม, แลตลกคนองเลนเบี้ยชนโก, กระทำให้ผิดเทศ
 สมณะไม่คองคัวพระวินัยบัญญัติใ้วากลาวตักเตือน, ถ้ามิฟังใ้ไปบอก
 เจ้าอธิการเจ้าคณะ. อนึ่งถ้าผู้ใ้คล้มตายห้ามอย่าใ้เจ้าภาพนิมนต์พระ
 สงฆ์สวดพระมาไลย, ใ้ถิมนต์สวดเทพระอภิธรรม, แลสวดสารวคไป

ตามปกติ, อย่าให้ร่องเป็นลำนำแขก จีน ฝรั่งเศส ญี่ปุ่น. แลให้เจ้าภาพ
 ปฏิบัติเป็นแต่รัฐบาลนำชายาเสียง, อย่าให้เลี้ยงสาकुแกงพวกเมี่ยงหม
 เมี่ยงใบ, กล้วยอ้อยของกักของเคี้ยวเป็นอันขาด. ถ้าคราวาาศที่มาช่วย
 จะสวดพระมาลัยก็ตามเถิด, แต่อย่าให้สวดเป็นลำนำตลกคนอง ประ
 ภารหนึ่งห้ามอย่าให้อาณาประชาราษฎร, ลูกบ้านแพแขกจีนไทย, ชาย
 ฟ้าแพรพรรณแก่พระสงฆ์สามเณรเป็นอันชาติที่เคี้ยว. ถ้าผู้ใดมีฟังยังขึ้นคบ
 หาพระสงฆ์สามเณรให้สวดพระมาลัยเล่นตลกคนอง, แลชายฟ้าแพรพรรณ
 แก่พระสงฆ์สามเณรจุกหนึ่งแก่หลัง, จะเอาตัวเป็นโทษจงหนัก. แลให้
 พระสัสดีหมายออกฆ่าตุลลของซูลีพระบาท, ให้กรมพระนครบาลนายอำ
 เภอประกาศป่าวังอาณาประชาราษฎร, ลูกบ้านนิชพวงแพบ้านแขก
 จีนไทย. แลให้มหาดไทยกระลาโหมกรมท่ามีตราไปถึงหัว เมืองทั้งปวง
 จงทั่ว. ฎให้ไว้วันอังคาร เดือนเจ็ด แรมสิบสามค่ำ, จุลศักราช
 ๑๑๖๓ ปีภคตรีศก. ๖๕

๑๑๖๓ ปีภคตรีศก. ๖๕

๑๑๖๓ ปีภคตรีศก. ๖๕

חכמת אברהם

กฎหมายเดรสสมาคม

ฉบับที่ ๑ (พ.ศ. ๒๕๐๖)

ว่าด้วยระเบียบการประชุมมหาเดรสสมาคม

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๑๗ และมาตรา ๑๘ แห่งพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ มหาเดรสสมาคมตรากฎหมายเดรสสมาคมไว้ ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ กฎหมายเดรสสมาคมนี้เรียกว่า "กฎหมายเดรสสมาคมฉบับที่ ๑ (พ.ศ. ๒๕๐๖) ว่าด้วยระเบียบการประชุมมหาเดรสสมาคม"

ข้อ ๒ กฎหมายเดรสสมาคมนี้ ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในแถลงการณ์คณะสงฆ์เป็นต้นไป

หมวด ๑

บททั่วไป

ข้อ ๓ การประชุมมหาเดรสสมาคม มี ๒ อย่าง

(๑) การประชุมปรกติ

(๒) การประชุมพิเศษ

ข้อ ๔ การนัดประชุมมหาเถรสมาคม ต้องออกหนังสือนัดล่วงหน้าไม่น้อยกว่า ๓ วัน หากเป็นการด่วน จะนัดเร็วกว่านี้หรือนัดโดยวิธีอื่นก็ได้

ข้อ ๕ การนัดประชุมมหาเถรสมาคม ให้ส่งระเบียบวาระการประชุมด้วย เว้นแต่เป็นการด่วน

ข้อ ๖ การตั้งระเบียบวาระการประชุม โดยปกติให้ตั้งตามลำดับ ดังนี้

(๑) รับรองรายงานการประชุม

(๒) เรื่องด่วน

(๓) เรื่องอื่น ๆ

ข้อ ๗ เมื่อประธานมีเรื่องที่จะแจ้งให้ประชุมทราบก่อนเริ่มปรึกษาตามระเบียบวาระก็ได้แจ้งต่อที่ประชุม แล้วดำเนินการประชุมตามระเบียบวาระ เว้นแต่ที่ประชุมจะตกลงเป็นอย่างอื่นในคราวนั้น

ข้อ ๘ ในการประชุมมหาเถรสมาคม ที่ประชุมอาจตั้งคณะกรรมการ เพื่อกระทำกิจการใด ๆ อันเกี่ยวกับกิจการคณะสงฆ์เป็นการประจำ หรือชั่วคราว หรือเฉพาะเรื่องใดเรื่องหนึ่งก็ได้

ในการเลือกตั้งคณะกรรมการตามความในวรรคต้น ให้เลือกกรรมการมหาเถรสมาคมรูปใดรูปหนึ่งเป็นประธานคณะกรรมการโดยตำแหน่ง อนุกรรมการนอกจากนี้จะเลือกจากกรรมการมหาเถรสมาคมหรือผู้ทรงคุณวุฒิก็ได้ และให้คณะกรรมการเลือกกันเองเป็นเลขานุการ ถ้าเห็นสมควรจะเลือกกันเองเป็นรองประธานหรือผู้ช่วยเลขานุการก็ได้

ให้คณะกรรมการตามความในวรรคต้น มีอำนาจหน้าที่ดำเนินการตามที่ได้รับมอบหมายจากมหาเถรสมาคม

ข้อ ๕ ในการประชุมมหาเถรสมาคม ให้เลขาธิการมหาเถรสมาคมทำรายงานการประชุม และเมื่อที่ประชุมกรรมการมหาเถรสมาคมหรือกรรมการมหาเถรสมาคมที่ได้เข้าประชุมในครั้งนั้นทุกรูปได้รับรองแล้ว ให้ประธานกรรมการมหาเถรสมาคมลงนามไว้เป็นสำคัญ

ข้อ ๑๐ เมื่อมีปัญหาเกี่ยวกับการประชุมมหาเถรสมาคม ซึ่งมิได้กำหนดไว้ในกฎหมายมหาเถรสมาคมนี้ ให้ปฏิบัติตามมติของที่ประชุมมหาเถรสมาคม

หมวด ๒

การประชุม

ข้อ ๑๐ การประชุมปกติ ได้แก่การประชุมตามวาระที่มหาเถรสมาคมกำหนดไว้เป็นการประจำ เพื่อพิจารณาคำเนินการตามอำนาจหน้าที่ของมหาเถรสมาคม

ข้อ ๑๒ การประชุมพิเศษ ได้แก่การประชุมนอกจากวาระที่ได้กำหนดไว้เป็นการประจำ เพื่อพิจารณาคำเนินการอย่างใดอย่างหนึ่งตามอำนาจหน้าที่

ข้อ ๑๓ ร่างกฎหมายมหาเถรสมาคม ร่างข้อบังคับ ระเบียบ หรือคำสั่งมหาเถรสมาคม ให้มีบันทึกหลักการและเหตุผลประกอบด้วย

ให้เลขาธิการมหาเถรสมาคมส่งร่างกฎหมายมหาเถรสมาคม ร่างข้อบังคับ ระเบียบ หรือคำสั่งมหาเถรสมาคม แก่กรรมการมหาเถรสมาคมล่วงหน้าอย่างน้อย ๓ วัน ก่อนวันประชุม เว้นแต่เป็นการด่วน

ข้อ ๑๔ ที่ประชุมจะต้องพิจารณาร่างกฎหมายมหาเถรสมาคม ร่างข้อบังคับ ระเบียบหรือคำสั่งมหาเถรสมาคมเป็น ๓ วาระ หรือจะพิจารณาครั้งเดียว ๓ วาระก็ได้

ในการพิจารณาเป็น ๓ วาระนั้น ให้เลขาธิการมหาเถรสมาคมส่งร่างขึ้นไปให้คณะอนุกรรมการพิจารณาโดยละเอียด ภายในเวลา ซึ่งที่ประชุมกำหนด เว้นแต่ที่ประชุมจะตกลงเป็นอย่างอื่น

กรรมการมหาเถรสมาคมรูปใด เห็นควรแก้ไขเพิ่มเติมในเรื่องใดก็ให้ขอแก้ต่อประธานคณะอนุกรรมการ

ข้อ ๑๕ ให้คณะอนุกรรมการทำรายงานและบันทึกความเห็นพร้อมด้วยร่างเดิม และร่างที่แก้ไขเพิ่มเติม ยื่นต่อประธานกรรมการมหาเถรสมาคมเพื่อพิจารณาในวาระที่ ๒ ต่อไป

ข้อ ๑๖ ในการพิจารณาวาระที่ ๒ ให้ที่ประชุมพิจารณาเรียงตามลำดับข้อ เว้นแต่ที่ประชุมจะเห็นเป็นอย่างอื่น

ในการนี้ ประธานกรรมการมหาเถรสมาคมจะให้คณะอนุกรรมการเข้าชี้แจงประกอบการพิจารณาคำยกได้

ข้อ ๑๗ ในการพิจารณาวาระที่ ๓ ให้ที่ประชุมพิจารณาร่างที่ได้แก้ไขแล้วนั้นว่าสมควรจะออกเป็นกฎหมายมหาเถรสมาคม ข้อบังคับ ระเบียบ หรือคำสั่งมหาเถรสมาคมหรือไม่ ถ้าที่ประชุมพิจารณาเห็นชอบแล้ว ให้ดำเนินการเพื่อใช้บังคับต่อไป

ข้อ ๑๘ การลงมติข้อปรึกษาในการประชุมมหาเถรสมาคม

ถ้าข้อปรีกษานั้นเป็นปัญหาเกี่ยวกับการตีความพระธรรมวินัย เมื่อมีข้อสงสัยให้ตีความไปในทางรักษาพระธรรมวินัยโดยเคร่งครัด

ถ้าข้อปรีกษานั้นเกี่ยวกับกิจการพระศาสนา ซึ่งมีบัญญัติไว้ในพระธรรมวินัย ให้ถือเอาเสียงข้างมากเป็นประมาณ ถ้ามีจำนวนเสียงเท่ากัน ให้ประธานในที่ประชุมชี้ขาด หรือจะให้ระงับเรื่องนั้นไว้ก็ได้

หมวด ๓

การประชุมคณะอนุกรรมการ

- ข้อ ๑๘ การนัดประชุมคณะอนุกรรมการ ให้เป็นหน้าที่ของเลขาธิการคณะอนุกรรมการ
- ข้อ ๒๐ การประชุมคณะอนุกรรมการทุกคราว ต้องมีอนุกรรมการมาประชุมไม่ต่ำกว่ากึ่งจำนวน จึงเป็นองค์ประชุม
- ข้อ ๒๑ คณะอนุกรรมการอาจนิมนต์พระภิกษุรูปใด หรือเชิญผู้ทรงคุณวุฒิใด ๆ มาชี้แจงแสดงความคิดเห็นในเรื่องที่พิจารณาอยู่นั้นได้
- ข้อ ๒๒ กรรมการมหาเถรสมาคม ผู้แทนกรรมการศาสนา ผู้

แทนกระทรวงศึกษาธิการ อาจเข้าฟังการประชุมของคณะอนุกรรมการ
ได้

ตราไว้ ณ วันที่ ๒๕ มกราคม พ.ศ. ๒๕๐๖

สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์
ผู้ปฏิบัติหน้าที่สมเด็จพระสังฆราช
ประธานกรรมการมหาเถรสมาคม

หมายเหตุ เหตุผลในการประกาศใช้กฎมหาเถรสมาคมฉบับนี้ คือโดย
ที่สืบบัญญัติในมาตรา ๑๘ แห่งพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕
บัญญัติให้มหาเถรสมาคมมีอำนาจหน้าที่ปกครองคณะสงฆ์ให้เป็นไปโดย
เรียบร้อย เพื่อการนี้ให้ผู้อำนวยการกฎหมายมหาเถรสมาคมออกข้อบังคับ
วางระเบียบ หรือออกคำสั่งไว้บังคับได้ ฉะนั้นในการประชุมมหาเถร
สมาคมเพื่อร่างกฎหมายมหาเถรสมาคม ออกข้อบังคับ วางระเบียบ หรือ
ออกคำสั่งมหาเถรสมาคม จึงนับเป็นกรณีสำคัญสมควรตรากฎหมาย
มหาเถรสมาคม ว่าด้วยระเบียบการประชุมมหาเถรสมาคมขึ้น ตามความใน
มาตรา ๑๗ วรรค ๒ เพื่อให้การประชุมดังกล่าวดำเนินไปโดย

เรียนร้อย

(จากแถลงการณ์คณะสงฆ์ ฉบับพิเศษ เล่ม ๕๑ ภาค ๑ ตอนที่ ๓ วันที่
๓๑ มกราคม ๒๕๐๖)

กฎหมายเดรสสมาคม

ฉบับที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๐๖)

กำหนดอำนาจหน้าที่ตามมาตรา ๕ แห่งพระราชบัญญัติคณะสงฆ์

พ.ศ. ๒๕๐๕

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๕ และมาตรา ๑๘ แห่งพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ มหาเถรสมาคมตรากฎหมายเดรสสมาคมไว้ ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ กฎหมายเดรสสมาคมนี้เรียกว่า "กฎหมายเดรสสมาคม กำหนดอำนาจหน้าที่ตามมาตรา ๕ แห่งพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕"

ข้อ ๒ กฎหมายเดรสสมาคมนี้ ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในแถลงการณ์คณะสงฆ์เป็นต้นไป

ข้อ ๓ บรรดาอำนาจหน้าที่ตามสังฆานัติ กติกาสงฆ์ กฎองค์การ พระบัญญัติสมเด็จพระสังฆราช ข้อบังคับ และระเบียบ อันเกี่ยวข้องกับคณะสงฆ์ที่ใช้บังคับอยู่ในวันประกาศพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ ในราชกิจจานุเบกษา

- (๑) ในส่วนที่เป็นอำนาจหน้าที่ของคณะสังฆมนตรี และของ ก.ส.พ. ให้เป็นอำนาจหน้าที่ของมหาเถรสมาคม
- (๒) ในส่วนที่เป็นอำนาจหน้าที่ของสังฆนายก และของประธาน ก.ส.พ. ให้เป็นอำนาจหน้าที่ของสมเด็จพระสังฆราช
- (๓) ในส่วนที่เป็นอำนาจหน้าที่ของสังฆมนตรีว่าการองค์- การและสังฆมนตรีช่วยว่าการองค์การ ให้เป็นอำนาจหน้าที่ของสมเด็จพระสังฆราช และหรือสมเด็จพระราชาคณะหรือพระราชาคณะผู้ได้รับมอบหมายจากสมเด็จพระสังฆราช โดยการเสนอของมหาเถรสมาคม
- (๔) ในส่วนที่เป็นอำนาจหน้าที่ของเจ้าคณะตรวจการ ให้เป็นอำนาจหน้าที่ของเจ้าคณะภาค
- (๕) ในส่วนที่เป็นอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการสงฆ์จังหวัด ให้เป็นอำนาจหน้าที่ของเจ้าคณะจังหวัด หรือผู้รักษาการในหน้าที่เจ้าคณะจังหวัด
- (๖) ในส่วนที่เป็นอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการสงฆ์อำเภอ ให้เป็นอำนาจหน้าที่ของเจ้าคณะอำเภอ หรือผู้รักษาการในหน้าที่เจ้าคณะอำเภอ

(๑) ในส่วนที่เป็นอำนาจหน้าที่ของคณะวินัยธร

ก. อธิการ์ทุกชั้นที่ค้างปฏิบัติอยู่ก่อนวันใช้พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ ให้เป็นอำนาจหน้าที่ของมหาเถรสมาคม

ข. นอกจากอธิการ์ที่ค้างปฏิบัติอยู่

๑. อธิการ์ชั้นฎีกา ให้เป็นอำนาจหน้าที่ของมหา

เถรสมาคม

๒. อธิการ์ชั้นอุทธรณ์ ให้เป็นอำนาจหน้าที่ของคณะอนุกรรมการที่มหาเถรสมาคมจะไต่ตั้งขึ้น

๓. อธิการ์ชั้นต้น ให้เป็นอำนาจหน้าที่ของเจ้าอาวาส วัดที่พระภิกษุผู้ถูกฟ้องสังกัดอยู่

ถ้าผู้ถูกฟ้องเป็นเจ้าอาวาส หรือเจ้าคณะก็ให้เป็นอำนาจหน้าที่ของเจ้าคณะ หรือผู้ปกครองคณะสงฆ์เหนือขึ้นไปอีกชั้นหนึ่ง

ตราไว้ ณ วันที่ ๒๕ มกราคม พ.ศ. ๒๕๐๖

สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์

ผู้ปฏิบัติหน้าที่สมเด็จพระสังฆราช

ประธานกรรมการมหาเถรสมาคม

หมายเหตุ เหตุผลในการประกาศใช้กฎหมายเดรสสมาคมฉบับนี้ คือเนื่อง
จากตำแหน่งต่าง ๆ บางตำแหน่ง ตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติคณะ
สงฆ์ พุทธศักราช ๒๔๘๔ ต้องยกเลิกไปโดยพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ.
๒๕๐๕ เพื่อมิให้กิจการคณะสงฆ์ในอำนาจหน้าที่ของตำแหน่งที่ยกเลิกไป
นั้นต้องสะดุดหยุดลง จึงสมควรตรากฎหมายเดรสสมาคมโอนอำนาจหน้าที่
ในตำแหน่งดังกล่าวนั้น ให้เป็นอำนาจหน้าที่ของผู้ที่ดำรงตำแหน่งตาม
พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ เพื่อกำเนินการต่อไป ตามความ
ในมาตรา ๕ แห่งพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕

(จากแถลงการณคณะสงฆ์ ฉบับพิเศษ เล่ม ๕๑ ภาค ๑ ตอนที่ ๓ วันที่

๓๑ มกราคม ๒๕๐๖)

กฎหมายแพ่ง

ฉบับที่ ๓ (พ.ศ. ๒๕๐๖)

ว่าด้วยจำนวนและเขตปกครองคณะสงฆ์ส่วนภูมิภาค

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๑๘ และมาตรา ๒๑

วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ มหาเถรสมาคม
ตรากฎหมายแพ่งฉบับนี้ข้อ ๑ กฎหมายแพ่งฉบับนี้เรียกว่า "กฎหมายแพ่ง
ฉบับที่ ๓ (พ.ศ. ๒๕๐๖) ว่าด้วยจำนวนและเขตปกครองคณะสงฆ์
ส่วนภูมิภาค"ข้อ ๒ กฎหมายแพ่งฉบับนี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวัน
ประกาศในแถลงการณ์คณะสงฆ์เป็นต้นไปข้อ ๓ ตั้งแต่วันใช้กฎหมายแพ่งฉบับนี้ ให้ยกเลิกบรรดาสังฆานัติ กติกาสงฆ์ กฎองค์กร พระบัญชาสมเด็จพระสังฆราช ข้อ
บังคับ และระเบียบเกี่ยวกับคณะสงฆ์ ที่มีบัญญัติไว้แล้วในกฎหมายแพ่ง
สมาคมนิกายหรือขัดหรือแย้งกับบทบัญญัติแห่งกฎหมายแพ่งฉบับนี้

ข้อ ๔ ให้มีจำนวนภาค ๑๘ ภาค และให้รวมเขตปกครอง
จังหวัดต่าง ๆ เป็นเขตปกครองภาค ดังต่อไปนี้

ภาค ๑ มีจังหวัด ๕ จังหวัดคือ จังหวัดพระนคร จังหวัดธน-
บุรี จังหวัดนนทบุรี จังหวัดปทุมธานี และจังหวัดสมุทรปราการ

ภาค ๒ มีจังหวัด ๓ จังหวัด คือ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
จังหวัดอ่างทอง และจังหวัดสระบุรี

ภาค ๓ มีจังหวัด ๔ จังหวัด คือ จังหวัดลพบุรี จังหวัดสิงห์-
บุรี จังหวัดชัยนาท และจังหวัดอุทัยธานี

ภาค ๔ มีจังหวัด ๔ จังหวัด คือ จังหวัดนครสวรรค์ จังหวัด
กำแพงเพชร จังหวัดพิจิตร และจังหวัดเพชรบูรณ์

ภาค ๕ มีจังหวัด ๔ จังหวัด คือ จังหวัดพิษณุโลก จังหวัด
สุโขทัย จังหวัดตาก และจังหวัดอุตรดิตถ์

ภาค ๖ มีจังหวัด ๔ จังหวัด คือ จังหวัดลำปาง จังหวัด
เชียงใหม่ และจังหวัดน่าน

ภาค ๗ มีจังหวัด ๓ จังหวัด คือ จังหวัดเชียงใหม่ จังหวัด
ลำพูน และจังหวัดแม่ฮ่องสอน

ภาค ๘ มีจังหวัด ๘ จังหวัด คือ จังหวัดอุตรดิตถ์ จังหวัด
หนองคาย จังหวัดเลย และจังหวัดสกลนคร

ภาค ๙ มีจังหวัด ๘ จังหวัด คือ จังหวัดขอนแก่น จังหวัด
มหาสารคาม จังหวัดกาฬสินธุ์ และจังหวัดร้อยเอ็ด

ภาค ๑๐ มีจังหวัด ๘ จังหวัด คือ จังหวัดอุบลราชธานี
จังหวัดศรีสะเกษ จังหวัดสุรินทร์ และจังหวัดนครพนม

ภาค ๑๑ มีจังหวัด ๓ จังหวัด คือ จังหวัดนครราชสีมา
จังหวัดชัยภูมิ และจังหวัดบุรีรัมย์

ภาค ๑๒ มีจังหวัด ๓ จังหวัด คือ จังหวัดปราจีนบุรี จัง-
หวัดนครนายก และจังหวัดฉะเชิงเทรา

ภาค ๑๓ มีจังหวัด ๘ จังหวัด คือ จังหวัดชลบุรี จังหวัด
ระยอง จังหวัดจันทบุรี และจังหวัดตราด

ภาค ๑๔ มีจังหวัด ๘ จังหวัด คือ จังหวัดนครปฐม จัง-
หวัดสุพรรณบุรี จังหวัดกาญจนบุรี และจังหวัดสมุทรสาคร

ภาค ๑๕ มีจังหวัด ๘ จังหวัด คือ จังหวัดราชบุรี จังหวัด
เพชรบุรี จังหวัดสมุทรสงคราม และจังหวัดประจวบคีรีขันธ์

ภาค ๑๖ มีจังหวัด ๓ จังหวัด คือ จังหวัดนครศรีธรรมราช

จังหวัดสุราษฎร์ธานี และจังหวัดชุมพร

ภาค ๑๓ มีจังหวัด ๕ จังหวัด คือ จังหวัดภูเก็ต จังหวัดตรัง
จังหวัดพังงา จังหวัดกระบี่ และจังหวัดระนอง

ภาค ๑๔ มีจังหวัด ๖ จังหวัด คือ จังหวัดสงขลา จังหวัด
พัทลุง จังหวัดสตูล จังหวัดปัตตานี จังหวัดยะลา และจังหวัดนราธิวาส
ข้อ ๕ จำนวนและเขตปกครองจังหวัดกึ่งี้ จำนวนและเขต
ปกครองอำเภอกึ่งี้ จำนวนและเขตปกครองตำบลกึ่งี้ ใ้โอนุโลมตามจํานวนและเขตปกครองของจังหวัด อำเภอหรือตำบลแห่งราชอาณาจักร
แต่เมื่อมีกรณีพิเศษจะกำหนดให้เป็นอย่างอื่น ย่อมทำได้โดยระเบียบ
มหาเถรสมาคม

ตราไว้ ณ วันที่ ๕ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๐๖

สมเด็จพระอริยวงศาคตญาณ

สมเด็จพระสังฆราช ประธานกรรมการมหาเถรสมาคม

หมายเหตุ เหตุผลในการประกาศใช้กฎหมายเดรสมาคมฉบับนี้ คือเนื่อง
 จากมาตรา ๒๑ วรยศสอง แห่งพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕
 บัญญัติใหม่หาเดรสมาคมมีอำนาจกำหนดจำนวนและเขตปกครองคณะสงฆ์
 ส่วนภูมิภาค โดยกฎหมายเดรสมาคม

(จากแถลงการณ์คณะสงฆ์ ฉบับพิเศษ เล่ม ๕๑ ภาค ๒ ตอนที่ ๑ วันที่
 ๖ มิถุนายน ๒๕๐๖)

กฎหมายเดรสมาคม

ฉบับที่ ๓ แก้ไขเพิ่มเติม (พ.ศ. ๒๕๑๕)

ว่าด้วยจำนวนและเขตปกครองคณะสงฆ์ส่วนภูมิภาค

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๑๔ และมาตรา ๒๑
วรรค ๒ แห่งพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ มหาเถรสมาคมตรา
กฎหมายเดรสมาคมไว้ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ กฎหมายเดรสมาคมนี้ เรียกว่า "กฎหมายเดรสมาคม
ฉบับที่ ๓ แก้ไขเพิ่มเติม (พ.ศ. ๒๕๑๕) ว่าด้วยจำนวนและเขตปกครอง
คณะสงฆ์ส่วนภูมิภาค"

ข้อ ๒ กฎหมายเดรสมาคมนี้ ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประ-
กาศในแถลงการณ์คณะสงฆ์ เป็นต้นไป

ข้อ ๓ ให้ยกเลิกความในวรรค ๑๑ และวรรค ๑๒ ข้อ ๔
แห่งกฎหมายเดรสมาคมฉบับที่ ๓ (พ.ศ. ๒๕๐๖) ว่าด้วยจำนวนและเขต
ปกครองคณะสงฆ์ส่วนภูมิภาคและให้ใช้ความดังต่อไปนี้แทน

"ภาค ๑๐ มีจังหวัด ๔ จังหวัด คือ จังหวัดอุบลราชธานี
จังหวัดยโสธร จังหวัดศรีสะเกษ และจังหวัดนครพนม

ภาค ๑๑ มีจังหวัด ๔ จังหวัด คือ จังหวัดนครราชสีมา
จังหวัดชัยภูมิ จังหวัดบุรีรัมย์ และจังหวัดสุรินทร์"

ตราไว้ ณ วันที่ ๒๔ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๑๕

สมเด็จพระมหาวีรวงศ์

ผู้ปฏิบัติหน้าที่สมเด็จพระสังฆราช

ประธานกรรมการมหาเถรสมาคม

หลักการ

แก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายตราสามดวง ฉบับที่ ๓ (พ.ศ. ๒๕๑๕)
ว่าด้วยจำนวนและเขตปกครองคณะสงฆ์ส่วนภูมิภาค

เหตุผล

เนื่องจากทางฝ่ายราชอาณาจักร ได้แยกอำเภอยโสธร อำเภอ
เกอวกุซุม อำเภอเล็งนงทา อำเภอกำเขื่อนแก้ว อำเภอมหาชนะชัย
และอำเภอป่าค้อ ออกจากจังหวัดอุบลราชธานี แล้วรวมตั้งเป็นจังหวัด
ยโสธร ตามประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๓๐ ลงวันที่ ๖ กุมภาพันธ์
๒๕๑๕ และโดยที่อำเภอกิ่งกล้วยข้างต้นเคยรวมอยู่ในจังหวัดอุบลราช-
ธานี ซึ่งรวมอยู่ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๐ จึงสมควรรวมจังหวัด
ยโสธร เข้าอยู่ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๐

นอกจากนี้ ยังมีจังหวัดในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๐ และ
ภาค ๑๑ ซึ่งสมควรปรับปรุงเพื่อให้แต่ละภาคมีจำนวนจังหวัดเท่ากัน
กับอยู่ในกลุ่มเดียวกัน และเพื่อสะดวกในการคมนาคม โดยแก้ไขเพิ่ม
เติมความในวรรค ๑๑ และวรรค ๑๒ ข้อ ๔ แห่งกฎหมายตราสามดวง
ฉบับที่ ๓ (พ.ศ. ๒๕๐๖) ว่าด้วยจำนวนและเขตปกครองคณะสงฆ์ส่วน
ภูมิภาค (จากแถลงการณ์คณะสงฆ์ ฉบับพิเศษ เล่ม ๖๐ ตอนที่ ๔ วันที่
๕ มิถุนายน ๒๕๑๕)

กฎหมายเดรสมาคม

ฉบับที่ ๓ แก้ไขเพิ่มเติม (พ.ศ. ๒๕๑๕)

ว่าด้วยจำนวนและเขตปกครองคณะสงฆ์ส่วนภูมิภาค

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๑๘ และมาตรา ๒๑
วรรค ๒ แห่งพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ มหาเถรสมาคม
ตรากฎหมายเดรสมาคมไว้ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ กฎหมายเดรสมาคมนี้ เรียกว่า "กฎหมายเดรสมาคม
ฉบับที่ ๓ แก้ไขเพิ่มเติม (พ.ศ. ๒๕๑๕) ว่าด้วยจำนวนและเขตปก-
ครองคณะสงฆ์ส่วนภูมิภาค"

ข้อ ๒ กฎหมายเดรสมาคมนี้ ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวัน
ประกาศในแถลงการณ์คณะสงฆ์ เป็นต้นไป

ข้อ ๓ ให้ยกเลิกความในวรรค ๒ ข้อ ๔ แห่งกฎหมายเดรสมาคม
ฉบับที่ ๓ (พ.ศ. ๒๕๐๖) ว่าด้วยจำนวนและเขตปกครองคณะ
สงฆ์ส่วนภูมิภาค และให้ใช้ความดังต่อไปนี้แทน

"ภาค ๑ มีจังหวัด ๘ จังหวัด คือ รวมจังหวัดพระนครและ
จังหวัดธนบุรี เป็นหนึ่งจังหวัด เรียกว่านครหลวงกรุงเทพธนบุรี จังหวัด

นนทบุรี จังหวัดปทุมธานี และจังหวัดสมุทรปราการ"

ตราไว้ ณ วันที่ ๗ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๑๕

สมเด็จพระมหาธีรวงศ์

ประธานกรรมการมหาเถรสมาคม

ผู้ปฏิบัติหน้าที่ สมเด็จพระสังฆราช

บันทึกหลักการและเหตุผล

ประกอบกฎหมายเดรสมาคม ฉบับที่ ๓

แก้ไขเพิ่มเติม (พ.ศ. ๒๕๑๕)

ว่าด้วยจำนวนและเขตปกครองคณะสงฆ์ส่วนภูมิภาค

หลักการ

รวมจังหวัดพระนคร และจังหวัดธนบุรี เป็นหนึ่งจังหวัด
เรียกว่า นครหลวงกรุงเทพธนบุรี

เหตุผล

เนื่องจากจังหวัดพระนคร และจังหวัดธนบุรี แห่งราชอาณาจักร
จักรได้รวมกันเป็นหนึ่งจังหวัด เรียกว่า "นครหลวงกรุงเทพธนบุรี"
ตามประกาศคณะปฏิวัติฉบับที่ ๒๔ ลงวันที่ ๒๑ ธันวาคม ๒๕๑๔ จึง
สมควรรวมจังหวัดพระนครและจังหวัดธนบุรี แห่งคณะสงฆ์เป็นหนึ่ง
จังหวัด เพื่อให้สอดคล้องกับฝ่ายราชอาณาจักร ดังที่กล่าวมาแล้วข้าง
ต้นโดยแก้ไขเพิ่มเติมความในวรรค ๒ ข้อ ๔ แห่งกฎหมายเดรสมาคม
ฉบับที่ ๓ (พ.ศ. ๒๕๐๖) ว่าด้วยจำนวนและเขตปกครองคณะสงฆ์
ส่วนภูมิภาค (จากแถลงการณ์คณะสงฆ์ ฉบับพิเศษ เล่ม ๒๐ ตอนที่ ๒
วันที่ ๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๑๕)

กฎหมายเดรสมาคม

ฉบับที่ ๔ (พ.ศ. ๒๕๐๖)

ว่าด้วยระเบียบการปกครองคณะสงฆ์

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๔๘ และมาตรา ๒๐ แห่งพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ มหาเถรสมาคมตรากฎหมายเดรสมาคมไว้ ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ กฎหมายเดรสมาคมนี้นี้เรียกว่า "กฎหมายเดรสมาคมฉบับที่ ๔ (พ.ศ. ๒๕๐๖) ว่าด้วยระเบียบการปกครองคณะสงฆ์"

ข้อ ๒ กฎหมายเดรสมาคมนี้นี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในแถลงการณ์คณะสงฆ์เป็นต้นไป

ข้อ ๓ ตั้งแต่วันใช้กฎหมายเดรสมาคมนี้นี้ ให้ยกเลิกบรรดาสังฆานัติ กติกาสงฆ์ กฎองค์การ พระบัญญัติสาสมเด็จพะสังฆราช ข้อบังคับและระเบียบเกี่ยวกับคณะสงฆ์ ที่มีบัญญัติไว้แล้วในกฎหมายเดรสมาคมนี้นี้ หรือซึ่งขัดหรือแย้งกับบทบัญญัติแห่งกฎหมายเดรสมาคมนี้นี้

หมวด ๑

บททั่วไป

ข้อ ๔ การปกครองคณะสงฆ์ทุกส่วนทุกชั้น ให้มีเจ้าคณะมหานิกาย และเจ้าคณะธรรมยุต ปกครองบังคับบัญชาวัดและพระภิกษุสามเณรในนิกายนั้น ๆ

หมวด ๒

ระเบียบการปกครองคณะสงฆ์ส่วนกลาง

ข้อ ๕ วิธีดำเนินการเพื่อความเรียบร้อยดีงาม วิธีดำเนินการศาสนศึกษา และศึกษาสงเคราะห์ วิธีดำเนินการเผยแผ่พระพุทธศาสนา วิธีดำเนินการสาธารณูปการ และสาธารณสงเคราะห์ อันเกี่ยวกับการคณะสงฆ์และการพระศาสนา ให้เป็นไปตามที่กำหนดในระเบียบมหาเถรสมาคม

ข้อ ๖ เพื่อประโยชน์แก่การปกครองคณะสงฆ์ ตามความในข้อ ๔ และเพื่อแบ่งเบาภาระของมหาเถรสมาคม ให้มีเจ้าคณะใหญ่

ปฏิบัติหน้าที่เกี่ยวกับการคณะสงฆ์ภายในนั้น ๆ ในเขตปกครองคณะสงฆ์
ดังนี้

(๑) เจ้าคณะใหญ่หนกลาง ปฏิบัติหน้าที่ในเขตปกครองคณะสงฆ์
ภาค ๑ ภาค ๒ ภาค ๓ ภาค ๑๓ ภาค ๑๔ และภาค ๑๕

(๒) เจ้าคณะใหญ่หนเหนือ ปฏิบัติหน้าที่ในเขตปกครองคณะสงฆ์
ภาค ๔ ภาค ๕ ภาค ๖ และภาค ๗

(๓) เจ้าคณะใหญ่หนตะวันออก ปฏิบัติหน้าที่ในเขตปกครองคณะ
สงฆ์ ภาค ๘ ภาค ๙ ภาค ๑๐ และภาค ๑๒

(๔) เจ้าคณะใหญ่หนใต้ ปฏิบัติหน้าที่ในเขตปกครองคณะสงฆ์
ภาค ๑๖ ภาค ๑๗ และภาค ๑๘

(๕) เจ้าคณะใหญ่คณะธรรมยุต ปฏิบัติหน้าที่ในเขตปกครอง
คณะสงฆ์ธรรมยุตภาค ทุกภาค

สมเด็จพระสังฆราชทรงแต่งตั้งเจ้าคณะใหญ่และทรงมอบหมาย
อำนาจหน้าที่ให้ปฏิบัติตามมติของมหาเถรสมาคม

ข้อ ๗ เจ้าคณะใหญ่พ้นจากตำแหน่ง เมื่อ

(๑) มรณภาพ

(๒) พ้นจากความเป็นพระภิกษุ

(๓) ลาออก

(๔) สมเด็จพระสังฆราชมีพระบัญชาให้ออกคามมติของมหา
เถรสมาคม

ข้อ ๔ เพื่อประโยชน์แก่การปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าคณะใหญ่ให้
มีเลขานุการเจ้าคณะใหญ่ ๒ รูป ทำหน้าที่การเลขานุการ

หมวด ๓

ระเบียบการปกครองคณะสงฆ์ส่วนภูมิภาค

ส่วนที่ ๑

ภาค

ข้อ ๕ เจ้าคณะภาคมีอำนาจหน้าที่ปกครองคณะสงฆ์ในเขต
ภาคของตน ดังนี้

(๑) ดำเนินการปกครองคณะสงฆ์ให้เป็นไปตามพระธรรม
วินัย กฎหมาย กฎมหาเถรสมาคม ข้อบังคับหรือระเบียบมหาเถรสมา
คม คำสั่งมหาเถรสมาคม และพระบัญชาสมเด็จพระสังฆราช

(๒) ควบคุมและส่งเสริมการรักษาความเรียบร้อยกิจการ
ศาสนศึกษา การศึกษาสงเคราะห์ การเผยแผ่พระพุทธศาสนา การ

สาธารณูปการ และการสาธารณสงเคราะห์ให้ดำเนินไปด้วยดี

(๓) วิจารณ์การลงโทษกรรม วิจารณ์ข้ออุทธรณ์-คำสั่ง หรือ คำวินิจฉัยชั้นจังหวัด

(๔) แก้ไขข้อขัดข้องของเจ้าคณะจังหวัดให้เป็นไปโดยชอบ

(๕) ควบคุมบังคับบัญชาเจ้าคณะและเจ้าอาวาส ตลอดจนพระภิกษุสามเณร ผู้อยู่ในบังคับบัญชาหรืออยู่ในเขตปกครองของตนและตรวจตราชี้แจงแนะนำการปฏิบัติหน้าที่ของผู้อยู่ในบังคับบัญชาให้เป็นไปโดยเรียบร้อย

ข้อ ๑๐ ในเมื่อไม่มีเจ้าคณะภาค หรือเจ้าคณะภาคไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ ให้เจ้าคณะใหญ่ปฏิบัติหน้าที่เจ้าคณะภาค หรือจะแต่งตั้งพระภิกษุรูปใดรูปหนึ่ง ที่เห็นสมควรให้รักษาการแทนเจ้าคณะภาคก็ได้ แล้วรายงานให้มหาเถรสมาคมทราบ

ในกรณีที่ไม่มีเจ้าคณะภาค เมื่อได้ปฏิบัติตามวรรคต้นแล้วให้เจ้าคณะใหญ่ดำเนินการ เพื่อมีการแต่งตั้งเจ้าคณะภาคภายในเวลาไม่เกินหนึ่งปี

ให้ผู้รักษาการแทนเจ้าคณะภาค มีอำนาจหน้าที่เช่นเดียวกับเจ้าคณะภาค

ข้อ ๑๑ รองเจ้าคณะภาคเป็นผู้ช่วยเจ้าคณะภาค มีอำนาจหน้าที่ตามที่เจ้าคณะภาคมอบหมาย

ข้อ ๑๒ เพื่อประโยชน์แก่การปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าคณะภาค และรองเจ้าคณะภาคให้มีเลขานุการเจ้าคณะภาคและเลขานุการรองเจ้าคณะภาค ทำหน้าที่การเลขานุการ

ส่วนที่ ๒

จังหวัด

ข้อ ๑๓ เจ้าคณะจังหวัดมีอำนาจหน้าที่ปกครองคณะสงฆ์ในเขตจังหวัดของตนดังนี้

(๑) ดำเนินการปกครองคณะสงฆ์ให้เป็นไปตามพระธรรมวินัย กฎหมาย กฎมหาเถรสมาคม ข้อบังคับหรือระเบียบมหาเถรสมาคม คำสั่งมหาเถรสมาคม พระบัญชาสมเด็จพระสังฆราช และคำสั่งของผู้บังคับบัญชาเหนือตน

(๒) ควบคุมและส่งเสริมการรักษาความเรียบร้อยกิจการ การศาสนศึกษา การศึกษาสงเคราะห์ การเผยแผ่พระพุทธศาสนา การสาธารณูปการ และการสาธารณสงเคราะห์ ให้ดำเนินไปด้วยดี

(๓) ระงับอธิกรณ์ วินิจฉัยการลงนิกหกรรม วินิจฉัยข้ออุทธรณ์ คำสั่ง หรือคำวินิจฉัยของเจ้าคณะอำเภอ

(๔) แก้ไขข้อขัดข้องของเจ้าคณะอำเภอให้เป็นไปโดยชอบ

(๕) ควบคุมบังคับบัญชาเจ้าคณะและเจ้าอาวาส ตลอดถึงพระภิกษุสามเณรผู้อยู่ในบังคับบัญชาหรืออยู่ในเขตปกครองของตน และตรวจตราชี้แจงแนะนำการปฏิบัติหน้าที่ของผู้อยู่ในบังคับบัญชาให้เป็นไปโดยเรียบร้อย

ข้อ ๑๔ ในเมื่อไม่มีเจ้าคณะจังหวัด หรือเจ้าคณะจังหวัดไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ ให้เจ้าคณะภาคแต่งตั้งรองเจ้าคณะจังหวัดรักษาการแทนเจ้าคณะจังหวัด ถ้าไม่มีรองเจ้าคณะจังหวัดหรือรองเจ้าคณะจังหวัดไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ ให้แต่งตั้งพระภิกษุรูปใดรูปหนึ่งที่เห็นสมควรรักษาการแทนเจ้าคณะจังหวัด แล้วรายงานให้เจ้าคณะใหญ่ทราบ

ในกรณีที่ไม่มีเจ้าคณะจังหวัด เมื่อได้ปฏิบัติตามวรรคต้นแล้วให้เจ้าคณะภาคดำเนินการเพื่อมีการแต่งตั้งเจ้าคณะจังหวัดภายในเวลาไม่เกินหนึ่งปี

ให้ผู้รักษาการแทนเจ้าคณะจังหวัด มีอำนาจหน้าที่เช่นเดียวกับเจ้าคณะจังหวัด

ข้อ ๑๕ รองเจ้าคณะจังหวัดเป็นผู้ช่วยเจ้าคณะจังหวัด มีอำนาจหน้าที่ตามที่เจ้าคณะจังหวัดมอบหมาย

ข้อ ๑๖ เพื่อประโยชน์แก่การปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าคณะจังหวัดให้มีเลขานุการเจ้าคณะจังหวัด ทำหน้าที่การเลขานุการ

ส่วนที่ ๓

อำเภอ

ข้อ ๑๗ เจ้าคณะอำเภอมีอำนาจหน้าที่ปกครองคณะสงฆ์ในเขตอำเภอของตนดังนี้

(๑) ดำเนินการปกครองคณะสงฆ์ให้เป็นไปตามพระธรรมวินัย กฎหมาย กฎมหาเถรสมาคม ข้อบังคับหรือระเบียบมหาเถรสมาคม คำสั่งมหาเถรสมาคม พระบัญชาสมเด็จพระสังฆราช และคำสั่งของมณฑลบัญชาเหนือตน

(๒) ควบคุมและส่งเสริมการรักษาความเรียบร้อยกิจการศาสนศึกษา การศึกษาสงเคราะห์ การเผยแผ่พระพุทธศาสนา การสาธารณูปการ และการสาธารณสงเคราะห์ ให้ดำเนินไปด้วยดี

(๓) ระวังข้ออิทธิพล วินิจฉัยการลงนิคหกรรม วินิจฉัยข้ออุท-

ชนม์ คำสั่ง หรือคำวินิจฉัยของเจ้าคณะตำบล

(๔) แก้ไขข้อขัดข้องของเจ้าคณะตำบลให้เป็นไปโดยชอบ

(๕) ควบคุมบังคับบัญชาเจ้าคณะและเจ้าอาวาส ตลอดถึงพระภิกษุสามเณรผู้อยู่ในบังคับบัญชาหรืออยู่ในเขตปกครองของตน และตรวจตราชี้แจงแนะนำการปฏิบัติหน้าที่ของผู้อยู่ในบังคับบัญชาให้เป็นไปโดยเรียบร้อย

ข้อ ๑๘ ในเมื่อไม่มีเจ้าคณะอำเภอ หรือเจ้าคณะอำเภอไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ ให้เจ้าคณะจังหวัดแต่งตั้งรองเจ้าคณะอำเภอรักษาการแทนเจ้าคณะอำเภอ ถ้าไม่มีรองเจ้าคณะอำเภอ หรือรองเจ้าคณะอำเภอไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ ให้แต่งตั้งพระภิกษุรูปใดรูปหนึ่งที่เห็นสมควรรักษาการแทนเจ้าคณะอำเภอ แล้วรายงานให้เจ้าคณะภาคทราบ

ในกรณีที่ไม่มีเจ้าคณะอำเภอ เมื่อได้ปฏิบัติตามวรรคต้นแล้ว ให้เจ้าคณะจังหวัดดำเนินการ เพื่อมีการแต่งตั้งเจ้าคณะอำเภอภายในเวลาไม่เกินหนึ่งปี

ให้ผู้รักษาการแทนเจ้าคณะอำเภอ มีอำนาจหน้าที่เช่นเดียวกับเจ้าคณะอำเภอ

ข้อ ๑๙ รองเจ้าคณะอำเภอ เป็นผู้ช่วยเจ้าคณะอำเภอ มี

อำนาจหน้าที่ตามที่เจ้าคณะอำเภอมอบหมาย

ข้อ ๒๐ เพื่อประโยชน์แก่การปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าคณะอำเภอ
ให้มีเลขานุการเจ้าคณะอำเภอ ทำหน้าที่การเลขานุการ

ส่วนที่ ๔

ตำบล

ข้อ ๒๑ เจ้าคณะตำบลมีอำนาจหน้าที่ปกครองคณะสงฆ์ใน
เขตตำบลของตน ดังนี้

(๑) ดำเนินการปกครองคณะสงฆ์ให้เป็นไปตามพระธรรม
วินัย กฎหมาย กฎมหาเถรสมาคม ข้อบังคับหรือระเบียบมหาเถรสมา
คม คำสั่งมหาเถรสมาคม พระบัญชาสมเด็จพระสังฆราช และคำสั่ง
ของผู้นับตั้งบัญชาเหนือตน

(๒) ควบคุมและส่งเสริมการรักษาความเรียบร้อยดีงาม
การศาสนศึกษา การศึกษาสงเคราะห์ การเผยแผ่พระพุทธศาสนา
การสาธารณูปการ และการสาธารณสงเคราะห์ ให้ดำเนินไปด้วยดี

(๓) ระวังข้ออิทธิพล วินิจฉัยการลงนิกหกรรม วินิจฉัยข้ออุ
ทธรณ์ คำสั่ง หรือคำวินิจฉัยของเจ้าอาวาส

(๔) แกะไขข้อซักข์ของของเจ้าอาวาสให้เป็นไปโดยชอบ

(๕) ควบคุมบังคับบัญชาเจ้าอาวาสและพระภิกษุสามเณรใน
บังคับบัญชา หรืออยู่ในเขตปกครองของตน และตรวจตราชี้แจงแนะนำ
การปฏิบัติหน้าที่ของผู้อยู่ในบังคับบัญชาให้เป็นไปโดยเรียบร้อย

ข้อ ๒๒ ในเมื่อไม่มีเจ้าคณะตำบล หรือเจ้าคณะตำบลไม่อาจ
ปฏิบัติหน้าที่ได้ ให้เจ้าคณะอำเภอแต่งตั้งรองเจ้าคณะตำบลรักษาการ
แทนเจ้าคณะตำบล ถ้าไม่มีรองเจ้าคณะตำบล หรือรองเจ้าคณะตำบล
ไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ ให้แต่งตั้งพระภิกษุรูปใดรูปหนึ่งที่เห็นสมควรรักษา
การแทนเจ้าคณะตำบล แล้วรายงานให้เจ้าคณะจังหวัดทราบ

ในกรณีที่ไม่มีเจ้าคณะตำบล เมื่อได้ปฏิบัติตามวรรคต้นแล้ว
ให้เจ้าคณะอำเภอดำเนินการ เพื่อมีการแต่งตั้งเจ้าคณะตำบลภายใน
เวลาไม่เกินหนึ่งปี

ให้ผู้รักษาการแทนเจ้าคณะตำบล มีอำนาจหน้าที่เช่นเดียวกับ
เจ้าคณะตำบล

ข้อ ๒๓ รองเจ้าคณะตำบลเป็นผู้ช่วยเจ้าคณะตำบล มีอำนาจ
หน้าที่ตามที่เจ้าคณะตำบลมอบหมาย

หมวด ๔

บทเบ็ดเตล็ด

ข้อ ๒๔ เพื่อยกของเชิกผู้เจ้าคณะผู้ปฏิบัติหน้าที่มาโดยเรียบร้อย หรือเพื่อช่วยการคณะสงฆ์เป็นครั้งคราว เมื่อมหาเถรสมาคมเห็นสมควรจะให้มีที่ปรึกษาของเจ้าคณะในส่วนภูมิภาคชั้นใด ๆ ทั่วไปได้

ตราไว้ ณ วันที่ ๑๘ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๐๖

สมเด็จพระอริยวงศาคตญาณ

สมเด็จพระสังฆราช ประธานกรรมการมหาเถรสมาคม

หมายเหตุ เหตุผลในการประกาศใช้กฎหมายเดรสมาคมฉบับนี้ คือ เนื่องจากการปกครองคณะสงฆ์ส่วนกลาง อันอยู่ในอำนาจหน้าที่ของมหาเถรสมาคมตามมาตรา ๑๘ เป็นกิจการที่มีคุณภาพและปริมาณอย่างกว้างขวางมาก เพื่อให้การปฏิบัติหน้าที่ของมหาเถรสมาคมดังกล่าวได้ดำเนินไปโดยเรียบร้อย จึงสมควรวางระเบียบจัดสรรแบ่งกิจการในหน้าที่ออกเป็น ส่วน ๆ เพื่อสะดวกแก่การดำเนินงานทั้งในส่วนกลางตลอดถึงส่วนภูมิภาคด้วย นอกจากนี้ สมควรจัดระเบียบให้มีเจ้าคณะใหญ่เป็นผู้ช่วยมหาเถรสมาคมอีกส่วนหนึ่ง เพื่อรับภาระปฏิบัติหน้าที่ในเขตปกครองคณะสงฆ์ตามที่มหาเถรสมาคมจะได้แต่งตั้งและมอบหมายหน้าที่ให้ปฏิบัติโดยควรแก่พฤติการณ์

ส่วนการปกครองคณะสงฆ์ในส่วนภูมิภาค ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๒๑ และมาตรา ๒๒ นั้น ปรากฏว่ายังมีได้บัญญัติอำนาจหน้าที่ของเจ้าคณะแต่ละชั้นไว้ จึงสมควรวางระเบียบกำหนดอำนาจหน้าที่ของเจ้าคณะแต่ละชั้นให้มีการประสานงานกันโดยเรียบร้อยและกำหนดให้มีที่ปรึกษาของเจ้าคณะ ก็นำให้มีเจ้าหน้าที่การเลขานุการของเจ้าคณะใหญ่ เจ้าคณะชั้นภาค ชั้นจังหวัด และชั้นอำเภอด้วยเพื่อความเหมาะสมแก่

ปริมาณแห่งกิจการในหน้าที่ของเจ้าคณะชั้นนั้น ๆ

(จากแถลงการณ์คณะสงฆ์ ฉบับพิเศษ เล่ม ๕๑ ภาค ๑๑ ตอนที่ ๑
วันที่ ๒๐ พฤศจิกายน ๒๕๐๖)

กฎหมายแพ่ง
 ธรรมนูญการปกครองคณะสงฆ์

ฉบับที่ ๔ แก้ไขเพิ่มเติม (พ.ศ. ๒๕๑๕)

ว่าด้วยระเบียบการปกครองคณะสงฆ์

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๑๘ และมาตรา ๒๐ แห่งพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ มหาเถรสมาคมตรากฎหมายธรรมนูญการปกครองคณะสงฆ์ กงคอกไปนี้

ข้อ ๑ กฎหมายธรรมนูญการปกครองคณะสงฆ์ เรียกว่า "กฎหมายธรรมนูญการปกครองคณะสงฆ์ (พ.ศ. ๒๕๑๕) ว่าด้วยระเบียบการปกครองคณะสงฆ์"

ข้อ ๒ กฎหมายธรรมนูญการปกครองคณะสงฆ์ ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในแถลงการณ์คณะสงฆ์ เป็นต้นไป

ข้อ ๓ ให้ยกเลิกความในข้อ ๑๓ แห่งกฎหมายธรรมนูญการปกครองคณะสงฆ์ (พ.ศ. ๒๕๐๖) ว่าด้วยระเบียบการปกครองคณะสงฆ์ และให้ใช้ความกึ่งคอกไปนี้แทน

"ข้อ ๑๓ เจ้าคณะจังหวัด หมายถึงเจ้าคณะนครหลวงกรุงเทพธนบุรี และเจ้าคณะจังหวัด นอกจากนครหลวงกรุงเทพธนบุรี

รองเจ้าคณะจังหวัด หมายถึงรองเจ้าคณะนครหลวงกรุงเทพ
ธนบุรี และรองเจ้าคณะจังหวัด นอกจากนครหลวงกรุงเทพธนบุรี

ในกรณีที่มีข้อความกล่าวถึงเจ้าคณะจังหวัด รองเจ้าคณะจังหวัด ที่ปรากฏอยู่ในกฎหมายเดรสมาคมนี้ และกฎหมายเดรสมาคม ข้อบังคับมหาเดรสมาคม ระเบียบมหาเดรสมาคม คำสั่งมหาเดรสมาคม อื่น ๆ สำหรับจังหวัดพระนครและจังหวัดธนบุรี ให้หมายถึงเจ้าคณะนครหลวงกรุงเทพธนบุรี และรองเจ้าคณะนครหลวงกรุงเทพธนบุรี

ข้อ ๓ ทวิ เจ้าคณะจังหวัด มีอำนาจหน้าที่ปกครองคณะสงฆ์
ในเขตจังหวัดของตน ดังนี้

(๑) ดำเนินการปกครองคณะสงฆ์ให้เป็นไปตามพระธรรม
วินัย กฎหมาย กฎมหาเดรสมาคม ข้อบังคับหรือระเบียบมหาเดรสมาคม
คำสั่งมหาเดรสมาคมพระบัญชาสมเด็จพระสังฆราช และคำสั่งของผู้บังคับ
บัญชาเหนือตน

(๒) ควบคุมและส่งเสริมการรักษาความเรียบร้อยดีงาม
การศาสนศึกษา การศึกษาสงเคราะห์ การเผยแผ่พระพุทธศาสนา
การสาธารณูปการ และการสาธารณสงเคราะห์ให้ดำเนินไปด้วยดี

(๓) ระวังอธิกรณ์ วินิจฉัยการลงนิกหกรรม วินิจฉัยข้ออุท-

ทรง คำสั่งหรือคำวินิจฉัยของเจ้าคณะอำเภอ

(๔) แก้ไขข้อขัดข้องของเจ้าคณะอำเภอ ให้เป็นไปโดยชอบ

(๕) ควบคุมบังคับบัญชาเจ้าคณะและเจ้าอาวาส ตลอดถึงพระภิกษุสามเณรผู้อยู่ในบังคับบัญชาหรืออยู่ในเขตปกครองของตน และตรวจตราชี้แจงแนะนำการปฏิบัติหน้าที่ของผู้ที่อยู่ในบังคับบัญชาให้เป็นไปโดยเรียบร้อย"

ตราไว้ ณ วันที่ ๒๓ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๑๕

สมเด็จพระมหาธีรวงศ์

ผู้ปฏิบัติหน้าที่ สมเด็จพระสังฆราช

ประธานกรรมการมหาเถรสมาคม

บันทึกหลักการและเหตุผล

ประกอบกฎหมายเดรสมาคม ฉบับที่ ๔ แก้ไขเพิ่มเติม (พ.ศ. ๒๕๑๕)
ว่าด้วยระเบียบการปกครองคณะสงฆ์

หลักการ

แก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายเดรสมาคม ฉบับที่ ๔ (พ.ศ. ๒๕๑๖)
ว่าด้วยระเบียบการปกครองคณะสงฆ์

เหตุผล

เนื่องจากมหาเถรสมาคมได้ตรากฎ ฉบับที่ ๓ แก้ไขเพิ่มเติม (พ.ศ. ๒๕๑๕) ว่าด้วยจำนวนและเขตปกครองคณะสงฆ์ส่วนภูมิภาค ให้รวมจังหวัดพระนครศรีอยุธยา และจังหวัดธนบุรี เป็นหนึ่งจังหวัด เรียกว่านครหลวงกรุงเทพมหานคร เพื่อให้สอดคล้องกับประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๒๔ จึงสมควรกำหนดความหมายคำว่า "เจ้าคณะจังหวัด" และ "รองเจ้าคณะจังหวัด" ตามที่ตราไว้ในกฎหมายเดรสมาคม ฉบับที่ ๔ และกฎหมายเดรสมาคม ซ่อมบังคับมหาเถรสมาคม ระเบียบมหาเถรสมาคม คำสั่งมหาเถรสมาคม อื่น ๆ (จากแถลงการณ์คณะสงฆ์ ฉบับพิเศษ เล่ม ๖๐ ตอนที่ ๓ วันที่ ๒๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๑๕)

กฎหมายเดรสมาคม

ฉบับที่ ๕ (พ.ศ. ๒๕๐๖)

ว่าด้วยการแต่งตั้งถอดถอนพระสังฆาธิการ

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๑๘ และมาตรา ๒๓ แห่งพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ มหาเถรสมาคมตรากฎหมายเดรสมาคมไว้ ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ กฎหมายเดรสมาคมนี้เรียกว่า "กฎหมายเดรสมาคมฉบับที่ ๕ (พ.ศ. ๒๕๐๖) ว่าด้วยการแต่งตั้งถอดถอนพระสังฆาธิการ"

ข้อ ๒ กฎหมายเดรสมาคมนี้ ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในแถลงการณ์คณะสงฆ์เป็นต้นไป

ข้อ ๓ ตั้งแต่วันใช้กฎหมายเดรสมาคมนี้ให้ยกเลิกบรรดาสังฆานัติ กติกาสงฆ์ กฎองค์การ พระบัญญัติสมเด็จพระสังฆราช ข้อบังคับและระเบียบเกี่ยวกับคณะสงฆ์ ที่มีบัญญัติไว้แล้วในกฎหมายเดรสมาคมนี้ หรือซึ่งขัดหรือแย้งกับบทบัญญัติแห่งกฎหมายเดรสมาคมนี้

หมวด ๑

บททั่วไป

ข้อ ๔ ในกฎหมายเดรสมาคณีนี พระสังฆาธิการหมายถึงพระ
ภิกษุผู้ดำรงตำแหน่งปกครองคณะสงฆ์ ดังต่อไปนี้

๑. เจ้าคณะภาค	รองเจ้าคณะภาค
๒. เจ้าคณะจังหวัด	รองเจ้าคณะจังหวัด
๓. เจ้าคณะอำเภอ	รองเจ้าคณะอำเภอ
๔. เจ้าคณะตำบล	รองเจ้าคณะตำบล
๕. เจ้าอาวาส	รองเจ้าอาวาส ผู้ช่วยเจ้าอาวาส

ส่วนตำแหน่งที่เรียกชื่ออย่างอื่น จะต้องมีระเบียบมหาเถรสมา-
คมกำหนดเทียบกับตำแหน่งที่กล่าวแล้ว

ข้อ ๕ พระภิกษุผู้ดำรงตำแหน่งเจ้าคณะจังหวัด เจ้าคณะ
อำเภอ เจ้าคณะตำบล เจ้าอาวาส รองเจ้าอาวาส ผู้ช่วยเจ้าอาวาส
อยู่ก่อนวันใช้พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ ให้ถือว่าเป็นพระสัง-
ฆาธิการผู้ดำรงตำแหน่งดังกล่าวนั้นตามกฎหมายเดรสมาคณีนี

ส่วนผู้รักษาการในหน้าที่ของตำแหน่งดังกล่าวในวาระก่อน
วันใช้พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ ให้ถือว่าเป็นผู้รักษาการแทน

ในตำแหน่งนั้น ๆ

หมวด ๒

การแต่งตั้งพระสังฆาธิการ

ข้อ ๖ พระภิกษุผู้จะดำรงตำแหน่งตามความในข้อ ๔ ต้องมีคุณสมบัติทั่วไปดังต่อไปนี้

- (๑) มีพรรษาสมควรแก่ตำแหน่ง
- (๒) มีความรู้สมควรแก่ตำแหน่ง
- (๓) มีความประพฤติเรียบร้อยตามพระธรรมวินัย
- (๔) เป็นผู้ฉลาดสามารถในการปกครองคณะสงฆ์
- (๕) ไม่เป็นผู้มีร่างกายทุพพลภาพ ไร้ความสามารถ หรือมีจิตฟั่นเฟือนไม่สมประกอบ หรือเป็นโรคเรื้อน หรือเป็นวัณโรคในระยะอันตรายจนเป็นที่รังเกียจ

(๖) ไม่เคยต้องคำวินิจฉัยลงโทษในอธิกรณที่พึงรังเกียจมาก่อน

(๗) ไม่เคยถูกถอดถอนหรือปลดจากตำแหน่งใด เพราะความผิดมาก่อน

ส่วนที่ ๑

เจ้าคณะภาค

ข้อ ๘ พระภิกษุผู้มีคุณสมบัติตามข้อ ๖ ต้องมีคุณสมบัติโดยเฉพาะอีกส่วนหนึ่ง ดังนี้

(๑) มีพรรษาพ้น ๑๐ และ

(๒) กำลังดำรงตำแหน่งรองเจ้าคณะภาคมาแล้วไม่ต่ำกว่าสองปี หรือ

(๓) ดำรงตำแหน่งเจ้าคณะจังหวัดในภาคนั้นมาแล้วไม่ต่ำกว่าสี่ปี หรือ

(๔) มีสมณศักดิ์ไม่ต่ำกว่าพระราชาคณะชั้นเทพ หรือ

(๕) เป็นพระราชาคณะซึ่งเป็นพระคณาจารย์เอก หรือ

เปรียญ ๕ ประโยค

ถ้าจะคัดเลือกพระภิกษุผู้มีคุณสมบัติตาม (๒) (๓) (๔) หรือ (๕) ไม่ได้ หรือได้แต่ไม่เหมาะสม มหาเถรสมาคมอาจพิจารณาผ่อนผันได้เฉพาะกรณี

ข้อ ๘ ในการแต่งตั้งเจ้าคณะภาค เป็นหน้าที่ของเจ้าคณะใหญ่พิจารณาคัดเลือกพระภิกษุผู้มีคุณสมบัติตามข้อ ๖ และข้อ ๘ เสนอ

มหาเถรสมาคมพิจารณา เพื่อมีพระบัญชาแต่งตั้ง

เจ้าคณะภาคอยู่ในตำแหน่งคราวละ ๔ ปี และอาจได้รับแต่งตั้งอีกได้

ข้อ ๕ ในการแต่งตั้งรองเจ้าคณะภาค ให้นำบทบัญญัติในข้อ ๔ วรรคหนึ่งมาใช้บังคับโดยอนุโลม

ข้อ ๑๐ พระภิกษุผู้จะเป็นเลขานุการเจ้าคณะภาค หรือเลขานุการรองเจ้าคณะภาค ต้องมีคุณสมบัติตามความในข้อ ๖ โดยอนุโลม

ในการแต่งตั้งเลขานุการดังกล่าวในวรรคต้น ให้เจ้าคณะภาค หรือรองเจ้าคณะภาคแล้วแต่กรณี พิจารณาแต่งตั้ง

เลขานุการดังกล่าวในวรรคสอง พ้นจากหน้าที่ในเมื่อผู้แต่งตั้งให้พ้นจากหน้าที่ หรือผู้แต่งตั้งพ้นจากตำแหน่ง

เมื่อมีการแต่งตั้งหรือให้พ้นจากหน้าที่แล้ว ให้รายงานเจ้าคณะใหญ่เพื่อทราบ

ส่วนที่ ๒

เจ้าคณะจังหวัด

ข้อ ๑๑ พระภิกษุผู้จะดำรงตำแหน่งเจ้าคณะจังหวัดต้องมีคุณสมบัติโดยเฉพาะอีกส่วนหนึ่ง ดังนี้

(๑) มีพรรษาพัน ๑๐ กับมีสำนักอยู่ในเขตจังหวัดนั้น และ

(๒) กำลังดำรงตำแหน่งรองเจ้าคณะจังหวัดนั้นมาแล้วไม่ต่ำกว่าสองปี หรือ

(๓) ดำรงตำแหน่งเจ้าคณะอำเภอในจังหวัดนั้นมาแล้วไม่ต่ำกว่าสี่ปี หรือ

(๔) มีสมณศักดิ์ไม่ต่ำกว่าพระราชาคณะชั้นสามัญ หรือเป็นพระคณาจารย์โขนชั้นไป หรือเป็นเปรียญไม่ต่ำกว่า ๖ ประโยค

ถ้าจะคัดเลือกพระภิกษุผู้มีคุณสมบัติตาม (๒) (๓) หรือ (๔) ไม่ได้หรือได้แต่ไม่เหมาะสม สมเด็จพระสังฆราชอาจทรงพิจารณาผ่อนผันได้เฉพาะกรณี

ข้อ ๑๒ ในการแต่งตั้งเจ้าคณะจังหวัดในภาคใด ให้เจ้าคณะภาคนั้นพิจารณาคัดเลือกพระภิกษุผู้มีคุณสมบัติตามข้อ ๖ และข้อ ๑๑ เสนอเจ้าคณะใหญ่พิจารณา เพื่อมีพระบัญชาแต่งตั้ง

ข้อ ๑๓ ในการแต่งตั้งรองเจ้าคณะจังหวัด ให้นำบัญชีผู้
ในข้อ ๑๒ มาใช้บังคับโดยอนุโลม

ข้อ ๑๔ พระภิกษุผู้จะเป็นเลขานุการเจ้าคณะจังหวัด ต้องมี
คุณสมบัติตามความในข้อ ๖ โดยอนุโลม

ในการแต่งตั้งเลขานุการเจ้าคณะจังหวัด ให้เจ้าคณะจังหวัด
พิจารณาแต่งตั้ง

เลขานุการเจ้าคณะจังหวัดพ้นจากหน้าที่ในเมื่อผู้แต่งตั้งให้พ้น
จากหน้าที่ หรือผู้แต่งตั้งพ้นจากตำแหน่ง

เมื่อมีการแต่งตั้งหรือให้พ้นจากหน้าที่แล้ว ให้รายงานเจ้าคณะ
ภาคเพื่อทราบ

ส่วนที่ ๓

เจ้าคณะอำเภอ

ข้อ ๑๕ พระภิกษุผู้จะดำรงตำแหน่งเจ้าคณะอำเภอ ต้องมี
คุณสมบัติโดยเฉพาะอีกส่วนหนึ่ง ดังนี้

(๑) มีพรรษาพ้น ๕ และ

(๒) กำลังดำรงตำแหน่งรองเจ้าคณะอำเภอนั้นมาแล้วไม่น้อยกว่า

กว่าสองปี หรือ

(๓) คำร่งตำแหน่งเจ้าคณะตำบลในอำเภอ นั้นมาแล้วไม่ต่ำกว่าสี่ปี หรือ

(๔) มีสมณศักดิ์ไม่ต่ำกว่าชั้นสัญญาบัตร หรือเป็นพระคณาจารย์ตรีขึ้นไป หรือเป็นเปรียญไม่ต่ำกว่า ๔ ประโยค

ถ้าจะคัดเลือกพระภิกษุผู้มีคุณสมบัติตาม (๒) (๓) หรือ (๔) ไม่ได้ หรือได้แต่ไม่เหมาะสม เจ้าคณะภาคอาจพิจารณาผ่อนผันได้ เฉพาะกรณี โดยอนุมัติของเจ้าคณะใหญ่

ข้อ ๑๖ ในการแต่งตั้งเจ้าคณะอำเภอในจังหวัดใด ให้เจ้าคณะจังหวัดนั้นคัดเลือกพระภิกษุผู้มีคุณสมบัติตามข้อ ๖ และข้อ ๑๕ เสนอเจ้าคณะภาค เพื่อพิจารณาแต่งตั้ง โดยอนุมัติของเจ้าคณะใหญ่

ข้อ ๑๗ ในการแต่งตั้งรองเจ้าคณะอำเภอ ให้นำบัญญัติในข้อ ๑๖ มาใช้บังคับโดยอนุโลม

ข้อ ๑๘ พระภิกษุผู้จะเป็นเลขานุการเจ้าคณะอำเภอ ต้องมีคุณสมบัติตามความในข้อ ๖ โดยอนุโลม

ในการแต่งตั้งเลขานุการเจ้าคณะอำเภอ ให้เจ้าคณะอำเภอพิจารณาแต่งตั้ง

เลขานุการ เจ้าคณะอำเภอพนมจากหน้าทึบ เมื่อผู้แต่งตั้งให้พ้น
จากหน้าที่ หรือผู้แต่งตั้งพ้นจากตำแหน่ง
เมื่อมีการแต่งตั้งหรือให้พ้นจากหน้าที่แล้ว ให้รายงานให้เจ้า
คณะจังหวัดเพื่อทราบ

ส่วนที่ ๔

เจ้าคณะตำบล

ข้อ ๑๕ พระภิกษุผู้จะดำรงตำแหน่งเจ้าคณะตำบล ต้องมีคุณสมบัติโดยเฉพาะอีกส่วนหนึ่ง ดังนี้

(๑) มีพรรษาพ้น ๕ และ

(๒) กำลังดำรงตำแหน่งรองเจ้าคณะตำบลนั้นมาแล้วไม่ต่ำกว่าสองปี หรือ

(๓) ดำรงตำแหน่งเจ้าอาวาสในตำบลนั้นมาแล้วไม่ต่ำกว่าสี่ปี หรือ

(๔) เป็นพระภิกษุมีสมณศักดิ์ หรือเป็นพระคณาจารย์ หรือเป็นเปรียญ หรือเป็นนักธรรมชั้นเอก

ข้อ ๒๐ ในการแต่งตั้งเจ้าคณะตำบลในอำเภอใด ให้เจ้า

คณะอำเภอนั้นคัดเลือกพระภิกษุผู้มีคุณสมบัติตามข้อ ๖ และข้อ ๑๕ เสนอ
เจ้าคณะจังหวัดพิจารณาแต่งตั้ง เมื่อใดแต่งตั้งแล้ว ให้รายงานเจ้าคณะ
ภาคเพื่อทราบ

ข้อ ๒๑ ในการแต่งตั้งรองเจ้าคณะตำบลให้นำบัญชีผู้
ข้อ ๒๐ มาใช้บังคับโดยอนุโลม

ส่วนที่ ๕

เจ้าอาวาส

ข้อ ๒๒ พระภิกษุผู้จะดำรงตำแหน่งเจ้าอาวาส ต้องมีคุณสมบัติโดยเฉพาะอีกส่วนหนึ่ง ดังนี้

(๑) มีพรรษาพ้น ๕ และ

(๒) เป็นผู้ทรงเกียรติคุณเป็นที่เคารพนับถือของบรรพชิตและ
คฤหัสถ์ในถิ่นนั้น

ข้อ ๒๓ ในการแต่งตั้งเจ้าอาวาสนอกจากพระอารามหลวง
ในตำบลใด ให้เป็นหน้าที่ของเจ้าคณะตำบลนั้นกับเจ้าคณะอำเภอบริก-
ษาสงฆ์และทายกทายิกาแห่งวัดนั้น พิจารณาคัดเลือกพระภิกษุผู้มีคุณสมบัติตามข้อ ๖ และข้อ ๒๒ ถ้าปรึกษาเห็นพ้องกันในพระภิกษุรูปหนึ่งรูป

ใดก็ดี หรือ เห็นแตกต่างกันในพระภิกษุหลายรูปก็ดี ให้เจ้าคณะอำเภอรายงานเสนอเจ้าคณะจังหวัดพิจารณา ถ้าเจ้าคณะจังหวัดเห็นสมควรในพระภิกษุรูปใด ก็ให้แต่งตั้งพระภิกษุรูปนั้นเป็นเจ้าอาวาส

ข้อ ๒๔ ในการแต่งตั้งรองเจ้าอาวาส ผู้ช่วยเจ้าอาวาสนอกจากพระอารามหลวงให้เจ้าอาวาสวัดนั้นพิจารณาคัดเลือกพระภิกษุผู้มีคุณสมบัติตามข้อ ๖ และข้อ ๒๒ เสนอผู้บังคับบัญชาตามลำดับเพื่อเจ้าคณะจังหวัดพิจารณาแต่งตั้ง

ข้อ ๒๕ การแต่งตั้งเจ้าอาวาส รองเจ้าอาวาส หรือผู้ช่วยเจ้าอาวาสพระอารามหลวง ให้เป็นไปตามวิธีการที่กำหนดในระเบียบมหาเถรสมาคม

ส่วนที่ ๖

ที่ปรึกษาเจ้าคณะ

ข้อ ๒๖ การแต่งตั้งที่ปรึกษาเจ้าคณะตามความในข้อ ๒๔ แห่งกฎหมายมหาเถรสมาคม ฉบับที่ ๔ (พ.ศ. ๒๕๐๖) ว่าด้วยระเบียบการปกครองคณะสงฆ์ ให้เป็นไปตามมติมหาเถรสมาคม

ส่วนที่ ๙

เบ็ดเตล็ด

ข้อ ๒๗ เมื่อได้มีการแต่งตั้งพระภิกษุให้ดำรงตำแหน่งตาม
 ความในหมวด ๑ แห่งกฎมหาเถรสมาคมนี้แล้ว ให้ผู้มีอำนาจแต่งตั้งแจ้ง
 ให้กรรมการศาสนาทราบภายใน ๓๐ วัน นับแต่วันแต่งตั้ง

หมวด ๓

การพ้นจากตำแหน่งหน้าที่พระสังฆาธิการ

ข้อ ๒๘ พระสังฆาธิการ ย่อมพ้นจากตำแหน่งหน้าที่ เมื่อ

- (๑) ถึงมรณภาพ
- (๒) พ้นจากความเป็นพระภิกษุ
- (๓) ลาออก
- (๔) ย้ายสำนักที่อยู่ออกไปนอกเขตอำนาจหน้าที่
- (๕) ยกเป็นภิกษุคัมภีร์
- (๖) รับตำแหน่งหน้าที่สูงขึ้น หรือเป็นที่ปรึกษา
- (๗) ให้ออกจากตำแหน่งหน้าที่
- (๘) ถูกปลดจากตำแหน่งหน้าที่

(๕) ถูกถอดถอนจากตำแหน่งหน้าที่

ข้อ ๒๘ พระสังฆาธิการรูปใดประสงค์จะลาออกจากตำแหน่งหน้าที่ ก็ยอมทำได้ เมื่อผู้มีอำนาจแต่งตั้งได้พิจารณาอนุญาตแล้ว จึงเป็นอันพ้นจากตำแหน่งหน้าที่

ข้อ ๓๐ ในกรณีที่พระสังฆาธิการทุกตำแหน่ง เว้นเจ้าคณะภาค รองเจ้าคณะภาคย้ายสำนักที่อยู่ออกไปนอกเขตอำนาจหน้าที่ของตนโดยได้รับอนุญาตหรือคำสั่งของผู้มีอำนาจแต่งตั้ง พระสังฆาธิการรูปนั้นยอมพ้นจากตำแหน่งหน้าที่นั้น เว้นแต่ได้รับแต่งตั้งให้เป็นผู้รักษาการในตำแหน่งเดิม

ข้อ ๓๑ พระสังฆาธิการรูปใดดำรงตำแหน่งหน้าที่โดยเรียบร้อยตลอดมาจนถึงชราภาพพลภาพ หรือพิการ สมควรได้รับปลดเปลื้องภาระ เพื่อให้พักผ่อนหรือรักษาตัว ก็ให้ผู้มีอำนาจแต่งตั้งพิจารณาเป็นกรณีพิเศษ

ข้อ ๓๒ ในกรณีที่พระสังฆาธิการ ตั้งแต่ตำแหน่งรองเจ้าคณะตำบลขึ้นไป ได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งหน้าที่พระสังฆาธิการสูงกว่าเดิม พระสังฆาธิการรูปนั้นยอมพ้นจากตำแหน่งหน้าที่เดิม

ข้อ ๓๓ การให้ออกจากตำแหน่งหน้าที่ ให้ผู้มีอำนาจแต่งตั้งกระทำได้ในกรณีที่พระสังฆาธิการหย่อนความสามารถด้วยเหตุใด ๆ ใน

การปฏิบัติหน้าที่ในตำแหน่งของตน

ข้อ ๓๔ การปลดและการถอดถอนจากตำแหน่งหน้าที่ ให้เป็นไปตามที่มีบัญญัติไว้ในหมวด ๔ แห่งกฎหมายธรรมนูญ

ข้อ ๓๕ เมื่อพระสังฆาธิการพ้นจากตำแหน่งหน้าที่ด้วยเหตุอย่างใดอย่างหนึ่งตามความในข้อ ๒ ให้ผู้บังคับบัญชารายงานโดยลำดับจนถึงผู้มีอำนาจแต่งตั้งภายใน ๓๐ วัน และให้ผู้มีอำนาจแต่งตั้งแจ้งให้กรมการศาสนาทราบภายใน ๑๕ วัน นับแต่วันที่ได้รับรายงาน

หมวด ๔

จริยาพระสังฆาธิการ

ส่วนที่ ๑

จริยา

ข้อ ๓๖ พระสังฆาธิการ ต้องเคารพเอื้อเฟื้อต่อพระราชา— บัญญัติคณะสงฆ์ กฎกระทรวง กฎหมายธรรมนูญ พระบัญชาสมเด็จพระสังฆราช ข้อบังคับ ระเบียบและคำสั่งของมหาเถรสมาคม สังฆารและปฏิบัติตามหลักพระธรรมวินัยโดยเคร่งครัด

ข้อ ๓๗ พระสังฆาธิการ ต้องเชื่อฟังและปฏิบัติตามคำสั่ง

ของผู้นับถือนิกายมหายานซึ่งสั่งโดยขอมด้วยหน้าที่ ถ้าไม่เห็นพ้องด้วยคำสั่งนั้น
จะเสนอความเห็นคัดค้านเป็นลายลักษณ์อักษรก็ได้ แต่ต้องเสนอโดยความ
และเมื่อได้คัดค้านดังกล่าวมาแล้ว แลผู้นับสั่งมิได้สั่งถอนหรือแก้คำสั่งนั้น
ถ้าคำสั่งนั้นไม่ผิดพระวินัย ต้องปฏิบัติตามแลรายงานจนถึงผู้สั่ง

ในกรณีที่มีการคัดค้านคำสั่งดังกล่าวในวรรคต้น ให้ผู้สั่งรายงาน
งานพฤติการณ์ทั้งหมดไปยังผู้นับถือนิกายมหายานเพื่อพิจารณาสั่งการ

ในการปฏิบัติหน้าที่ ห้ามมิให้ทำการข่มผู้นับถือนิกายมหายานเพื่อตน
เว้นแต่จะได้รับอนุญาตพิเศษชั่วคราว

ข้อ ๓๘ พระสังฆาธิการ ต้องตั้งใจปฏิบัติหน้าที่ด้วยความระ
มัดระวัง มิให้เกิดความเสียหายแก่การคณะสงฆ์และการพระศาสนาและ
ห้ามมิให้ละทิ้งหน้าที่โดยไม่มีเหตุอันสมควร

ข้อ ๓๙ พระสังฆาธิการ ต้องปฏิบัติหน้าที่โดยชอบ และห้าม
มิให้ใช้อำนาจหน้าที่ในทางที่ไม่สมควร

ข้อ ๔๐ พระสังฆาธิการ ต้องเป็นผู้สุภาพเรียบร้อยต่อผู้นับถือนิกาย
มหายานเพื่อตนและผู้อยู่ในปกครอง

ข้อ ๔๑ พระสังฆาธิการ ต้องรักษาส่งเสริมสามัคคีในหมู่คณะ
และช่วยเหลือซึ่งกันและกันในทางที่ชอบ

ข้อ ๘๒ พระสังฆาธิการ ต้องอำนวยความสะดวกในหน้าที่
การคณะสงฆ์และการพระศาสนา

ข้อ ๘๓ พระสังฆาธิการ ต้องรักษาข้อความอันเกี่ยวกับการ
คณะสงฆ์ยังไม่ควรเปิดเผย

ส่วนที่ ๒

การรักษาวินัย

ข้อ ๘๔ ให้ผู้บังคับบัญชาตามลำดับชั้นมีหน้าที่ควบคุมดูแลแนะนำชี้แจง หรือสั่งให้ผู้อยู่ในบังคับบัญชาปฏิบัติตามวินัยโดยเคร่งครัด

ถ้าผู้บังคับบัญชารู้อยู่ว่า ผู้อยู่ในบังคับบัญชาละเมิดวินัย ต้องพิจารณาว่าความละเมิดของผู้อยู่ในบังคับบัญชานั้น อยู่ในอำนาจที่ตนจะสั่งลงโทษได้หรือไม่ ถ้าอยู่ในอำนาจที่ตนจะสั่งลงโทษได้ ก็ให้สั่งลงโทษแล้วรายงานไปยังผู้บังคับบัญชาเหนือตน ถ้าเห็นว่าความละเมิดนั้นควรจะลงโทษหนักกว่าที่ตนมีอำนาจจะลงโทษได้ ก็ให้รายงานผู้บังคับบัญชาเหนือตนขึ้นไป เพื่อพิจารณาลงโทษตามควร

ผู้บังคับบัญชารูปใดไม่จัดการลงโทษผู้อยู่ในบังคับบัญชาที่ละเมิดวินัย หรือจัดการลงโทษโดยไม่สุจริต ให้ถือว่าผู้บังคับบัญชานั้นละเมิด

จริยา

ข้อ ๔๕ พระสังฆาธิการรูปใดถูกผู้บังคับบัญชาสั่งลงโทษฐาน ละเมิจริยา ต้องปฏิบัติตามทันที ถ้าเห็นว่าคำสั่งลงโทษไม่เป็นธรรมก็มีสิทธิร้องทุกข์ไต่ถามวิธีการที่บัญญัติไว้ในระเบียบมหาเถรสมาคมว่าด้วยการร้องทุกข์ แต่ถาปรากฏว่าเป็นการร้องทุกข์เท็จ ให้ถือว่าเป็นการละเมิจริยาอย่างร้ายแรง

ส่วนที่ ๓

การละเมิจริยา

ข้อ ๔๖ พระสังฆาธิการรูปใดประพฤติละเมิจริยา ต้องได้รับโทษฐานละเมิจริยาอย่างใดอย่างหนึ่ง ดังต่อไปนี้

- (๑) ถอดถอนจากตำแหน่งหน้าที่
- (๒) ปลดจากตำแหน่งหน้าที่
- (๓) คำหิโทษ
- (๔) ภาคทัณฑ์

ข้อ ๔๗ การถอดถอนจากตำแหน่งหน้าที่นั้น จะทำได้ต่อเมื่อ พระสังฆาธิการละเมิจริยาอย่างร้ายแรงแม้ข้อใดข้อหนึ่ง ดังต่อไปนี้

(๑) ทูจริตต่อหน้าที่

(๒) ละทิ้งหน้าที่โดยไม่มีเหตุผลอันสมควร เกินกว่า ๓๐ วัน

(๓) ชักคำสั่งอันชอบด้วยการคณะสงฆ์ และการชักคำสั่งนั้น

เป็นเหตุให้เกิดความเสียหายอย่างร้ายแรงแก่การคณะสงฆ์

(๔) ประมาทเลินเล่อในหน้าที่เป็นเหตุให้เกิดความเสียหายอย่างร้ายแรงแก่การคณะสงฆ์

(๕) ประพฤตชั่วอย่างร้ายแรง

ในกรณีเช่นนี้ ให้ผู้บังคับบัญชารายงานโดยลำดับจนถึงผู้มีอำนาจแต่งตั้ง เมื่อได้สอบสวนและได้ความสมจริงตามรายงานนั้นแล้วให้ผู้มีอำนาจแต่งตั้งสั่งถอดถอนจากตำแหน่งหน้าที่ได้

ข้อ ๔๔ พระสังฆาธิการรูปใดต้องอธิกรณ์ หรือถูกฟ้อง

เป็นจำเลยในคดีอาญาและอยู่ในระหว่างพิจารณาวินิจฉัย หรือมีกรณีต้องหาวาละเมิดจริยาอย่างร้ายแรง และอยู่ในระหว่างสอบสวน ถ้าผู้บังคับบัญชาใกล้ชิดคิดว่า จะให้คงอยู่ในตำแหน่งหน้าที่ในระหว่างพิจารณาสอบสวน จะเป็นการเสียหายแก่การคณะสงฆ์ จะสั่งให้พักจากตำแหน่งหน้าที่ก็ได้

การให้พักจากตำแหน่งหน้าที่นั้นให้พักตลอดเวลาที่พิจารณา

หรือสอบสวน เมื่อพิจารณาหรือสอบสวนเสร็จแล้ว ถ้าปรากฏว่า พระ
 สัจจาธิการที่ถูกสั่งให้พักนั้นไม่มีความผิดและไม่มีความผิดเลย ผู้
 บังคับบัญชาผู้สั่งให้พัก ต้องสั่งให้พระสังฆาธิการ รูปนั้นกลับดำรงตำแหน่ง
 เดิม

เมื่อได้สั่งพักจากตำแหน่งหน้าที่ หรือสั่งให้กลับดำรงตำแหน่ง
 เดิมแล้ว ให้รายงานโดยลำดับจนถึงผู้มีอำนาจแต่งตั้ง และแจ้งให้กรม
 การศาสนาทราบภายในกำหนด ๓๐ วัน นับแต่วันสั่ง

แต่ถ้าปรากฏว่า ถึงแม้การพิจารณาหรือสอบสวนจะไม่ได้ความ
 สัตย์ว่าได้กระทำผิด แต่มีมลทินหรือมีหมอง ให้ผู้มีอำนาจแต่งตั้งพิจารณา
 ฎาคู ถ้าเห็นว่าจะให้กลับเข้ารับหน้าที่อีก อาจเสียหายแก่การคณะสงฆ์
 ก็สั่งปลดจากตำแหน่งหน้าที่ได้

ข้อ ๔๕ การคำหนิโทษนั้น จะกระทำได้คือ เมื่อพระสังฆา
 ธิการ รูปใดละเมิดจริยา ซึ่งไม่ร้ายแรงถึงกับถอดถอนหรือปลดจากตำแหน่ง
 หน้าที่ มีเหตุที่ผู้บังคับบัญชาเห็นควรปรานี ในกรณีเช่นนี้ ให้ผู้บังคับ
 บัญชาสั่งคำหนิโทษโดยแสดงความผิดของพระสังฆาธิการ รูปนั้นให้
 ปรากฏเป็นลายลักษณ์อักษร และจะให้ทำทัณฑ์บนไว้ด้วยก็ได้

การคำหนิโทษเช่นนี้ ให้มีกำหนดไม่เกินสามปีนับแต่วันสั่งลงโทษ แต่เมื่อผู้บังคับบัญชาเห็นว่า พระสังฆาธิการรูปนั้นกลับปฏิบัติในทางการคณะสงฆ์พอควรแล้ว จะสั่งลงกลางการคำหนิโทษก่อนครบกำหนดก็ได้ หากในระหว่างกำหนดที่สั่งลงโทษไว้ พระสังฆาธิการรูปนั้นละเมิศจริยาในกรณีเดียวกันหรือคล้ายคลึงกันซ้ำอีกให้ถือว่า เป็นการละเมิศจริยาอย่างร้ายแรง

ข้อ ๕๐ ในกรณีดังกล่าวแล้วในข้อ ๔๘ ถ้าผู้บังคับบัญชาเห็นว่า ยังไม่ควรลงโทษถึงคำหนิโทษ ควรลงโทษเพียงภาคทัณฑ์ ก็ให้มีอำนาจลงโทษภาคทัณฑ์ได้ โดยแสดงความผิดของพระสังฆาธิการรูปนั้นให้ปรากฏเป็นลายลักษณ์อักษร และจะให้ทำทัณฑ์บนไว้ด้วยก็ได้

การลงโทษภาคทัณฑ์ ให้มีกำหนดไม่เกินหนึ่งปีนับแต่วันสั่งลงโทษ แต่เมื่อผู้บังคับบัญชาเห็นว่า พระสังฆาธิการรูปนั้นกลับปฏิบัติในทางการคณะสงฆ์พอควรแล้วจะสั่งลงกลางการภาคทัณฑ์ก่อนครบกำหนดก็ได้ หากในระหว่างกำหนดที่สั่งลงโทษไว้ พระสังฆาธิการรูปนั้นละเมิศจริยาอีก ให้ลงโทษสถานอื่นดัดขึ้นไปตามควรแก่กรณี

ข้อ ๕๑ เมื่อได้มีการลงโทษตามข้อ ๔๘ หรือ ๕๐ แล้ว ให้

ผู้สั่งลงโทษรายงานผู้บังคับบัญชาเหนือตนทราบ

ตราไว้ ณ วันที่ ๓๐ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๐๒

สมเด็จพระอริยวงศาคตญาณ

สมเด็จพระสังฆราช ประธานกรรมการมหาเถรสมาคม

หมายเหตุ เหตุผลในการประกาศใช้กฎมหาเถรสมาคมฉบับนี้ คือ เนื่อง
 กับการปกครองคณะสงฆ์ อันอยู่ในหน้าที่ของเจ้าอาวาส และเจ้าคณะ
 ชั้นต่าง ๆ ตามลำดับ จะบังเกิดผลสมบูรณ์ที่มีความเจริญรุ่งเรืองหรือ
 บกพร่องเสียหายแก่คณะสงฆ์ ย่อมอาศัยคุณสมบัติของผู้ปกครองเป็นส่วน
 สำคัญ

ฉะนั้น หลักเกณฑ์และวิธีการแต่งตั้งเจ้าอาวาส เจ้าคณะและ
 ผู้รักษาการแทนจึงสมควรกำหนดโดยถือความรู้ความสามารถและความ
 ประพฤติเป็นหลักในการคัดเลือกสำหรับวิธีการแต่งตั้ง ควรจะคงผ่าน
 การพิจารณาของผู้บังคับบัญชาโดยรอบคอบตามลำดับชั้น เพื่อให้ได้ผู้ปก-
 ครองคณะสงฆ์ที่มีคุณสมบัติเหมาะสมแก่ตำแหน่ง

ส่วนการถอดถอนนั้น สมควรกำหนดให้มีจริยาพระสังฆาธิการ

ไว้เป็นหลักปฏิบัติของพระสังฆาธิการ และเป็นหลักควบคุมการลงโทษ
แก่พระสังฆาธิการผู้ประพฤติมิชอบ สำหรับวิธีการลงโทษ ก็ควรจะได้
ผ่านการพิจารณาของผู้บังคับบัญชาโดยรอบคอบ ตามลำดับชั้นเช่นเดียวกับ
การแต่งตั้ง เพื่อให้เกิดความเป็นธรรมแก่ผู้ถูกลงโทษกับเป็นทางรวม
มือกันปราบปรามและป้องกันความประพฤติมิชอบของผู้ปกครองสงฆ์ อัน
จะนำความเสียหายมาสู่คณะสงฆ์และพระศาสนา

(จากแถลงการณ์คณะสงฆ์ ฉบับพิเศษ เล่ม ๕๑ ภาค ๑๒ ตอนที่ ๑
วันที่ ๓๐ ธันวาคม ๒๕๐๖)

กฎหมายเถรสมาคม

ฉบับที่ ๕ แก้ไขเพิ่มเติม (พ.ศ. ๒๕๐๕)

ว่าด้วยการแต่งตั้งถอดถอนพระสังฆาธิการ

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๑๘ และมาตรา ๒๓ แห่งพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ มหาเถรสมาคมตรากฎหมายเถรสมาคม ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ กฎหมายเถรสมาคมนี้เรียกว่า "กฎหมายเถรสมาคมฉบับที่ ๕ แก้ไขเพิ่มเติม (พ.ศ. ๒๕๐๕) ว่าด้วยการแต่งตั้งถอดถอนพระสังฆาธิการ"

ข้อ ๒ กฎหมายเถรสมาคมนี้ ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในแถลงการณ์คณะสงฆ์เป็นต้นไป

ข้อ ๓ ตั้งแต่วันใช้กฎหมายเถรสมาคมนี้ ให้ยกเลิกความในข้อ ๒๕ แห่งกฎหมายเถรสมาคม (ฉบับที่ ๕ พ.ศ. ๒๕๐๖) ว่าด้วยการแต่งตั้งถอดถอนพระสังฆาธิการ กับระเบียบมหาเถรสมาคมกำหนดวิธีการแต่งตั้งเจ้าอาวาส รองเจ้าอาวาส และผู้ช่วยเจ้าอาวาสพระอารามหลวง พ.ศ. ๒๕๐๗ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

ข้อ ๒๕ พระภิกษุจะดำรงตำแหน่งเจ้าอาวาสพระอารามหลวงในจังหวัดพระนครและธนบุรี ต้องมีคุณสมบัติโดยเฉพาะอีกส่วนหนึ่ง ดังนี้

(๑) มีพรรษาพัน ๑๐

(๒) เป็นผู้ทรงเกียรติคุณเป็นที่เคารพยำเกรงของบรรพชิตและคฤหัสถ์ และ

(๓) มีสมณศักดิ์

(ก) ไม่ต่ำกว่าพระราชาคณะชั้นราช สำหรับพระอารามหลวงชั้นเอก

(ข) ไม่ต่ำกว่าพระราชาคณะชั้นสามัญ สำหรับพระอารามหลวงชั้นโท

(ค) ไม่ต่ำกว่าพระครูช่วยเจ้าอาวาสชั้นเอก สำหรับพระอารามหลวงชั้นตรี

ข้อ ๒๕ ทวิ พระภิกษุจะดำรงตำแหน่งเจ้าอาวาสพระอารามหลวงในจังหวัดอื่น นอกจากจังหวัดพระนครและธนบุรี ต้องมีคุณสมบัติโดยเฉพาะอีกส่วนหนึ่ง ดังนี้

(๑) มีพรรษาพัน ๑๐

(๒) เป็นผู้ทรงเกียรติคุณเป็นที่เคารพยำเกรงของบรรพชิตและ
คฤหัสถ์ และ

(๓) มีสมณศักดิ์

(ก) ไม่ต่ำกว่าพระราชาคณะชั้นสามัญ สำหรับพระอาราม
หลวงชั้นเอก

(ข) ไม่ต่ำกว่าพระครูผู้ช่วยเจ้าอาวาสชั้นเอก สำหรับพระ
อารามหลวงชั้นโท

(ค) ไม่ต่ำกว่าพระครูผู้ช่วยเจ้าอาวาสชั้นโท สำหรับพระ
อารามหลวงชั้นตรี

ข้อ ๒๕ ตรี ในการแต่งตั้งเจ้าอาวาสพระอารามหลวงให้
เป็นหน้าที่ของเจ้าคณะจังหวัดพิจารณาคัดเลือกพระภิกษุผู้มีคุณสมบัติตาม
ความในข้อ ๖ และข้อ ๒๕ หรือข้อ ๒๕ ทวิ แล้วแต่กรณี เสนอผู้บังคับ
บัญชาตามลำดับ เพื่อมหาเถรสมาคมพิจารณา

ถ้าพระภิกษุผู้จะดำรงตำแหน่งเจ้าอาวาสพระอารามหลวงตาม
ความในข้อ ๒๕ หรือข้อ ๒๕ ทวิ แล้วแต่กรณี ดำรงตำแหน่งเจ้าคณะ
จังหวัดอยู่ด้วย ให้เป็นหน้าที่ของเจ้าคณะภาคดำเนินการตามความใน
วรรคต้น

ข้อ ๒๕ จัตุร ในการแต่งตั้งรองเจ้าอาวาส หรือผู้ช่วย
เจ้าอาวาสพระอารามหลวงให้เจ้าอาวาสพระอารามหลวงนั้น พิจารณา
คัดเลือกพระภิกษุผู้มีคุณสมบัติตามความในข้อ ๒ และข้อ ๒๒ และระบุ
หน้าที่ที่ตนจะมอบหมายให้ปฏิบัติ แล้วรายงานเจ้าคณะจังหวัดเพื่อพิจารณา
เสนอตามลำดับจนถึงมหาเถรสมาคม

ข้อ ๒๕ เบญจ สมเด็จพระสังฆราชทรงแต่งตั้งเจ้าอาวาส
รองเจ้าอาวาส และผู้ช่วยเจ้าอาวาสพระอารามหลวง ตามมติมหา
เถรสมาคม"

ตราไว้ ณ วันที่ ๔ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๐๕

สมเด็จพระอริยวงศาคตญาณ

สมเด็จพระสังฆราช ประธานกรรมการมหาเถรสมาคม

จ. หลักการ

ยกเลิกความในข้อ ๒๕ แห่งกฎหมายเดรสมาคม ฉบับที่ ๕

(พ.ศ. ๒๕๐๖) ว่าด้วยการแต่งตั้งถอดถอนพระสังฆาธิการ กับระเบียบ
มหาเดรสมาคม กำหนดวิธีการแต่งตั้งเจ้าอาวาส รองเจ้าอาวาสและผู้
ช่วยเจ้าอาวาสพระอารามหลวง พ.ศ. ๒๕๐๗ โดยตรากฎหมายเดรสมา
คม ฉบับที่ ๕ แก้ไขเพิ่มเติมขึ้นใหม่

๒. เหตุผล

เนื่องจากหน้าที่ของเจ้าคณะจังหวัด ในการพิจารณาคัดเลือก
คุณสมบัติของพระภิกษุผู้จะดำรงตำแหน่งเจ้าอาวาสพระอารามหลวง
เสนอผู้บังคับบัญชาตามลำดับ เพื่อมหาเดรสมาคมพิจารณา ตามความ
ในข้อ ๕ แห่งระเบียบมหาเดรสมาคม กำหนดวิธีการแต่งตั้งเจ้าอาวาส
รองเจ้าอาวาสและผู้ช่วยเจ้าอาวาสพระอารามหลวง พ.ศ. ๒๕๐๗ นั้น
ปรากฏว่ายังไม่สะดวกแก่การแต่งตั้งเจ้าอาวาสพระอารามหลวงในบาง
กรณี คือในกรณีที่พระภิกษุผู้จะดำรงตำแหน่งเจ้าอาวาสพระอารามหลวง
นั้นดำรงตำแหน่งเจ้าคณะจังหวัดอยู่ด้วย จึงสมควรแก้ไขให้เป็นหน้าที่
ของเจ้าคณะภาค ซึ่งเป็นผู้บังคับบัญชาเหนือเจ้าคณะจังหวัดขึ้นไปอีกชั้น
หนึ่ง

นอกจากนี้ วิธีการแต่งตั้งเจ้าอาวาส รองเจ้าอาวาส และผู้
ช่วยเจ้าอาวาสพระอารามหลวง ตามที่วางไว้ในระเบียบมหาเถรสมา
คมดังกล่าวนั้น สมควรรวมตราไว้ในกฎหมายมหาเถรสมาคม ฉบับที่ ๕

(พ.ศ. ๒๕๐๖) ว่าด้วยการแต่งตั้งถอดถอนพระสังฆาธิการ โดยตรา
ขึ้นเป็นกฎหมายมหาเถรสมาคม ฉบับที่ ๕ แก้ไขเพิ่มเติม (พ.ศ. ๒๕๐๘)

ว่าด้วยการแต่งตั้งถอดถอนพระสังฆาธิการ

(จากแถลงการณ์คณะสงฆ์ เล่ม ๕๔ ตอนที่ ๑๑ วันที่ ๒๕ พฤศจิกายน
๒๕๐๘)

กฎหมายเดรสมาคม *

ฉบับที่ ๖ (พ.ศ. ๒๕๐๖)

ว่าด้วยการแต่งตั้งผู้รักษาการแทนเจ้าอาวาส

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๑๘ และมาตรา ๓๔
วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ มหาเถรสมาคม
ตรากฎหมายเดรสมาคมไว้ ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑. กฎหมายเดรสมาคมนี้เรียกว่า "กฎหมายเดรสมาคม
ฉบับที่ ๖ (พ.ศ. ๒๕๐๖) ว่าด้วยการแต่งตั้งผู้รักษาการแทนเจ้าอา-
วาส"

ข้อ ๒. กฎหมายเดรสมาคมนี้ ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวัน
ประกาศในแถลงการณ์คณะสงฆ์ เป็นต้นไป

ข้อ ๓. ตั้งแต่วันใช้กฎหมายเดรสมาคมนี้ ให้ยกเลิกบรรดา
สังฆาณัติ กติกาสงฆ์ กฎอัยการ พระบัญญัติสมเด็จพระสังฆราช ข้อ
บังคับและระเบียบเกี่ยวกับคณะสงฆ์ ที่มีบัญญัติไว้แล้วในกฎหมายเดรสมา-

* ยกเลิกโดยกฎหมายเดรสมาคม ฉบับที่ ๑๐

คณนี้ หรือซึ่งขัดหรือแย้งกับบทบัญญัติแห่งกฎหมายเดรสมาคณนี้

ข้อ ๔ ในกรณีที่ไม่ม่เจ้าอาวาสและจะแต่งตั้งเจ้าอาวาสทันทีได้ ให้เจ้าคณะตำบลสั่งแต่งตั้งรองเจ้าอาวาส ผู้ช่วยเจ้าอาวาสหรือพระภิกษุรูปใดรูปหนึ่งที่เห็นสมควร เป็นผู้รักษาการแทนเจ้าอาวาสแล้วรับรายงานโดยลำดับจนถึงเจ้าคณะจังหวัด

ในกรณีที่ไม่ม่เจ้าคณะตำบล ให้เจ้าคณะอำเภอดำเนินการตามความในวรรคต้น

ถ้าเป็นพระอารามหลวง ให้เจ้าคณะจังหวัดสั่งแต่งตั้งรองเจ้าอาวาส ผู้ช่วยเจ้าอาวาส หรือพระภิกษุรูปใดรูปหนึ่งที่เห็นสมควร เป็นผู้รักษาการแทนเจ้าอาวาส แล้วรับรายงานไปยังมหาเถรสมาคมและแจ้งให้กรมการศาสนาทราบภายในกำหนด ๓๐ วัน

เมื่อได้มีการแต่งตั้งผู้รักษาการแทนเจ้าอาวาสตามความในข้อนี้แล้ว ให้เจ้าคณะตำบล เจ้าคณะอำเภอ หรือเจ้าคณะจังหวัด แล้วแต่กรณี ดำเนินการเพื่ม่มีการแต่งตั้งเจ้าอาวาสภายในเวลาไม่เกินหนึ่งปี

ข้อ ๕ ในกรณีที่เจ้าอาวาสไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ เพราะเหตุใดเหตุหนึ่ง ให้เจ้าคณะตำบลด้วยความเห็นชอบของเจ้าคณะอำเภอสั่ง

แต่งตั้งรองเจ้าอาวาส ผู้ช่วยเจ้าอาวาส หรือพระภิกษุรูปใดรูปหนึ่ง
 เห็นสมควร เป็นผู้รักษากรแทนเจ้าอาวาส ตามข้อเสนอของเจ้าอาวาส
 แล้วรายงานโดยลำดับจนถึงเจ้าคณะจังหวัด

ถ้าเป็นพระอารามหลวง ให้เจ้าคณะจังหวัดอำนวยความสะดวก
 ของมหาเถรสมาคมสั่งแต่งตั้งรองเจ้าอาวาส ผู้ช่วยเจ้าอาวาส หรือ
 พระภิกษุรูปใดรูปหนึ่ง เห็นสมควร เป็นผู้รักษากรแทนเจ้าอาวาสตามข้อ
 เสนอของเจ้าอาวาส

ผู้รักษากรแทนเจ้าอาวาสตามความในข้อนี้พ้นจากหน้าที่ ใน
 เมื่อเจ้าอาวาสพ้นจากตำแหน่ง หรือผู้สั่งแต่งตั้งอำนวยความสะดวก
 เจ้าคณะอำเภอหรือมหาเถรสมาคมแล้วแต่กรณี ให้พ้นจากหน้าที่ ตามข้อ
 เสนอของเจ้าอาวาส

ข้อ ๖ ในกรณีที่เจ้าอาวาสไม่อยู่ และไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้
 ชั่วคราว ให้เจ้าอาวาสสั่งแต่งตั้งรองเจ้าอาวาส ผู้ช่วยเจ้าอาวาส
 หรือพระภิกษุรูปใดรูปหนึ่ง เห็นสมควร เป็นผู้รักษากรแทนเจ้าอาวาส

ถ้ามีการแต่งตั้งผู้รักษากรแทนเจ้าอาวาสตามความในวรรค
 ต้นเป็นเวลาติดต่อกันเกินกว่า ๓๐ วัน ให้เจ้าอาวาสรายงานตามลำดับ
 จนถึงเจ้าคณะจังหวัด

ผู้รักษาการแทนเจ้าอาวาสตามความในวรรคต้นพ้นจากหน้าที่
ในเมื่อเจ้าอาวาสกลับมาปฏิบัติหน้าที่ตามเดิมหรือสั่งให้พ้นจากหน้าที่

ข้อ ๗ คำสั่งแต่งตั้งผู้รักษาการแทนเจ้าอาวาส ให้ทำเป็น
หนังสือ

ตราไว้ ณ วันที่ ๓๐ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๐๖

สมเด็จพระอริยวงศาคตญาณ

สมเด็จพระสังฆราช ประธานกรรมการมหาเถรสมาคม

หมายเหตุ เหตุผลในการประกาศใช้กฎมหาเถรสมาคมฉบับนี้ คือในกรณี
ที่ไม่มีเจ้าอาวาสหรือเจ้าอาวาสไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ เพื่อมิให้กิจการ
ในอำนวยการหน้าที่ของเจ้าอาวาสต้องสะดุดหยุดลง จำเป็นต้องมีผู้รักษา
การแทนเจ้าอาวาส เป็นการชั่วคราว

(จากแถลงการณ์คณะสงฆ์ ฉบับพิเศษ เล่ม ๕๑ ภาค ๑๒ ตอนที่ ๑

วันที่ ๓๐ ธันวาคม ๒๕๐๖)

กฎหมายเดรสมาคม

ฉบับที่ ๖ แก้ไขเพิ่มเติม (พ.ศ. ๒๕๑๑)

ว่าด้วยการแต่งตั้งผู้รักษาการแทนเจ้าอาวาส

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๔๘ และมาตรา ๓๕ วรรค ๒ แห่งพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ มหาเถรสมาคมตรากฎหมายเดรสมาคมไว้ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ กฎหมายเดรสมาคมนี้ เรียกว่า "กฎหมายเดรสมาคมฉบับที่ ๖ แก้ไขเพิ่มเติม (พ.ศ. ๒๕๑๑) ว่าด้วยการแต่งตั้งผู้รักษาการแทนเจ้าอาวาส"

ข้อ ๒ กฎหมายเดรสมาคมนี้ ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในแถลงการณ์คณะสงฆ์ เป็นต้นไป

ข้อ ๓ ให้ยกเลิกความในข้อ ๔ แห่งกฎหมายเดรสมาคม ฉบับที่ ๖ (พ.ศ. ๒๕๐๖) ว่าด้วยการแต่งตั้งผู้รักษาการแทนเจ้าอาวาส และให้ใช้ความดังต่อไปนี้แทน

"ข้อ ๔ ในกรณีไม่มีเจ้าอาวาส และจะแต่งตั้งเจ้าอาวาสทันทีมิได้ ให้เจ้าคณะตำบลแต่งตั้งรองเจ้าอาวาสเป็นผู้รักษาการแทนเจ้าอา-

วาส ถ้าไม่มีรองเจ้าอาวาส หรือรองเจ้าอาวาสไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ ให้แต่งตั้งผู้ช่วยเจ้าอาวาสเป็นผู้รักษาการแทนเจ้าอาวาส ถ้าไม่มีผู้ช่วยเจ้าอาวาส หรือผู้ช่วยเจ้าอาวาส ไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ ให้แต่งตั้งพระภิกษุรูปใดรูปหนึ่ง ที่เห็นสมควร เป็นผู้รักษาการแทนเจ้าอาวาส แต่ถ้ามีรองเจ้าอาวาสหรือผู้ช่วยเจ้าอาวาสหลายรูป ให้แต่งตั้งรูปใดรูปหนึ่ง เป็นผู้รักษาการแทนเจ้าอาวาส แล้วรีบรายงานโดยลำดับจนถึงเจ้าคณะจังหวัด

ถ้าเป็นพระอารามหลวง ให้เจ้าคณะจังหวัดแต่งตั้งผู้รักษาการแทนเจ้าอาวาสตามความในวรรค ๑ แล้วรีบรายงานโดยลำดับจนถึงมหาเถรสมาคมและแจ้งให้กรมการศาสนาทราบภายในกำหนด ๓๐ วัน

ในกรณี ที่พระภิกษุผู้สมควรจะดำรงตำแหน่งเจ้าอาวาสพระอารามหลวงนั้น เป็นเจ้าคณะจังหวัดหรือผู้รักษาการแทนเจ้าคณะจังหวัดอยู่ด้วย ให้เจ้าคณะภาคแต่งตั้งเป็นผู้รักษาการแทนเจ้าอาวาส แล้วรีบรายงานโดยลำดับจนถึงมหาเถรสมาคม และแจ้งให้กรมการศาสนาทราบภายในกำหนด ๓๐ วัน

เมื่อได้มีการแต่งตั้งผู้รักษาการแทนเจ้าอาวาสตามความในข้อนี้แล้ว ให้เจ้าคณะตำบล เจ้าคณะอำเภอ เจ้าคณะจังหวัด หรือเจ้าคณะ

ภาค แล้วแต่กรณีดำเนินการเพื่อให้มีการแต่งตั้งเจ้าอาวาสภายในเวลา
ไม่เกินหนึ่งปี

ในท้องถิ่นที่กั้นการ และยังมีหรือหาพระภิกษุมีพรรษาพัน ๕
มิได้ให้มีผู้รักษาการแทนเจ้าอาวาสเกินหนึ่งปีได้ เมื่อมีพระภิกษุพรรษา
พัน ๕ แล้วให้ดำเนินการตามความในวรรค ๔"

ข้อ ๔ ให้ยกเลิกความในข้อ ๓ แห่งกฎหมายเดรสสมาคม ฉบับ
ที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๐๖) ว่าด้วยการแต่งตั้งผู้รักษาการแทนเจ้าอาวาส และ
ให้ใช้ความกึ่งต่อไปนี้เป็นแทน

"ข้อ ๓ การแต่งตั้งผู้รักษาการแทนเจ้าอาวาส ให้ทำเป็นหนังสือ"

ตราไว้ ณ วันที่ ๓๑ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๑๑

สมเด็จพระอริยวงศาคตญาณ

สมเด็จพระสังฆราช ประธานกรรมการมหาเถรสมาคม

บันทึกหลักการและเหตุผล

ประกอบร่างกฎหมายเดรสมาคม ฉบับที่ ๖ แก้ไขเพิ่มเติม (พ.ศ. ๒๕๑๑)

ว่าด้วยการแต่งตั้งผู้รักษาการแทนเจ้าอาวาส

หลักการ

แก้ไขเพิ่มเติมความในข้อ ๔ และข้อ ๗ แห่งกฎหมายเดรสมาคมฉบับที่ ๖ (พ.ศ. ๒๕๐๖) ว่าด้วยการแต่งตั้งผู้รักษาการแทนเจ้าอาวาส

เหตุผล

เนื่องจากเห็นสมควรแก้ไขเพิ่มเติมหลักเกณฑ์ และวิธีการแต่งตั้งผู้รักษาการแทนเจ้าอาวาส ตามความในข้อ ๔ และข้อ ๗ แห่งกฎหมายเดรสมาคม ฉบับที่ ๖ (พ.ศ. ๒๕๐๖) เพื่อให้สะดวกในทางปฏิบัติยิ่งขึ้น จึงแก้ไขเพิ่มเติมความในข้อ ๔ และข้อ ๗ แห่งกฎหมายเดรสมาคม ฉบับที่ ๖ (พ.ศ. ๒๕๐๖) ว่าด้วยการแต่งตั้งผู้รักษาการแทนเจ้าอาวาส

(กฎหมายเดรสสมาคม ฉบับที่ ๖ แก้ไขเพิ่มเติม (พ.ศ. ๒๕๑๑)
 นี้ได้ยกเลิกและให้ใช้กฎหมายเดรสสมาคม ฉบับที่ ๑๐ (พ.ศ. ๒๕๑๓) ว่า
 ด้วยกา^รแต่งตั้งผู้รักษาการแทนเจ้าอาวาส)

(จากแถลงการณ์คณะสงฆ์ เล่ม ๕๖ ตอนที่ ๑๒ วันที่ ๒๕ พฤศจิกายน

๒๕๑๑)

กฎหมายเดรสมาคม

ฉบับที่ ๗ (พ.ศ. ๒๕๐๖)

ว่าด้วยการแต่งตั้งถอดถอนพระอุปัชฌาย์

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๑๘ และมาตรา ๒๓ แห่งพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ มหาเถรสมาคมตรากฎหมายเดรสมาคมไว้ ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ กฎหมายเดรสมาคมนี้เรียกว่า "กฎหมายเดรสมาคมฉบับที่ ๗ (พ.ศ. ๒๕๐๖) ว่าด้วยการแต่งตั้งถอดถอนพระอุปัชฌาย์"

ข้อ ๒ กฎหมายเดรสมาคมนี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในแถลงการณ์คณะสงฆ์เป็นต้นไป

ข้อ ๓ ตั้งแต่วันใช้กฎหมายเดรสมาคมนี้ ให้ยกเลิกบรรดาสังฆานัติ กติกาสงฆ์ กฎองค์การ พระบัญญัติสมเด็จพระสังฆราช ข้อบังคับและระเบียบเกี่ยวกับคณะสงฆ์ ที่มีบัญญัติไว้แล้วในกฎหมายเดรสมาคมนี้ หรือซึ่งขัดหรือแย้งกับบทบัญญัติแห่งกฎหมายเดรสมาคมนี้

หมวด ๑

บททั่วไป

ข้อ ๔ ในกฎหมายธรรมนูญ "พระอุปชฌาย์" หมายความว่า
พระภิกษุผู้ได้รับแต่งตั้งใหม่หน้าที่เป็นประธานและรับผิดชอบในการให้
บรรพชาอุปสมบทตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายธรรมนูญ

ข้อ ๕ พระอุปชฌาย์ มี ๒ ประเภท

(๑) พระอุปชฌาย์สามัญ ได้แก่พระอุปชฌาย์ที่ได้รับแต่งตั้งจาก
เจ้าคณะใหญ่ ซึ่งสมเด็จพระสังฆราชทรงมอบหมายตามมติของมหาเถร-
สมาคม

(๒) พระอุปชฌาย์วิสามัญ ได้แก่พระอุปชฌาย์ที่ได้รับแต่งตั้ง
จากสมเด็จพระสังฆราช

ข้อ ๖ พระภิกษุผู้ได้รับตราตั้งพระอุปชฌาย์อยู่ก่อนใช้กฎหมาย
ธรรมนูญนี้ให้คงเป็นพระอุปชฌาย์ตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายธรรมนูญ

หมวด ๒

การแต่งตั้งพระอุปชฌาย์

ข้อ ๓ ในเขตปกครองคณะสงฆ์ตำบลหนึ่ง ให้มีพระอุปชฌาย์
เพียงหนึ่งรูป เว้นแต่กรณีพิเศษ

ข้อ ๔ พระภิกษุผู้จะดำรงตำแหน่งพระอุปชฌาย์ ต้องประกอบด้วยคุณสมบัติดังต่อไปนี้

(๑) มีตำแหน่งในทางปกครองชั้นเจ้าอาวาสขึ้นไป เว้นแต่
พระอารามหลวง

(๒) มีพรรษาพ้น ๑๐

(๓) ไม่เป็นผู้มีร่างกายพิการทุพพลภาพไร้ความสามารถ หรือ
จิตฟั่นเฟือนไม่สมประกอบ หรืออาพาธเป็นโรคติดต่อกัน เช่น โรคเรื้อนหรือ
วัณโรคในระยะอันตราย

(๔) มีประวัติความประพฤติดี

(๕) เป็นที่นับถือของประชาชน ทั้งบรรพชิตและคฤหัสถ์

(๖) เป็นเปรียญหรือนักธรรมชั้นเอก เว้นแต่ในบางท้องถิ่นซึ่ง
เจ้าคณะพิจารณาเห็นสมควรผ่อนผัน

(๗) มีความสามารถฝึกสอนผู้อยู่ในปกครองให้เป็นภิกษุสามเณร

ที่ติดตามพระชนมวินัย และสามารถนำเพ็ญกรรมียกิจอันอยู่ในหน้าที่ของ
พระอุปัชฌาย์ได้

(๔) มีความรู้ความสามารถทำอุปสมบทกรรมให้ถูกต้องตาม
พระวินัยและระเบียบแบบแผนของคณะสงฆ์

ข้อ ๕ ในการแต่งตั้งพระสังฆาธิการผู้ดำรงตำแหน่งต่ำกว่า
เจ้าคณะจังหวัดเป็นพระอุปัชฌาย์ ให้พิจารณาเลือกพระสังฆาธิการผู้ประ-
กอบด้วยคุณสมบัติตามข้อ ๔ แล้วรายงานรับรองขอแต่งตั้งเสนอขึ้นไป
ตามลำดับจนถึงเจ้าคณะภาค ดังนี้

(๑) ตั้งรองเจ้าคณะจังหวัด หรือเจ้าคณะอำเภอเป็นพระอุ-
ปัชฌาย์ ให้เจ้าคณะจังหวัดเป็นผู้เสนอรายงานรับรองขอแต่งตั้ง

(๒) ตั้งรองเจ้าคณะอำเภอ หรือเจ้าคณะตำบลเป็นพระอุ-
ปัชฌาย์ ให้เจ้าคณะอำเภอเป็นผู้เสนอรายงานรับรองขอแต่งตั้ง

(๓) ตั้งรองเจ้าคณะตำบล หรือเจ้าอาวาสเป็นพระอุปัชฌาย์
ให้เจ้าคณะตำบลเป็นผู้เสนอรายงานรับรองขอแต่งตั้ง

เมื่อเจ้าคณะภาคได้รับรายงานรับรองขอแต่งตั้งแล้ว ให้คำ-
เป็นการฝึกซ้อมอบรมหรือสอบความรู้ตามความในข้อ ๔๑ เมื่อเห็นเป็น
การสมควรแล้ว ให้เสนอรายงานรับรองไปยังเจ้าคณะใหญ่เพื่อพิจารณา

แต่งตั้งเป็นพระอุปัชฌาย์ต่อไป

ข้อ ๑๐ ในการแต่งตั้งเจ้าคณะใหญ่ เจ้าคณะภาค รองเจ้าคณะภาค เจ้าคณะจังหวัด เป็นพระอุปัชฌาย์ สมเด็จพระสังฆราชทรงแต่งตั้งตามมติของมหาเถรสมาคม

ในการแต่งตั้งเจ้าอาวาส รองเจ้าอาวาส หรือผู้ช่วยเจ้าอาวาสพระอารามหลวงเป็นพระอุปัชฌาย์ ให้เจ้าคณะจังหวัดพิจารณาเลือกแล้วเสนอรายงานรับรองตามลำดับ เพื่อทรงแต่งตั้งตามความในวรรคต้น

ข้อ ๑๑ พระสังฆาธิการ จะปฏิบัติหน้าที่พระอุปัชฌาย์ได้ก็ต่อเมื่อได้รับตราตั้งพระอุปัชฌาย์แล้ว

หมวด ๓

หน้าที่พระอุปัชฌาย์

ข้อ ๑๒ พระอุปัชฌาย์มีหน้าที่ให้บรรพชาอุปสมบทแก่กุลบุตรได้เฉพาะตน และเฉพาะภายในเขตคามที่มีญัตติไว้ในหมวด ๔ แห่งกฎมหาเถรสมาคมนี้

ข้อ ๑๓ พระอุปัชฌาย์ต้องพบและสอบสวนกุลบุตรให้ได้คุณ

ลักษณะก่อน จึงรับให้บรรพชาอุปสมบทได้ คุณลักษณะของกุลบุตรนั้น ดังนี้

(๑) เป็นคนมีภูมิลำเนาอยู่ในเขตตำบลหรืออำเภอที่จะบวช และมีหลักฐาน มีอาชีพชอบธรรม หรือแม่มีภูมิลำเนาอยู่ในเขตอื่นแต่เมื่อสอบสวนแล้วปรากฏว่า เป็นคนมีหลักฐาน มีอาชีพชอบธรรมมีที่อยู่เป็นหลักแหล่ง ไม่ใช่คนจรจัด

(๒) เป็นสุภาพชน มีความประพฤติที่ประพฤติชอบไม่มีความประพฤติเสียหาย เช่น ดิสุสุรา หรือยาเสพติดให้โทษ เป็นต้น

(๓) มีความรู้อ่านและเขียนหนังสือไทยได้

(๔) ไม่เป็นผู้มีหนี้วิบัติ

(๕) เป็นผู้ปราศจากบรรพชาโทษ และมีร่างกายสมบูรณ์อาจบำเพ็ญสมณกิจได้ ไม่เป็นคนชราไร้ความสามารถหรือทุพพลภาพหรือพิการ

(๖) มีสมณบริวารครบถ้วนและถูกต้องตามพระวินัย

(๗) เป็นผู้สามารถกล่าวคำขอบรรพชาอุปสมบทได้ด้วยตนเอง และถูกต้องไม่วิบัติ

ข้อ ๑๘ พระอุปัชฌาย์ต้องงกเว้นการให้บรรพชาอุปสมบทแก่คนของห้ามเหล่านี้

- (๑) คนทำความผิดหลบหนีอาญาแผ่นดิน
- (๒) คนหลบหนีราชการ
- (๓) คนต้องหาในคดีอาญา
- (๔) คนเคยถูกตัดสิ้นจำคุกโดยฐานเป็นผู้ร้ายสำคัญ
- (๕) คนถูกห้ามอุปสมบทแก่ฆราวาสทางพระศาสนา
- (๖) คนมีโรคติดต่อก่อนเป็นที่น่ารังเกียจ เช่น วัณโรคในระยะ

อันตราย

(๗) คนเมื่อวัยวุฒิการจนไม่สามารถปฏิบัติกิจพระศาสนาได้
 ข้อ ๑๕ พระอุปัชฌาย์จะให้บรรพชาอุปสมบทในวัดใด ต้อง
 ใ้รับนิมนต์ของเจ้าอาวาสวัดนั้น ห้ามเข้าไปให้บรรพชาอุปสมบทในวัด
 ของผู้อื่นโดยมิได้รับนิมนต์ของเจ้าอาวาส

ข้อ ๑๖ เจ้าอาวาสผู้เป็นพระอุปัชฌาย์จะรับผู้ใดมาบวช ต้องมี
 ผู้รับรองและให้ผู้รับรองของผู้นั้นนำผู้จะบวชมานอบตัว พร้อมถวายใบ
 สมัคร์และใบรับรองผู้จะบรรพชาอุปสมบทตามความในข้อ ๑๑ ซึ่งจะขอ
 ใ้จากพระอุปัชฌาย์ ก่อนถึงวันบรรพชาอุปสมบทไม่น้อยกว่า ๑๕ วัน

ให้เจ้าอาวาสผู้เป็นพระอุปัชฌาย์ สอบสวนผู้จะบวชตามความ
 ในข้อ ๑๓ และข้อ ๑๔ ซึ่งปรากฏตามข้อบัญญัติในใบสมัคร์ขอบรรพชา

อุปสมบท และสอบถามผู้รับรองตามข้อรับรองผู้จะบรรพชาอุปสมบท จนเป็นที่เข้าใจถูกต้องตรงกันดีแล้ว จึงรับใบสมัครขอบรรพชาอุปสมบทและใบรับรอง แล้วดำเนินการฝึกซ้อมต่อไป

ข้อ ๑๓ เจ้าอาวาสผู้มีไค้เป็นพระอุปัชฌาย์จะรับผู้เิควาชในวัคของศน ให้นำผู้สมัครขอบรรพชาอุปสมบทนั้นไปมอบตัวแก่พระอุปัชฌาย์พร้อมทั้งใบสมัครขอบรรพชาอุปสมบท และใบรับรองผู้จะบรรพชาอุปสมบท ก่อนถึงวันบรรพชาอุปสมบทไม่น้อยกว่า ๑๕ วัน

ในกรณีเช่นนี้ ให้พระอุปัชฌาย์ผู้จะรับบวชปฏิบัติกรตามความในข้อ ๑๖ วรรค ๒.

ข้อ ๑๔ ใบสมัครขอบรรพชาอุปสมบท และใบรับรองผู้จะบรรพชาอุปสมบทให้ยื่นต่อเจ้าอาวาสผู้มีไค้เป็นพระอุปัชฌาย์ ๒ ฌับ เพื่อเจ้าอาวาสเก็บรักษาไว้ฌับหนึ่ง และพระอุปัชฌาย์เก็บรักษาไว้ฌับหนึ่ง ถ้าเจ้าอาวาสเป็นพระอุปัชฌาย์ให้ยื่นเพียงฌับเดียว

ข้อ ๑๕ พระอุปัชฌาย์เมื่อให้บรรพชาอุปสมบทแก่กุลบุตรแล้ว มีหน้าที่ต้องเอาเป็นภาระปกครองดูแลสั่งสอนสัทธิวิหาริกของศนให้คังอยู่ในสัมมาปฏิบัติ ต้องชวนชวายให้ไค้รับการศีกษาพระธรรมวินัย และต้องออกหนังสือสุทธิให้แก่อัทธิวิหาริกตามความในข้อ ๔๑ เพื่อแสดงสังกัดถิ่น

ที่อยู่ และความบริสุทธิ์แห่งสมณเพศ

ถ้าสังฆิวิหาริกผู้มีพรรษายังไม่พ้น ๕ จะไปอยู่ในวัดอื่นใด เมื่อพระอุปัชฌาย์เห็นสมควรก็ให้สอบถามไปยังเจ้าอาวาสวัดนั้น เมื่อได้รับคำยืนยันรับรองที่จะปกครองดูแลสั่งสอนแทนได้ จึงให้ทำหนังสือฝากและมอบภาระธุระแก่เจ้าอาวาสวัดนั้น ให้เป็นผู้ปกครองดูแลสั่งสอนแทน

ถ้าสังฆิวิหาริกผู้นั้น จะย้ายไปอยู่ในวัดอื่นต่อไปอีกภายใน ๕ พรรษา ให้เจ้าอาวาสผู้รับฝากปกครองแจ้งไปยังพระอุปัชฌาย์ เพื่อได้ปฏิบัติการตามความในวรรค ๒ แต่ถ้าพระอุปัชฌาย์นั้นพ้นจากความเป็นพระอุปัชฌาย์แล้ว ก็ให้เจ้าอาวาสผู้ปกครองปฏิบัติการตามความในวรรค

๒

ข้อ ๒๐ พระอุปัชฌาย์ต้องส่งบัญชีสังฆิวิหาริกของตนตามความในข้อ ๔๐

หมวด ๔

เขตพระอุปัชฌาย์

ข้อ ๒๐ พระอุปัชฌาย์จะให้บรรพชาอุปสมบทแก่กุลบุตรได้ภายในเขตที่ระบุไว้ในตราตั้งหรือ เขตอำนาจที่ตนปกครองอยู่ในปัจจุบัน คือ

ถ้าเป็น

- (๑) เจ้าอาวาส ภายในวัดของท่าน
- (๒) เจ้าคณะตำบล ภายในเขตตำบลของท่าน
- (๓) เจ้าคณะอำเภอ ภายในเขตอำเภอของท่าน
- (๔) เจ้าคณะจังหวัด ภายในเขตจังหวัดของท่าน
- (๕) เจ้าคณะภาค ภายในเขตภาคของท่าน

พระอุปัชฌาย์ผู้มีตำแหน่งสูงกว่าเจ้าคณะภาค ไม่จำกัดเขต

ข้อ ๒๒ ถ้าไม่มีคำสั่งเป็นอย่างอื่น พระอุปัชฌาย์ผู้เป็นกิตติม-

ศักดิ์ในตำแหน่งปกครองให้บรรพชาอุปสมบทได้ในเขตอนุรูปแก่ตำแหน่งปกครองเดิมของท่าน ตลอดเวลาที่ท่านยังสำนักอยู่ในวัดหรือในเขตที่ท่านเคยปกครองนั้น เว้นแต่เป็นเจ้าคณะภาคกิตติมศักดิ์แม้มิได้อยู่ในเขตที่ท่านเคยปกครอง ก็ให้บรรพชาอุปสมบทในเขตที่ท่านเคยปกครองนั้นได้

ข้อ ๒๓ พระอุปัชฌาย์ผู้ลาออกจากตำแหน่ง หรือพ้นจากตำแหน่ง หรือถูกให้ออกจากตำแหน่ง ในทางปกครอง และไม่ได้เป็นกิตติมศักดิ์ แต่ยังคงเป็นเจ้าอาวาสให้เป็นพระอุปัชฌาย์ได้เฉพาะในวัดของท่าน

ข้อ ๒๔ พระอุปัชฌาย์จะให้บรรพชาอุปสมบทนอกเขตของท่าน

ได้ ต่อเมื่อเจ้าของเขตชอร่องหรืออนุญาต หรือได้รับอนุมัติด้วยหนังสือ
จากเจ้าคณะภาคนั้น ๆ ในกรณีพิเศษเป็นครั้งคราว

หมวด ๕

การระงับหน้าที่พระอุปัชฌาย์

ข้อ ๒๕ หน้าที่พระอุปัชฌาย์ต้องระงับในเมื่อ

(๑) พ้นจากตำแหน่งหน้าที่ในทางปกครอง และมีได้เป็นภิกษุ
มคัถ์ในตำแหน่งนั้น ๆ หรือถูกพักจากตำแหน่งหน้าที่ในทางปกครอง

(๒) ขาดคุณสมบัติอย่างใดอย่างหนึ่งตามความในข้อ ๔

(๓) ถูกเป็นจำเลยในอธิกรณที่มีโทษถึงให้สึก และอยู่ในระ-
หว่างไต่สวนพิจารณาวินิจัย

(๔) ถูกถอดถอนจากตำแหน่งหน้าที่พระอุปัชฌาย์

ข้อ ๒๖ การระงับหน้าที่พระอุปัชฌาย์ตามความในข้อ ๒๕

(๑) (๒) และ (๓) ของพระสังฆาธิการตำแหน่งต่ำกว่าชั้นเจ้าคณะ
จังหวัด ให้พระสังฆาธิการผู้บังคับบัญชาของพระอุปัชฌาย์รูปนั้นรายงาน
ตามลำดับจนถึงเจ้าคณะจังหวัด เพื่อพิจารณาสั่งระงับจากหน้าที่พระอุ-
ปัชฌาย์

ส่วนพระสังฆาธิการตำแหน่งตั้งแต่เจ้าคณะจังหวัดขึ้นไป ให้ผู้
บังคับบัญชาเหนือพิจารณาสั่งระงับ

ข้อ ๒๗ การถอดถอนพระอุปัชฌาย์ตามความในข้อ ๒๕ (๔)
ให้เป็นไปตามที่บัญญัติไว้ในหมวด ๖ แห่งกฎหมายเถรสมาคมนี้

หมวด ๖

จริยาพระอุปัชฌาย์

ส่วนที่ ๑

จริยา

ข้อ ๒๘ พระอุปัชฌาย์ ต้องเคารพเอื้อเฟื้อ สัจจวร ประพฤติ
ตามพระธรรมวินัยและกฎหมายอย่างเคร่งครัด เพื่อเป็นแบบอย่างอันดี
ของสหัชชีวิหาริก

ข้อ ๒๙ พระอุปัชฌาย์ ต้องปฏิบัติหน้าที่ตามบทบัญญัติแห่งกฎ
มหาเถรสมาคมนี้

ข้อ ๓๐ พระอุปัชฌาย์ ต้องปฏิบัติหน้าที่ตามคำสั่งหรือคำแนะนำ
นำชี้แจงของพระสังฆาธิการผู้บังคับบัญชา ซึ่งสั่งโดยชอบด้วยพระธรรม
วินัยและกฎหมายเถรสมาคมนี้

ข้อ ๓๑ พระอุปัชฌาย์ ต้องปฏิบัติหน้าที่ด้วยความระมัดระวัง
มิให้บรรพชาอุปสมบทกรรมวิบัติกพร่องไม่ว่าด้วยเหตุใด ๆ

ส่วนที่ ๒

การรักษาริยา

ข้อ ๓๒ ให้พระสังฆาธิการผู้บังคับบัญชาตามลำดับชั้น มีหน้าที่
ที่ควบคุมดูแลแนะนำ ชี้แจง หรือสั่งพระอุปัชฌาย์ในเขตบังคับบัญชาของ
ตนให้ปฏิบัติตามจริยาพระอุปัชฌาย์โดยเคร่งครัด

ส่วนที่ ๓

การละเมิกริยา

ข้อ ๓๓ พระอุปัชฌาย์รูปใด ปฏิบัติหน้าที่โดยละเมิกริยา
ต้องไต่รับโทษฐานละเมิกริยาอย่างใดอย่างหนึ่ง ดังต่อไปนี้

- (๑) ให้ถอดถอนจากตำแหน่งหน้าที่พระอุปัชฌาย์
- (๒) ให้ระงับหน้าที่พระอุปัชฌาย์ชั่วคราวไม่เกิน ๒ ปี
- (๓) เรียกตัวมาอบรมชั่วคราวไม่เกิน ๑ ปี
- (๔) ให้ทำทัณฑ์บน
- (๕) กำหนดโทษเป็นลายลักษณ์อักษร

ข้อ ๓๔ การให้ถอดถอนจากตำแหน่งหน้าที่พระอุปัชฌาย์นั้นจะทำได้ก็ต่อเมื่อพระอุปัชฌาย์ละเมิกจริยาโดยจงใจให้บรรพชาอุปสมบทแก่คนต้องห้ามตามความในข้อ ๑๘

ในกรณีเช่นนี้ ให้พระสังฆาธิการผู้บังคับบัญชาของพระอุปัชฌาย์รูปนั้น รายงานโดยลำดับจนถึงผู้มีอำนาจแต่งตั้ง เมื่อได้สอบสวนและได้ความจริงตามรายงานนั้นแล้ว ให้ผู้มีอำนาจแต่งตั้งสั่งถอดถอนจากตำแหน่งหน้าที่พระอุปัชฌาย์

ในระหว่างที่ยังไม่มีคำสั่ง พระสังฆาธิการผู้บังคับบัญชาเห็นอาจสั่งให้พักหน้าที่พระอุปัชฌาย์ก่อนได้ แต่ถาพระอุปัชฌาย์รูปนั้นดำรงตำแหน่งพระสังฆาธิการต่ำกว่าเจ้าคณะจังหวัด ให้เจ้าคณะจังหวัดเป็นผู้สั่งพัก

ข้อ ๓๕ พระอุปัชฌาย์รูปใด ละเมิกจริยาอย่างใดอย่างหนึ่ง นอกจากที่บัญญัติไว้ในข้อ ๓๔ เมื่อผู้บังคับบัญชาพิจารณาเห็นสมควรลงโทษสถานเบาลงมาสถานเดียวหรือหลายสถาน โดยสมควรแก่ความผิด

(๑) ถ้าพระอุปัชฌาย์รูปนั้น ดำรงตำแหน่งพระสังฆาธิการต่ำกว่าเจ้าคณะจังหวัด ให้ผู้บังคับบัญชารายงานเสนอตามลำดับจนถึงเจ้าคณะภาค เพื่อพิจารณาสั่งลงโทษแล้วรายงานผู้มีอำนาจแต่งตั้งทราบ

(๒) ถ้าพระอัครราชทูตนั้น ดำรงตำแหน่งพระสังฆาธิการตั้งแต่เจ้าคณะจังหวัดขึ้นไป ให้ผู้บังคับบัญชารายงานเสนอตามลำดับ จนถึงผู้มีอำนาจแต่งตั้ง เพื่อพิจารณาสั่งลงโทษ

ข้อ ๓๖ ในกรณีที่พระอัครราชทูตเคยถูกลงโทษตามข้อ ๓๓ (๓) (๔) หรือ (๕) มาแล้ว ไม่เช็คหลายกระทำผิดอีก ให้ลงโทษในสถานที่หนักกว่าโทษเดิม

ข้อ ๓๗ พระอัครราชทูตใด ถูกระงับหน้าที่พระอัครราชทูตตามข้อ ๒๕ ก็คือ ถูกระงับหน้าที่พระอัครราชทูตตามข้อ ๓๓ (๒) ก็คือ ถูกพักหน้าที่พระอัครราชทูตตามข้อ ๓๔ วรรค ๓ ก็คือ หากฝ่าฝืนให้บรรพชา อุปสมบทแก่กุลบุตรอีกหรือถูกลงโทษตามความในข้อ ๓๓ (๒) แล้วไม่เช็คหลาย ละเมิดซ้ำอีก ให้ถือว่าเป็นการละเมิดจรรยาพระสังฆาธิการอย่างร้ายแรง ฐานขัดคำสั่งผู้บังคับบัญชาตามความในข้อ ๔๓ (๓) แห่งกฎมหาเถรสมาคม ฉบับที่ ๕ (พ.ศ. ๒๕๐๖) ว่าด้วยการแต่งตั้งถอดถอนพระสังฆาธิการ

ในกรณีเช่นนี้ ให้ผู้บังคับบัญชารายงานโดยลำดับ จนถึงผู้มีอำนาจแต่งตั้งพระสังฆาธิการผู้เป็นพระอัครราชทูตนั้น เพื่อพิจารณาสั่งถอดถอนจากตำแหน่งหน้าที่พระสังฆาธิการ

หมวด ๗

เบ็ดเตล็ด

ข้อ ๓๘ พระภิกษุรูปใดไม่ได้รับแต่งตั้งเป็นพระอุปัชฌาย์ตาม
กฎมหาเถรสมาคมนี้ บังอาจให้บรรพชาอุปสมบทแก่กุลบุตร

(๑) ถ้าพระภิกษุรูปนั้น คำร่างตำแหน่งพระสังฆาธิการ ให้ถือ
ว่าเป็นการละเมิดจริยาพระสังฆาธิการฐานประพฤติชั่วอย่างร้ายแรง
ตามความในข้อ ๘๗ (๕) แห่งกฎมหาเถรสมาคม ฉบับที่ ๕ (พ.ศ.
๒๕๐๖) ว่าด้วยการแต่งตั้งถอดถอนพระสังฆาธิการ

ในกรณีเช่นนี้ ให้ผู้บังคับบัญชาปฏิบัติกรตามความในข้อ ๓๗
วรรค ๒

(๒) ถ้าพระภิกษุรูปนั้น มิได้คำร่างตำแหน่งพระสังฆาธิการ ให้
เจ้าอาวาสผู้ปกครองจัดการให้พระภิกษุรูปนั้นออกไปเสียจากวัดและให้
บันทึก เหตุที่ให้ออกนั้นในหนังสือสุทธิด้วย

ข้อ ๓๙ บุคคลผู้ได้รับบรรพชาอุปสมบทตามความในข้อ ๓๗
และข้อ ๓๘ ให้ถือว่าบรรพชาอุปสมบทโดยมิชอบ ไม่มีสิทธิได้รับประโยชน์
อันพระภิกษุสามเณรจะพึงได้

ข้อ ๔๐ ในกรณีแต่งตั้งหรือถอดถอนพระอุปัชฌาย์ ให้ผู้แต่งตั้ง
หรือผู้ถอดถอนแจ้งไปยังสำนัก เลขาธิการมหาเถรสมาคม

ในกรณีที่พระอุปัชฌาย์พ้นจากตำแหน่งหน้าที่ด้วยประการใด ๆ
ให้พระสังฆาธิการผู้บังคับบัญชาปฏิบัติการตามความในวรรคต้น

ข้อ ๔๑ วิธีปฏิบัติในการฝึกซ้อมอบรมหรือสอบความรู้พระอุ-
ปัชฌาย์ก็ดี ในการทำใบสมัครและใบรับรองผู้จะบรรพชาอุปสมบทก็ดี
ในการออกหนังสือสุทธิให้แก่สังฆวิহারิกก็ดี ในการส่งบัญชีสังฆวิহারิกก็
ดี ให้เป็นไปตามที่กำหนดในระเบียบมหาเถรสมาคม

ตราไว้ ณ วันที่ ๓๑ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๐๖

สมเด็จพระอริยวงศาคตญาณ

สมเด็จพระสังฆราช ประธานกรรมการมหาเถรสมาคม

หมายเหตุ เหตุผลในการประกาศใช้กฎหมายฉบับนี้ คือ เนื่อง
จากการให้บรรพชาอุปสมบทกุลบุตร อันอยู่ในหน้าที่ของพระอุปัชฌาย์ตาม
พระวินัย เป็นกิจการอันสำคัญยิ่งในคณะสงฆ์ เพราะเป็นกิจการที่อาจยัง
ความเจริญหรือความเสื่อมเสียให้เกิดแก่คณะสงฆ์และพระศาสนา เช่น

เกี่ยวกับกิจการในทางปกครองคณะสงฆ์อยู่ในหน้าที่ของพระสังฆาธิ-
การ

ฉะนั้น หลักเกณฑ์และวิธีการแต่งตั้งถอดถอนพระอุปัชฌาย์จึง
สมควรกำหนดให้เป็นไปในแนวเกี่ยวกับการแต่งตั้งถอดถอนพระสังฆาธิ-
การ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง นอกจากจะกำหนดคุณสมบัติและหน้าที่ของพระ
อุปัชฌาย์ไว้เป็นพิเศษแล้ว ควรกำหนดวิธีการแต่งตั้งให้ตามพระสังฆาธิ-
การตามลำดับชั้น และมอบให้เจ้าคณะใหญ่กับสมเด็จพระสังฆราชมีอำ-
นาจแต่งตั้งตามประเพณีของพระอุปัชฌาย์

ส่วนในการถอดถอนนั้น ควรกำหนดจรรยาพระอุปัชฌาย์ขึ้นไว้
เพื่อเป็นหลักปฏิบัติหน้าที่ของพระอุปัชฌาย์ กับเป็นหลักในการควบคุมและ
ลงโทษ พระอุปัชฌาย์เช่นเดียวกับเรื่องจรรยาพระสังฆาธิการ เฉพาะ
โทษละเมิดจรรยาพระอุปัชฌาย์ในสถานหนักที่สุดควรกำหนดไว้ให้แจ้งชัด
โดยยึดถือความบกพร่องและความเสียหายเป็นหลักสำคัญเพื่อเป็นทาง
ป้องกันและแก้ไขมิให้เกิดความเสื่อมเสียแก่คณะสงฆ์และพระศาสนา

(จากแถลงการณ์คณะสงฆ์ ฉบับพิเศษ เล่ม ๕๑ ภาค ๑๒ ตอนที่ ๒ วันที่

กฎหมายเดรสมาคม

ฉบับที่ ๙ แก้ไขเพิ่มเติม (พ.ศ. ๒๕๑๕)

ว่าด้วยการแต่งตั้งถอดถอนพระอัครธำมัญ

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๑๘ และมาตรา ๒๓ แห่งพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ มหาเดรสมาคมตรากฎหมายเดรสมาคมไว้ ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ กฎหมายเดรสมาคมนี้ เรียกว่า "กฎหมายเดรสมาคมฉบับที่ ๙ แก้ไขเพิ่มเติม (พ.ศ. ๒๕๑๕) ว่าด้วยการแต่งตั้งถอดถอนพระอัครธำมัญ"

ข้อ ๒ กฎหมายเดรสมาคมนี้ ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในแถลงการณ์คณะสงฆ์ เป็นต้นไป

ข้อ ๓ ให้ยกเลิกความในข้อ ๒๒ แห่งกฎหมายเดรสมาคมฉบับที่ ๙ (พ.ศ. ๒๕๐๖) ว่าด้วยการแต่งตั้งถอดถอนพระอัครธำมัญ และให้ใช้ความดังต่อไปนี้แทน

"ข้อ ๒๒ การระงับหน้าที่พระอัครธำมัญตามความในข้อ ๒๕ (๒) และ (๓) ของพระสังฆาธิการตำแหน่งต่ำกว่าชั้นเจ้าคณะอำเภอ

ให้พระสังฆาธิการผู้บังคับบัญชาของพระอุปัชฌาย์รูปนั้นรายงานตามลำดับ
จนถึงเจ้าคณะจังหวัดเพื่อพิจารณาส่งระเบียบจากหน้าที่พระอุปัชฌาย์ ถ้าเป็น
เจ้าคณะอำเภอ ให้เจ้าคณะจังหวัดพิจารณาส่งระเบียบจากหน้าที่พระอุปัช-
ฌาย์

ส่วนพระสังฆาธิการตำแหน่งตั้งแต่เจ้าคณะจังหวัดขึ้นไป ให้ผู้
บังคับบัญชาเหนือพิจารณาส่งระเบียบ"

ตราไว้ ณ วันที่ ๒๓ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๑๕

สมเด็จพระมหาธีรวงศ์

ผู้ปฏิบัติหน้าที่ สมเด็จพระสังฆราช

ประธานกรรมการมหาเถรสมาคม

บันทึกหลักการและเหตุผล

ประกอบกฎหมายเดรสมาคม ฉบับที่ ๗ แก้ไขเพิ่มเติม (พ.ศ. ๒๕๑๕)
ว่าด้วยการแต่งตั้งถอดถอนพระอุปัชฌาย์

หลักการ

แก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายเดรสมาคม ฉบับที่ ๗ (พ.ศ. ๒๕๐๖)
ว่าด้วยการแต่งตั้งถอดถอนพระอุปัชฌาย์

เหตุผล

เนื่องจากความในข้อ ๒๒ แห่งกฎหมายเดรสมาคม ฉบับที่ ๗ (พ.ศ. ๒๕๐๖) ว่าด้วยการแต่งตั้งถอดถอนพระอุปัชฌาย์ กำหนดการ รั้งับหน้าที่พระอุปัชฌาย์ ้วยเหตุพ้นจากตำแหน่งหน้าที่ในทางปกครอง และมีได้เป็นกิตติมศักดิ์ในตำแหน่งนั้น ๆ หรือถูกพักจากตำแหน่งหน้าที่ ในทางปกครอง ตามความในข้อ ๒๕ (๑) ซึ่งต้องมีคำสั่งรั้งับของผู บังคับบัญชาอีกชั้นหนึ่งนั้น สมควรแก้ไขให้รั้งับไปโดยมิต้องมีคำสั่งรั้งับ ของผู บังคับบัญชา

(จากแถลงการณ์คณะสงฆ์ ฉบับพิเศษ เล่ม ๒๐ ตอนที่ ๓ วันที่ ๒๓
กุมภาพันธ์ ๒๕๑๕)

กฎหมายเดรสสมาคม

ฉบับที่ ๔ (พ.ศ. ๒๕๐๖)

ว่าด้วยการแต่งตั้งถอดถอนไวยาวัจกร

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๔ และมาตรา ๒๓ แห่งพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ มหาเถรสมาคมตรากฎหมายเดรสสมาคมไว้ ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ กฎหมายเดรสสมาคมนี้ เรียกว่า "กฎหมายเดรสสมาคมฉบับที่ ๔ (พ.ศ. ๒๕๐๖) ว่าด้วยการแต่งตั้งถอดถอนไวยาวัจกร"

ข้อ ๒ กฎหมายเดรสสมาคมนี้ ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในแถลงการณ์คณะสงฆ์ เป็นต้นไป

ข้อ ๓ ในกฎหมายเดรสสมาคมนี้ "ไวยาวัจกร" หมายถึงคฤหัสถ์ผู้ได้รับแต่งตั้งให้ทำหน้าที่เบิกจ่ายนิตยภัต และมีอำนาจหน้าที่ดูแลรักษาจัดการทรัพย์สินของวัดตามที่เจ้าอาวาสมอบหมายเป็นหนังสือ

หมวด ๑

การแต่งตั้งไวยาวัจกร

ข้อ ๔ คฤหัสถ์ผู้จะดำรงตำแหน่งไวยาวัจกร ต้องประกอบด้วยคุณสมบัติ ดังต่อไปนี้

- (๑) เป็นชาย มีสัญชาติไทย นับถือพระพุทธศาสนา
- (๒) มีอายุไม่ต่ำกว่า ๒๕ ปีบริบูรณ์
- (๓) เป็นผู้มีความรู้ความสามารถ
- (๔) เป็นผู้มีความรู้ความสามารถที่จะปฏิบัติหน้าที่ไวยาวัจกร

ได้

- (๕) เป็นผู้เลื่อมใสในการปกครองตามระบอบรัฐธรรมนูญ
- (๖) ไม่เป็นผู้มีร่างกายทุพพลภาพ ไร้ความสามารถ หรือมีจิตสันเพื่อนไม่สมประกอบ หรือมีโรคเป็นที่รังเกียจแก่สังคม
- (๗) ไม่เป็นผู้บกพร่องในศีลธรรมอันดี เช่น มีความประพฤติเสเพล เป็นนักเลงการพนัน เสพสุราเป็นอาจิม หรือติดยาเสพติดให้โทษ

ไทย

- (๘) ไม่เป็นผู้มีหนี้สินล้นพ้นตัว

(๕) ไม่เป็นผู้เคยถูกลงโทษให้ออกจากราชการ หรือองค์การ
 ราชการของรัฐบาล หรือบริษัทห้างร้านเอกชน ในความผิดหรือมีมลทินฉาวหมอง
 ในความผิดเกี่ยวกับการเงิน

(๑๐) ไม่เป็นผู้เคยถูกลงโทษจำคุก เว้นแต่ความผิดที่เป็นลหุ
 โทษหรือความผิดอันได้กระทำโดยประมาท

ข้อ ๕ ในการแต่งตั้งไวยาวัจกรของวัดใด ให้เป็นอำนาจ
 หน้าที่ของเจ้าอาวาสวัดนั้น ปฏิบัติในวัด พิจารณาคัดเลือกบุคคล
 ผู้มีคุณสมบัติตามความในข้อ ๔ เมื่อมีมติเห็นชอบในคฤหัสถ์ผู้ใด ก็ให้เจ้า
 อาวาสสั่งแต่งตั้งคฤหัสถ์ผู้นั้นเป็นไวยาวัจกร โดยอนุมัติของเจ้าคณะอำ-
 เภอ

ในการแต่งตั้งไวยาวัจกรตามความในวรรคต้น เพื่อความ
 เหมาะสม จะแต่งตั้งไวยาวัจกรคนเดียวหรือหลายคนก็ได้

ในกรณีที่มีไวยาวัจกรหลายคน ให้เจ้าอาวาสมอบหมายการงาน
 แก่ไวยาวัจกรแต่ละคนเป็นหนังสือ

หมวด ๒

การพ้นจากตำแหน่งหน้าที่ไวยาวัจกร

ข้อ ๖ ไวยาวัจกร ย่อมพ้นจากตำแหน่งหน้าที่ เมื่อ

(๑) ตาย

(๒) ลาออก

(๓) เจ้าอาวาสผู้แต่งตั้งพ้นจากตำแหน่งหน้าที่

(๔) ซากคุณสมบัติอย่างใดอย่างหนึ่งตามความในข้อ ๔

(๕) ให้ออกจากตำแหน่งหน้าที่

(๖) ถูกถอดถอนจากตำแหน่งหน้าที่

ข้อ ๗ ไวยาวัจกรผู้ใดประสงค์จะลาออกจากตำแหน่งหน้าที่ก็ย่อมทำได้ เมื่อเจ้าอาวาสสั่งอนุญาตแล้ว จึงเป็นอันพ้นจากตำแหน่งหน้าที่ และให้เจ้าอาวาสรายงานเจ้าคณะอำเภอทราบ

ข้อ ๘ ไวยาวัจกรผู้พ้นจากตำแหน่งหน้าที่ตามความในข้อ ๖

(๑) ให้รักษาการในตำแหน่งหน้าที่ต่อไปจนกว่าจะมีการแต่งตั้งใหม่

ข้อ ๙ ไวยาวัจกรผู้ซากคุณสมบัติตามความในข้อ ๖ (๔) ให้เจ้าอาวาสสั่งให้พ้นจากตำแหน่งหน้าที่แล้วรายงานเจ้าคณะอำเภอทราบ

ข้อ ๑๐ ในกรณีที่ไวยาวัจกรหย่อนความสามารถด้วยเหตุใด ๆ ในการปฏิบัติหน้าที่ เมื่อเจ้าอาวาสเห็นสมควรให้ออกจากตำแหน่งหน้าที่ ก็นั่งให้ออกได้ โดยอนุมัติของเจ้าคณะอำเภอ

ข้อ ๑๑ การถอดถอนไวยาวัจกรออกจากตำแหน่งหน้าที่ จะทำได้เมื่อไวยาวัจกรประพฤติซอมอย่างใดอย่างหนึ่ง ดังต่อไปนี้

(๑) ทุจริตต่อหน้าที่

(๒) ไม่ปฏิบัติหน้าที่จนเป็นเหตุให้เกิดความเสียหายอย่างร้าย

แรง

(๓) ซักคำสั่งของเจ้าอาวาส ซึ่งสั่งโดยชอบด้วยกฎหมาย และระเบียบแบบแผนเป็นเหตุให้เกิดความเสียหายแก่วัดอย่างร้ายแรง

(๔) ประมาทเลินเล่อในหน้าที่ เป็นเหตุให้เกิดความเสียหายแก่วัดอย่างร้ายแรง

(๕) ประพฤติชั่วอย่างร้ายแรง

ในกรณีเช่นนี้ ให้เจ้าอาวาสสั่งถอดถอนไวยาวัจกรผู้นั้นออกจากตำแหน่งหน้าที่โดยอนุมัติของเจ้าคณะอำเภอ

ข้อ ๑๒ ในกรณีที่ไวยาวัจกรพ้นจากตำแหน่งหน้าที่ตามความในข้อ ๖ (๒) (๓) (๔) (๕) หรือ (๖) ไวยาวัจกรผู้นั้นจะพ้นจาก

ความรับผิดชอบในหน้าที่ ต่อเมื่อได้มอบหมายการทำงานพร้อมด้วยทรัพย์สิน
และหลักฐานต่าง ๆ ซึ่งอยู่ในความรับผิดชอบของตน แก่ผู้เข้ารับตำแหน่ง
หน้าที่แทนตนเรียบร้อยแล้ว

ข้อ ๑๓ ในกรณีตำแหน่งไวยาวัจกรว่างลง ถ้าเจ้าอาวาส
เห็นสมควร จะส่งแต่งตั้งผู้รักษากรในตำแหน่งไวยาวัจกร เป็นการชั่วคราว
ก็ได้

ผู้รักษากรในตำแหน่งไวยาวัจกร ให้มีอำนาจหน้าที่เช่นเดียวกับ
ไวยาวัจกร

หมวด ๓

เบ็ดเตล็ด

ข้อ ๑๔ เมื่อมีการแต่งตั้งไวยาวัจกร หรือผู้รักษากรในตำแหน่ง
ไวยาวัจกร หรือเมื่อไวยาวัจกรพ้นจากตำแหน่งหน้าที่ด้วยเหตุใด ๆ

(๑) ในจังหวัดพระนครและธนบุรี ให้เจ้าอาวาสแจ้งไปยัง
กรมการศาสนา

(๒) ในจังหวัดอื่น ให้เจ้าอาวาสแจ้งแก่นายอำเภอ เพื่อรายงาน
ไปยังผู้ว่าราชการจังหวัดและกรมการศาสนา

ข้อ ๑๕ คำสั่งของเจ้าอาวาสในการแต่งตั้งไวยาวัจกรหรือ
 ผู้รักษาการในตำแหน่งไวยาวัจกรก็ดี ในการให้ไวยาวัจกรหรือผู้รักษา
 การในตำแหน่งไวยาวัจกรพ้นจากตำแหน่งหน้าที่ก็ดี ให้กระทำเป็นหนังสือ

ตราไว้ ณ วันที่ ๓๑ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๐๖

สมเด็จพระอริยวงศาคตญาณ

สมเด็จพระสังฆราช ประธานกรรมการมหาเถรสมาคม

หมายเหตุ เหตุผลในการประกาศใช้กฎมหาเถรสมาคมฉบับนี้ คือ เนื่องจาก
 จากตำแหน่งหน้าที่ไวยาวัจกร เป็นตำแหน่งที่มีอำนาจหน้าที่ดูแลรักษา
 และจัดการศาสนสมบัติของวัด อันเป็นกิจการสำคัญเกี่ยวกับผลประโยชน์
 ส่วนได้เสียของวัดและพระศาสนา นอกจากนี้ ยังมีฐานะเป็นเจ้าพนักงาน
 ความกฎหมายอีกส่วนหนึ่งด้วย

ฉะนั้น ในการแต่งตั้งไวยาวัจกร จึงสมควรกำหนดหลักเกณฑ์
 ให้มีการคัดเลือกผู้มีคุณสมบัติและความประพฤติอันเหมาะสมกับตำแหน่ง
 หน้าที่ และควรกำหนดลักษณะความดีและความบกพร่องไว้เป็นหลักใน

การควบคุมและถอดถอนไวยาวัจกร ทั้งนี้ เพื่อให้การดูแลรักษาและจัด
ประโยชน์ของวัดได้ดำเนินไปโดยเรียบร้อย.

ส่วนวิธีการแต่งตั้งถอดถอนไวยาวัจกรนั้น ควรมอบให้อยู่ใน
อำนาจหน้าที่ของเจ้าอาวาสเป็นผู้แต่งตั้งและถอดถอน โดยอนุมัติของ
เจ้าคณะอำเภอ

(จากแถลงการณ์คณะสงฆ์ ฉบับพิเศษ เล่ม ๕๑ ภาค ๑๒ ตอนที่ ๒
วันที่ ๓๑ ธันวาคม ๒๕๐๖)

กฎหมายเดรสมาคม

ฉบับที่ ๕ (พ.ศ. ๒๕๐๖)

ว่าด้วยการลงนิกตกรรมแก่พระภิกษุ

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๔ และมาตรา ๒๕ แห่งพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ มหาเถรสมาคมตรากฎหมายเดรสมาคมไว้ ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ กฎหมายเดรสมาคมนี้เรียกว่า "กฎหมายเดรสมาคม ฉบับที่ ๕ (พ.ศ. ๒๕๐๖) ว่าด้วยการลงนิกตกรรมแก่พระภิกษุ"

ข้อ ๒ กฎหมายเดรสมาคมนี้ ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในแถลงการณ์คณะสงฆ์เป็นต้นไป

ข้อ ๓ ตั้งแต่วันใช้กฎหมายเดรสมาคมนี้ ให้ยกเลิกบรรดาสังฆาตติ กติกาสงฆ์ กฎองคการ พระบัญญัติสามเด็จพระสังฆราช ข้อบังคับ และระเบียบเกี่ยวกับคณะสงฆ์ที่มีบัญญัติไว้แล้วในกฎหมายเดรสมาคมนี้ หรือซึ่งขัดหรือแย้งกับบทบัญญัติแห่งกฎหมายเดรสมาคมนี้

ข้อ ๔ หลักเกณฑ์และวิธีการปฏิบัติเพื่อการลงนิกตกรรมพร้อมด้วยผู้มีอำนาจลงนิกตกรรม และชั้นยุติแห่งการวินิจฉัยลงนิกตกรรม ให้

เป็นไปตามที่กำหนดในระเบียบมหาเถรสมาคม

ข้อ ๕ อธิการบดีทำปฏิญญาก่อนวันที่ ๓๑ ธันวาคม ๒๕๐๖
ให้เป็นอำนาจหน้าที่ของมหาเถรสมาคม

ตราไว้ ณ วันที่ ๓๑ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๐๖

สมเด็จพระอริยวงศาคตญาณ

สมเด็จพระสังฆราช ประธานกรรมการมหาเถรสมาคม

หมายเหตุ เหตุผลในการประกาศใช้กฎหมายมหาเถรสมาคมฉบับนี้ คือ เนื่องจากพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ มาตรา ๒๕ ใ้บัญญัติมอบให้มหาเถรสมาคมมีอำนาจตรากฎหมายมหาเถรสมาคมกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีปฏิบัติ เพื่อให้การลงนิกหกรรมแก่พระภิกษุผู้ล่วงละเมิดพระธรรมวินัย เป็นไปโดยถูกต้อง สะดวก รวดเร็ว และเป็นธรรม พร้อมกับกำหนดผู้มีอำนาจลงนิกหกรรม และชั้นยุติแห่งการวินิจฉัยการลงนิกหกรรมด้วย

ฉะนั้น จึงสมควรตรากฎหมายมหาเถรสมาคมขึ้น เพื่อวางระเบียบวิธีปฏิบัติในการลงนิกหกรรม แก่พระภิกษุผู้ล่วงละเมิดพระธรรมวินัย โดยให้ดำเนินการตามที่กำหนดไว้ในระเบียบมหาเถรสมาคม (จากแถลงการคณะสงฆ์ ฉบับพิเศษ เล่ม ๕๑ ภาค ๑๒ ตอนที่ ๒ วันที่ ๓๑ ธันวาคม ๒๕๐๖)

กฎหมายเดรสสมาคม

ฉบับที่ ๑๐ (พ.ศ. ๒๕๑๓)

ว่าด้วยการแต่งตั้งผู้รักษาการแทนเจ้าอาวาส

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๑๔ และมาตรา ๓๕ แห่งพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ มหาเถรสมาคมตรากฎหมายเดรสสมาคมไว้ ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ กฎหมายเดรสสมาคมนี้เรียกว่า "กฎหมายเดรสสมาคม ฉบับที่ ๑๐ (พ.ศ. ๒๕๑๓) ว่าด้วยการแต่งตั้งผู้รักษาการแทนเจ้าอาวาส"

ข้อ ๒ กฎหมายเดรสสมาคมนี้ ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในแถลงการณ์คณะสงฆ์เป็นต้นไป

ข้อ ๓ ให้ยกเลิกกฎหมายเดรสสมาคม ฉบับที่ ๖ (พ.ศ. ๒๕๐๖) ว่าด้วยการแต่งตั้งผู้รักษาการแทนเจ้าอาวาส และกฎหมายเดรสสมาคม ฉบับที่ ๖ แก้ไขเพิ่มเติม (พ.ศ. ๒๕๑๑) ว่าด้วยการแต่งตั้งผู้รักษาการแทนเจ้าอาวาส

ข้อ ๔ ในกรณีไม่มีเจ้าอาวาส และจะแต่งตั้งเจ้าอาวาสทันที มิได้ให้เจ้าคณะตำบลแต่งตั้งรองเจ้าอาวาส เป็นผู้รักษาการแทนเจ้าอาวาส ถ้าไม่มีรองเจ้าอาวาส หรือรองเจ้าอาวาสไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ ให้แต่งตั้งผู้ช่วยเจ้าอาวาสเป็นผู้รักษาการแทนเจ้าอาวาส ถ้าไม่มีผู้ช่วยเจ้าอาวาสหรือผู้ช่วยเจ้าอาวาสไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ ให้แต่งตั้งพระภิกษุรูปใดรูปหนึ่งที่เหมาะสมเป็นผู้รักษาการแทนเจ้าอาวาส แต่ถ้ามีรองเจ้าอาวาสหรือผู้ช่วยเจ้าอาวาสหลายรูป ให้แต่งตั้งรูปใดรูปหนึ่งเป็นผู้รักษาการแทนเจ้าอาวาส แล้วรีบรายงานโดยลำดับจนถึงเจ้าคณะจังหวัด

ถ้าเป็นพระอารามหลวง ให้เจ้าคณะจังหวัดแต่งตั้งผู้รักษาการแทนเจ้าอาวาสตามความในวรรค ๑ แล้วรีบรายงานโดยลำดับจนถึงมหาเถรสมาคมและแจ้งให้กรมการศาสนาทราบภายในกำหนด ๓๐ วัน

ในกรณีที่พระภิกษุผู้สมควรจะดำรงตำแหน่งเจ้าอาวาสพระอารามหลวงนั้น เป็นเจ้าคณะจังหวัดหรือผู้รักษาการแทนเจ้าคณะจังหวัดอยู่ควย ให้เจ้าคณะภาคแต่งตั้งเป็นผู้รักษาการแทนเจ้าอาวาส แล้วรีบรายงานโดยลำดับจนถึงมหาเถรสมาคม และแจ้งให้กรมการศาสนา

ทราบภายในกำหนด ๓๐ วัน

เมื่อได้มีการแต่งตั้งผู้รักษาการแทนเจ้าอาวาสตามความในข้อนี้แล้ว ให้เจ้าคณะตำบลและเจ้าคณะอำเภอหรือเจ้าคณะจังหวัดหรือเจ้าคณะภาค แล้วแต่กรณี ดำเนินการ เพื่อให้มีการแต่งตั้งเจ้าอาวาสภายในเวลาไม่เกินหนึ่งปี

ในท้องที่กั้นการ และยังมีหรือหาพระภิกษุมิพรรษาพ้น ๕ มิได้ให้มีผู้รักษาการแทนเจ้าอาวาสเกินหนึ่งปีได้ เมื่อมีพระภิกษุมิพรรษาพ้น ๕ แล้วให้ดำเนินการตามความในวรรค ๔

ข้อ ๕ ในกรณีที่เจ้าอาวาสไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ เพราะเหตุใดเหตุหนึ่ง ให้เจ้าคณะตำบลด้วยความเห็นชอบของเจ้าคณะอำเภอสั่งแต่งตั้งรองเจ้าอาวาส ผู้ช่วยเจ้าอาวาสหรือพระภิกษุรูปใดรูปหนึ่งที่เห็นสมควร เป็นผู้รักษาการแทนเจ้าอาวาส ตามข้อเสนอของเจ้าอาวาส และรายงานโดยลำดับจนถึงเจ้าคณะจังหวัด

ถ้าเป็นพระอารามหลวง ให้เจ้าคณะจังหวัด ด้วยความเห็นชอบของมหาเถรสมาคมสั่งแต่งตั้งรองเจ้าอาวาส ผู้ช่วยเจ้าอาวาสหรือพระภิกษุรูปใดรูปหนึ่งที่เห็นสมควร เป็นผู้รักษาการแทนเจ้าอาวาสตามข้อเสนอของเจ้าอาวาส

ผู้รักษาการแทนเจ้าอาวาสตามความในข้อนี้ พ้นจากหน้าที่ใน
เมื่อเจ้าอาวาสพ้นจากตำแหน่งหรือผู้สั่งแต่งตั้ง ้วยความเห็นชอบของ
เจ้าคณะอำเภอหรือมหาเถรสมาคม แล้วแต่กรณี ให้พ้นจากหน้าที่ตาม
ข้อเสนอของเจ้าอาวาส

ข้อ ๖ ในกรณีดังกล่าวในข้อ ๕ ถ้าเจ้าอาวาสอาพาธจนไม่
อาจเสนอผู้ที่สมควรรักษาการแทนเจ้าอาวาสได้ ให้เจ้าคณะตำบลหรือ
เจ้าคณะจังหวัด โดยความเห็นชอบของเจ้าคณะอำเภอ หรือมหาเถร
สมาคม แล้วแต่กรณี แต่งตั้งรองเจ้าอาวาสเป็นผู้รักษาการแทนเจ้า
อาวาส ถ้าไม่มีรองเจ้าอาวาสหรือรองเจ้าอาวาสไม่อาจปฏิบัติหน้าที่
ได้ ให้แต่งตั้งผู้ช่วยเจ้าอาวาสเป็นผู้รักษาการแทนเจ้าอาวาส ถ้าไม่
มีผู้ช่วยเจ้าอาวาสหรือผู้ช่วยเจ้าอาวาสไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ ให้แต่งตั้ง
พระภิกษุรูปใดรูปหนึ่งที่เหมาะสม เป็นผู้รักษาการแทนเจ้าอาวาส
แล้วรีบรายงานโดยลำดับจนถึงเจ้าคณะจังหวัดหรือมหาเถรสมาคมแล้ว
แต่กรณี

ผู้รักษาการแทนเจ้าอาวาสตามความในข้อนี้ พ้นจากหน้าที่ใน
เมื่อเจ้าอาวาสพ้นจากตำแหน่งหรือผู้สั่งแต่งตั้ง ้วยความเห็นชอบของ
เจ้าคณะอำเภอหรือมหาเถรสมาคม แล้วแต่กรณี ให้พ้นจากหน้าที่ หรือ

เจ้าอาวาสสามารถปฏิบัติหน้าที่ได้

ข้อ ๓ ในกรณีที่เจ้าอาวาสไม่อยู่ และไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ชั่วคราว ให้เจ้าอาวาสสั่งแต่งตั้งรองเจ้าอาวาส ผู้ช่วยเจ้าอาวาส หรือพระภิกษุรูปใดรูปหนึ่งที่เหมาะสม เป็นผู้รักษาราชการแทนเจ้าอาวาส ถ้ามีการแต่งตั้งผู้รักษาราชการแทนเจ้าอาวาสตามความในวรรคต้นเป็นเวลาติดต่อกันเกินกว่า ๓๐ วัน ให้เจ้าอาวาสรายงานตามลำดับจนถึงเจ้าคณะจังหวัด

ผู้รักษาราชการแทนเจ้าอาวาสตามความในวรรคต้น พ้นจากหน้าที่ ในเมื่อเจ้าอาวาสให้พ้นจากหน้าที่ หรือเจ้าอาวาสไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ หรือเจ้าอาวาสกลับมาปฏิบัติหน้าที่ตามเดิม

ข้อ ๔ การแต่งตั้งผู้รักษาราชการแทนเจ้าอาวาส ให้ทำเป็นหนังสือ

ตราไว้ ณ วันที่ ๑๕ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๑๓

สมเด็จพระอริยวงศาคตญาณ

สมเด็จพระสังฆราช ประธานกรรมการมหาเถรสมาคม

บันทึกหลักการและเหตุผล

ประกอบร่างกฎหมายเดรสสมาคม ฉบับที่ ๑๐ (พ.ศ. ๒๕๑๓)

ว่าด้วยการแต่งตั้งผู้รักษาการแทนเจ้าอาวาส

หลักการ

ยกเลิกกฎหมายเดรสสมาคม ฉบับที่ ๖ พ.ศ. ๒๕๐๖ ว่าด้วยการ
แต่งตั้งผู้รักษาการแทนเจ้าอาวาส และกฎหมายเดรสสมาคม ฉบับที่ ๖
แก้ไขเพิ่มเติม (พ.ศ. ๒๕๑๑) ว่าด้วยการแต่งตั้งผู้รักษาการแทนเจ้า
อาวาส ตรากฎหมายเดรสสมาคม ฉบับที่ ๑๐ (พ.ศ. ๒๕๑๓) ว่าด้วยการ
แต่งตั้งผู้รักษาการแทนเจ้าอาวาส

เหตุผล

เนื่องด้วยสมควรแก้ไขเพิ่มเติมหลักเกณฑ์ และวิธีการแต่งตั้ง
ผู้รักษาการแทนเจ้าอาวาส ตามความในข้อ ๕ และข้อ ๖ แห่งกฎหมาย
เดรสสมาคม ฉบับที่ ๖ (พ.ศ. ๒๕๐๖) ว่าด้วยการแต่งตั้งผู้รักษาการ
แทนเจ้าอาวาส เพื่อให้สะดวกในการปฏิบัติยิ่งขึ้น และโดยที่กฎหมายเดรส
สมาคม ฉบับที่ ๖ (พ.ศ. ๒๕๐๖) มีข้อความที่ได้แก้ไขไปแล้วเป็นส่วน
มาก จึงสมควรยกเลิกกฎหมายเดรสสมาคม ฉบับที่ ๖ (พ.ศ. ๒๕๐๖)

ว่าควยการแต่งตั้งผู้รักษาการแทนเจ้าอาวาส และกฏมหาเถรสมาคม
 จบที่ ๖ แกไขเพิ่มเติม (พ.ศ. ๒๕๑๑) ว่าควยการแต่งตั้งผู้รักษาการ
 แทนเจ้าอาวาส และตรากฏมหาเถรสมาคม จบที่ ๑๐ (พ.ศ. ๒๕๑๓)
 ว่าควยการแต่งตั้งผู้รักษาการแทนเจ้าอาวาสขึ้นใหม่

(จากแถลงการณ์คณะสงฆ์ เลม ๕๕ ตอนที่ ๑ วันที่ ๒๕ กรกฎาคม

๒๕๑๓)

สั่งขานตีระเบียบบริหารการคณะสงฆ์ส่วนภูมิภาค

พุทธศักราช ๒๔๔๕

สมเด็จพระสังฆราช

สมเด็จพระอริยวงศาคตญาณ พระสังฆราช

สกลมหาสังฆปริณายก

บัญญัติไว้ ณ วันที่ ๑๔ พฤศจิกายน พุทธศักราช ๒๔๔๕

โดยที่สังฆสภาลงมติว่า สมควรกำหนดระเบียบบริหารการคณะสงฆ์ส่วนภูมิภาค ตามความในมาตรา ๑๔ แห่งพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พุทธศักราช ๒๔๔๔

จึงมีพระบัญชาให้บัญญัติสั่งขานตีขึ้นไว้ โดยคำแนะนำของสังฆสภา ดังต่อไปนี้

ข้อความเบื้องต้น

มาตรา ๑. สั่งขานตีนี้ให้เรียกว่า "สั่งขานตีระเบียบบริหารการคณะสงฆ์ส่วนภูมิภาค พุทธศักราช ๒๔๔๕"

มาตรา ๒ ให้ใช้สั่งขานตีนี้ตั้งแต่วันประกาศในแถลงการณ์

คณะสงฆ์เป็นต้นไป

มาตรา ๓ ตั้งแต่วันใช้สงฆาณัตินี้ ให้ยกเลิกบรรดากฎ อาณัติ คณะสงฆ์ ข้อมังคัมและระเบียบอื่น ในส่วนที่มีบัญญัติไว้แล้วในสงฆาณัตินี้ หรือซึ่งแย้งกับบทบัญญัติแห่งสงฆาณัตินี้

มาตรา ๔ ให้สังฆมนตรีว่าการองค์การปกครองมีอำนาจออก กฎองค์การ เพื่อปฏิบัติการให้เป็นไปตามสงฆาณัตินี้

กฎองค์การนั้น เมื่อประกาศในแถลงการณ์คณะสงฆ์แล้วให้ใช้ มังคัมได้

มาตรา ๕ ให้สังฆนายกรักษาการตามสงฆาณัตินี้

มาตรา ๖ ให้จัดระเบียบบริหารการคณะสงฆ์ส่วนภูมิภาค

ดังนี้

(๑) จังหวัด

(๒) อำเภอ

(๓) ตำบล

มาตรา ๗ เขตจังหวัดและเขตอำเภอ ให้อนุโลมตามเขต จังหวัดและเขตอำเภอแห่งราชอาณาจักร แต่เมื่อจะกำหนดให้เป็นอย่างอื่น ย่อมทำได้โดยบทกติกาสงฆ์

ส่วนเขตตำบล ให้กำหนดโดยกฎองค์การ

ลักษณะ ๑

จังหวัด

มาตรา ๔ จังหวัดหนึ่งให้มีกรรมการสงฆ์คณะหนึ่ง มีเจ้าคณะจังหวัดเป็นประธานประกอบด้วยกรรมการผู้บริหารการคณะสงฆ์ประจำจังหวัด ในหน้าที่ขององค์การนั้น ๆ

ให้มีเลขานุการคณะกรรมการสงฆ์จังหวัดหนึ่งรูป ถ้าจำเป็นจะให้มีเลขานุการผู้ช่วยอีกหนึ่งรูป หรือหลายรูปก็ได้

มาตรา ๕ คณะกรรมการสงฆ์จังหวัดมีหน้าที่บริหารการคณะสงฆ์ในจังหวัดนั้น ดังนี้

- (๑) บริหารการคณะสงฆ์ตามสังฆาตติ กติกาสงฆ์ กฎองค์การ กฎหมาย ข้อบังคับ และระเบียบ
- (๒) บริหารการคณะสงฆ์ตามคำสั่งขององค์การต่าง ๆ
- (๓) บริหารการคณะสงฆ์ตามคำสั่งหรือคำแนะนำชี้แจงของเจ้าคณะตรวจการภาคในเมื่อไม่ขัดกับพระธรรมวินัย สังฆาตติ กติกาสงฆ์ กฎองค์การ กฎหมาย ข้อบังคับและระเบียบ

(๘) ควบคุมดูแลการคณะสงฆ์อันเป็นอำนาจและหน้าที่ของคณะกรรมการสงฆ์อำเภอ เจ้าคณะตำบล และเจ้าอาวาสในจังหวัดนั้นถึงปฏิบัติ

ในการนี้ผู้อำนวยการตรวจราชการซึ่งแจ้งแสดงความเห็น สิ่งและแนะนำคณะกรรมการสงฆ์อำเภอ เจ้าคณะตำบล เจ้าอาวาส และภิกษุสามเณรในจังหวัดนั้นให้ปฏิบัติ เมื่อการนั้นไม่ขัดกับพระธรรมวินัย สังฆาติกกติกาสงฆ์ กฎองค์การ กฎหมาย ข้อบังคับ ระเบียบ คำสั่ง และคำวินิจฉัยขององค์การต่าง ๆ

มาตรา ๑๐ ในกรณีที่เจ้าคณะจังหวัดไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ และมีใ้ขอหมายให้กรรมการสงฆ์จังหวัดรูปใดรูปหนึ่งทำการแทนให้กรรมการสงฆ์จังหวัดเลือกกันเองขึ้นปฏิบัติการแทน

ลักษณะ ๒

อำเภอ

มาตรา ๑๑ อำเภอหนึ่งให้มีกรรมการสงฆ์คณะหนึ่ง มีเจ้าคณะอำเภอเป็นประธาน ประกอบด้วยกรรมการผู้บริหารการคณะสงฆ์ประจำอำเภอ ในหน้าที่ขององค์การนั้น ๆ

ให้มีเลขานุการคณะกรรมการสงฆ์อำเภอหนึ่งรูป ถ้าจำเป็นจะให้มีเลขานุการผู้ช่วยอีกหนึ่งรูป หรือหลายรูปก็ได้

มาตรา ๑๒ คณะกรรมการสงฆ์อำเภอมีหน้าที่บริหารการคณะสงฆ์ในอำเภอ นั้น ดังนี้

(๑) บริหารการคณะสงฆ์ตามสังฆานัติ กติกาสงฆ์ กฎองค์การ กฎหมาย ข้อมบังคับ และระเบียบ

(๒) บริหารการคณะสงฆ์ตามคำสั่งและคำแนะนำชี้แจงของคณะกรรมการสงฆ์จังหวัด หรือเจ้าคณะตรวจการภาคในเมื่อไม่ขัดกับพระธรรมวินัย สังฆานัติ กติกาสงฆ์ กฎองค์การ กฎหมาย ข้อมบังคับ และระเบียบ

(๓) ควบคุมดูแลการคณะสงฆ์อันเป็นอำนาจและหน้าที่ของเจ้าคณะตำบลและเจ้าอาวาสในอำเภอนั้นพึงปฏิบัติ

ในการนี้เมื่ออำนาจตรวจราชการชี้แจงแสดงความเห็น สั่งและแนะนำเจ้าคณะตำบล เจ้าอาวาสและภิกษุสามเณรในอำเภอนั้นให้ปฏิบัติ เมื่อการนั้นไม่ขัดกับพระธรรมวินัย สังฆานัติ กติกาสงฆ์ กฎองค์การ กฎหมาย ข้อมบังคับ ระเบียบ คำสั่ง และคำวินิจฉัยของคณะกรรมการสงฆ์จังหวัด

มาตรา ๑๓ ในกรณีที่เจ้าคณะอำเภอไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่
ได้ และมีใ้มอบหมายให้กรรมการสงฆ์อำเภอรูปใดรูปหนึ่งทำการแทน
ให้เจ้าคณะจังหวัดสั่งให้กรรมการสงฆ์อำเภอรูปใดรูปหนึ่งปฏิบัติกาแทน

ลักษณะ ๓

ตำบล

มาตรา ๑๔ ตำบลหนึ่งให้มีเจ้าคณะตำบลรูปหนึ่ง มีหน้าที่บริหาร
การการคณะสงฆ์ในตำบลนั้น ดังนี้

(๑) บริหารการคณะสงฆ์ตามสังฆานัติ กติกาสงฆ์ กฎองค-
การ กฎหมาย ข้อบังคับ และระเบียบ

(๒) บริหารการคณะสงฆ์ตามคำสั่งและคำแนะนำชี้แจงของ
คณะกรรมการสงฆ์อำเภอ คณะกรรมการสงฆ์จังหวัดหรือเจ้าคณะตรวจ
การภาค ในเมื่อไม่ขัดกับพระธรรมวินัย สังฆานัติ กติกาสงฆ์ กฎองค-
การ กฎหมาย ข้อบังคับ และระเบียบ

(๓) ควบคุมดูแลการคณะสงฆ์ อันเป็นอำนาจและหน้าที่ของ
เจ้าอาวาสในตำบลนั้นทั้งปฏิบัติ

ในการนี้มีอำนาจตรวจตราชี้แจงแสดงความเห็น สั่งและแนะ

นำเจ้าอาวาสและภิกษุสามเณรในตำบลนั้นให้ปฏิบัติ เมื่อการนั้นไม่ขัดกับพระธรรมวินัย สังฆานัติ กติกาสงฆ์ กฎองค์การ กฎหมาย ข้อบังคับ ระเบียบ คำสั่ง และคำวินิจฉัยของคณะกรรมการสงฆ์อำเภอ

มาตรา ๑๕ ในกรณีที่เจ้าคณะตำบลไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ ให้เจ้าคณะอำเภอรักษาการแทน หรือจะมอบหมายให้กรรมการสงฆ์อำเภอหรือเจ้าอาวาสรูปใดรูปหนึ่งในเขตตำบลนั้นเป็นผู้รักษาการก็ได้ จนกว่าจะมีการแต่งตั้งใหม่

บทเบ็ดเตล็ด

มาตรา ๑๖ กรรมการสงฆ์จังหวัดกิติ กรรมการสงฆ์อำเภอ กิติ แขวงการคณะสงฆ์ ดังนี้

(๑) ส่วนกลาง มีหน้าที่เกี่ยวข้องกับธุรการทั่วไปในเขตของตน เจ้าคณะจังหวัด หรือเจ้าคณะอำเภอ เป็นผู้บังคับบัญชา

(๒) ส่วนเฉพาะ ซึ่งองค์การต่าง ๆ จะได้ตั้งขึ้นในเขตพื้นที่นั้น ๆ มีกรรมการสงฆ์ผู้บริการในหน้าที่ขององค์การนั้น ๆ เป็นผู้สั่งการโดยเฉพาะ

มาตรา ๑๗ เจ้าคณะจังหวัด เจ้าคณะอำเภอ และเจ้าคณะ

ตำบล สังกัดองค์การปกครอง ต้องรับผิดชอบในการบริหารการคณะสงฆ์
ในจังหวัด อำเภอ และตำบลที่ตนปกครอง

ส่วนกรรมการสงฆ์ได้รับแต่งตั้งให้บริหารการคณะสงฆ์ในหน้า
ที่ขององค์การใด ต้องรับผิดชอบในหน้าที่ของตนต่อองค์การนั้น

กรรมการสงฆ์จังหวัด หรือกรรมการสงฆ์อำเภอทุกรูป ต้องรับ
ผิดชอบร่วมกันในกิจการคณะสงฆ์ทั่วไปในจังหวัดหรือในอำเภอนั้น

ผู้รับสนองพระบัญชา
สมเด็จพระมหาวีรวงศ์

สังฆนายก

(คัดจากแถลงการณ์คณะสงฆ์ เล่ม ๓๐ ภาคพิเศษ ฉบับที่ ๔ หน้า ๔)

สังฆานติกกำหนดเขตภาค

พุทธศักราช ๒๔๔๕

สมเด็จพระสังฆราช

สมเด็จพระอริยวงศาคตญาณ พระสังฆราช

สกลมหาสังฆปริณายก

บัญญัติไว้ ณ วันที่ ๑๔ พฤศจิกายน พุทธศักราช ๒๔๔๕

โดยที่สังฆสภาลงมติว่า สมควรกำหนดเขตภาค เพื่อสะดวก
แก่การบริหารการคณะสงฆ์ ตามความในมาตรา ๑๕ แห่งพระราช
บัญญัติคณะสงฆ์ พุทธศักราช ๒๔๔๔

จึงมีพระบัญชาให้บัญญัติสังฆานติกขึ้นไว้ โดยคำแนะนำของ
สังฆสภา ดังต่อไปนี้

มาตรา ๑ สังฆานติกนี้ให้เรียกว่า "สังฆานติกกำหนดเขตภาค
พุทธศักราช ๒๔๔๕"

มาตรา ๒ ให้ใช้สังฆานติกนี้ตั้งแต่วันประกาศในแถลงการณ์
คณะสงฆ์เป็นต้นไป

มาตรา ๓ ตั้งแต่วันใช้สงฆ์สามัคคีนี้ ให้ยกเลิกบรรพการกฎ อาณัติ คณะสงฆ์ ซ้อบังคับ และระเบียบอื่น ในส่วนที่มีบัญญัติไว้แล้วในสงฆ์สามัคคีนี้ หรือซึ่งแย้งกับบทบัญญัติแห่งสงฆ์สามัคคีนี้

มาตรา ๔ ให้รวมจังหวัดเป็นภาค ดังนี้

(๑) ภาคกลาง มีจังหวัดรวม ๒๐ จังหวัด คือ จังหวัดพระนคร จังหวัดธนบุรี จังหวัดนนทบุรี จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จังหวัดปทุมธานี จังหวัดลพบุรี จังหวัดสระบุรี จังหวัดสิงห์บุรี จังหวัดอ่างทอง จังหวัดนครสวรรค์ จังหวัดชัยนาท จังหวัดอุทัยธานี จังหวัดราชบุรี จังหวัดกาญจนบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จังหวัดเพชรบุรี จังหวัดสมุทรสงคราม จังหวัดนครปฐม จังหวัดสุพรรณบุรี และจังหวัดสมุทรสาคร

(๒) ภาคบูรพา มีจังหวัดรวม ๔ จังหวัด คือ จังหวัดปราจีนบุรี จังหวัดสมุทรปราการ จังหวัดฉะเชิงเทรา จังหวัดชลบุรี จังหวัดนครนายก จังหวัดจันทบุรี จังหวัดตราด และจังหวัดระยอง

(๓) ภาคอีสาน มีจังหวัดรวม ๑๔ จังหวัด คือ จังหวัดนครราชสีมา จังหวัดชัยภูมิ จังหวัดบุรีรัมย์ จังหวัดร้อยเอ็ด จังหวัดมหาสารคาม จังหวัดอุบลราชธานี จังหวัดศรีสะเกษ จังหวัดสุรินทร์ จังหวัดอุดร-

ธานี จังหวัดขอนแก่น จังหวัดนครพนม จังหวัดเลย จังหวัดสกลนคร
และจังหวัดหนองคาย

(๔) ภาคเหนือ มีจังหวัดรวม ๑๔ จังหวัด คือ จังหวัดเชียงใหม่ จังหวัดเชียงราย จังหวัดแม่ฮ่องสอน จังหวัดลำพูน จังหวัดลำปาง จังหวัดน่าน จังหวัดแพร่ จังหวัดพิษณุโลก จังหวัดพิจิตร จังหวัดเพชรบูรณ์ จังหวัดสุโขทัย จังหวัดอุตรดิตถ์ จังหวัดกำแพงเพชร และจังหวัดตาก

(๕) ภาคใต้ มีจังหวัดรวม ๑๔ จังหวัด คือ จังหวัดสงขลา จังหวัดนครศรีธรรมราช จังหวัดพัทลุง จังหวัดสุราษฎร์ธานี จังหวัดชุมพร จังหวัดสตูล จังหวัดปัตตานี จังหวัดนราธิวาส จังหวัดยะลา จังหวัดภูเก็ต จังหวัดกระบี่ จังหวัดตรัง จังหวัดพังงา และจังหวัดระนอง

(๖) ภาคพิเศษ มีจังหวัดรวม ๔ จังหวัด คือ จังหวัดพระตะบอง จังหวัดพินลสังคราม จังหวัดนครจำปาศักดิ์ และจังหวัดลานช้าง

มาตรา ๕ ภาคหนึ่ง ๆ ให้มีเจ้าคณะตรวจการภาคหนึ่งรูป
ถ้าจำเป็นจะให้มีเจ้าคณะตรวจการผู้ช่วยหนึ่งรูปหรือหลายรูปก็ได้

มาตรา ๖ เจ้าคณะตรวจการภาค มีอำนาจหน้าที่ตามที่ได้

ระบุไว้ในพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พุทธศักราช ๒๔๕๔

มาตรา ๗ เจ้าคณะตรวจการภาค ให้ขึ้นตรงต่อสังฆนายก

มาตรา ๘ ให้สังฆนายกรักษาการตามสังฆานัตินี้

ผู้รับสนองพระบัญชา

สมเด็จพระมหาวีรวงศ์

สังฆนายก

(คัดจากแถลงการณ์คณะสงฆ์ เล่ม ๓๐ ภาคพิเศษ ฉบับที่ ๔ หน้า ๑)

สังฆานติกกำหนดเขตภาค พุทธศักราช ๒๔๔๕

แก้ไขเพิ่มเติม พุทธศักราช ๒๔๔๖

สมเด็จพระสังฆราช

สมเด็จพระอริยวงศาคตญาณ พระสังฆราช

สกลมหาสังฆปริณายก

บัญญัติไว้ ณ วันที่ ๒ สิงหาคม พุทธศักราช ๒๔๔๖

โดยที่สังฆสภาลงมติว่า สมควรแก้ไขเพิ่มเติมสังฆานติกกำหนด
เขตภาค พุทธศักราช ๒๔๔๕ ให้เป็นการเหมาะสม

จึงมีพระบัญชาให้บัญญัติสังฆานติขึ้นไว้โดยคำแนะนำของสังฆ
สภา ดังต่อไปนี้

มาตรา ๑ สังฆานตินี้ให้เรียกว่า "สังฆานติกกำหนดเขตภาค
พุทธศักราช ๒๔๔๕ แก้ไขเพิ่มเติม พุทธศักราช ๒๔๔๖"

มาตรา ๒ ให้ใช้สังฆานตินี้ตั้งแต่วันประกาศในแถลงการณ์
คณะสงฆ์เป็นต้นไป

มาตรา ๓ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๔ แห่งสังฆานติก-

หนดเขตภาค พุทธศักราช ๒๔๔๕ และให้ใช้ความดังต่อไปนี้แทน

"มาตรา ๔ เขตภาค ให้กำหนดตามเขตภาคปกครองฝ่าย
บ้านเมือง แต่เมื่อจะกำหนดให้เป็นอย่างอื่น ย่อมทำได้โดยบทกติกาสงฆ์"

มาตรา ๔ ให้สังฆนายกรักษาการตามสังฆาณัติ

ผู้รับสนองพระบัญชา

สมเด็จพระมหาวีรวงศ์

สังฆนายก

(คัดจากแถลงการณ์คณะสงฆ์ เล่ม ๓๑ ภาค ๔ - ๕ กรกฎาคม -

สิงหาคม ๒๔๔๖ หน้า (๑)

สังฆานติกกำหนดเขตภาค

พุทธศักราช ๒๔๔๕

แก้ไขเพิ่มเติม พุทธศักราช ๒๔๕๒

ส.ก. พระวชิรญาณวงศ์

สมเด็จพระวชิรญาณวงศ์ พระสังฆราช

สกลมหาสังฆปริณายก

บัญญัติไว้ ณ วันที่ ๒๕ ธันวาคม พุทธศักราช ๒๔๕๒

โดยที่สังฆสภาลงมติว่า สมควรแก้ไขเพิ่มเติมสังฆานติกกำหนด

เขตภาค พุทธศักราช ๒๔๔๕ มาตรา ๕

จึงมีพระบัญชาให้บัญญัติสังฆานติไว้ โดยคำแนะนำของสังฆสภา
ดังต่อไปนี้

มาตรา ๑ สังฆานตินี้ให้เรียกว่า "สังฆานติกกำหนดเขตภาค
พุทธศักราช ๒๔๔๕ แก้ไขเพิ่มเติมพุทธศักราช ๒๔๕๒"

มาตรา ๒ ให้ใช้สังฆานตินี้ตั้งจากวันประกาศในแถลงการณ์
คณะสงฆ์เป็นต้นไป

มาตรา ๓ ให้เพิ่มบทบัญญัติแห่งสัญญาที่กำหนดเขตภาค พุทธศักราช ๒๔๘๕ ดังต่อไปนี้

"มาตรา ๕ ทวิ ให้เจ้าคณะตรวจการภาค มีเลขานุการภาค
รูปละ ๑ รูป ถ้าจำเป็นจะให้เจ้าคณะตรวจการผู้ช่วยมีเลขานุการรูปละ
๑ รูปก็ได้"

มาตรา ๘ ให้ส่งหมายกรักษาการตามสัญญาเดิม

ผู้รับสนองพระบัญชา

ส.ค. พระพุทธโฆษาจารย์

สังฆนายก

(คัดจากแถลงการณ์คณะสงฆ์ เล่ม ๓๗ ภาค ๒ หน้า ๔๕๐)

สังฆาณัติระ เบียมพระคณาธิการ

พุทธศักราช ๒๔๔๖

สมเด็จพระสังฆราช

สมเด็จพระอริยวงศาคตญาณ พระสังฆราช

สกลมหาสังฆปริณายก

บัญญัติไว้ ณ วันที่ ๒๒ ตุลาคม พุทธศักราช ๒๔๔๖

โดยที่สังฆสภาลงมติว่า สมควรวางระเบียบพระคณาธิการ
ตามความในมาตรา ๓๓ แห่งพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พุทธศักราช
๒๔๔๔

จึงมีพระบัญชาให้บัญญัติสังฆาณัติไว้ โดยคำแนะนำของสังฆสภา
ดังต่อไปนี้

มาตรา ๑ สังฆาณัตินี้ให้เรียกว่า "สังฆาณัติระเบียมพระคณา-
ธิการ พุทธศักราช ๒๔๔๖"

มาตรา ๒ ให้ใช้สังฆาณัตินี้ ตั้งแต่วันประกาศในแถลงการณ์
คณะสงฆ์เป็นต้นไป

มาตรา ๓ ตั้งแต่วันใช้สั้งชาตนี้ ให้ยกเลิกบรรดากฎ อาตติ
 คณะสงฆ์ ขอบังคับ และระเบียบอื่น ในส่วนที่มีบัญญัติไว้แล้วในสั้งชาตนี้
 นี้ หรือซึ่งแย้งกับบทบัญญัติแห่งสั้งชาตนี้

มาตรา ๔ ในสั้งชาตนี้

(๑) พระคณาธิการ หมายความว่า พระภิกษุผู้มีหน้าที่บริหาร
 การคณะสงฆ์

(๒) กรรมการสงฆ์ หมายถึง พระภิกษุผู้บริหารการคณะสงฆ์
 ประจำจังหวัดหรืออำเภอในหน้าที่ขององค์การนั้น ๆ

มาตรา ๕ พระคณาธิการมี ๒ ประเภท

(๑) พระคณาธิการส่วนกลาง มีตำแหน่งดังนี้

(ก) สั้งฆนตรี

(ข) เลขานุการสั้งฆนตรี

(๒) พระคณาธิการส่วนภูมิภาค มีตำแหน่งดังนี้

(ก) เจ้าคณะตรวจการ

(ข) กรรมการสงฆ์จังหวัด

(ค) เลขานุการคณะกรรมการสงฆ์จังหวัด

- (ง) กรรมการสงฆ์อำเภอ
 (จ) เลขานุการคณะกรรมการสงฆ์อำเภอ
 (ฉ) เจ้าคณะตำบล
 (ช) เจ้าอาวาส รองเจ้าอาวาส และผู้ช่วย
 เจ้าอาวาส ส่วนตำแหน่งที่เรียกชื่ออย่างอื่น จะต้องมีระเบียบกำหนด
 เทียบกับตำแหน่งที่กล่าวแล้ว

ลักษณะ •

คุณสมบัติทั่วไปของพระคณาธิการ

มาตรา ๖ ภายใต้บังคับแห่งมาตรา ๗ และมาตรา ๘
 แห่งสังฆานัตินี้ พระภิกษุผู้จะดำรงตำแหน่งพระคณาธิการชั้นใด ๆ ก็ตาม
 ต้องมีคุณสมบัติดังนี้

- (๑) ต้องมีพรรษาสมควรแก่ตำแหน่ง
- (๒) มีความรู้สมควรแก่ตำแหน่ง
- (๓) มีความประพฤติเรียบร้อยตามพระวินัย
- (๔) เป็นผู้ฉลาดสามารถในการบริหารการคณะสงฆ์ ตามพระ
 ราชบัญญัติคณะสงฆ์ พุทธศักราช ๒๔๘๔

- (๕) ไม่เป็นผู้มีร่างกายทุพพลภาพไร้ความสามารถ หรือมีจิต
 พันเพื่อนไม่สมประกอบ หรือเป็นโรคตามที่ระบุไว้ในมาตรา ๓๑ (๒)
 แห่งสัญญาขึ้น
- (๖) ไม่เคยต้องคำวินิจฉัยลงโทษในอาชกรรมที่พึงรังเกียจมา
 ก่อน
- (๗) ไม่เคยถูกให้ออกจากตำแหน่งใด เพราะความผิดมาก่อน

ลักษณะ ๒

พระคณาธิการส่วนกลาง

๑. สังกษมนตรี

มาตรา ๗ การแต่งตั้งสังฆมนตรีก็ดี การพ้นจากตำแหน่ง
 สังกษมนตรีก็ดี ต้องปฏิบัติตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พุทธศักราช ๒๔๘๔

๒. เลขานุการสังฆมนตรี

มาตรา ๘ การแต่งตั้งเลขานุการสังฆมนตรี ให้สังฆมนตรี
 แต่ละรูปเลือกตั้งพระภิกษุตามแต่จะเห็นสมควร โดยได้รับอนุมัติจากคณะ
 สังกษมนตรี มีกำหนดจำนวนดังนี้ สังฆนายก และสังฆมนตรีว่าการมีเลขานุ
 การตำแหน่งละสองรูป นอกจากนั้นมีเลขานุการตำแหน่งละหนึ่งรูป

มาตรา ๕ เลขานุการสังฆมนตรีออกจากตำแหน่ง เมื่อ

- (๑) ถึงมรณภาพ
- (๒) พ้นจากความเป็นพระภิกษุ
- (๓) ลาออก
- (๔) สังฆมนตรีเจ้าสังกัดให้ออกโดยอนุมัติของคณะสังฆมนตรี
- (๕) คณะสังฆมนตรีที่อนุมัติให้แต่งตั้งพ้นจากตำแหน่งทั้งคณะ หรือสังฆมนตรีเจ้าสังกัดพ้นจากตำแหน่ง

ลักษณะ ๓

พระคณาธิการส่วนภูมิภาค

๑. เจ้าคณะตรวจการ

มาตรา ๑๐ พระภิกษุผู้จะดำรงตำแหน่งเจ้าคณะตรวจการ ต้องมีคุณสมบัติเฉพาะดังนี้

- (๑) มีพรรษาพัน ๑๐ และ
- (๒) ดำรงตำแหน่งกรรมการสงฆ์จังหวัดมาแล้วไม่ต่ำกว่าสามปี หรือ
- (๓) เป็นสมาชิกสังฆสภา เป็นพระคณาจารย์เอก หรือเป็น

เปรียบเทียบ

มาตรา ๑๑ การแต่งตั้งเจ้าคณะตรวจการ ให้คณะสังฆมนตรีคัดเลือกพระภิกษุผู้ทรงคุณสมบัติตามมาตรา ๖ และมาตรา ๑๐ แห่งสังฆานัตินี้ มีจำนวนตำแหน่งละสามรูป เสนอ ก.ส.พ.พิจารณาเลือก และให้ ก.ส.พ.รายงานไปยังสังฆนายก เพื่อนำกราบทูลสมเด็จพระสังฆราชทรงบัญชาแต่งตั้งต่อไป

มาตรา ๑๒ ถ้าตำแหน่งเจ้าคณะตรวจการว่างลง และจะแต่งตั้งทันทีได้ ให้สังฆนายกสั่งเจ้าคณะตรวจการผู้ช่วยที่เห็นสมควรให้รักษาการในหน้าที่เจ้าคณะตรวจการก่อน แล้วรีบดำเนินการตาม
มาตรา ๑๑

๒. กรรมการสงฆ์จังหวัด

มาตรา ๑๓ พระภิกษุผู้จะดำรงตำแหน่งกรรมการสงฆ์จังหวัด ต้องมีคุณสมบัติเฉพาะดังนี้

(๑) มีพรรษาพัน ๕ และ

(๒) ดำรงตำแหน่งกรรมการสงฆ์อำเภอ หรือเลขานุการคณะกรรมการสงฆ์จังหวัดมาแล้วไม่ต่ำกว่าสามปี หรือ

(๓) เป็นพระคณาจารย์โทขึ้นไป หรือ เป็นเปรียญไม่ต่ำกว่า ๖ ประโยค

ถ้าจะคัดเลือกพระภิกษุผู้ทรงคุณสมบัตินี้ดังกล่าวแล้วใน (๒) และ (๓) แห่งมาตรานี้ไม่ได้ ให้ ก.ส.พ. พิจารณาถอนต้นเฉพาะกรณี

มาตรา ๑๔ การแต่งตั้งกรรมการสงฆ์จังหวัดสังกัดภาคใด ให้เจ้าคณะตรวจการภาคนั้นพิจารณาคัดเลือกพระภิกษุผู้ทรงคุณสมบัตินี้ตามมาตรา ๖ และมาตรา ๑๓ แห่งสัจจาทิมีจำนวนตำแหน่งละสามรูป เสนอ ก.ส.พ. พิจารณาเลือก แล้วให้ ก.ส.พ. รายงานไปยังสังฆมนตรีเจ้าสังกัด เพื่อแต่งตั้งต่อไป

มาตรา ๑๕ ถ้าตำแหน่งกรรมการสงฆ์จังหวัดว่างลง และจะแต่งตั้งทันทีได้ ให้เจ้าคณะตรวจการเจ้าสังกัดสั่งกรรมการสงฆ์จังหวัดรูปใดรูปหนึ่งที่เห็นสมควร ให้รักษาการในหน้าที่กรรมการสงฆ์จังหวัดตำแหน่งนั้นก่อน แล้วให้รีบดำเนินการตามมาตรา ๑๔ แห่งสัจจาทิมี

๓. เลขาธิการคณะกรรมการสงฆ์จังหวัด

มาตรา ๑๖ พระภิกษุผู้จะดำรงตำแหน่งเลขาธิการคณะกรรมการสงฆ์จังหวัด ต้องเป็นเปรียญ หรือ เป็นนักธรรมไม่ต่ำกว่าชั้นโท และ

มีคุณสมบัติตามมาตรา ๖ แห่งสั้งฆาณคินี

ในการแต่งตั้ง ให้คณะกรรมการสงฆ์จังหวัดนั้น ๆ พิจารณา
คัดเลือกแล้วรายงานไปยังเจ้าคณะตรวจการ เจ้าสังกัก เพื่อแต่งตั้งต่อ
ไป

๕. กรรมการสงฆ์อำเภอ

มาตรา ๑๓ พระภิกษุผู้จะดำรงตำแหน่งกรรมการสงฆ์อำเภอ
ต้องมีคุณสมบัติเฉพาะดังนี้

(๑) มีพรรษาพ้น ๕ และ

(๒) เป็นพระคณาจารย์ หรือเป็นเปรียญไม่ต่ำกว่า ๔ ประโยค

หรือ

(๓) เป็นเปรียญ ๓ ประโยค หรือเป็นนักธรรมไม่ต่ำกว่าชั้นโท
และดำรงตำแหน่งเจ้าคณะตำบลหรือ เป็นเลขานุการคณะกรรมการสงฆ์อำเภอ
มาแล้วไม่ต่ำกว่าสองปี

ถ้าจะคัดเลือกพระภิกษุผู้ทรงคุณสมบัติดังกล่าวแล้วใน (๒) และ
(๓) แห่งมาตรานี้ไม่ได้ ให้ ก.ส.พ. พิจารณาชอญันเฉพาะกรณี

มาตรา ๑๔ การแต่งตั้งกรรมการสงฆ์อำเภอในจังหวัดใด

ให้คณะกรรมการสงฆ์จังหวัดนั้น พิจารณาคัดเลือกพระภิกษุผู้ทรงคุณสมบัติตามมาตรา ๖ และมาตรา ๑๗ แห่งสัจจาทินี้ มีจำนวนตำแหน่งละสามรูป เสนอ ก.ส.พ.พิจารณาเลือก แล้วให้ ก.ส.พ.รายงานไปยังเจ้าคณะตรวจการเจ้าสังกัด เพื่อแต่งตั้งต่อไป

มาตรา ๑๘ ถ้าตำแหน่งกรรมการสงฆ์อำเภอว่างลง และจะแต่งตั้งทันทีมิได้ ให้คณะกรรมการสงฆ์จังหวัดสั่งกรรมการสงฆ์อำเภอรูปใดรูปหนึ่งที่เหมาะสม ให้รักษาการในหน้าที่กรรมการสงฆ์อำเภอตำแหน่งนั้นก่อน แล้วให้รีบดำเนินการตามมาตรา ๑๘ แห่งสัจจาทินี้

๕. เลขานุการคณะกรรมการสงฆ์อำเภอ

มาตรา ๒๐ พระภิกษุผู้จะดำรงตำแหน่งเลขานุการคณะกรรมการสงฆ์อำเภอ ต้องเป็นเปรียญ หรือเป็นนักธรรมไม่ต่ำกว่าชั้นโท และมีคุณสมบัติตามมาตรา ๖ แห่งสัจจาทินี้

ในการแต่งตั้ง ให้คณะกรรมการสงฆ์อำเภอ นั้น ๆ พิจารณาคัดเลือกแล้วรายงานไปยังเจ้าคณะจังหวัด เพื่อแต่งตั้งต่อไป

๖. เจ้าคณะตำบล

มาตรา ๒๐ พระภิกษุผู้จะดำรงตำแหน่งเจ้าคณะตำบล ต้องมีคุณสมบัติเฉพาะดังนี้

(๑) มีพรรษาพ้น ๕ และ

(๒) กำลังดำรงตำแหน่งเจ้าอาวาสในเขตตำบลนั้น และปรากฏว่าเป็นผู้ปฏิบัติบริบูรณ์ในหน้าที่เจ้าอาวาส ตามมาตรา ๔๓ แห่งพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พุทธศักราช ๒๕๔๔ หรือ

(๓) เป็นพระคณาจารย์หรือเป็นเปรียญ หรือเป็นนักธรรมชั้น

เอก

มาตรา ๒๑ การแต่งตั้งเจ้าคณะตำบลในอำเภอใด ให้คณะกรรมการส่งอำเภอชั้นพิจารณาคัดเลือกพระภิกษุผู้ทรงคุณสมบัติตามมาตรา ๖ และมาตรา ๒๐ แห่งรัฐธรรมนูญนี้ เสนอคณะกรรมาธิการส่งจังหวัดพิจารณาสอบสวนแต่งตั้ง

มาตรา ๒๒ ถ้าตำแหน่งเจ้าคณะตำบลว่างลง ให้ปฏิบัติตามมาตรา ๑๕ แห่งรัฐธรรมนูญระเบียบบริหารการคณะสงฆ์ส่วนภูมิภาค พุทธศักราช ๒๕๔๕ และให้รีบดำเนินการตามมาตรา ๒๒ แห่งรัฐธรรมนูญนี้

๗. เจาอาวาส

มาตรา ๒๔ พระภิกษุผู้จะดำรงตำแหน่งเจาอาวาส รองเจาอาวาส หรือผู้ช่วยเจาอาวาส ต้องมีคุณสมบัติเฉพาะดังนี้

- (๑) มีพรรษาพิน ๕
- (๒) มีความรู้ความสามารถที่จะปฏิบัติหน้าที่เจาอาวาสได้บริบูรณ์ได้
- (๓) เป็นผู้ทรงเกียรติคุณเป็นที่เคารพนับถือของบรรพชิตและคฤหัสถ์ในถิ่นนั้น

มาตรา ๒๕ การแต่งตั้งเจาอาวาส รองเจาอาวาส หรือผู้ช่วยเจาอาวาส นอกจากพระอารามหลวง ให้คณะกรรมการสงฆ์อำเภอพิจารณาคัดเลือกพระภิกษุผู้ทรงคุณสมบัติตามมาตรา ๒ และมาตรา ๒๔ แห่งสังฆาตถิบัญญัติ เสนอคณะกรรมการสงฆ์จังหวัดพิจารณาแต่งตั้ง

ในการพิจารณาคัดเลือกนั้น ถ้าเป็นการสมควร จะประชุมสงฆ์และทายกทายิกาหมู่บ้านรั้ววัดนั้น หรือกำนันผู้ใหญ่บ้านในถิ่นนั้น เพื่อปรึกษาหารือด้วยก็ได้

มาตรา ๒๖ ถ้าตำแหน่งเจาอาวาสว่างลงและจะแต่งตั้งขึ้น

ที่มีได้ ให้เจ้าคณะตำบลสั่งรองเจ้าอาวาส หรือผู้ช่วยเจ้าอาวาส หรือพระภิกษุรูปใดรูปหนึ่งที่เหมาะสม ให้รักษาการในหน้าที่เจ้าอาวาสก่อนแล้วให้รับคำเป็นการตามมาตรา ๒๕ แห่งสัจชาติสนธิ

มาตรา ๒๗ คณะสังฆมนตรีเป็นผู้ถวายคำแนะนำเพื่อมีพระบัญชาแต่งตั้งเจ้าอาวาส รองเจ้าอาวาส หรือผู้ช่วยเจ้าอาวาสพระอารามหลวง

ถ้าตำแหน่งเจ้าอาวาสพระอารามหลวงว่างลง ให้เจ้าคณะจังหวัดสั่งรองเจ้าอาวาส หรือผู้ช่วยเจ้าอาวาส หรือพระภิกษุรูปใดรูปหนึ่งที่เหมาะสม ให้รักษาการในหน้าที่เจ้าอาวาสก่อน แล้วให้รายงานไปยังสังฆมนตรีว่าการองค์การปกครอง เพื่อดำเนินการต่อไปตามวรรคต้นแห่งมาตรานี้

๘. การพ้นตำแหน่งหน้าที่

มาตรา ๒๘ พระคณะธิการยอมพ้นจากตำแหน่งหน้าที่ เมื่อ

(๑) ถึงมรณภาพ

(๒) พ้นจากความเป็นพระภิกษุ

- (๓) ยกเป็นกิตติมศักดิ์
 (๔) ลาออก
 (๕) ให้เวนคืนตำแหน่งหน้าที่
 (๖) ให้ออก

มาตรา ๒๕ พระคณาธิการรูปใดดำรงตำแหน่งหน้าที่โดย
 เว้นร้อยตลอดมาจนถึงชรา พุพพสภาพ หรือพิการ สมควรได้รับ
 ปลดเปลื้องภาระ เพื่อให้พักผ่อนหรือรักษากาย ก็ให้ผู้มีอำนาจแต่งตั้ง
 พิจารณายกเป็นกิตติมศักดิ์ได้

มาตรา ๓๐ พระคณาธิการรูปใดประสงค์จะลาออกจาก
 ตำแหน่งหน้าที่ก่อนทำได้ เมื่อผู้มีอำนาจแต่งตั้งได้สอบสวนพิจารณา
 อนุญาตแล้ว จึงเป็นอันพ้นจากตำแหน่งหน้าที่

มาตรา ๓๑ การให้เวนคืนตำแหน่งหน้าที่ ให้ทำได้เพราะ
 เหตุใดเหตุหนึ่ง ดังต่อไปนี้

(๑) หย่อนความสามารถด้วยเหตุใด ๆ ในการปฏิบัติ
 หน้าที่ในตำแหน่งของตน

(๒) อาพาธด้วยโรคเรื้อน หรือวัณโรคในระยะอันตราย จนเป็นที่น่ารังเกียจ

มาตรา ๓๒ การให้ออกจากตำแหน่งหน้าที่ ให้ทำได้โดยบทบัญญัติแห่งมาตรา ๒๖ และมาตรา ๒๗ แห่งสัญญาฉบับนี้

มาตรา ๓๓ เมื่อพระคณาธิการพ้นจากตำแหน่งหน้าที่ด้วยเหตุใดเหตุหนึ่งดังกล่าวนั้นแล้วให้พระคณาธิการผู้บังคับบัญชารายงานให้ ก. ส. พ. ทราบ พร้อมกับรายงานโดยลำดับจนถึงผู้มีอำนาจแต่งตั้ง

ลักษณะ ๔

จรรยาพระคณาธิการ

๑. จรรยา

มาตรา ๓๔ พระคณาธิการต้องเคารพเอื้อเฟื้อต่อพระราชบัญญัติ คณะสงฆ์ สังฆานัติ กติกาสงฆ์ กฎอภิกการ พระบัญญัติสมเด็จพระสังฆราช กฎกระทรวง ขอบบังคับและระเบียบต่าง ๆ ของคณะสงฆ์ สังฆารและปฏิบัติตามหลักพระธรรมวินัยอย่างเคร่งครัดเพื่อเป็นแบบอย่างอันดีและชักจูงผู้อยู่ในปกครองให้เคารพเอื้อเฟื้อเพื่อสังฆารและปฏิบัติด้วย

มาตรา ๓๕ พระคณาธิการต้องเชื่อฟังและปฏิบัติตามคำสั่งของพระคณาธิการผู้บังคับบัญชา ซึ่งสั่งโดยชอบด้วยหน้าที่ ถ้าไม่เห็นพ้องด้วยคำสั่งนั้น จะเสนอความเห็นคัดค้านเป็นลายลักษณ์อักษรก็ได้ แต่ต้องเสนอโดยควน และเมื่อได้คัดค้านดังกล่าวมานั้นแล้ว แต่ผู้สั่งมิได้สั่งถอนหรือแก้คำสั่งนั้น ถ้าคำสั่งนั้นไม่ผิดพระวินัย ต้องปฏิบัติตามและให้รายงานต่อไปตามลำดับ

ในการปฏิบัติหน้าที่ ห้ามมิให้ทำการข้ามพระคณาธิการผู้บังคับบัญชาเหนือตน เว้นแต่จะได้รับอนุญาตพิเศษชั่วคราว

มาตรา ๓๖ พระคณาธิการต้องตั้งใจปฏิบัติหน้าที่ด้วยความระมัดระวังมิให้เสียหายแก่การคณะ

มาตรา ๓๗ พระคณาธิการต้องปฏิบัติหน้าที่โดยชอบ และห้ามมิให้ใช้อำนาจหน้าที่ในทางที่ไม่สมควร

มาตรา ๓๘ พระคณาธิการต้องเป็นผู้สุภาพเรียบร้อยต่อพระคณาธิการเหนือตนและผู้อยู่ในปกครอง

มาตรา ๓๙ พระคณาธิการต้องรักษาและส่งเสริมสามัคคีในหมู่คณะ และช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

มาตรา ๘๐ พระคณาธิการต้องอำนวยความสะดวกในหน้าที่
การคณะ

มาตรา ๘๑ พระคณาธิการต้องรักษาข้อความอันเกี่ยวกับการ
คณะที่ยังไม่ควรเปิดเผย

๒. การรักษารจวิทยา

มาตรา ๘๒ ให้พระคณาธิการผู้บังคับบัญชาตามลำดับชั้นดูแล
ให้พระคณาธิการในบังคับบัญชาปฏิบัติตามจรรยาพระคณาธิการโดยเคร่ง
ครัด

ถ้าพระคณาธิการผู้บังคับบัญชารู้ว่า ผู้ที่อยู่บังคับบัญชาละเมิด
จรรยาพระคณาธิการต้องพิจารณาว่า ความละเมิดของพระคณาธิการรูปนั้น
อยู่ในอำนาจที่ตนจะสั่งลงโทษได้หรือไม่ ถ้าอยู่ในอำนาจที่ตนจะสั่งลงโทษ
ได้ ก็ให้สั่งลงโทษแล้วรายงานไปยังพระคณาธิการผู้บังคับบัญชาเหนือตน
ถ้าเห็นว่าความละเมิดนั้นควรจะลงโทษหนักกว่าที่ตนมีอำนาจจะลงโทษ
ได้ ก็ให้รายงานพระคณาธิการผู้บังคับบัญชาเหนือตนขึ้นไป เพื่อให้ลง
โทษตามควร

พระคณาธิการผู้บังคับบัญชารูปใด ไม่จัดการลงโทษผู้อยู่ใ้บังคับบัญชาที่ละเมิดจรรยาพระคณาธิการ หรือจัดการลงโทษโดยไม่สุจริต ให้ถือว่าพระคณาธิการผู้บังคับบัญชารูปนั้นละเมิดจรรยาพระคณาธิการ

มาตรา ๔๓ พระคณาธิการรูปใดถูกพระคณาธิการผู้บังคับบัญชาสั่งลงโทษฐานละเมิดจรรยาพระคณาธิการ ต้องปฏิบัติตามทันที ถ้าเห็นว่าคำสั่งลงโทษไม่เป็นธรรม ก็มีสิทธิร้องทุกข์ไ้ตามวิธีการที่บัญญัติไว้ในระเบียบว่าด้วยการร้องทุกข์ แต่ถ่าปรากฏว่าเป็นการร้องทุกข์เท็จให้ถือว่าเป็นการละเมิดจรรยาพระคณาธิการอย่างแรง

มาตรา ๔๔ การลงโทษพระคณาธิการ เพราะละเมิดจรรยาพระคณาธิการทุกกรณี ให้พระคณาธิการผู้บังคับบัญชาที่สั่งลงโทษรายงานให้ ก.ส.พ.ทราบ โดยระบุความผิดและผลแห่งการสอบสวนให้ชัดแจ้ง

๓. โทษละเมิดจรรยา

มาตรา ๔๕ โทษละเมิดจรรยา มีดังนี้

(๑) ไล่ออก

(๒) ใ้พักจากตำแหน่งหน้าที่

(๓) คำหนีโทษ

(๔) ภาคทัณฑ์

มาตรา ๔๖ การให้ออกนั้น จะทำได้ต่อเมื่อพระคณาธิการ
ละเมียดจรรยาพระคณาธิการอย่างแรงข้อใดข้อหนึ่ง ดังต่อไปนี้

(๑) ทุจริตต่อหน้าที่

(๒) ชักคำสั่งอันชอบด้วยการคณะ และการชักคำสั่งนั้น

เป็นเหตุให้เกิดความเสียหายแก่การคณะอย่างแรง

(๓) ประมาทเลินเล่อในหน้าที่ เป็นเหตุให้เกิดความเสียหาย
แก่การคณะอย่างแรง

(๔) ประพฤตชั่วอย่างร้ายแรง

ในกรณีเช่นนี้ ให้พระคณาธิการผู้บังคับบัญชาของพระคณาธิการ
รูปนั้น รายงานโดยลำดับจนถึงผู้มีอำนาจแต่งตั้ง เมื่อได้สอบสวนและได้
ความสมจริงตามรายงานนั้นแล้วให้ผู้มีอำนาจแต่งตั้งสั่งใ้ให้ออก

มาตรา ๔๗ พระคณาธิการรูปใดต้องอธิกรณ์ และอยู่ใน
ระหว่างพิจารณาวินิจจัย หรือมีกรณีต้องหาว่าละเมียดจรรยาพระคณาธิการ

อย่างแรง และอยู่ในระหว่างสอบสวน ถ้าพระคณาธิการผู้บังคับบัญชาใกล้ชิด เห็นว่า จะให้พระคณาธิการรูปนั้นคงอยู่ในตำแหน่งหน้าที่ในระหว่างพิจารณาหรือสอบสวน จะเป็นการเสียหายแก่การคณะสงฆ์ จะสั่งให้พัก จากตำแหน่งหน้าที่ก็ได้ เมื่อได้สั่งพักแล้วให้รายงานโดยคำกับจนถึงพระคณาธิการผู้บังคับบัญชาซึ่งมีอำนาจแต่งตั้งให้ทราบ แต่ตำแหน่งซึ่งแต่งตั้งโดยพระบัญชา ให้รายงานจนถึงสังฆนายก

การให้พักจากตำแหน่งหน้าที่นั้น ให้พักตลอดเวลาที่พิจารณาหรือสอบสวน เมื่อพิจารณาหรือสอบสวนเสร็จแล้ว ถ้าปรากฏว่า พระคณาธิการที่ถูกสั่งให้พักนั้น ไม่มีความผิดและไม่มียุติความผิดเลย พระคณาธิการผู้สั่งให้พัก ต้องสั่งให้พระคณาธิการรูปนั้นกลับดำรงตำแหน่งเดิม แต่ถ้าปรากฏว่า ถึงแม้การพิจารณาหรือสอบสวนจะไม่ได้ความสัจว่า ได้กระทำผิดแต่มีมลทินหรือมัวหมอง ให้พระคณาธิการผู้ที่มีอำนาจแต่งตั้งพิจารณา ถ้าเห็นว่าจะให้กลับเข้ารับหน้าที่อีก อาจเสียหายแก่การคณะ ก็ให้สั่งออกได้ หรือถ้าเห็นว่าพระคณาธิการรูปนั้นยังจะเป็นประโยชน์แก่การคณะ จะให้กลับเข้ารับตำแหน่งหน้าที่อื่นที่ไม่สูงกว่าตำแหน่งเดิมก็ได้

มาตรา ๔๔ การทำหนีโชนั้น จะทำได้ก็ต่อเมื่อพระคณาธิการ
รูปใดรูปหนึ่ง ละเมิดจรรยาซึ่งไม่ร้ายแรงถึงกับให้ออก และมีเหตุที่พระ
คณาธิการผู้บังคับบัญชาเห็นควรปราณี ในการนี้เช่นนี้ ให้พระคณาธิการ
ผู้บังคับบัญชาแสดงความผิดของพระคณาธิการรูปนั้นให้ปรากฏเป็นลาย-
ลักษณ์อักษร และจะให้ทำทัณฑ์บนไว้ด้วยก็ได้ การทำหนีโชนั้นให้มี
กำหนดไม่เกินสามปีนับแต่วันสั่งลงโทษ แต่เมื่อพระคณาธิการผู้บังคับบัญชา
เห็นว่า พระคณาธิการรูปนั้นกลับปฏิบัติดีในทางการคณะพอควรแล้ว จะสั่ง
ลบล้างการทำหนีโชนก่อนครบกำหนดก็ได้

ทั้งนี้ ให้รายงานไปยังพระคณาธิการผู้บังคับบัญชาเหนือตน

มาตรา ๔๕ ในกรณีดังกล่าวแล้วในมาตรา ๔๔ แห่งสังฆา-
ณัตินี้ ถ้าพระคณาธิการผู้บังคับบัญชาเห็นว่า ยังไม่ควรลงโทษถึงทำหนีโชน
ควรลงโทษเพียงภาคทัณฑ์ ก็ให้มีอำนาจลงโทษภาคทัณฑ์ได้ โดยแสดงความ
ผิดของพระคณาธิการรูปนั้นให้ปรากฏเป็นลายลักษณ์อักษร และจะให้ทำทัณฑ์
บนไว้ด้วยก็ได้ แต่การลงโทษภาคทัณฑ์นี้ ถ้าสั่งลงโทษแก่พระคณาธิการรูป
ใดภายในหนึ่งปีนับแต่วันสั่ง พระคณาธิการรูปนั้นละเมิดจรรยาอีกให้ลงโทษ
สถานอื่นถัดขึ้นไป

ทั้งนี้ ให้รายงานไปยังพระคณาธิการผู้บังคับบัญชาเหนือคน

มาตรา ๕๐ ถ้ามีบทบัญญัติกำหนดโทษแห่งการละเมิดไว้ใน
 สังฆานัติใดโดยเฉพาะจะใช้ระเบียบการลงโทษตามสังฆานัตินั้นหรือตาม
 สังฆานัตินี้ก็ได้ ตามควรแก่กรณี

ลักษณะ ๕

กรรมกาการสังฆานัติระเบียบพระคณาธิการ

มาตรา ๕๑ ให้มีกรรมกาการสังฆานัติระเบียบพระคณาธิการ
 คณะหนึ่งเรียกโดยย่อว่า "ก.ส.พ." ประกอบด้วยสังฆนายกเป็นประ-
 ธานและกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิในหลักบริหารการคณะสงฆ์เป็นจำนวนไม่
 น้อยกว่าห้ารูป ที่จะมีพระบัญชาแต่งตั้งตามมติคณะสังฆมนตรี แต่ดำมีการ
 พิจารณาเรื่องที่เกี่ยวข้ององค์การใด ให้ผู้แทนองค์การนั้นเข้าร่วมประชุม
 ด้วยและมีสิทธิขออย่างกรรมกาการด้วยอีกหนึ่งรูป

กรรมกาการผู้ทรงคุณวุฒิให้อยู่ในตำแหน่งไ้คราวละสี่ปี เมื่อสิ้น
 กำหนดแล้ว จะมีพระบัญชาแต่งตั้งตามมติคณะสังฆมนตรีต่อไปอีกตาม
 ความในวรรคก่อนก็ได้ และก่อนถึงกำหนดจะมีพระบัญชาให้ออกตามมติ
 คณะสังฆมนตรีก็ได้

มาตรา ๕๒ ให้ ก.ส.พ. เลือกกันเป็นเลขาธิการ ก.ส.พ. หนึ่งรูป และให้เลขาธิการ ก.ส.พ. เป็นผู้ประสานงานกับกองสังฆการี ซึ่งมีหน้าที่รักษาทะเบียนประวัติของคณะสงฆ์โดยควรแก่กรณี

มาตรา ๕๓ ก.ส.พ. มีอำนาจตั้งอนุกรรมการ เพื่อปฏิบัติการใด ๆ ได้

มาตรา ๕๔ การประชุมของ ก.ส.พ. หรืออนุกรรมการที่ ก.ส.พ. ตั้งขึ้น ต้องมีกรรมการหรืออนุกรรมการไม่น้อยกว่ากึ่งจำนวน จึงเป็นองค์ประชุมได้

ลักษณะ ๖

อำนาจรักษาการตามสังฆาณัติ

มาตรา ๕๕ ให้สังฆนายก ประธาน ก.ส.พ. รักษาการตามสังฆาณัติ และให้มีอำนาจกำหนดระเบียบเพื่อปฏิบัติการตามสังฆาณัติระเบียบนั้น เมื่อประกาศในแถลงการณ์คณะสงฆ์แล้วให้บัง—
คับได้

ลักษณะ ๓

บทบัญญัติเฉพาะกาล

มาตรา ๕๖ พระภิกษุผู้ดำรงตำแหน่งบริหารการคณะสงฆ์
เดิมก่อนใช้สังฆาณัตินี้ ให้คณะสังฆมนตรีพิจารณาปรับปรุงและประกาศ
แต่งตั้งเป็นพระคณาธิการตามสังฆาณัติได้ เว้นแต่เจ้าอาวาส รอง
เจ้าอาวาส และผู้ช่วยเจ้าอาวาส ให้เป็นพระคณาธิการในตำแหน่งนั้น
โดยมิต้องมีการแต่งตั้งใหม่

ผู้รับสนองพระบัญชา
สมเด็จพระมหาวีรวงศ์

สังฆนายก

(คัดจากแถลงการณ์คณะสงฆ์ เล่ม ๓๑ ภาค ๖ - ๗ หน้า ๒๕๗)

สังฆานติระเบียบพระคณาธิการ

พุทธศักราช ๒๔๔๖

แก้ไขเพิ่มเติม พุทธศักราช ๒๔๕๒

ส.ค. พระวชิรญาณวงศ์

สมเด็จพระวชิรญาณวงศ์ พระสังฆราช

สกลมหาสังฆปริณายก

บัญญัติไว้ ณ วันที่ ๒๕ ธันวาคม พุทธศักราช ๒๔๕๒

โดยที่สังฆสภาลงมติว่า สมควรแก้ไขเพิ่มเติมสังฆานติระเบียบ
พระคณาธิการ พุทธศักราช ๒๔๔๖ ในมาตรา ๕ และมาตรา ๑๒

จึงมีพระบัญชาให้บัญญัติสังฆานติไว้ โดยคำแนะนำของสังฆสภา
ดังต่อไปนี้

มาตรา ๑ สังฆานตินี้ให้เรียกว่า "สังฆานติระเบียบพระคณา-
ธิการ พุทธศักราช ๒๔๔๖ แก้ไขเพิ่มเติมพุทธศักราช ๒๔๕๒"

มาตรา ๒ ให้ใช้สังฆานตินี้ตั้งจากวันประกาศในแถลงการณ์
คณะสงฆ์ เป็นต้นไป

มาตรา ๓ ให้แก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติแห่งสั้งสามตรีระเบียบ
พระคณาธิการ พุทธศักราช ๒๔๔๖ ดังต่อไปนี้

มาตรา ๕ พระคณาธิการมี ๒ ประเภท

(๑) พระคณาธิการส่วนกลาง มีตำแหน่งดังนี้

(ก) สั้งฆมนตรี

(ข) เลขานุการสั้งฆมนตรี

(๒) พระคณาธิการส่วนภูมิภาค มีตำแหน่งดังนี้

(ก) เจ้าคณะตรวจการ

(ข) เลขานุการเจ้าคณะตรวจการ

(ค) กรรมการส่งสั้งจังหวัด

(ง) เลขานุการคณะกรรมการส่งสั้งจังหวัด

(จ) กรรมการส่งสั้งอำเภอ

(ฉ) เลขานุการคณะกรรมการส่งสั้งอำเภอ

(ช) เจ้าคณะตำบล

(ซ) เจ้าอาวาส รองเจ้าอาวาส และผู้ช่วยเจ้า

อาวาส

ส่วนตำแหน่งที่เรียกชื่ออย่างอื่น จะได้มีระเบียบกำหนดเทียบ
กับตำแหน่งที่กล่าวแล้ว

มาตรา ๑๒ ทวิ พระกฤษฎีกาจะดำรงตำแหน่งเลขานุการเจ้า
คณะตรวจการนั้น ต้องเป็นเปรียญ และมีคุณสมบัติตามมาตรา ๖ แห่ง
สัญญาบัตรระเบียบพระคณาธิการ พุทธศักราช ๒๔๘๖

ในการแต่งตั้ง ให้เจ้าคณะตรวจการเจ้าสังกัดพิจารณาแล้ว
รายงานไปยังสังฆนายกเพื่อแต่งตั้งต่อไป

ภายใต้บังคับแห่งมาตรา ๒๕ แห่งสัญญาบัตรระเบียบพระคณา-
ธิการ พุทธศักราช ๒๔๘๖ เลขานุการเจ้าคณะตรวจการย่อมพ้นจากตำแหน่ง
หน้าที่ เมื่อเจ้าคณะตรวจการเจ้าสังกัดพ้นจากตำแหน่ง

มาตรา ๔ ให้สังฆนายกรักษากฎการตามสัญญาบัตรนี้

ผู้รับสนองพระบัญชา

ส.ค. พระพุทธโฆษาจารย์

สังฆนายก

(คัดจากแถลงการณ์คณะสงฆ์ เล่ม ๓๗ ภาค ๒ หน้า ๔๕๒)

สังฆาณัติ

ระเบียบพระอุปัชฌายะ

พุทธศักราช ๒๔๘๓

สมเด็จพระสังฆราช

สมเด็จพระอริยวงศาคตญาณ พระสังฆราช

สกลมหาสังฆปริณายก

บัญญัติไว้ ณ วันที่ ๒๐ พฤศจิกายน พุทธศักราช ๒๔๘๓

โดยที่สังฆสภาลงมติว่า สมควรวางระเบียบพระอุปัชฌายะ
ตามความในมาตรา ๓๓ แห่งพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พุทธศักราช
๒๔๘๔

จึงมีพระบัญชาให้บัญญัติสังฆาณัติไว้ โดยคำแนะนำของสังฆ-
สภา ดังต่อไปนี้

ข้อความเบื้องต้น

มาตรา ๑. สังฆาณัตินี้ให้เรียกว่า "สังฆาณัติระเบียบพระ
อุปัชฌายะ พุทธศักราช ๒๔๘๓"

มาตรา ๒ ให้ใช้สงฆาณัติตั้งแต่วันประกาศในแถลงการณ์
คณะสงฆ์เป็นต้นไป

มาตรา ๓ ตั้งแต่วันใช้สงฆาณัติ โหยกเลิกบรรดากฎ อาณัติ
คณะสงฆ์ ขอบังคับ และระเบียบอื่น ในส่วนที่มีบัญญัติไว้แล้วในสงฆาณัติ
นี้หรือซึ่งแย้งกับบทบัญญัติแห่งสงฆาณัติ

มาตรา ๔ ในสงฆาณัติ คำว่า "พระอุปัชฌายะ" หมายความว่า
พระภิกษุผู้ได้รับแต่งตั้งให้ทำหน้าที่เป็นประธานในการให้บรรพ
ชาอุปสมบท ตามบทบัญญัติแห่งสงฆาณัติ

มาตรา ๕ พระอุปัชฌายะมี ๒ ประเภท

(๑) พระอุปัชฌายะสามัญ ได้แก่พระคณาธิการผู้ได้รับตราตั้ง
พระอุปัชฌายะจากสังฆมนตรีว่าการองค์การปกครอง

(๒) พระอุปัชฌายะวิสามัญ ได้แก่พระคณาธิการผู้ได้รับตราตั้ง
พระอุปัชฌายะจากสมเด็จพระสังฆราช

มาตรา ๖ พระภิกษุผู้ได้รับตราตั้งพระอุปัชฌายะประเภทสาม
ัญหรือวิสามัญอยู่ก่อนใช้สงฆาณัติ ให้คงเป็นพระอุปัชฌายะประเภทนั้น ๆ
ตามบทบัญญัติแห่งสงฆาณัติ

มาตรา ๓ ผู้ได้รับแต่งตั้งเป็นพระอัครชายะ เมื่อได้รับตรา
ตั้งแล้ว จึงปฏิบัติหน้าที่ได้

มาตรา ๔ โดยปรกติ ในเซตบริหารคณะสงฆ์ตำบลหนึ่งให้มี
พระอัครชายะเพียงหนึ่งรูป เว้นแต่กรณีพิเศษ

การแต่งตั้งพระอัครชายะ

มาตรา ๕ การแต่งตั้งพระคณาธิการผู้ดำรงตำแหน่งต่ำกว่า
เจ้าคณะจังหวัดเป็นพระอัครชายะ ให้เป็นหน้าที่ของพระคณาธิการผู้บง-
คัมบัญชาเหนือ พิจารณาเลือกพระคณาธิการในบังคับบัญชาของตน ผู้ประ-
กอบถวายคุณสมบัติตามมาตรา ๑๒ แห่งสัจจกติกนี้ แล้วรายงานรับรอง
เสนอขึ้นไปโดยลำดับจนถึงเจ้าคณะตรวจการ ให้เจ้าคณะตรวจการ
พิจารณาสอบสวน เมื่อเห็นเป็นการสมควรแล้ว ให้ดำเนินการฝึกซ้อม
อบรมหรือสอบความรู้ แล้วให้รายงานรับรองเสนอส่งฆนตรีว่าการองค์
การปกครอง เพื่อแต่งตั้งต่อไป

มาตรา ๑๐ การแต่งตั้งพระคณาธิการผู้ดำรงตำแหน่งเจ้า
คณะจังหวัดขึ้นไป หรือผู้ดำรงตำแหน่งเจ้าอาวาส รองเจ้าอาวาส หรือ
ผู้ช่วยเจ้าอาวาสพระอารามหลวงเป็นพระอัครชายะ ให้เป็นหน้าที่ของ

คณะสังฆมนตรี เป็นผู้พิจารณาเลือก และรับรองคุณสมบัติตามมาตรา ๑๒ แห่งสัจฉาณัตินี้ แล้วถวายคำแนะนำแก่สมเด็จพระสังฆราช เพื่อทรงแต่งตั้ง

ส่วนพระคณาธิการอื่นจากที่ระบุไว้ในวรรคต้นแห่งมาตรานี้ หากเจ้าคณะผู้บังคับบัญชาพิจารณาเห็นสมควรจะให้เป็นพระอุปัชฌายะ โดยยกย่องเป็นพิเศษ เมื่อได้รับความรับรองตามความในมาตรา ๔ แห่งสัจฉาณัติแล้ว ให้เจ้าคณะเสนอขึ้นไปโดยลำดับจนถึงคณะสังฆมนตรี เมื่อคณะสังฆมนตรีพิจารณาเห็นเป็นการสมควร จะถวายคำแนะนำเพื่อทรงแต่งตั้งก็ได้

มาตรา ๑๑ ตราตั้งพระอุปัชฌายะ เมื่อผู้แต่งตั้งลงลายมือชื่อประทับตราแล้ว จึงสมบูรณ์ตามสัจฉาณัตินี้

คุณสมบัติของพระอุปัชฌายะ

มาตรา ๑๒ พระคณาธิการผู้จะรับแต่งตั้งเป็นพระอุปัชฌายะ ต้องประกอบด้วยคุณสมบัติ ดังนี้

(๑) มีตำแหน่งในทางปกครองชั้นรองเจ้าอาวาส หรือผู้ช่วยเจ้าอาวาสขึ้นไป

(๒) มีพรรษาพัน ๑๐

(๓) ไม่เป็นผู้มีร่างกายทุพพลภาพไร้ความสามารถ หรือมีจิต
 พันเพื่อนไม่สมประกอบ หรืออาพาธเป็นโรคติดต่อก่อน เช่นโรคเรื้อน หรือ
 วัณโรคในระยะอันตราย

(๔) มีประวัติความประพฤติดี

(๕) เป็นที่นับถือของประชาชน ทั้งบรรพชิต ทั้งคฤหัสถ์

(๖) เป็นเปรียญหรือนักธรรมชั้นเอก เว้นแต่ในบางท้องถิ่น
 ซึ่งเจ้าคณะพิจารณาเห็นสมควรผ่อนผัน

(๗) สามารถฝึกสอนนิสิตให้เป็นภิกษุสามเณรที่คู่ตามพระธรรม
 วินัย

(๘) มีความรู้ความสามารถทำอุปสมบทกรรมให้ถูกต้องตาม
 พระวินัยและระเบียบของคณะสงฆ์

หน้าที่พระอุปัชฌายะ

มาตรา ๑๓ พระอุปัชฌายะมีหน้าที่ไต่ถามบรรพชาอุปสมบทกุลบุตร
 ได้เฉพาะตน จะตั้งหรือขอให้พระภิกษุอื่นซึ่งมิได้รับแต่งตั้งเป็นพระอุปัช-
 ฌายะทำหน้าที่แทนตนไม่ได้

มาตรา ๑๔ พระอุปัชฌายะต้องสอบสวนกุลบุตรให้ไต่คุณลักษณะ
ก่อน จึงรับให้บรรพชาอุปสมบทได้ คุณลักษณะของกุลบุตรนั้นดังนี้

(๑) เป็นคนมีหลักฐาน มีอาชีพชอบธรรม ไม่ใช่คนจรจัด ไม่มี
หลักฐาน

(๒) เป็นสุภาพชน มีความประพฤติดี ไม่เป็นนักเลงเที่ยวเตร่
เตร่ ไม่มีความเสียหายในทางอื่น เช่น ติดฉันทิกลสุรา เป็นต้น

(๓) มีความรู้อ่านและเขียนหนังสือไทยได้ โดยมีประกาศนียบัตร
หรือหนังสือรับรองซึ่งทางราชการออกให้เป็นคู่มือ

(๔) เป็นผู้ปราศจากบรรพชาโทษ และมีร่างกายสมบูรณ์ อาจ
บำเพ็ญสมณกิจได้ ไม่เป็นคนชราไร้ความสามารถหรือทุพพลภาพหรือพิการ
พิการ

(๕) มีสมณบริวารครบถ้วนและถูกต้องตามพระวินัย

(๖) เป็นผู้สามารถกล่าวคำขอบรรพชาอุปสมบทได้ด้วยตนเอง
และถูกต้องไม่วิบัติ

มาตรา ๑๕ พระอุปัชฌายะต้องกวดขันการให้บรรพชาอุปสม-
บทแก่คนต้องห้ามเหล่านี้

- (๑) คนทำความผิดหลบหนีอาญาแผ่นดิน
 - (๒) คนหลบหนีราชการ
 - (๓) คนมีคดีค้างในศาล
 - (๔) คนเคยถูกตัดสิ้นจำคุกโดยฐานเป็นผู้ร้ายสำคัญ
 - (๕) คนถูกห้ามอุปสมบท เกิดขาดทางพระศาสนา
 - (๖) คนมีโรคติดคอ
 - (๗) คนมีอวัยวะพิการจนไม่สามารถปฏิบัติกิจพระศาสนาได้
- สะดวก

มาตรา ๑๖ พระอุปัชฌายะเมื่อให้บรรพชาอุปสมบทแก่กุลบุตรแล้ว ต้องเอาเป็นธุระสั่งสอนสัทธัมมจริยกิจของตนให้ตั้งอยู่ในปฏิบัติชอบ และต้องชวนชวายให้ได้รับการศึกษาพระธรรมวินัย

ถ้าสัทธัมมจริยจะไปอยู่ศึกษาในวัดอื่น พระอุปัชฌายะต้องฝากและมอบธุระแก่เจ้าอาวาสวัดนั้น ให้เป็นผู้ปกครองดูแลสั่งสอนแทนตน ห้ามปล่อยไปเฉย ๆ

มาตรา ๑๗ พระอุปัชฌายะจะให้บรรพชาอุปสมบทในวัดใด ต้องได้รับนิมนต์ของเจ้าอาวาสวัดนั้น ห้ามเข้าไปทำในวัดของผู้อื่นโดย

มิได้รับนิมนต์ของเจ้าอาวาส

ถ้าสัทธิวิหาริกจะอยู่วัดนั้นหรือวัดอื่น พระอุปัชฌายะต้องปฏิบัติ
ตามความในมาตรา ๑๖ แห่งสังฆานัติโกยอนุโลม

มาตรา ๑๘ พระอุปัชฌายะต้องส่งบัญชีสัทธิวิหาริกของคนที่
ที่เป็นภิกษุและสามเณร

เขตพระอุปัชฌายะ

มาตรา ๑๘ พระอุปัชฌายะจะให้บรรพชาอุปสมบทแก่กุลบุตร
ได้ ภายในเขตที่ระบุไว้ในตราตั้งหรือ เขตที่ตนปกครองอยู่ในปัจจุบัน คือ
ถ้าเป็น

- (๑) เจ้าอาวาส ภายในวัดของตน
- (๒) เจ้าคณะตำบล ภายในเขตตำบลของตน
- (๓) เจ้าคณะอำเภอ ภายในเขตอำเภอของตน
- (๔) เจ้าคณะจังหวัด ภายในเขตจังหวัดของตน
- (๕) เจ้าคณะตรวจการ ภายในเขตภาคของตน

พระอุปัชฌายะผู้มีตำแหน่งสูงกว่าเจ้าคณะตรวจการ ไม่มีก้า-

มาตรา ๒๐ ถ้าไม่มีคำสั่งเป็นอย่างอื่น พระอัยการจะผู้เป็น
 กิตติมศักดิ์ ในตำแหน่งปกครอง ให้บรรพชาอุปสมบทได้ในเขตอนุรูปแก่
 ตำแหน่งปกครองเดิมของตน ตลอดเวลาที่ตนยังสำนักอยู่ในวัดหรือในเขต
 ที่ตนเคยปกครองนั้น เว้นแต่เป็นเจ้าคณะตรวจการกิตติมศักดิ์ แม้มิได้อยู่
 ในเขตที่ตนเคยปกครอง ก็ให้บรรพชาอุปสมบทในเขตนั้นได้

มาตรา ๒๑ พระอัยการจะผู้ลาออกหรือถูกไล่ออกจากตำแหน่ง
 ในทางปกครองแล้วมิได้เป็นกิตติมศักดิ์ ถ้ารับตำแหน่งต่ำลงมา
 เช่นออกจากตำแหน่งเจ้าคณะอำเภอ แต่ยังคงเป็นเจ้าอาวาส ให้เป็น
 อัยการจะได้เฉพาะในวัดของตน แต่ถ้าเข้ารับตำแหน่งเดิมหรือเลื่อน
 ตำแหน่งขึ้น ให้เป็นอัยการได้ตามเขตเดิมหรือเขตที่ได้รับเลื่อนขึ้นนั้น

มาตรา ๒๒ พระอัยการจะให้บรรพชาอุปสมบทนอกเขต
 ของตนได้ก็ต่อเมื่อเจ้าของเขตขอร้องหรืออนุญาต หรือได้รับอนุมัติด้วย
 หนังสือจากเจ้าคณะตรวจการภาคนั้น ๆ ในกรณีพิเศษเป็นครั้งคราว

การระงับหน้าที่พระอัยการ

มาตรา ๒๓ หน้าที่พระอัยการจะระงับเองเพราะเหตุ
 เหล่านี้ ข้อใดข้อหนึ่ง

(๑) พ้นจากตำแหน่งหน้าที่ในทางปกครอง และมีได้เป็นกิตติมศักดิ์ในตำแหน่งนั้น ๆ

(๒) มีจักษุมีกทั้งสองข้าง หรือมีเสตคังไม่สามารถฟังอุปสมบทกรรมอันเป็นไปอยู่ใดคนหนึ่ง หรือมีเสียงแหบแห้ง หรือทุพพลภาพเพราะชรา หรืออาหารไม่สามารถทำอุปสมบทกรรมให้สมบูรณ์ได้

(๓) เป็นผู้ต้องหาในความผิด หรือเป็นจำเลยในอภีกรณที่มีโทษถึงให้เสีย และกำลังอยู่ในระหว่างสอบสวน หรือไต่สวนพิจารณาวินิจฉัยยังไม่ถึงที่สุด

การพ้นจากตำแหน่งหน้าที่พระอุปัชฌายะ

มาตรา ๒๘ พระอุปัชฌายะย่อมพ้นจากตำแหน่งหน้าที่ เมื่อ

(๑) ถึงมรณภาพ

(๒) พ้นจากความ เป็นพระภิกษุ

(๓) ลาออกจากตำแหน่งพระอุปัชฌายะ

(๔) ซากคุณสมบัติตามมาตรา ๑๒ แห่งสังฆาณัติ

(๕) ให้พ้นจากตำแหน่งพระอุปัชฌายะ

การพ้นตามความในวรรคต้น (๔) และ (๕) แห่งมาตรานี้

ยอมมีได้โดยเจ้าคณะผู้บังคับบัญชาพิจารณาสอบสวนเห็นสมควรแล้ว และ
รายงานไปโดยลำดับจนถึงผู้มีอำนาจแต่งตั้งพิจารณาสั่ง

โทษละเมิดสังฆาณัติระเบียบพระอุปัชฌายะ

มาตรา ๒๕ พระอุปัชฌายะรูปใด ทำการในตำแหน่งหน้าที่
พระอุปัชฌายะ ละเมิดบทบัญญัติแห่งสังฆาณัตินี้ ย่อมมีโทษดังต่อไปนี้

- (๑) ให้ออกจากตำแหน่งพระอุปัชฌายะ
- (๒) ห้ามการให้บรรพชาอุปสมบทชั่วคราว ไม่เกิน ๒ ปี
- (๓) เรียกตัวมาอบรมชั่วคราว ไม่เกิน ๑ ปี
- (๔) ให้ออกจากถิ่นที่ตนทำเรื่องยุ่งยาก
- (๕) ลงทัณฑ์กรรมที่ไม่ผิดกฎหมาย
- (๖) ให้ทำทัณฑ์บนไว้
- (๗) คำนี้โทษเป็นลายลักษณ์อักษร

มาตรา ๒๖ ในกรณีที่พระอุปัชฌายะละเมิดข้อห้ามอย่างร้าย
แรง หรือไม่เชื่อทลายในความผิดที่เคยถูกลงโทษสถานอื่น ๆ มาแล้ว
หากเห็นสมควรจะลงโทษความความในมาตรา ๒๕ (๑) และ (๒) แห่ง
สังฆาณัตินี้ ก็ให้เจ้าคณะผู้บังคับบัญชารายงานไปโดยลำดับจนถึงผู้มีอำนาจ

นางแคงตั้ง เมื่อได้สอบสวนและเห็นเป็นการสมควรแล้ว ให้ผู้มีอำนาจ
แคงตั้งเป็นผู้สั่งลงโทษ แต่ในระหว่างที่ยังไม่มีคำสั่ง เจ้าคณะผู้บังคับ
บัญชาอาจสั่งระงับหน้าที่พระอุปัชฌายะก่อนได้

ส่วนในกรณีที่ละเมิดความผิดเบาลงมา หรือโดยฐานปรานีเพื่อ
ให้เช็ดหลาย หากเห็นสมควรจะลงโทษตามมาตรา ๒๕ นั้น ในสถาน
อื่นจากที่กล่าวแล้วในวรรคต้นแห่งมาตรานี้ ก็ให้เจ้าคณะผู้บังคับบัญชามี
อำนาจพิจารณาลงโทษสถานเดียวหรือหลายสถานโดยสมควรแก่ความผิด
ใดทันที และเมื่อลงโทษสถานใดแล้ว ให้รายงานไปโดยลำดับ ถ้าเป็น
พระอุปัชฌายะสามัญ รายงานจนถึงเจ้าคณะตรวจการ ถ้าเป็นพระอุปัช-
ฌายะวิสามัญ รายงานจนถึงคณะสังฆมนตรี

การลงโทษพระอุปัชฌายะผู้ไม่เช็ดหลายในความผิดที่เคยถูกลง
โทษมาแล้ว ให้ลงในสถานที่หนักกว่าโทษเดิมเสมอ

มาตรา ๒๗ พระอุปัชฌายะผู้พ้นจากตำแหน่งแล้ว หรือที่มีหน้าที่
ที่พระอุปัชฌายะต้องระงับลง หรือที่ถูกละเมิด หากฝ่าฝืนให้บรรพชานุสมบท
แก่กุลบุตร ให้เจ้าคณะผู้บังคับบัญชาลงโทษสถานเดียวหรือหลายสถานโดย
สมควรแก่ความผิด ดังต่อไปนี้

- (๑) ให้สึก
- (๒) ให้มีพัชราสนียกรรม
- (๓) ลงทัณฑ์กรรมที่ไม่ฉีกกฎหมาย
- (๔) ให้ทำทัณฑ์บนไว้

เฉพาะโทษให้สึก จะลงได้ต่อเมื่อได้รับอนุญาตจากผู้มีอำนาจ
แต่งตั้ง

เมื่อลงโทษสถานใดแล้ว ให้รายงานไปโดยลำดับ โดยปฏิบัติ
ตามความในวรรค ๒ แห่งมาตรา ๒๖ แห่งสงฆ์วินัย

มาตรา ๒๘ พระภิกษุผู้ไม่ได้รับแต่งตั้งเป็นพระอุปัชฌายะ
บังอาจให้บรรพชาอุปสมบทแก่กุลบุตร ต้องมีความผิด ให้เจ้าคณะผู้บังคับ
บัญชาลงโทษสถานใดสถานหนึ่งดังต่อไปนี้

- (๑) ให้สึก
- (๒) ให้มีพัชราสนียกรรม
- (๓) ลงทัณฑ์กรรมที่ไม่ฉีกกฎหมาย

บทเบ็ดเตล็ด

มาตรา ๒๙ บุคคลผู้ได้รับบรรพชาอุปสมบทตามความในมา-

ตรา ๒๗ และ ๒๘ แห่งสัญญาฉบับนี้ ให้ถือว่าบรรพชาอุปสมบทโดยมิชอบ
ไม่มีสิทธิได้รับประโยชน์อันมีกฎหมายเฉพาะพึงได้

มาตรา ๓๐ ในการแต่งตั้งพระอุปัชฌายะกัตาม สังกัดไทย
พระอุปัชฌายะกัตาม ผู้แต่งตั้งและผู้สังกัดไทยต้องแจ้งให้ ก.ส.พ.ทราบ
เพื่อควบคุมทะเบียนประวัติ

มาตรา ๓๑ วิธีปฏิบัติในการเสนอขอแต่งตั้งพระอุปัชฌายะกั
ก็ ในการฝึกซ้อมบวรม หรือสอบความรู้พระอุปัชฌายะกัก็ ในการส่งบัญชี
สถิติบริหารกัก็ ให้กำหนดด้วยกฎของกการ

มาตรา ๓๒ ให้สั่งขมนตรีว่าการรองกการปกครองรักษาการ
ตามสัญญาฉบับนี้ และให้มีอำนาจออกกฎของกการ เพื่อปฏิบัติการให้เป็นไป
ตามสัญญาฉบับนี้

กฎองค์การนั้น เมื่อประกาศในแถลงการณ์คณะสงฆ์แล้วให้ใช้
บังคับได้

ผู้รับสนองพระบัญชา

พระเทพเวที

สังฆมนตรีว่าการองค์การเผยแผ่

รักษาการแทนสังฆนายก

(คัดจากแถลงการณ์คณะสงฆ์ เล่ม ๓๒ ภาค ๖ หน้า ๓๒๑)

สั่งขานติ

ให้ใช้ประมวลระเบียบวิธีพิจารณาวิญญัติยอชุกรม

พุทธศักราช ๒๔๔๖

สมเด็จพระสังฆราช

สมเด็จพระอริยวงศาคตญาณ พระสังฆราช

สกลมหาสังฆปริณายก

บัญญัติไว้ ณ วันที่ ๑๔ ตุลาคม พุทธศักราช ๒๔๔๖

โดยที่สังฆสภาลงมติว่า สมควรกำหนดระเบียบวิธีพิจารณาวิญ-
ญัติยอชุกรมในคณะสงฆ์ตามความในมาตรา ๕๑ แห่งพระราชบัญญัติคณะ
สงฆ์ พุทธศักราช ๒๔๔๔

จึงมีพระบัญชาให้บัญญัติสั่งขานติขึ้นไว้ โดยคำแนะนำของสังฆ-
สภา ดังต่อไปนี้

มาตรา ๑ สั่งขานตินี้ให้เรียกว่า "สั่งขานติให้ใช้ประมวล
ระเบียบวิธีพิจารณาวิญญัติยอชุกรม พุทธศักราช ๒๔๔๖"

มาตรา ๒ ให้ใช้สั่งขานตินี้ตั้งแต่วันประกาศในแถลงการณ์

คณะสงฆ์เป็นต้นไป

มาตรา ๓ ให้ใช้ประมวลระเบียบวิธีพิจารณาวิญญัติยอชกรณ
ตามที่มีบัญญัติไว้ต่อท้ายสังฆาคติ ตั้งแต่วันประกาศในแถลงการณ์คณะสงฆ์
เป็นต้นไป

มาตรา ๔ ให้คณะวินัยชนทุกชั้น หรือเจ้าอาวาส เจ้าคณะ
ฝ่ายบริหาร หรือพระธรรมมรณูปการเป็นอชกรณในคณะสงฆ์ ปฏิบัติตามบท
บัญญัติแห่งประมวลระเบียบวิธีพิจารณาวิญญัติยอชกรณนี้

อชกรณทั้งหลายที่ยังวิญญัติค้างอยู่ในหน้าที่ของเจ้าคณะชั้นนั้น ๆ
ก่อนวันประกาศใช้ประมวลระเบียบวิธีพิจารณาวิญญัติยอชกรณนี้ ให้เจ้า
คณะชั้นนั้น ๆ ดำเนินการวิญญัติต่อไปจนเสร็จตามระเบียบซึ่งใช้อยู่ก่อน
วันประกาศใช้ประมวลระเบียบวิธีพิจารณาวิญญัติยอชกรณนี้ แต่ถ้ามามี
อุทธรณ์หรือฎีกา ให้คำเป็นอชกรณตามบทบัญญัติแห่งประมวลระเบียบวิธี
พิจารณาวิญญัติยอชกรณนี้ในส่วนที่กล่าวอุทธรณ์หรือฎีกา

มาตรา ๕ ภายในบทบัญญัติแห่งมาตรา ๓ แห่งสังฆาคติ
ตั้งแต่วันประกาศใช้ประมวลระเบียบวิธีพิจารณาวิญญัติยอชกรณนี้เป็นต้น
ไป ให้ยกเลิกบรรดา กฎ อาณัติคณะสงฆ์ ข้อบังคับ และระเบียบอื่น ใน

ส่วนที่มีบัญญัติไว้แล้วในประมวลระเบียบวิธีพิจารณาความอาชญาวิธีพิจารณา
ซึ่งแย้งกับประมวลระเบียบวิธีพิจารณาความอาชญาวิธีพิจารณา

มาตรา ๖ ให้สงฆ์รักษากฎการตามสังฆานันตีย์

ผู้รับสนองพระบัญชา
สมเด็จพระมหาวีรวงศ์

สงฆ์

(คัดจากแถลงการณ์คณะสงฆ์ เล่ม ๓๑ ภาค ๖ - ๗ หน้า ๒๓๑)

สังฆาณัติ
ระเบียบการแต่งตั้งคณะวินัยธร
พุทธศักราช ๒๔๘๕

สมเด็จพระสังฆราช
สมเด็จพระอริยวงศาคตญาณ พระสังฆราช
สกลมหาสังฆปริณายก
บัญญัติไว้ ณ วันที่ ๑ เดือนกรกฎาคม พุทธศักราช ๒๔๘๕

โดยที่สังฆสภาลงมติว่า สมควรกำหนดระเบียบการแต่งตั้งคณะ
วินัยธรตามความในมาตรา ๕๑ แห่งพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พุทธศั
กราช ๒๔๘๔

จึงมีพระบัญชาให้บัญญัติสังฆาณัติไว้ โดยคำแนะนำของสังฆสภา
ดังต่อไปนี้

บททั่วไป

มาตรา ๑. สังฆาณัตินี้ให้เรียกว่า "สังฆาณัติระเบียบการแต่งตั้ง
คณะวินัยธร พุทธศักราช ๒๔๘๕"

มาตรา ๒ ให้ใช้สิ่งสามัญตั้งแต่วันประกาศในแถลงการณ์
คณะสงฆ์เป็นต้นไป

มาตรา ๓ ให้ส่งนายกรักษาการตามสิ่งสามัญ

หมวดที่ ๑

คณะวินัยธร

มาตรา ๔ สมเด็จพระสังฆราชทรงแต่งตั้งคณะวินัยธรโดย
บทบัญญัติแห่งสิ่งสามัญ

มาตรา ๕ คณะวินัยชรตามสิ่งสามัญมี ๓ ชั้น คือ

(๑) คณะวินัยชรชั้นต้น

(๒) คณะวินัยชรชั้นอุทธรณ์

(๓) คณะวินัยชรชั้นฎีกา

มาตรา ๖ คณะวินัยชรชั้นต้น ได้แก่คณะวินัยชรจังหวัด โดย
ปรกติให้มีจังหวัดละหนึ่งคณะ แต่อาจจะเป็นจะให้มีมากกว่านั้น หรือจะ
รวมหลายจังหวัดใหม่หนึ่งคณะก็ได้

มาตรา ๗ คณะวินัยชรทุกชั้น ให้อยู่ในสังกัดสมเด็จพระสังฆ-

ราช

มาตรา ๔ คณะวินัยกรทุกคณะต้องประกอบด้วยหัวหน้าคณะ
หนึ่งรูป และพระวินัยกรอีกอย่างน้อยสามรูป

มาตรา ๕ ให้มีประธานคณะวินัยกรหนึ่งรูป บริหารงานใน
คณะวินัยกรทั่วไปและเป็นหัวหน้าคณะวินัยกรชั้นฎีกาโดยตำแหน่ง

มาตรา ๑๐ องคคณะสำหรับพิจารณาแต่งตั้งคณะวินัยกรมีดังนี้

(๑) คณะวินัยกรชั้นต้น

(ก) เป็นเปรียญนักธรรมชั้นโท หรือเป็นนักธรรมชั้น

เอก

(ข) มีพรรษาพ้น ๕

(ค) โดยความเห็นชอบของคณะสังฆมนตรี

(ง) มีสำนักอยู่ในเขตอำนาจแห่งคณะของตน

(๒) คณะวินัยกรชั้นอุทธรณ์

(ก) เป็นเปรียญไม่ต่ำกว่า ๖ ประโยค และเป็น

นักธรรมชั้นเอก

(ข) มีพรรษาพ้น ๑๐

(ก) โดยความเห็นชอบของคณะมนตรี

(ง) มีสำนักงานอยู่ในจังหวัดพระนครหรือธนบุรี

(๓) ประธานคณะวินัยชกรกับคณะวินัยชกรชั้นฎีกา

(ก) เป็นสมาชิกสังฆสภา และมีได้ดำรงตำแหน่งสังฆมนตรี หรือเคยเป็นพระวินัยชกรชั้นอุทธรณ์มาแล้วไม่น้อยกว่าสามปี

(ข) มีพรรษาพัน ๑๐

(ค) โดยความเห็นชอบของสังฆสภา

มาตรา ๑๑ ประธานคณะวินัยชกร หรือหัวหน้าคณะวินัยชกร หรือพระวินัยชกรยอมพนจากหน้าที่ เมื่อ

(๑) ถึงมรณภาพ

(๒) พ้นจากความเป็นักษุ

(๓) ลาออก

(๔) ใ้หอออก

(๕) ขาดองค์คุณตามมาตรา ๑๐

หมวดที่ ๒

เขตอำนาจของคณะวินัยธร

มาตรา ๑๒ คณะวินัยธรชั้นต้นเมื่ออำนาจพิจารณาวินัยอธิการณ์อันเกิดขึ้นในเขตที่กำหนดตามประกาศแต่งตั้ง

มาตรา ๑๓ คณะวินัยธรชั้นอุทธรณ์เมื่ออำนาจพิจารณาวินัยอธิการณ์ที่อุทธรณ์คำวินิจฉัยหรือคำสั่งของคณะวินัยธรชั้นต้นทั่วราชอาณาจักรตามบทบัญญัติแห่งสังฆานัติว่าด้วยระเบียบวิธีพิจารณาวินัยอธิการณ์

มาตรา ๑๔ คณะวินัยธรชั้นฎีกาเมื่ออำนาจพิจารณาวินัยอธิการณ์ที่ฎีกาคำวินิจฉัยหรือคำสั่งของคณะวินัยธรชั้นอุทธรณ์ ตามบทบัญญัติแห่งสังฆานัติ ว่าด้วยระเบียบวิธีพิจารณาวินัยอธิการณ์

คำวินิจฉัยของคณะวินัยธรชั้นฎีกา เป็นอันถึงที่สุด ผู้ใดจะคัดค้านมิได้

หมวดที่ ๓

การบริหารในคณะวินัยธร

มาตรา ๑๕ ประธานคณะวินัยธรต้องรับผิดชอบในงานธุระ

การของคณะวินัยชนทุกชั้น เพื่อการมีหน้าที่

(๑) วางระเบียบปฏิบัติงานของคณะวินัยชน

(๒) ให้คำแนะนำแก่พระวินัยชนทั่วไป

(๓) ควบคุมดูแลการดำเนินงานของคณะวินัยชนทุกชั้นให้เป็นไปโดยเรียบร้อย และในการนี้ผู้อำนวยการ

(๑) ส่งงานธุรการในคณะวินัยชนทั่วไป

(๒) ส่งพักและรายงานความผิดของพระวินัยชนในเรื่องนั้น หรือรายงานเรื่องอื่นไปยังสมเด็จพระสังฆราช

มาตรา ๑๖ หัวหน้าคณะวินัยชนทุกคณะ ต้องรับผิดชอบการงานในคณะของตนเพื่อการมีหน้าที่

(๑) อำนวยการพิจารณาวินิจฉัยอธิกรณ์ให้เป็นไปตามหลักพระวินัย พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ สังฆาณัติ หรือระเบียบแบบแผนข้อบังคับใด ๆ ของคณะสงฆ์

(๒) ให้คำแนะนำแก่พระวินัยชนประจำคณะของตน

(๓) ควบคุมดูแลการดำเนินงานในคณะของตน ให้เป็นไปโดยเรียบร้อย

(๘) เสนอรายงานคณะวินัยรตามระเบียบ และมีอำนาจ

(๑) นั่งร่วมพิจารณาวินิจฉัยอธิกรณ์มาถึงคณะของ
ตน หรือเมื่อใดที่ตรวจสอบอธิกรณ์ใด ๆ แล้ว มีอำนาจลงชื่อในคำวินิจฉัย
นั้น หรือทำความเห็นแย้งได้

(๒) สั่งงานธุรการในคณะของตน

(๓) สั่งพักหรือรายงานความผิดของพระวินัยรได้

ตามระเบียบ

มาตรา ๑๗ เมื่อตำแหน่งหัวหน้าคณะวินัยรคณะใดว่างลง
ให้พระวินัยรผู้มีอาวุโสในคณะนั้น รักษาการแทนจนกว่าจะมีการแต่งตั้ง
ขึ้นใหม่

เฉพาะผู้รักษาการในหน้าที่หัวหน้าคณะวินัยรชั้นฎีกา ให้รักษา
การในหน้าที่ประธานคณะวินัยรด้วย

มาตรา ๑๘ พระวินัยรรูปใดรูปหนึ่งมีหน้าที่

(๑) ดำเนินงานอันเกี่ยวกับอธิกรณ์ที่มาถึงคณะของตน

(๒) ขอและฟังคำแนะนำของหัวหน้า

(๓) ปฏิบัติงานธุรการตามคำสั่งของหัวหน้า และมีอำนาจ

(๑) นั่งร่วมพิจารณาวิจิตรยอชกรณและลงชื่อ หรือ
 ทำความเห็นแย้งในคำวินิจฉัยนั้นได้

(๒) สิ่งหรือเรียกให้สิ่งซึ่งบุคคลหรือวัตถุที่เกี่ยวกับ
 อชกรณมาจากหรือไปจาก

(๓) ออกคำสั่งใด ๆ ซึ่งมีใช้เป็นคำวินิจฉัยอชกรณ

มาตรา ๕๘ องค์คณะในการพิจารณาวิจิตรยอชกรณ ต้องประ-
 กอบด้วยพระวินัยขรร่วมกันไม่น้อยกว่าสามรูป

หากพระวินัยขรรูปใด ไม่สามารถจะนั่งพิจารณาอชกรณให้ครบ
 องค์คณะได้ ตามบทบัญญัติแห่งสังฆาติว่าด้วยระเบียบวิธีพิจารณาวิจิตรยอ
 อชกรณไซ้ ให้พระวินัยขรรที่นั่งพิจารณาอชกรณนั้น มีอำนาจนิมนต์พระเถระ
 ผู้ทรงคุณทางพระวินัย เข้าร่วมพิจารณาในฐานะพระวินัยขรรสำรองได้เพียง
 ๑ รูป ในกรณีเช่นนี้ ให้ถือว่าพระเถระนั้น เป็นพระวินัยขรรสำหรับการ
 ประชุมพิจารณาอชกรณคราวนั้น และมีสิทธิให้ความเห็นในการวินิจฉัย แต่
 ถ้าคู่อชกรณยินยอมจะเข้าประชุมวินิจฉัยร่วมด้วยก็ได้

เมื่อมีเหตุเช่นนั้นเกิดขึ้น ให้หัวหน้าคณะวินัยธรประจำชั้นนั้น ๆ
รายงานไปยังประธานคณะวินัยธรทันที

ผู้รับสนองพระบัญชา
สมเด็จพระมหาวีรวงศ์
สังฆนายก

(คัดจากแถลงการณ์คณะสงฆ์ เล่ม ๓๐ ภาคพิเศษ ฉบับที่ ๓ หน้า ๑)

01/20/20

ประมวลระเบียบวิธีพิจารณาวิญญัตติกรรม

ภาคที่ ๑

ขอความเบื้องต้น

ลักษณะ ๑

หลักทั่วไป

มาตรา ๑ ในประมวลระเบียบวิธีพิจารณาวิญญัตติกรรม
ถ้าคำใดมีคำอธิบายไว้แล้ว ให้ถือตามความหมายคงได้อธิบายไว้ เว้น
แต่ขอความในคัมภีระขัดกับคำอธิบายนั้น

มาตรา ๒ ในประมวลระเบียบวิธีพิจารณาวิญญัตติกรรม

(๑) คณะวินัยธร หมายถึงคณะวินัยธรซึ่งแต่งตั้งขึ้นตามสัญญา
ฉันทาคำวาระ เบี่ยงการแต่งตั้งคณะวินัยธร

(๒) พระธรรมธร หมายถึงพระภิกษุผู้ได้รับแต่งตั้งขึ้นตามกติก
กาสงฆ์ให้เป็นผู้มีอำนาจและหน้าที่ฟ้องผู้ต้องหาต่อคณะวินัยธร

(๓) ผู้ต้องหา หมายถึงพระภิกษุผู้ถูกกล่าวหาแต่ยังมีใ้ถูกฟ้อง
ต่อคณะวินัยธร

(๔) จำเลย หมายถึงพระภิกษุผู้ถูกฟ้องยังคณะวินัยธรแล้ว

โดยขอหาว่าไค้กระทำผิด

(๕) ผู้เสียหาย หมายถึงบุคคลผู้ได้รับความเสียหาย เนื่องจากการกระทำผิดคดีในคดีหนึ่ง รวมทั้งบุคคลอื่นที่มีสิทธิจัดการแทนได้

(๖) โจทก์ หมายถึงบุคคลผู้เสียหาย หรือพระธรรมธรผู้กระทำการแทนในนามของสงฆ์เสียหาย ซึ่งฟ้องอธิกรณต่อคณะวินัยธร

(๗) คู่อธิกรณ หมายถึงโจทก์ฝ่ายหนึ่ง กับจำเลยอีกฝ่ายหนึ่ง

(๘) เจ้าอาวาส หมายถึงพระภิกษุผู้มีหน้าที่และอำนาจในทางปกครองวัด ความบัพญญัติแห่งพระราชบัญญัติคณะสงฆ์พุทธศักราช ๒๔๘๔

(๙) เจ้าคณะฝ่ายบริหาร หมายถึงพระภิกษุผู้ได้รับแต่งตั้งให้ มีตำแหน่งดังนี้

(ก) เจ้าคณะอำเภอ

(ข) เจ้าคณะจังหวัด

(๑๐) คำร้องทุกข์ หมายถึงคำร้องที่ผู้เสียหายได้กล่าวหาต่อผู้มีหน้าที่รับคำร้องทุกข์ ความบัพญญัติแห่งประมวลนี้ว่า ผู้มีชื่อนี้ไค้กระทำผิดขึ้นซึ่งให้เกิดความเสียหายแก่ผู้เสียหาย และการกล่าวเช่นนั้น ได้กล่าวโดยมีเจตนาจะปลุกเปลี่ยนแปลงความเสียหายหรือจะเชิดชูพระธรรม

วินัย หรือจะกำลังมลทินของคณะสงฆ์หรือของพระพุทธศาสนา

(๑๑) คำกล่าวโทษ หมายถึงคำที่บุคคลซึ่งมิใช่ผู้เสียหายได้กล่าวต่อผู้มีหน้าที่รับคำกล่าวโทษตามบทบัญญัติแห่งประมวลนี้ว่า ผู้เสียหายได้กระทำความผิดขึ้น

(๑๒) การสืบสวน หมายถึงการแสวงหาข้อเท็จจริงและหลักฐานซึ่งเจ้าอาวาส เจ้าคณะฝ่ายบริหารได้ปฏิบัติความหน้าที่และอำนาจเพื่อรักษาความสงบเรียบร้อย เพื่อความบริสุทธิ์แห่งคณะสงฆ์หรือแห่งพระพุทธศาสนา และเพื่อที่จะทราบรายละเอียดแห่งความผิด

(๑๓) การสอบสวน หมายถึงการรวบรวมพยานหลักฐาน และการดำเนินการทั้งหลายอันตามบทบัญญัติแห่งประมวลนี้ ซึ่งเจ้าอาวาส เจ้าคณะฝ่ายบริหาร ได้กระทำไปเกี่ยวกับความผิดตามที่กล่าวหา เพื่อที่จะทราบข้อเท็จจริงหรือพิสูจน์ความผิด และเพื่อกำจัดมลทินของคณะสงฆ์ หรือของพระพุทธศาสนา

(๑๔) การไต่สวนมูลอธิกรณ์ หมายถึงกระบวนการไต่สวนของคณะวินัยธร เพื่อวินิจฉัยถึงมูลอธิกรณ์ที่จำเลยต้องหา

(๑๕) สิ่งของ หมายถึงสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ซึ่งอาจใช้เป็นพยานหลักฐานในอธิกรณ์ได้ ให้รวมทั้งจดหมาย โทรเลข และเอกสารอย่างอื่น ๆ

(๑๖) บันทึก หมายถึงหนังสือใด ๆ ที่เจ้าอาวาสเจ้าคณะฝ่ายบริหาร จัดไว้เป็นหลักฐานในการสอบสวนความผิด รวมทั้งคำร้องทุกข์ และคำกล่าวโทษด้วย

(๑๗) ถ้อยคำสำนวน หมายถึงหนังสือใด ๆ ที่คณะวินัยธรจัดเป็นหลักฐานแห่งรายละเอียดทั้งหลายในการดำเนินอิทธิกรรม ในคณะวินัยธรชั้นนั้น ๆ

มาตรา ๓ ห้ามมิให้ภิกษุเป็นโจทก์ฟ้องอุปสัมบันต่อคณะวินัยธร และห้ามมิให้ฟ้องอุปสัมบันหรืออุปสัมบันในศาลหลวงฝ่ายอาณาจักร เว้นแต่ขออารักขาตามพระวินัย

มาตรา ๔ ห้ามมิให้โจทก์และจำเลยแต่งตั้งผู้ว่าอิทธิกรรมแทนตน กุจหนายผู้ว่าตรงหรือแก่ต่างในศาลหลวงฝ่ายอาณาจักร

มาตรา ๕ นับแต่เวลาที่โจทก์ยื่นฟ้องแล้ว จำเลยมีสิทธิตั้งข้อไปนี้

(๑) ตรวจสอบจำนวนอิทธิกรรมทั้งหมด และคักสำเนาหรือขอสำเนาที่รับรองว่าถูกต้อง

(๒) ตรวจสอบสิ่งของที่เป็นพยานหลักฐาน คักสำเนาหรือหารูป

ถ่ายสิ่งนั้น ๆ

(๓) แกลงแก่ขอหาของโจทก์

มาตรา ๖ ในการสอบสวน ใ้ส่วนมูลอริกรรม หรือพิจารณาอริกรรม เจ้าอาวาส เจ้าคณะฝ่ายบริหาร หรือคณะวินัยธร มีอำนาจเรียกบุคคลผู้เกี่ยวข้องกับอริกรรมนั้นได้

ถ้าผู้ถูกเรียกนั้นขัดขืนไม่ปฏิบัติตาม ให้ขออำนาจเจ้าหน้าที่ฝ่ายอาณาจักร แตะถาดผู้นั้นเป็นพระภิกษุหรือสามเณร ให้เจ้าอาวาสส่งตัวทันที

มาตรา ๗ การสอบสวน การใ้ส่วนมูลอริกรรม การพิจารณาหรือคำวินิจฉัยให้ใช้ภาษาไทย

คำพยานหรือเอกสารอื่นที่เป็นภาษาอื่น ต้องให้ล่ามแปลเป็นภาษาไทยให้ถูกต้องและล่ามผู้แปลต้องปฏิญาณตนว่าจะทำหน้าที่โดยสุจริต จะไม่เพิ่มเติมหรือคัดทอนสิ่งที่แปลนั้น

ให้ล่ามลงลายมือชื่อในคำที่แปลนั้นด้วย

มาตรา ๘ ในระหว่างทำการสอบสวน ใ้ส่วนมูลอริกรรมหรือพิจารณา ถ้ามีหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่า ผู้ต้องหาหรือจำเลยเป็นผู้ฉ้อโกง ไม่สามารถให้ถ้อยคำได้ เจ้าอาวาส เจ้าคณะฝ่ายบริหาร หรือ

คณะวินัยกรรมผู้ทำหน้าที่เช่นนั้น จะยกหรือสั่งพักการนั้นไว้ชั่วคราวก็ได้

มาตรา ๕ ในกรณีที่ตอ้งบันทึก ให้ระบุสถานที่ วัน เดือน ปี
ที่กระทำ ชื่อและตำแหน่งของผู้ทำบันทึก

ถ้าผู้ทำบันทึกทำโดยคำสั่งของคณะวินัยกรรม หรือคำขอของเจ้า
อาวาส เจ้าคณะฝ่ายบริหาร ให้ผู้ทำบันทึกนั้นระบุไว้ด้วยว่า ใ้รับคำสั่ง
หรือคำขอเช่นนั้น และแสดงด้วยว่าได้ทำไปแล้วอย่างไร

ให้ผู้ทำบันทึกลงลายมือชื่อของตนในบันทึกนั้น

มาตรา ๑๐ ถ้อยคำสำนวน ต้องระบุชื่อคณะวินัยกรรมนั้น ๆ
สถานที่ วัน เดือน ปี ที่จัด ถ้าคณะวินัยกรรมติดตามคำสั่งหรือประเด็นของ
คณะวินัยกรรมอื่น ให้กล่าวเช่นนั้น และแสดงด้วยว่าได้ทำไปแล้วอย่างไร

พระวินัยกรรมผู้ยกถ้อยคำสำนวน ต้องลงลายมือชื่อของตนในถ้อย
คำสำนวนนั้น

มาตรา ๑๑ บันทึกหรือถ้อยคำสำนวนนั้น ให้ผู้ทำบันทึกหรือ
คณะวินัยกรรมผู้ยกอ่านให้ผู้ให้ถ้อยคำฟังโดยชัดเจน ถ้ามีข้อความต้องแก้ไข
หักท้วงหรือเพิ่มเติม ให้แก้ไขถูกต้องหรือมีฉันทน์กำกับบันทึกไว้ และให้ผู้
ให้ถ้อยคำลงลายมือชื่อรับรองว่าถูกต้องแล้ว

ถ้าบุคคลที่ตกลงลงลายมือชื่อในบันทึกหรือโดยคำสาบาน ไม่สามารถหรือไม่ยอมลงลายมือชื่อหรือจกรายงานเหตุอันไว้

มาตรา ๑๒ เอกสารซึ่งเจ้าอาวาส เจ้าคณะฝ่ายบริหารหรือคณะวินัยธร เป็นผู้ทำบันทึกคำร้องทุกข์ คำกล่าวโทษ คำให้การจำเลยหรือคำร้อง ซึ่งยื่นต่อเจ้าอาวาส เจ้าคณะฝ่ายบริหาร หรือคณะวินัยธร ต้องเขียนด้วยน้ำหมึก หรือพิมพ์ดีด หรือตีพิมพ์ ถ้ามีที่ผิดที่ใดที่หนึ่ง ห้ามมีไหลบออก ให้เพียงแต่ขีดฆ่าคำผิดนั้นแล้วเขียนใหม่ ผู้แก้ไขต้องลงชื่อชื่อกำกับไว้ข้างกระดาษ

ถ้าตกเติมในเอกสารดังกล่าวแล้วนี้ ผู้ตกเติมต้องลงชื่อชื่อกำกับไว้

เฉพาะในหน้าหนึ่ง ๆ ให้บอกจำนวนแห่งที่แก้ไขตกเติมด้วย

มาตรา ๑๓ อำนาจเจ้าอาวาส เจ้าคณะฝ่ายบริหาร พระธรรมธร พระวินัยธรและคณะวินัยธร ในการปฏิบัติตามบทบัญญัติแห่งประมวลนี้ ต้องเป็นไปตามพระธรรมวินัย พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ สังฆาณัติ กติกาสงฆ์ กฎองคการ ข้อบังคับและระเบียบอันว่าด้วยอำนาจและหน้าที่ของเจ้าอาวาส เจ้าคณะฝ่ายบริหาร พระธรรมธร พระวินัย-

ชร และคณะวินัยชรนั้น ๆ

มาตรา ๑๘ ระเบียบวิธีพิจารณาวิญญัติยอริกรรมอันใด ที่มีใ้
บัญญัติไว้โดยเฉพาะในประมวลนี้ ให้นำบทบัญญัติแห่งสังฆานัติหรือระเบียบ
แบบแผนอื่นซึ่งไม่ขัดกัน มาบังคับใช้โดยอนุโลม

ลักษณะ ๒

คำร้องทุกข์และค่ากล่าวโทษ

มาตรา ๑๙ ในกรณีซึ่งผู้เสียหายเป็นอนุสัมกับ ให้ผู้เสียหาย
ร้องทุกข์ต่อเจ้าอาวาสที่อยู่กระทำผิดนั้นสำนักอยู่ ในกรณีเช่นนี้ให้เจ้าอา
วาสผู้นั้นได้รับคำร้องทุกข์นั้น ค่าเนิการระงับในที่พร้อมหน้าผู้ต้องหาและผู้
ร้องทุกข์ ตามพระธรรมวินัย และระเบียบฝ่ายบริหารและให้นำบทบัญญัติ
แห่งประมวลนี้ มาบังคับใช้โดยอนุโลม เมื่อได้จัดการไปแล้วอย่างไรต้อง
ทำบันทึกไว้เป็นหลักฐาน

เมื่อตกลงกันไม่ได้ในชั้นนี้ ให้เจ้าอาวาสเสนอคำร้องทุกข์พร้อม
ทั้งบันทึกการระงับของตนต่อเจ้าคณะอำเภอ เมื่อเจ้าคณะอำเภอได้รับคำ
ร้องทุกข์นั้นแล้ว ก็ให้ค่าเนิการเช่นเดียวกับเจ้าอาวาส เมื่อไม่ตกลงกัน
อีก เจ้าคณะอำเภอพึงแจ้งให้ผู้เสียหายนั้น ค่าเนิการฟ้องต่อคณะวินัยชร

ชั้นต้นต่อไป

ในกรณีที่ผู้เสียหายเป็นอนุปลัมบัน หากปรารถนาจะร้องทุกข์
ยอมทำได้ และให้ปฏิบัติอย่างเดียวกับผู้เสียหายที่เป็นอนุปลัมบัน

มาตรา ๑๖ ในกรณีที่ผู้ต้องหาเป็นเจ้าอาวาส เจ้าคณะตำบล
หรือกรรมการสงฆ์อำเภอ ให้ผู้เสียหายร้องทุกข์ต่อเจ้าคณะอำเภอ

ถ้าผู้ต้องหาเป็นเจ้าคณะอำเภอ พระธรรมธร หรือกรรมการ
สงฆ์จังหวัด ให้ผู้เสียหายร้องทุกข์ต่อเจ้าคณะจังหวัด

ถ้าผู้ต้องหาเป็นเจ้าคณะจังหวัด ให้ผู้เสียหายร้องทุกข์ต่อสังฆ-
มนตรีว่าการรองคการปกครอง

ถ้าผู้ต้องหาเป็นเจ้าคณะตรวจการภาค ให้ผู้เสียหายร้องทุกข์
ต่อสังฆนายก

ถ้าผู้ต้องหาเป็นพระวินัยธร ให้ผู้เสียหายร้องทุกข์ต่อหัวหน้า
คณะวินัยธร

ถ้าผู้ต้องหาเป็นหัวหน้าคณะวินัยธร ให้ผู้เสียหายร้องทุกข์ต่อ
ประธานคณะวินัยธร

ให้ผู้ได้รับคำร้องทุกข์ ดำเนินการระงับตั้งกล่าวแล้ว ในวรรค

ต้นแห่งมาตรา ๑๕ แห่งประมวลนี้ ถ้าตกลงกันไม่ได้ในชั้นผู้ได้รับคำร้องทุกข์ พึงแจ้งให้ผู้เสียหายนั้นดำเนินการฟ้องอริกรรมต่อคณะวินัยธรชั้นต้นต่อไป

มาตรา ๑๗ ในการระงับนั้น เมื่อทั้งสองฝ่ายตกลงยินยอมตามคำระงับแล้ว ต้องทำบันทึกไว้เป็นหลักฐาน และในบันทึกนั้นต้องมีสถานที่ทำการระงับ วัน เดือน ปี ชื่อ ฉายา หรือ ชื่อสกุล อายุ พรรษา สำนักที่อยู่และลายมือชื่อของผู้ต้องหาและผู้ร้องทุกข์ ลายมือชื่อและตำแหน่งของผู้ระงับและผู้จัดทำบันทึก บันทึกนั้นต้องเก็บไว้เป็นหลักฐาน

มาตรา ๑๘ คำร้องทุกชั้นนั้น ต้องปรากฏ

(๑) ชื่อ ฉายา รูปพรรณ และสำนักที่อยู่ของผู้กระทำผิด

(๒) ลักษณะความผิด

(๓) พฤติกรรมต่าง ๆ ที่ผู้กระทำผิดนั้นกระทำความผิด

(๔) ความเสียหายที่ผู้เสียหายได้รับ

(๕) ชื่อ ฉายา หรือชื่อสกุล และที่อยู่ของผู้ร้องทุกข์

คำร้องทุกชั้นนั้น จะทำเป็นหนังสือหรือร้องด้วยปากก็ได้ ถ้าทำเป็นหนังสือ ต้องมี

(๑) สถานที่ทำ

(๒) วัน เดือน ปี ที่ทำ

(๓) ลายมือชื่อผู้ร้องทุกข์

ถ้าร้องด้วยปาก ให้ผู้ได้รับคำร้องทุกข์ทำบันทึกไว้ ลงวัน เดือน ปี และลายมือชื่อของผู้ทำบันทึกและผู้ร้องทุกข์

มาตรา ๑๘ ผู้ร้องทุกข์จะขอแก้หรือขอถอนคำร้องทุกข์ในระ-
ยะใดก็ได้

มาตรา ๒๐ ในเรื่องคำกล่าวโทษ ให้นำบทบัญญัติในมาตรา
๑๕, ๑๖, ๑๗, ๑๘, ๑๙, ๓๗, ๓๘ และ ๕๕ แห่งประมวลนี้มาบังคับ
ใช้โดยอนุโลม

ผู้มีหน้าที่รับคำกล่าวโทษ จะไม่บันทึกคำกล่าวโทษในกรณี ดัง
ต่อไปนี้ก็ได้

(๑) เมื่อผู้กล่าวโทษไม่ยอมแสดงตน

(๒) เมื่อคำกล่าวโทษเป็นบัตรสนเท่ห์

(๓) คำกล่าวโทษที่บันทึกแล้ว แต่ผู้กล่าวโทษไม่ยอมลงลาย
มือชื่อ

ลักษณะ ๓

อำนาจสืบสวนและสอบสวน

มาตรา ๒๑ เจ้าอาวาส เจ้าคณะฝ่ายบริหาร มีอำนาจสืบสวนได้ทุกกรณี และภายใต้บังคับแห่งบทบัญญัติ มาตรา ๒๒, ๒๓ และ ๒๔ แห่งประมวลนี้ ความผิดใดเกิดขึ้นในเขตอำนาจของเจ้าอาวาส เจ้าคณะอำเภอใด โดยปรกติให้เป็นหน้าที่ของเจ้าอาวาส เจ้าคณะอำเภอนั้น เป็นผู้รับผิดชอบในการสอบสวนความผิดนั้น เพื่อดำเนินอริกรรม เว้นแต่เมื่อมีเหตุจำเป็น หรือเพื่อความสะดวกในความผิดที่ผู้ต้องหาอยู่นอกเขต ให้เจ้าอาวาสแห่งวัดที่ผู้ต้องหาตั้งภูมิลำเนาอยู่ เข้าร่วมการสอบสวนด้วย

มาตรา ๒๒ โศกกรณีดังต่อไปนี้

- (๑) เป็นการไม่แน่นอนว่าความผิดนั้น ได้กระทำในท้องที่ใด ในระหว่างหลายท้องที่
- (๒) เมื่อความผิดส่วนหนึ่ง ได้กระทำในท้องที่หนึ่ง แต่อีกส่วนหนึ่งในอีกท้องที่หนึ่ง
- (๓) เมื่อความผิดนั้น เป็นความผิดต่อเนื่องและกระทำต่อเนื่อง ในท้องที่ต่าง ๆ เกินกว่าท้องที่หนึ่งขึ้นไป

- (๔) เมื่อความผิดหลายวัตถุ ไ้กระทำในท้องที่ต่าง ๆ กัน
- (๕) เมื่อความผิดนั้น เกิดขึ้นในขณะที่ผู้ต้องหา กำลังเดินทาง
- (๖) เมื่อความผิดนั้น เกิดขึ้นในขณะที่ผู้เสียหายกำลังเดินทาง
- เจ้าคณะจังหวัดในท้องที่ใดท้องที่หนึ่งที่เกี่ยวข้องกับความผิดนั้น มีอำนาจดำเนินการสอบสวนร่วมกับเจ้าอาวาสหรือเจ้าคณะอำเภอนั้น ๆ
- ในกรณีดังกล่าวข้างต้น ให้เจ้าคณะฝ่ายบริหาร เป็นผู้รับผิดชอบ
- ในการสอบสวน

- (๑) ในเมื่อมีผู้ต้องหาซึ่งได้ตัวในเขตอำนาจมาขอ
- (๒) ในเมื่อมีผู้มาแจ้งเรื่องการกระทำผิดของผู้ต้องหาซึ่ง
- ปรากฏตัวในเขตอำนาจ

มาตรา ๒๓๓ ถ้าความผิดซึ่งมีโทษตามพระวินัย ไ้กระทำลง

นอกราชอาณาจักร ให้สังฆมนตรีว่าการองค์การปกครอง เป็นผู้รับผิดชอบ

ขอในการสอบสวน

ในกรณีเช่นนี้ ถ้าจำเป็น เจ้าคณะจังหวัดที่ได้รับมอบตัวผู้ต้องหา

ดำเนินการสอบสวนได้ เมื่อสอบสวนเสร็จแล้ว ให้ทำบันทึกเสนอ

เรื่องทั้งหมดส่งไปยังสังฆมนตรีว่าการองค์การปกครอง

ในเรื่องการสอบสวนนั้น ให้นำพยานผู้ยืนยันว่าภัยหนังสือเรียก
และสอบสวนแห่งประมวลนี้ มาบังคับใช้โดยอนุโลม

ลักษณะ ๘

อำนาจคณะวินัยธร

มาตรา ๒๔ เมื่อความผิดเกิดขึ้น อ้างหรือเชื่อว่าได้เกิดขึ้น
ในเขตอำนาจของคณะวินัยธรใด ให้ดำเนินการชำระที่คณะวินัยธรนั้น
แต่ถ้า

(๑) เมื่อจำเลยมีสำนักอยู่ หรือถูกนำตัวส่งในท้องที่หนึ่ง หรือ
เมื่อเจ้าคณะฝ่ายบริหารทำการสอบสวนในท้องที่หนึ่ง นอกเขตอำนาจ
ของคณะวินัยธรรังกล่าวแล้ว จะดำเนินการชำระที่คณะวินัยธรซึ่งท้องที่
นั้น ๆ อยู่ในเขตอำนาจก็ได้

(๒) เมื่อความผิดเกิดขึ้นนอกราชอาณาจักร ให้ดำเนินการ
ชำระที่คณะวินัยธรชั้นต้นจังหวัดพระนคร

มาตรา ๒๕ เมื่อคณะวินัยธรชั้นต้นแต่ละสองคณะขึ้นไปต่างมีอำ
นาจชำระอธิกรณ์ ถ้าโจทก์ไต่ถามฟ้องอธิกรณ์ต่อคณะวินัยธรคณะหนึ่ง ซึ่ง
ตามฟ้องความผิดนั้นมิได้เกิดขึ้นในเขตโจทก์หรือจำเลยจะร้องขอให้โอน

อธิกรณไปชำระที่คณะวินัยธรอื่น ซึ่งเป็นเจ้าของเขตอำนาจที่เกิดความผิดก็ได้

ถ้าโจทก์ยื่นฟ้องต่อคณะวินัยธรซึ่งความผิดเกิดขึ้นในเขต แต่ต่อมาปรากฏแก่โจทก์ว่าการพิจารณาอธิกรณจะสะดวกยิ่งขึ้น ถ้าให้คณะวินัยธรอีกคณะหนึ่งซึ่งมีอำนาจชำระอธิกรณได้พิจารณาอธิกรณนั้น โจทก์จะยื่นคำร้องต่อคณะวินัยธรซึ่งอธิกรณนั้นยังอยู่ในระหว่างพิจารณา ขอโอนอธิกรณไปยังคณะวินัยธรอีกคณะหนึ่งนั้นก็ได้ แม้ว่าจำเลยคัดค้านก็ตาม เมื่อคณะวินัยธรนั้นเห็นสมควร จะโอนอธิกรณไป หรือยกคำร้องเสียก็ได้

มาตรา ๒๖ เมื่อความผิดหลายวัตถุเกี่ยวพันกันโดยเหตุใดเหตุหนึ่ง เป็นต้นว่า

(๑) ปรากฏว่าผู้กระทำความผิดรูปเดียว ได้กระทำความผิดหลายวัตถุ หรือผู้กระทำความผิดหลายรูปเกี่ยวพันกันในความผิดวัตถุหนึ่งหรือหลายวัตถุ จะเป็นตัวการ ผู้สมรู้ หรือผู้สนับสนุนก็ตาม

(๒) ปรากฏว่าผู้กระทำความผิดหลายรูป ได้กระทำความผิดหลายวัตถุด้วยเจตนาอย่างเดียวกัน หรือโดยได้คบคิดกันมาแต่ก่อนแล้ว

(๓) ปรากฏว่าผู้กระทำผิดได้กระทำความผิด ด้วยเจตนาจะ
ช่วยผู้กระทำความผิดอื่นให้พ้นจากการรับโทษในความผิดอย่างอื่น ซึ่งเขา
ได้กระทำได้

ทั้งนี้จะฟ้องอริกรณทุกเรื่อง หรือฟ้องผู้กระทำความผิดทั้งหมดต่อคณะ
วินัยธรซึ่งมีอำนาจชำระในวันถัดจากความผิดที่มีโทษสูงกว่าก็ได้

ถ้าความผิดอื่นเกี่ยวพันกันมีโทษอย่างสูงเสมอกัน คณะวินัยธร
ซึ่งมีอำนาจชำระ ก็คือคณะวินัยธรซึ่งรับฟ้องเรื่องใดเรื่องหนึ่งในความ
ผิดเกี่ยวพันกันนั้นไว้ก่อน

มาตรา ๒๗ คณะวินัยธรซึ่งรับฟ้องอริกรณที่เกี่ยวพันกันไว้จะ
พิจารณาวินิจฉัยรวมกันไปได้

แต่ถ้าคณะวินัยธรซึ่งรับฟ้องอริกรณที่เกี่ยวพันกันไว้ เห็นว่า
ความผิดข้อใดหนึ่งควรไต่ชำระในคณะวินัยธรอื่น ซึ่งตามปกติมีอำนาจ
ชำระ หากว่าอริกรณนั้นไม่เนื่องด้วยความผิดเกี่ยวพัน เมื่อได้ตกลง
กับคณะวินัยธรอื่นนั้นแล้ว จะสั่งให้ฟ้องต่อคณะวินัยธรอื่นนั้นก็ได้

มาตรา ๒๘ หากว่าตามลักษณะความผิด ฐานะของจำเลย
จำนวนของจำเลย ความรู้สึกของประชาชนส่วนมากแห่งท้องถิ่นนั้น หรือ

เหตุผลอย่างอื่น อาจมีการขัดขวางต่อการไต่สวนมูลอาชญากรรมหรือการพิจารณา หรือน่ากลัวจะเกิดความไม่สงบ หรือเหตุร้ายอย่างอื่นขึ้น เมื่อโจทก์หรือจำเลย หรือเจ้าคณะจังหวัดในเขตอำนาจของคณะวินัยธรร้องขอให้ส่งการไต่สวนหรือพิจารณาไว้ก่อน ก็ให้ยกได้ หรือคณะวินัยธรพิจารณาเห็นสมควรจะงด กิ่งคดีในระยะเวลาอันสมควร แต่ต้องไม่เกินหกสิบวัน นับแต่วันได้รับฟ้อง

เมื่อพ้นกำหนดนั้นแล้ว แต่คณะวินัยธรยังเห็นว่า ถ้าจะดำเนินการไต่สวนหรือพิจารณา อาจมีเหตุเช่นนั้นอีก ก็ให้รายงานไปยังประธานคณะวินัยธรขอให้โอนอาชญากรรมไปยังคณะวินัยธรอื่น เมื่อประธานคณะวินัยธรเห็นชอบด้วย ก็ให้ส่งโอนอาชญากรรมไปยังคณะวินัยธรชั้นต้นอื่นได้ตามที่เห็นสมควร

ลักษณะ ๕

หนังสือเรียก

มาตรา ๒๕ การที่จะให้บุคคลใดมาขึ้นเจ้าอาวาส เจ้าคณะฝ่ายบริหาร หรือคณะวินัยธร เนื่องในการสอบสวน การไต่สวนมูลอาชญากรรม การพิจารณาอาชญากรรม หรือการอย่างอื่นตามบทบัญญัติแห่งประมวลนี้

จักต้องมีหนังสือเรียกของเจ้าอาวาส เจ้าคณะฝ่ายบริหาร หรือของคณะ
วินัยธร แล้วแต่กรณี

แต่ในกรณีที่เจ้าอาวาส เจ้าคณะฝ่ายบริหาร ไปทำการสอบสวน
ด้วยตนเอง ย่อมมีอำนาจที่จะเรียกผู้ต้องหาหรือพยานมาได้โดยไม่ต้อง
ออกหนังสือเรียก

มาตรา ๓๐ หนังสือเรียกต้องทำเป็นหลักฐาน มีข้อความดัง
ต่อไปนี้

- (๑) สถานที่ออกหนังสือ
- (๒) วัน เดือน ปี ที่ออกหนังสือ
- (๓) ชื่อ ฉายา หรือชื่อสกุล และที่อยู่ของบุคคลผู้ถูกเรียกให้
มา
- (๔) เหตุที่ต้องเรียกผู้้นั้นมา
- (๕) สถานที่ วัน เดือน ปี และเวลาที่จะให้ผู้้นั้นไปถึง
- (๖) ลายมือชื่อและประทับตราของคณะวินัยธร หรือลายมือชื่อ
และตำแหน่งเจ้าอาวาส เจ้าคณะฝ่ายบริหาร

มาตรา ๓๑ ในการกำหนดวันและเวลาที่จะให้ผู้ถูกเรียกมา

ตามหนังสือเรียกนั้น ให้ระลึกลงถึงระยะทางไกลไกล เพื่อให้ผู้ถูกเรียกมี
โอกาสมาถึงตามวันและเวลาที่กำหนดในหนังสือ

มาตรา ๓๒ การส่งหนังสือเรียก ให้ส่งแก่เจ้าอาวาส หรือ
ผู้แทนเจ้าอาวาสที่ถูกเรียกนั้นสังกัดอยู่

มาตรา ๓๓ เมื่อบุคคลผู้รับหนังสือเรียก อยู่ต่างท้องที่ซึ่ง
ออกหนังสือ ถ้าเป็นหนังสือของคณะวินัยธร ก็ให้ส่งไปยังคณะวินัยธร
ถ้าเป็นหนังสือของเจ้าอาวาส เจ้าคณะฝ่ายบริหาร ก็ส่งไปยังเจ้าคณะ
จังหวัด ที่มีอำนาจเรียกบุคคลนั้น เมื่อคณะวินัยธรหรือเจ้าคณะจังหวัด
ได้รับหนังสือ เช่นนั้นแล้วให้จัดการตามบทบัญญัติในมาตรา ๓๒ แห่ง
ประมวลนี้

มาตรา ๓๔ ในการสอบสวนก็ดี ในการพิจารณาาก็ดี ถ้าเจ้า
อาวาส เจ้าคณะฝ่ายบริหาร หรือคณะวินัยธร มีความซัดซังที่จะกระทำ
การเรียก การค้นวัตถุหรือบุคคลในที่ใด ๆ หรือการมอบหมายให้รักษา
วัตถุหรือกักตัวบุคคล ก็ให้ขออำนาจเจ้าอาวาส เจ้าคณะในที่นั้น ๆ หรือ
เจ้าหน้าที่ฝ่ายอาณาจักร เพื่อสะดวกแก่การนั้น ๆ แล้วแต่กรณี

เมื่อเสร็จการนั้น ๆ แล้วให้รีบแจ้งแก่ผู้ที่ตนขออำนาจทราบ

ทันที

มาตรา ๓๕ จกหมาย ไปรษณีย์บัตร โทรเลข สิ่งพิมพ์หรือ เอกสารอื่นซึ่งส่งทางไปรษณีย์และโทรเลข จากหรือถึงตัวผู้ต้องหาหรือ จำเลย ซึ่งอยู่ในความครอบครองของเจ้าหน้าที่ไปรษณีย์และโทรเลข ถ้าเจ้าอาวาส เจ้าคณะฝ่ายบริหาร หรือคณะวินัยกรรมการ เพื่อประโยชน์แห่งการสอบสวน ใ้สวนมูลอิทธิพล พิจารณา หรือการกระทำ อย่างอื่นในคดีตามประมวลนี้ก็ได้ขออำนาจเจ้าหน้าที่ฝ่ายอาณาจักรเพื่อให้ ได้เอกสารนั้นมา

ภาคที่ ๒

สอบสวน

ลักษณะ •

หลักทั่วไป

มาตรา ๓๖ ห้ามมิให้พระธรรมชريع้นห้องอิทธิพลโดยมิได้มีการ สอบสวนในความผิดนั้นก่อน

มาตรา ๓๗ เมื่อมีหนังสือกล่าวโทษเป็นบัตรสนเท่ห์ หรือบุคคลผู้กล่าวโทษไม่ยอมแสดงตน หรือไม่ยอมลงลายมือชื่อในคำกล่าวโทษ

หรือในบันทึกค่ากล่าวโทษ เจ้าอาวาส เจ้าคณะฝ่ายบริหาร จะไม่ทำการสอบสวนก็ได้

ในกรณีที่จะทำการสอบสวน ถ้าฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งนำเรื่องราวไปฟ้องเป็นคดียังศาลหลวงฝ่ายอาณาจักร ก่อนร้องทุกข์หรือกล่าวโทษทางคณะสงฆ์ หรือภายหลังการร้องทุกข์หรือกล่าวโทษแต่ยังอยู่ในระหว่างสอบสวน ให้นำบทบัญญัติในมาตรา ๗๑ แห่งประมวลนี้มาบังคับใช้ในการสอบสวนเรื่องนั้นโดยอนุโลม

มาตรา ๗๒ เจ้าคณะจังหวัด มีอำนาจดำเนินอธิกรณ์ได้ตามบทบัญญัติแห่งประมวลนี้ และมีอำนาจสั่งไม่ฟ้องหรือสั่งฟ้องอธิกรณ์ได้ เฉพาะในกรณีที่สงฆ์เป็นผู้เสียหาย

มาตรา ๗๓ เจ้าอาวาส เจ้าคณะฝ่ายบริหาร มีอำนาจมอบให้ผู้อื่นทำการสอบสวนแทนได้ในกรณีดังต่อไปนี้

(๑) การใด ในการสอบสวนอยู่นอกเขตอำนาจของทรมีอำนาจส่งประเด็นไปให้เจ้าอาวาส เจ้าคณะฝ่ายบริหาร ซึ่งมีอำนาจทำการสอบสวนดำเนินการนั้น

(๒) การใดเป็นสิ่งเล็กน้อย ในการสอบสวนซึ่งอยู่ในเขต

อำนาจของตน ไม่ว่าจะทำเองหรือจัดการตามประเด็น มีอำนาจสั่งให้ผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาทำการแทนได้ แต่ทั้งนี้ ในเมื่อประมวลนี้หรือสิ่งสามัญอื่นมิได้เจาะจงให้ทำด้วยตนเอง

มาตรา ๘๐ การพิสูจน์วัตถุหรือสถานที่โดยการหาภาพถ่ายหรือแผนที่ เพื่อหาข้อเท็จจริงประกอบการสอบสวนไต่หาไปแล้วยังอย่างไร้บันทึกไว้เป็นหลักฐาน

ลักษณะ ๒

การสอบสวน

มาตรา ๘๑ ให้เริ่มการสอบสวนโดยมิชักช้า จะทำการในที่ใดเวลาใดแล้วแต่จะเห็นสมควร โดยผู้ต้องหาไม่จำเป็นต้องอยู่ด้วย

มาตรา ๘๒ ให้เจ้าอาวาสเจ้าคณะฝ่ายบริหารผู้สอบสวนรวบรวมหลักฐานทุกชนิดเท่าที่สามารถจะทำได้ เพื่อประสงค์จะทราบข้อเท็จจริงและพฤติการณ์ต่าง ๆ อันเกี่ยวกับความผิดที่ถูกล่ามทา เพื่อพิสูจน์ให้เห็นความผิด

มาตรา ๘๓ เพื่อประโยชน์แห่งการรวบรวมหลักฐานให้เจ้า

อ่าวาสเจ้าคณะฝ่ายบริหารผู้สอบสวน มีอำนาจดังต่อไปนี้

(๑) ตรวจสอบผู้เสียหายเมื่อผู้ยื่นยินยอม หรือตรวจสอบผู้ต้องหา หรือตรวจสอบสิ่งของหรือสถานที่อื่นอาจใช้เป็นพยานหลักฐานได้รวมทั้งการหาภาพถ่าย แผนที่ ภาพวาด ภาพจำลอง พิมพ์ลายนิ้วมือ ลายมือหรือลายเท้า กัมพูให้บันทึกรายละเอียดทั้งหลายซึ่งน่าจะทำให้อธิกรณแจ่มกระจ่างขึ้น

(๒) ค้นเพื่อพบสิ่งของ ที่มีไว้เป็นความผิด หรือได้มาโดยการกระทำผิด หรือได้ใช้หรือสงสัยว่าได้ใช้ในการกระทำผิดหรืออาจใช้เป็นพยานหลักฐานในอธิกรณได้

(๓) ออกหนังสือเรียกบุคคลผู้ครอบครองสิ่งของที่อาจใช้เป็นพยานหลักฐานได้ แต่บุคคลที่ถูกเรียกไม่จำเป็นต้องมาเองก็ได้ เมื่อจัดส่งสิ่งของนั้นมาตามหนังสือเรียกแล้ว ให้ถือเสมือนว่าได้ปฏิบัติตามหนังสือเรียกแล้ว

(๔) ยึดไว้ซึ่งสิ่งของที่ค้นพบ หรือที่ผู้ครอบครองได้ส่งมาดังกล่าวไว้ในอนุมาตรา ๒ และ ๓ แห่งมาตรานี้ แต่ในการยึดนั้นถ้าจำเป็น ให้ขออำนาจเจ้าหน้าที่ฝ่ายอาญาจักร

มาตรา ๔๔ เจ้าอาวาส เจ้าคณะฝ่ายบริหาร มีอำนาจออกหนังสือเรียกผู้เสียหายหรือบุคคลใดซึ่งมีเหตุอันควร เชื่อว่าถอยคำของเขอาาจเป็นประโยชน์แก่อธิกรณ ให้มาตามวันเวลา และสถานที่ในหนังสือ แล้วให้ตามปากคำบุคคลนั้นไว้

การตามปากคำนั้น จะให้ผู้ให้ถอยคำปฏิญาณตนก่อนก็ได้

ห้ามมิให้เจ้าอาวาส เจ้าคณะฝ่ายบริหาร พுகให้ท้อใจหรือใ้ดูบายอื่น เพื่อชักกั้มิให้บุคคลใดให้ถอยคำซึ่งอยากจะได้ด้วยความเต็มใจ

มาตรา ๔๕ เมื่อผู้ต้องหาถูกเรียกหรือถูกส่งตัวมา หรือเข้าหาเจ้าอาวาส เจ้าคณะฝ่ายบริหารเอง หรือปรากฏว่าผู้ใดซึ่งมาอยู่ต่อหน้าเจ้าอาวาส เจ้าคณะฝ่ายบริหาร เป็นผู้ต้องหาให้ตามชื่อ ฉายาอายุ พรรษา วัคที่สำนักอยู่ และแจ้งข้อหาให้ทราบและต้องบอกให้ทราบก่อนว่า ถอยคำที่ผู้ต้องหากล่าวนั้นอาจใช้เป็นพยานหลักฐานยืนยันเขาในการพิจารณาได้ เมื่อผู้ต้องหาเต็มใจให้การอย่างไร ก็ให้จกคำให้การนั้นไว้ ถ้าผู้ต้องหาไม่เต็มใจให้การ ก็ให้บันทึกไว้

มาตรา ๔๖ ห้ามมิให้เจ้าอาวาสเจ้าคณะฝ่ายบริหารผู้สอบ

ส่วน ทำหรือจัดการให้ทำการใด ๆ ซึ่งเป็นการล่อลวง หรือขู่เข็ญหรือ
ให้สัญญาแก่ผู้ต้องหา เพื่อให้เขาให้การอย่างใด ๆ ในเรื่องที่ตองหา
นั้น

มาตรา ๔๗ เจ้าอาวาสเจ้าคณะฝ่ายบริหารผู้สอบสวนจะกัก
หรือจัดการให้กักตัวผู้ต้องหา ซึ่งในระหว่างสอบสวน ปรากฏว่าเป็นผู้
กระทำความผิด หรือจะปล่อยชั่วคราวก็ได้ ทั้งนี้ต้องมีเหตุผลสมควรจริง ๆ

มาตรา ๔๘ เจ้าอาวาสเจ้าคณะฝ่ายบริหารผู้สอบสวน ขณะ
ทำการอยู่ในวัดหรือในสถานพำนักอื่น ๆ มีอำนาจสั่งมิให้ผู้ใดเข้ามาหรือออก
ไปจากที่นั้น ๆ ใ้ชั่วเวลาเท่าที่จำเป็น

มาตรา ๔๙ เจ้าอาวาสเจ้าคณะฝ่ายบริหารผู้สอบสวน มี
อำนาจสอบสวนเอง หรือส่งประกันไปสอบ เพื่อทราบความเป็นมา
แห่งชีวิตและความประพฤติอันเป็นอาจริงของผู้ต้องหาและต้องแจ้งให้
ผู้ต้องหาทราบความทุกข้อที่ไ้มา

มาตรา ๕๐ เจ้าอาวาสเจ้าคณะฝ่ายบริหารผู้สอบสวนต้อง
บันทึกการสอบสวนตามหลักทั่วไปในประมวลนี้ อันว่าด้วยการสอบสวน
และให้นำบันทึกและเอกสารซึ่งไ้มา อีกทั้งบันทึกและเอกสารทั้งหลาย

ซึ่งเจ้าอาวาสเจ้าคณะฝ่ายบริหารอื่นผู้สอบสวนอธิกรณ์เกี่ยวกันนั้นส่งมา
รวมเข้าสำนวนไว้

เอกสารที่ยื่นเป็นพยานให้รวมเข้าสำนวนไว้ ถ้าเป็นสิ่งของ
อย่างอื่นให้ทำบัญชีรายละเอียดรวมเข้าสำนวนไว้

มาตรา ๕๑ เจ้าอาวาสเจ้าคณะฝ่ายบริหารผู้รับผิดชอบใน
การสอบสวน เห็นว่าการสอบสวนเสร็จแล้ว ให้จัดการอย่างใดอย่าง
หนึ่งดังต่อไปนี้

(๑) ถ้าไม่ปรากฏว่าผู้ใดเป็นผู้กระทำผิด ให้งดการสอบสวน
และบันทึกเหตุที่ค้นได้

(๒) ถ้ารู้ตัวผู้กระทำผิด ให้ใช้บทบัญญัติในมาตรา ๕๒ และ
๕๓ แห่งประมวลนี้

มาตรา ๕๒ ถ้ารู้ตัวผู้กระทำผิด แต่เรียกตัวยังไม่ได้ก็ให้
จัดการอย่างใดอย่างหนึ่งเพื่อให้ได้ตัวมา เมื่อใดความตามทางสอบสวน
อย่างใด ให้ดำเนินการตามความในบทบัญญัติมาตรา ๑๕ และ ๕๓
แห่งประมวลนี้

มาตรา ๕๓ ถ้ารู้ตัวผู้กระทำผิด แต่ผู้นั้นยังถูกกักตัวอยู่ให้

ออกหนังสือสั่งให้เจ้าอาวาสที่ผู้กระทำความผิดนั้นถูกกักอยู่ นำตัวส่งมาทำเป็น
อริกรรมต่อไป ตามความในบทบัญญัติมาตรา ๕๒ แห่งประมวลนี้

มาตรา ๕๔ ให้เจ้าคณะจังหวัด แจ้งคำสั่งไม่ฟ้องอริกรรมให้
ผู้ต้องหาทราบ ถ้าผู้ต้องหาถูกกักตัวอยู่ ให้จัดการปล่อยไป

มาตรา ๕๕ เมื่อมีคำสั่งไม่ฟ้องอริกรรมแล้ว ห้ามมิให้มีการ
สอบสวนเกี่ยวกับบุคคลนั้นในอริกรรมเดียวกันนั้นอีก เว้นแต่จะไต่พยาน
หลักฐานใหม่อันสำคัญแก่อริกรรม ซึ่งน่าจะชำระมลทินของคณะสงฆ์และ
ของพระพุทธรักษาได้อีก

ภาคที่ ๓

ฟ้องอริกรรม

ลักษณะ ๑

หลักทั่วไป

มาตรา ๕๖ บุคคลเหล่านี้มีอำนาจฟ้องอริกรรมต่อคณะวินัยธร

ได้

(๑) พระธรรมช

(๒) บุคคลผู้เสียหาย

มาตรา ๕๓ ในกรณีที่ตั้งเป็นผู้เสียหาย คือที่ทำให้เกิดความเสียหาย หรือความเสื่อมเสียแก่สงฆ์หรือแก่พระศาสนา ให้เจ้าคณะจังหวัดสั่งเรื่องให้พระธรรมธร เมื่อพระธรรมธรพิจารณาเห็นว่ามิมีมูล ก็ให้ชออนุมัติต่อ เจ้าคณะจังหวัดเพื่อกำเนินอริกรรมต่อไปตามระเบียบพระธรรมชองเป็นโจทก์ในนามของสงฆ์จนถึงที่สุด เมื่อพิจารณาเห็นว่าไม่มีมูล ก็ให้เสนอเจ้าคณะจังหวัดเพื่อสั่งไม่ฟ้อง

มาตรา ๕๔ ผู้เสียหายที่เป็นอุปสมบทน์ ย่อมฟ้องอริกรรมได้เมื่อไ้เอาปุจฉาเจ้าอาวาสที่ตนสังกัดก็อยู่แล้ว

มาตรา ๕๕ เมื่อผู้เสียหายไ้ยื่นฟ้องแล้วคายนลง ถ้าเป็นอริกรรมเนื่องกัวยการปกครองหรือเนื่องกัวยพระวินัย ให้เจ้าคณะจังหวัดจัดการรวมเรื่องนั้นมอบให้พระธรรมชองดำเนินการแทนต่อไปจนกว่าอริกรรมจะถึงที่สุด ถ้าเป็นความผิดกัยส่วนตัว ผู้ที่มีส่วนเสียหายรวมกัยจะดำเนินการต่อไปจนกว่าอริกรรมจะถึงที่สุดก็ได้

มาตรา ๖๐ เมื่อพระธรรมชองและบุคคลผู้เสียหายเป็นโจทก์รวมกัน หรือผู้เสียหายเป็นพยาน ถ้าพระธรรมชองเห็นว่าผู้เสียหายจะทำ

ให้รูปอชกรณเสียไป เพราะกระทำหรือละเว้นการกระทำใด ๆ ในกระ-
บวนพิจารณา พระธรรมชรมีอำนาจร้องต่อคณะวินัยธร เพื่อให้สั่งผู้เสีย
หายละเว้นหรือกระทำการกระทำนั้น ๆ ได้

มาตรา ๒๑ คำร้องขอถอนฟ้องอชกรณอันกล่าวหากันไม่ถึง
อันตมวัตถุ จะยื่นในระยะใด ๆ ก่อนมีคำวินิจฉัยของคณะวินัยธรชั้นต้น
ก็ได้ คณะวินัยธรจะไ้มีคำสั่งอนุญาตหรือไม่อนุญาตก็ได้แล้วแต่จะพิจารณา
เห็นสมควร

แต่ถาคำร้องนั้นไ้ยื่นภายหลัง เมื่อจำเลยให้การแก้ชกรณ
แล้ว ให้คณะวินัยชรมจำเลยว่าจะคัดค้านหรือไม่ จำเลยแถลงอย่าง
ไร ให้คณะวินัยชรมจกไว้ ในกรณีไ้จำเลยคัดค้านการถอนฟ้อง ให้คณะ
วินัยชรมยกคำร้องขอถอนฟ้องนั้นเสีย

อชกรณไ้เป็นความผิดต่อส่วนตัว แต่ไม่เป็นที่น่ารังเกียจทาง
พระวินัย จะถอนฟ้องหรือยอมความในระยะใดก่อนอชกรณถึงที่สุดก็ได้
แต่ถาจำเลยคัดค้าน ให้คณะวินัยชรมยกคำร้องขอถอนฟ้องหรือยอมความ
นั้นเสีย

มาตรา ๒๒ อชกรณซึ่งไ้ถอนฟ้องไปจากคณะวินัยชรมแล้ว

ผู้ถอนฟ้องจะนำมาฟ้องอีกไม่ได้

มาตรา ๖๓ อธิกรณยอมระงับ เพราะเหตุบังคับต่อไปนี้

(๑) ในอธิกรณที่เป็นความผิดต่อส่วนตัว เมื่อโจทก์กับจำเลยตกลงเลิกกันเอง

(๒) จำเลยถึงมรณภาพ

(๓) จำเลยละเพศภิกษุ เว้นแต่อธิกรณที่ลักษณะความผิดถึง

อันตีฆาตกรรม

(๔) อธิกรณถึงที่สุด

มาตรา ๖๔ สิทธินำอธิกรณมาฟ้องยอมระงับ เพราะเหตุบังคับต่อไปนี้

(๑) ผู้กระทำผิดถึงมรณภาพ

(๒) ผู้กระทำผิดละเพศภิกษุ เว้นแต่อธิกรณที่ลักษณะความผิดถึงอันตีฆาตกรรม

(๓) ได้ถอนฟ้องหรือถอนคำร้องทุกข์ หรือยอมความกันแล้ว โดยถูกต้องตามระเบียบแบบแผน

(๔) อธิกรณระงับไปแล้วตามมาตรา ๖๓ แห่งประมวลนี้

- (๕) มีคำวินิจฉัยเสร็จเด็ดขาดแล้ว
- (๖) มีสิ่งขมาติดอกไข้ภายหลังการกระทำผิดยกเลิกความผิด
นั้น
- (๗) มีสิ่งขมาติดอกไข้

ลักษณะ ๒

การฟ้องอริกรรม

มาตรา ๖๕ การฟ้องอริกรรม ให้ยื่นฟ้องต่อคณะวินัยชั้น
ต้นคณะใดคณะหนึ่ง ที่มีอำนาจพิจารณาวินิจฉัยอริกรรมตามบทบัญญัติแห่ง
ประมวลนี้

มาตรา ๖๖ จะฟ้องผู้ใดเป็นจำเลยยังคณะวินัยชั้น โจทก์
พึงแจ้งเป็นลายลักษณ์อักษรให้ผู้นั้นทราบก่อน

มาตรา ๖๗ ฟ้องต้องทำเป็นหนังสือ และต้องมี

- (๑) ชื่อคณะวินัยชั้นจังหวัด
- (๒) วัน เดือน ปี
- (๓) อริกรรมระหว่างผู้ใดโจทก์ ผู้ใดจำเลย และวัตถุประสงค์แห่ง

ความผิด

(๔) ชื่อพระธรรมครูเป็นโจทก์ ถ้าบุคคลเป็นโจทก์ให้ลงชื่อ ฉายา อายุ พรรษา วัดที่สำนักอยู่ หรือชื่อ ชื่อสกุล อายุ ที่อยู่แล้วแต่กรณี

(๕) ชื่อ ฉายา อายุ พรรษา วัดที่สำนักอยู่ของจำเลย

(๖) การกระทำทั้งหลายที่อ้างว่าจำเลยได้กระทำความผิดเท็จจริงและรายละเอียดที่เกี่ยวกับเวลาและสถานที่ซึ่งเกิดการกระทำนั้น ๆ อีกทั้งบุคคลหรือสิ่งที่เกี่ยวข้องของคู่พอสสมควร เท่าที่จำเลยจะเข้าใจข้อหาได้ก็

ในอธิกรณฐานหมิ่นประมาท คำพูด หนังสือ ภาพพิมพ์เขียน ภาพตีพิมพ์ หรือสิ่งอื่นอันเกี่ยวกับชื่อหมิ่นประมาท ไท้กล่าวไว้โดยบริบูรณ์ หรือตีพิมพ์ออกมาด้วย

(๗) อ้างพระวินัย พระราชบัญญัติคณะสงฆ์หรือสังฆานัติซึ่งบัญญัติว่าการกระทำเช่นนั้นเป็นความผิด

(๘) ลายมือชื่อโจทก์ และผู้เขียนหรือผู้พิมพ์ฟ้อง

มาตรา ๒๕ ความผิดหลายวัตถุจะรวมในฟ้องเดียวกันก็ได้ แต่ให้แยกวัตถุเรียงเป็นลำดับกันไป ความผิดแต่ละวัตถุจะถือว่าเป็นข้อ

หาแยกจากข้อหาอื่นก็ได้

มาตรา ๖๕ ถ้าฟ้องไม่ตongตามพระวินัย สังฆานติ หรือระเบียบแบบแผนใด ๆ ให้คณะวินัยธรสั่งโจทก์ให้แก้ฟ้องให้ถูกต้อง

ภาคที่ ๔

วิธีพิจารณาวินัยในคณะวินัยธรชั้นต้น

ลักษณะ •

หลักทั่วไป

มาตรา ๗๐ คณะวินัยธรผู้พิจารณาวินิจฉัยอธิกรณ์พึงตั้งอยู่ในธรรมไม่พึงโน้มใจ เชื่อก่อนว่า จำเลยเป็นดั่งกล่าวหา

มาตรา ๗๑ อธิกรณ์ใดที่คู่อธิกรณ์ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง นำไปฟ้องเป็นคดียังศาลหลวงฝ่ายอาณาจักร ก่อนนำมาฟ้องยังคณะวินัยธรถาคคินั้นยังไม่ถึงที่สุด ห้ามมิให้คณะวินัยธรรับอธิกรณ์นั้นไว้พิจารณา แม้คดีถึงที่สุดแล้ว ถ้าคณะวินัยธรเห็นไม่สมควร จะไม่รับไว้พิจารณาก็ได้

ถ้าในระหว่างการไต่สวนมูลอธิกรณ์ พิจารณา คู่อธิกรณ์ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งนำไปฟ้องเป็นคดียังศาลหลวงอีก คณะวินัยธรจะรอการนั้น ๆ

ไว้จนกว่าคดีในศาลหลวงจะถึงที่สุด แล้วจึงคำเป็นอธิกรณนั้นต่อไป หรือจะจำหน่ายอธิกรณนั้นเสียก็ได้

มาตรา ๓๒ อธิกรณเรื่องเดียวกัน ซึ่งพระธรรมชรรและบุคคลผู้เสียหายต่างได้ยื่นฟ้องในคณะวินัยธรชั้นต้นคณะเดียวกันหรือต่างคณะกัน เมื่อคณะวินัยธรเห็นชอบเอง หรือโจทก์ได้ยื่นคำร้องในระยะเวลาไต่ระยะหนึ่งก่อนมีคำวินิจฉัย คณะวินัยธรนั้นย่อมมีอำนาจสั่งให้รวมพิจารณาเป็นอธิกรณเดียวกันได้ แต่การสั่งนั้นต้องได้รับความยินยอมและเห็นชอบร่วมกันกับคณะวินัยธรชั้นต้นก่อน

ในอธิกรณที่ฟ้องระบุดความผิดหลายวัตถุรวมกัน ถ้าคณะวินัยธรเห็นสมควร จะสั่งให้แยกสำนวนพิจารณาความผิดวัตถุใดหรือหลายวัตถุต่างหาก และจะสั่งเช่นนี้ก่อนพิจารณาหรือในระหว่างพิจารณาก็ได้

มาตรา ๓๓ พระวินัยธรรูปใด เกี่ยวข้องกับอธิกรณที่ตนจะฟังพิจารณาวินิจฉัย โดยฐานเป็นโจทก์หรือจำเลยก็ดี โดยฐานเป็นพยานฝ่ายโจทก์หรือจำเลยก็ดี โดยฐานที่มีประโยชน์ได้เสียเกี่ยวข้องอยู่ในอธิกรณนั้นก็ดี ห้ามมิให้พระวินัยธรรูปนั้นเข้าร่วมการพิจารณาวินิจฉัยก็ได้

มาตรา ๓๔ ในกรณีดังต่อไปนี้พระวินัยธรจะขอถอนตัวออก

จากการพิจารณาวินิจฉัยอธิกรณ์นั้น

- (๑) เป็นพระอุปัชฌาย์หรือพระกรรมวาจาจารย์ของโจทก์หรือจำเลย
- (๒) เป็นสังฆวิหาริกหรืออันเควาสิกของโจทก์หรือจำเลย
- (๓) เป็นเจ้าอาวาสวัดที่โจทก์หรือจำเลยสำนักอยู่
- (๔) เป็นผู้สำนักอยู่ในวัดที่โจทก์หรือจำเลยเป็นเจ้าอาวาส
- (๕) เป็นญาติของโจทก์หรือจำเลย

การตอนกิ่งกล่าวนี้ ต้องกระทำก่อนการพิจารณาวินิจฉัย

มาตรา ๗๕ ภายในบทบัญญัติแห่งมาตรา ๗๓ และ ๗๔ เมื่อคณะวินัยธรไม่สามารถนั่งพิจารณาวินิจฉัยอธิกรณ์ได้ ให้ประธานคณะวินัยธรสั่ง พระวินัยธร หรือคณะวินัยธรอื่นไปนั่งพิจารณาวินิจฉัยเฉพาะอธิกรณ์นั้น

มาตรา ๗๖ อธิการยอมเป็นอันวินิจฉัยโดยชอบ เมื่อคณะวินัยธรได้พิจารณาวินิจฉัยตามพระธรรมวินัยและบทบัญญัติแห่งประมวลนี้

ลักษณะ ๒

การไต่สวนมูลอาชญากรรม

มาตรา ๓๗ เมื่อโจทก์ไต่สวนฟ้องถูกต้องตามพระวินัยสงฆ์สามัคคี หรือระเบียบแบบแผนแล้ว ให้คณะวินัยชรคําเนินการดังต่อไปนี้

(๑) อาชญากรรมที่บุคคลผู้เสียหายเป็นโจทก์ ให้ไต่สวนมูลอาชญากรรม แ่แต่อาชญากรรมนั้นพระธรรมชโรได้ฟ้องจำเลยโดยข้อหาอย่างเดียวกันด้วย แล้ว ให้จัดการตามอนุมาตรา ๒ แห่งมาตรานี้

(๒) ในอาชญากรรมที่พระธรรมชโรเป็นโจทก์ ไม่จำต้องไต่สวนมูลอาชญากรรม แ่แต่ถ้าเห็นสมควร จะไต่สวนมูลอาชญากรรมก็ได้

มูลอาชญากรรมนั้น ดังนี้

(ก) ไต่เห็นเอง

(ข) ไต่ฟังเอง

(ค) รับทักท้วงว่าจะเป็นอย่างนั้นจริง

(๓) ในกรณีที่มีการไต่สวนมูลอาชญากรรมดังกล่าวแล้ว ถ้าจำเลยให้การรับสารภาพให้คณะวินัยชโรรับฟ้องไว้พิจารณาต่อไป

มาตรา ๓๘ อาชญากรรมอันต้องด้วยลักษณะควรรับฟ้องนั้นดังนี้

- (๑) พ้องค่ายศิลาวิบัติ
- (๒) พ้องค่ายอาจารย์วิบัติ
- (๓) พ้องค่ายทิววิบัติ
- (๔) พ้องค่ายอาชีวิวิบัติ

มาตรา ๓๕ เมื่อมีเหตุอันสมควร โจทก์มีอำนาจยื่นคำร้อง
ต่อคณะวินัยธร ขอแก้หรือเพิ่มเติมฟ้อง ก่อนมีคำวินิจฉัยของคณะวินัยธร
ชั้นต้น ถ้าคณะวินัยธรชั้นต้นเห็นสมควรจะอนุญาตหรือจะไต่สวนมูลสิทธิ
ก่อนก็ได้ เมื่ออนุญาตแล้วให้ส่งสำนวนแก้ฟ้องหรือฟ้องเพิ่มเติมแก่จำเลย
เพื่อแก้สิทธิ และคณะวินัยธรจะส่งแยกสำนวนพิจารณาฟ้องเพิ่มเติม
นั้นก็ได้

เมื่อมีเหตุอันสมควร จำเลยอาจยื่นคำร้องขอแก้หรือเพิ่มเติม
คำแถลงแก้ฟ้องของตน ก่อนมีคำวินิจฉัยของคณะวินัยธรชั้นต้น ถ้าคณะ
วินัยธรเห็นสมควร จะอนุญาตก็ได้เมื่ออนุญาตแล้ว ให้ส่งสำเนาแก้โจทก์

มาตรา ๔๐ คำร้องขอแก้ฟ้องหรือเพิ่มเติมฟ้องนั้น ถ้าจะทำ
ให้จำเลยเสียเปรียบในการต่อสู้สิทธิ ห้ามมิให้คณะวินัยธรอนุญาต
การแก้ฐานความผิดหรือรายละเอียดซึ่งต้องแถลงในฟ้องก็ทำ การเพิ่ม

เติมฐานความผิดหรือรายละเอียดซึ่งมีไต่กล่าวไว้ก็ดี การทำเช่นนั้นในระหว่างพิจารณาในคณะวินัยธรชั้นต้น มีให้ถือว่าทำให้จำเลยเสียเปรียบ เว้นแต่ในกรณีที่จำเลยได้หลงต่อสู้ในข้อที่ผิดหรือที่มีไต่กล่าวไว้นั้น

มาตรา ๔๐ ในกรณีที่พระธรรมธรเป็นโจทก์ ในวันไต่สวนมูลอาชญากรรม ให้จำเลยมายังคณะวินัยธร เมื่อคณะวินัยธรเชื่อว่าเป็นจำเลยจริงแล้ว ให้ส่งสำเนาฟ้องแก่จำเลยเป็นรายตัวไป ให้อ่านและอธิบายฟ้องให้จำเลยฟัง และถามว่าไต่กระทำผิดจริงหรือไม่ จะให้การต่อสู้อย่างไรบ้าง คำให้การของจำเลยให้จดไว้ ถ้าจำเลยไม่ยอมให้การก็ให้คณะวินัยธรทำบันทึกไว้ และดำเนินการไต่สวนมูลอาชญากรรมต่อไป

จำเลยไม่มีอำนาจนำพยานมาสืบในชั้นไต่สวนมูลอาชญากรรม

ในอาชญากรรมซึ่งบุคคลเสียหายเป็นโจทก์ คณะวินัยธรมีอำนาจไต่สวนมูลอาชญากรรมลับหลังจำเลย ให้คณะวินัยธรส่งสำเนาฟ้องแก่จำเลยเป็นรายตัวไป กับแจ้งวันนัดไต่สวนให้โจทก์จำเลยทราบ จำเลยจะมาฟังการไต่สวนมูลอาชญากรรมหรือไม่ก็ได้ถามว่าจะชักคัดค้านพยานโจทก์ก็ได้ ห้ามมิให้คณะวินัยธรถามคำให้การจำเลย และก่อนที่คณะวินัยธรรับฟ้อง มีให้ถือว่าจำเลยอยู่ในฐานะเช่นนั้น

มาตรา ๔๒ ถ้าโจทก์ไม่มาตามกำหนดนัด ให้คณะวินัยธรสั่ง
ยกฟ้องเสีย แต่ถ้าคณะวินัยธรเห็นว่า มีเหตุสมควร จะสั่งเลื่อนอภิกรณ
ไปก็ได้

อภิกรณที่คณะวินัยธรได้สั่งยกฟ้องดังกล่าวแล้ว ถ้าโจทก์มา
ร้องภายในสิบห้าวัน นับแต่วันที่คณะวินัยธรสั่งยกฟ้องนั้น โดยแสดงให้
คณะวินัยธรเห็นว่า มีเหตุสมควรจึงมาไม่ได้อีก ให้คณะวินัยธรยกอภิกรณนั้น
ขึ้นไต่สวนมูลอภิกรณใหม่

ในอภิกรณที่คณะวินัยธรยกฟ้องแล้ว จะฟ้องจำเลยในอภิกรณ
เรื่องเดียวกันนั้นไม่ได้ แต่ถ้าคณะวินัยธรยกฟ้อง เช่นนี้ ในอภิกรณซึ่ง
บุคคลเป็นโจทก์ ไม่ตัดอำนาจเจ้าอาวาส เจ้าคณะฝ่ายบริหารจะคำ
เนินการอภิกรณนั้นอีก เว้นแต่อภิกรณนั้นจะได้ดำเนินการระงับกันใน
ฝ่ายบริหารครั้งหนึ่งแล้ว หรือ เป็นความผิดต่อส่วนตัว

มาตรา ๔๓ ถ้าปรากฏว่าอภิกรณมีมูล ให้คณะวินัยธรรับฟ้อง
ไว้พิจารณาต่อไปเฉพาะรายวัตถุที่มีมูล ถ้าอภิกรณไม่มีมูลให้วินิจฉัยยก
ฟ้อง

มาตรา ๔๔ เมื่อคณะวินัยธรรับฟ้องแล้ว ให้ส่งสำเนาฟ้อง

แก่จำเลยเป็นรายตัวไปเว้นแต่จำเลยจะไ้รับสำเนาไว้ก่อนแล้ว

มาตรา ๕๕ เมื่อคณะวินัยกรรับฟ้องแล้ว แต่ยังไม่ไ้ตัวจำเลย
มา ให้คณะวินัยกรออกหนังสือเรียกตัวจำเลยมาเพื่อพิจารณาต่อไป

แต่ในอภิกรรมที่กล่าวหาถึงอันฉิมวัตถุ ให้ออกหนังสือเรียกมีกำหนด
มาให้มาภายในสามสิบวัน เมื่อพ้นกำหนดนั้นแล้ว แม้จำเลยไม่มาแก้
อภิกรรม ก็ให้ดำเนินการพิจารณาต่อไป

มาตรา ๕๖ คำสั่งของคณะวินัยกรที่ว่อภิกรรมมีมูลยอมเค็ด
ชากแต่คำสั่งที่ว่อภิกรรมไม่มีมูลนั้น โจทก์มีอำนาจอุทธรณ์และฎีกาไ้
ถ้าโจทก์ร้องขอ คณะวินัยกรจะสั่งให้เจ้าอาวาส เจ้าคณะฝ่าย
บริหาร กักตัวจำเลยไว้ในระหว่างอุทธรณ์และฎีกาก็ไ้

มาตรา ๕๗ ให้นำบทบัญญัติแห่งประมวลนี้ อันว่าด้วยการสอบสวน
และพิจารณาไว้แต่มาตรา ๕๑ มาบังคับใช้ในการไ้สวนมูล
อภิกรรมไ้โดยอนุโลม

ลักษณะ ๓

การพิจารณา

มาตรา ๔๔ การพิจารณาและการสืบพยานในคณะวินัยธรให้
ทำโดยเปิดเผยต่อหน้าโจทก์และจำเลย เว้นแต่จะได้อนุญาตไว้เป็นอย่าง
อื่น

เมื่อโจทก์และจำเลยมาอยู่ต่อหน้าคณะวินัยธรแล้ว และคณะ
วินัยธรเชื่อว่าเป็นจำเลยจริง ให้อ่านและอธิบายฟ้องให้จำเลยฟังให้
ให้สติแก่จำเลยเพื่อระลึกถึงการกระทำของตนและถามว่าได้กระทำความ
จริงหรือไม่ จะให้การเพื่อเปลื้องตัวอย่างไรบ้าง คำให้การของจำเลย
ให้จดไว้ ถ้าจำเลยไม่ยอมให้การ ก็ให้คณะวินัยธรบันทึกไว้และดำเนิน
การพิจารณาต่อไป

มาตรา ๔๕ ก่อนนำพยานเข้าสืบ โจทก์มีอำนาจเปิดอภิปราย
เพื่อให้คณะวินัยธรทราบอภิปรายของโจทก์ คือแถลงถึงลักษณะฟ้องอีกทั้ง
พยานหลักฐานที่จะนำสืบ เพื่อพิสูจน์ความผิดของจำเลย เสร็จแล้วให้
โจทก์นำพยานเข้าสืบ

เมื่อสืบพยานโจทก์แล้ว จำเลยมีอำนาจเปิดอภิปรายเพื่อให้

คณะวินัยชรทราบดีของจำเลย คือแถลงข้อเท็จจริง ข้อพระวินัย พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ หรือสิ่งฆราวาส ซึ่งตั้งใจอ้างอิง อีกทั้งพยานหลักฐานที่จะนำเขาสืบ

เมื่อสืบพยานจำเลยเสร็จแล้ว โจทก์และจำเลยมีอำนาจแถลง ปิดอิทธิกรมของตนด้วยปากหรือด้วยหนังสือ หรือทั้งสองอย่าง

ในระหว่างการพิจารณา ถ้าคณะวินัยชรเห็นว่าไม่จำเป็นต้องสืบพยานหรือทำการอะไรอีก จะสั่งงดพยานหรือการนั้น ๆ เสียก็ได้

มาตรา ๕๐ เมื่อโจทก์สืบพยานเสร็จแล้ว ถ้าคณะวินัยชรเห็นสมควร ข้อมมีอำนาจเรียกสำนวนการสอบสวนหรือบันทึกใด ๆ อันเกี่ยวกับอิทธิกรมนั้น จากเจ้าอาวาส เจ้าคณะฝ่ายบริหาร หรือพระธรรมชรา เพื่อประกอบกรวินิจฉัยได้

มาตรา ๕๑ ในชั้นพิจารณา ถ้าจำเลยให้การรับสารภาพตามฟ้อง ก็ให้คณะวินัยชรวินิจฉัยได้ เว้นแต่อิทธิกรมนั้นกล่าวหากันถึงอันคิมวัตถุหรืออิทธิกรมนั้นมีโทษถึงต้องสังขัต คณะวินัยชรต้องฟังพยานโจทก์จนกว่าจะพอใจว่าจำเลยได้กระทำความผิดจริง

มาตรา ๕๒ การไต่สวน การพิจารณา ของคณะวินัยชรต้อง

ทำเป็นการลับ

ในกรณีเช่นนี้ บุคคลเหล่านี้เท่านั้น มีสิทธิอยู่ใต้อาณัติของ
พิจารณา คือ

- (๑) โจทก์และจำเลย
- (๒) พยานเฉพาะผู้ที่กำลังให้การ
- (๓) ผู้ชำนาญการพิเศษที่คณะสงฆ์เชิญมาเพื่อการนั้น
- (๔) บุคคลที่มีประโยชน์เกี่ยวข้อง และได้รับอนุญาตจากคณะ
วินัยธรผู้ทำการนั้นแล้ว

(๕) เจ้าหน้าที่ฝ่ายคณะสงฆ์ และเจ้าหน้าที่ฝ่ายอาณาจักร
ที่คณะวินัยธรเชิญมาเพื่อรักษาความปลอดภัย แล้วแต่กรณี

มาตรา ๕๓ ภายในบทบัญญัติแห่งประมวลนี้ หรือแห่งสังฆา-
ณัติอื่น คณะวินัยธรจะดำเนินการพิจารณาคดีไปจนเสร็จโดยไม่เลื่อน
ก็ได้

ถ้าพยานไม่มาหรือมีเหตุอันควรต้องเลื่อนการพิจารณา ก็ได้
คณะวินัยธรเลื่อนการพิจารณาไปได้ตามที่เห็นสมควร

มาตรา ๕๔ ไม่ขณะกระทำการใดส่วน พิจารณา ให้ทุกคนที่

อยู่ในที่นั้นรักษาความสงบเรียบร้อย ถ้ามีผู้ใดก่อความไม่สงบเรียบร้อย ให้คณะวินัยธรสั่งให้ออกเสียจากที่นั้นได้เป็นรายตัว แต่ห้ามมิให้สั่งให้จำเลยออกจากที่นั้น เว้นแต่จำเลยขัดขวางต่อการกระทำนั้น

มาตรา ๕๕ ให้ผ่านบทบัญญัติในมาตรา ๕๐ และ ๕๒ แห่งประมวลนี้ มาบังคับใช้ในการพิจารณาโดยอนุโลม

ลักษณะ ๔

คำวินิจฉัยและคำสั่ง

มาตรา ๕๖ อธิการที่อยู่ในระหว่างไต่สวนมูลอาชกรรมหรือพิจารณา ถ้ามีคำร้องระหว่างพิจารณาขึ้นมา ให้คณะวินัยธรสั่งตามที่เห็นควร เมื่อการพิจารณาเสร็จแล้ว ให้วินิจฉัยหรือสั่งตามรูปอาชกรรม

ให้อ่านคำวินิจฉัยหรือคำสั่งในคณะวินัยธรโดยเปิดเผย ในวันเสร็จการพิจารณาหรือภายในสามวันนับแต่วันที่เสร็จอาชกรรม ถ้ามีเหตุอันสมควร จะเลื่อนไปอ่านคำวินิจฉัยในวันอื่นก็ได้ แต่ต้องจกรายงานเหตุนั้นไว้

เมื่อคณะวินัยธรอ่านให้คู่อาชกรรมฟังแล้ว ให้คู่อาชกรรมลงลายมือชื่อไว้ ถ้าเป็นความผิดของโจทก์ที่ไม่มา จะอ่านโดยโจทก์ไม่อยู่ก็ได้

เมื่อจำเลยไม่อยู่ คณะวินัยธรจะอ่านไม่ได้จนกว่าจะได้ตัวจำเลยมา ถ้าจำเป็นจะออกหนังสือเรียกให้มาก็ได้ ถ้าไม่ได้ตัวจำเลยมาภายใน สิบห้าวัน นับแต่วันนั้นก่อนนัดแรก คณะวินัยธรจะอ่านลับหลังจำเลยก็ได้

แต่ในอธิกวันที่คณะวินัยธรมีอำนาจพิจารณาลับหลังจำเลยตาม ความในบทบัญญัติมาตรา ๔๕ แห่งประมวลนี้ คณะวินัยธรมีอำนาจอ่าน คำวินิจฉัยได้ทันที ในเมื่อการพิจารณาวินิจฉัยเสร็จสิ้นแล้ว

มาตรา ๔๓ คำวินิจฉัย หรือคำสั่ง หรือความเห็นแย้งต้อง ทำเป็นหนังสือ ลงลายมือชื่อพระวินัยธรผู้ซึ่งพิจารณา ความเห็นแย้งให้ รวมเข้าสำนวนไว้ด้วย

มาตรา ๔๔ ในการประชุมปรึกษาเพื่อมีคำวินิจฉัย หรือคำสั่ง ให้หัวหน้าคณะวินัยธรในขณะนั้น ๆ หรือพระวินัยธร เจ้าของสำนวน เป็นประธาน ถ้ามพระวินัยธรที่นั่งร่วมพิจารณาที่ละรูปให้ออกความเห็น ทุกประเด็นที่จะวินิจฉัย ให้ประธานออกความเห็นสุดท้าย การวินิจฉัย ชี้ขาด ให้ถือเอาเสียงข้างมาก ถ้าในปัญหาใดมีความเห็นแย้งกันเป็น สองฝ่าย จะหาเสียงข้างมากมิได้ ให้พระวินัยธรรูปที่มีความเห็นเป็น ผลร้ายแก่จำเลยมาก ยอมเห็นด้วยกับพระวินัยธรผู้มีความเห็นเป็นผล

ร้ายแก่จำเลยน้อยกว่า แต่ทั้งนี้คงถือข้อเท็จจริงและพระวินัยเป็นหลัก

มาตรา ๘๕ ถ้าคณะวินัยธรเห็นว่าจำเลยมิได้กระทำความผิดก็
การกระทำของฝ่ายจำเลยไม่เป็นความผิดก็ มีเหตุผลตามพระวินัยพระ
ราชบัญญัติคณะสงฆ์ หรือสังฆานัติ ที่จำเลยไม่ควรต้องรับโทษก็ ให้คณะ
วินัยธรยกฟ้องโจทก์ ให้จำเลยพ้นข้อหาไป

เมื่อคณะวินัยธรเห็นว่าจำเลยได้กระทำความผิด และไม่มีการ
ยกเว้นโทษตามพระวินัย พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ หรือสังฆานัติ ให้คณะ
วินัยธรลงโทษแก่จำเลยตามความผิด

แต่ถ้าอริกรยังไม่ถึงที่สุด คณะวินัยธรจะสั่งกักหรือกวดงัก
จำเลยไว้ชั่วคราวก็ได้ ทั้งนี้ต้องมีเหตุผลสมควรจริง ๆ

มาตรา ๑๐๐ คำวินิจฉัยหรือคำสั่ง ต้องมีข้อความสำคัญเหล่านี้

- (๑) ชื่อคณะวินัยธร
- (๒) วัน เดือน ปี
- (๓) อริกรระหว่างผู้ใดโจทก์ ผู้ใดจำเลย
- (๔) เรื่องที่ยกขึ้นเป็นอริกร

- (๕) ข้อหาและคำให้การ
- (๖) ข้อเท็จจริงซึ่งพิจารณาได้ความ
- (๗) เหตุผลในการวินิจฉัย ทั้งในปัญหาข้อเท็จจริงและพระ
วินัย พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ หรือสังฆานัติ

- (๘) บทบัญญัติที่ยกขึ้นลงโทษ
- (๙) คำชี้ขาดให้ยกฟ้องหรือให้ลงโทษ
- (๑๐) คำวินิจฉัยของคณะวินัยธร ในเรื่องของกลางหรือใน
เรื่องฟ้องเรียกพัสค

มาตรา ๑๐๑ คำสั่งระหว่างพิจารณา อย่างน้อยต้องมี

- (๑) ชื่อคณะวินัยธร
- (๒) วัน เดือน ปี
- (๓) เหตุผลตามพระวินัย พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ หรือสังฆา-
นัติ
- (๔) คำสั่ง

มาตรา ๑๐๒ คำวินิจฉัยหรือคำสั่ง มีผลตั้งแต่วันที่ได้อ่านใน
คณะวินัยธรโดยเปิดเผยแล้ว เป็นต้นไป

มาตรา ๑๐๓ เมื่อจำเลยผู้ต้องหาวิวินิจฉัยให้ลงโทษ ขอสำเนา คำวินิจฉัยซึ่งรับรองว่าถูกต้อง ให้คณะวินัยธรให้สำเนาหนึ่งฉบับ โดยไม่มีการประวิงใด ๆ

มาตรา ๑๐๔ ห้ามมิให้แก้คำวินิจฉัยหรือคำสั่งที่ได้อ่านแล้วนอกจากจะแก้โดยคำที่เขียนหรือพิมพ์ผิดพลาด

มาตรา ๑๐๕ เมื่อเกิดสงสัยในการบังคับตามคำวินิจฉัยหรือคำสั่ง ถ้าบุคคลใดมีส่วนเกี่ยวข้อง ร้องขอต่อคณะวินัยธรผู้วินิจฉัยหรือสั่ง ให้คณะวินัยธรนั้นอธิบายให้แจ่มแจ้ง

มาตรา ๑๐๖ ห้ามมิให้คณะวินัยธร วินิจฉัย หรือสั่งเกินคำขอ หรือที่มีไต่กล่าวในฟ้อง

ถ้าคณะวินัยธร เห็นว่าข้อเท็จจริงตามที่ปรากฏในการพิจารณา คางจากข้อเท็จจริงดังกล่าวในฟ้อง ให้คณะวินัยธรพิจารณาวินิจฉัยตาม สมควรแก่รูปอภีกรรม

ถ้าคณะวินัยธร เห็นว่าข้อเท็จจริงบางข้อดังกล่าวในฟ้องและตาม ที่ปรากฏในทางพิจารณา ไม่ใช่เป็นเรื่องที่โจทก์ประสงค์ให้ลงโทษ ห้าม มิให้คณะวินัยธรลงโทษจำเลยตามข้อเท็จจริงนั้น

ถ้าคณะวินัยธรเห็นว่าข้อเท็จจริงนั้น โจทก์สืบสม แต่โจทก์
อ้างฐานความผิด หรือบทมาตราผิด คณะวินัยธรมีอำนาจลงโทษจำเลย
ตามฐานความผิดที่ถูกต้องได้

ถ้าความผิดตามที่ฟ้องนั้นรวมการกระทำหลายอย่าง แต่ละ
อย่างอาจเป็นความผิดได้อยู่ในตัวเอง คณะวินัยธรจะลงโทษจำเลยใน
การกระทำผิดอย่างใดอย่างหนึ่ง ตามที่พิจารณาได้ความก็ได้

ในกรณีที่เป็นการผิดฐานละเมิดพระวินัย แม้โจทก์มิได้ขอให้
ลงโทษหรือกล่าวไว้ในฟ้อง ถ้าพิจารณาได้ข้อเท็จจริง คณะวินัยธรมีอำนาจ
ลงโทษจำเลยได้ตามพระวินัยและสังฆาตติมีบัญญัติโทษไว้อีกใดสักหนึ่ง

มาตรา ๑๐๗ ทัดทรรวม อันคณะวินัยธรพึงลงแก่ผู้กระทำผิด
ตามควรแก่ความผิดนั้นดังนี้

- (๑) ให้สึกและห้ามอุปสมบท
- (๒) ให้สึก
- (๓) ให้พักพาศนียกรรม หรือลงนิคหกรรมตามพระวินัย
- (๔) ให้กัณฑ์บริเวณ โดยมีกำหนดเวลาไม่เกินเก้าสิบวัน
- (๕) ให้ทำงานภายในวัดโดยไม่เกินกว่ากำลังที่ผู้นั้นกระทำ

ใดแต่คงไม่เกินกว่าเหตุอันสมควร

(๖) ให้ทำทัณฑ์บน หรือให้ขอมาโทษตามพระวินัย

(๗) ให้ทำคืนอาบัติ

ในการลงทัณฑ์กรรมตามมาตรานี้ ถ้ายังไม่มีพระวินัยหรือสังฆา-
ณัติบัญญัติไว้โดยเฉพาะให้ใช้กุลยพินิจอ้างอาบัติคณะสงฆ์ ข้อบังคับหรือระ-
เบียบแบบแผนอื่น หรือเทียบเคียงกฎหมายหรือจารีตประเพณีและให้ระ-
บุไว้โดยชัดเจน

ภาคที่ ๕

อุทธรณ์และฎีกา

ลักษณะ •

อุทธรณ์

มาตรา ๑๐๘ อธิการที่อุทธรณ์คำวินิจฉัยหรือคำสั่งของคณะ
วินัยธรชั้นต้น ในข้อเท็จจริง ข้อพระวินัย พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ หรือ
สังฆาณัติ ให้อุทธรณ์ไปยังคณะวินัยธรชั้นอุทธรณ์

อุทธรณ์ทุกฉบับ ต้องระบุข้อเท็จจริงโดยย่อ ข้อพระวินัย พระ
ราชบัญญัติคณะสงฆ์ หรือสังฆาณัติ ที่ยกขึ้นอ้างอิงเป็นลำดับ

มาตรา ๑๐๘ เฉพาะอุทธรณ์แต่ในปัญหาข้อพระวินัย พระ
 ราชบัญญัติคณะสงฆ์ หรือสังฆานัติ ต้องมีพระภิกษุนักธรรมชั้นเอกหรือ
 พระเปรียญลงชื่อรับรองในข้ออุทธรณ์นั้น เว้นแต่อุทธรณ์ของพระธรรม
 ธร

มาตรา ๑๑๐ ถ้าอุทธรณ์แต่ในปัญหาข้อพระวินัย ในการวินิจฉัย
 ปัญหาข้อพระวินัยนั้น คณะวินัยธรชั้นอุทธรณ์จะต้องฟังข้อเท็จจริงตาม
 ที่คณะวินัยธรชั้นต้นวินิจฉัยมาแล้วจากพยานหลักฐานในสำนวน

มาตรา ๑๑๑ ข้อพระวินัย พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ หรือสัง-
 ฆานัติทั้งปวง อันคู่ชกิรณยกขึ้นอ้างอิง ให้แสดงไว้โดยชัดเจนในฟ้อง
 อุทธรณ์ แต่ต้องเป็นข้อที่ได้ยกขึ้นกล่าวแล้วในคณะวินัยธรชั้นต้น

ข้อพระวินัย พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ หรือสังฆานัติที่เกี่ยวกับ
 ความสงบเรียบร้อย หรือที่เกี่ยวกับการไม่ปฏิบัติตามบทบัญญัติแห่งประ-
 มวลนั้นว่าด้วยอุทธรณ์เหล่านี้ ผู้อุทธรณ์หรือคณะวินัยธรยกขึ้นอ้างได้
 แม้จะมีได้ยกขึ้นกล่าวในคณะวินัยธรชั้นต้นก็ตาม

มาตรา ๑๑๒ คำสั่งระหว่างพิจารณาที่ไม่ทำให้ชกิรณเสร็จ
 สำนวน ห้ามมิให้อุทธรณ์คำสั่งนั้น จนกว่าจะมีคำวินิจฉัยหรือคำสั่งใน

ประ เค้นสำคัญและมีอุทธรณ์คำวินิจฉัยหรือคำสั่งนั้นด้วย

มาตรา ๑๑๓ การที่มีอุทธรณ์คำวินิจฉัยหรือคำสั่งฉบับหนึ่งแล้ว
หา เป็นการคัดสิทธิผู้อื่นซึ่งมีสิทธิอุทธรณ์จะอุทธรณ์ด้วยไม่

มาตรา ๑๑๔ อุทธรณ์นั้นให้ยื่นต่อคณะวินัยรชชั้นต้น พร้อมด้วย
สำเนาอีกสองฉบับภายในกำหนดสามสิบวัน นับแต่วันอ่านคำวินิจฉัยหรือ
คำสั่งให้จำเลยฟัง และให้นำบทบัญญัติในมาตรา ๑๓๕ และ ๑๔๐ มา
บังคับใช้โดยอนุโลม

มาตรา ๑๑๕ ผู้อุทธรณ์ที่ถูกกักตัวอยู่ ให้ยื่นอุทธรณ์ต่อเจ้าอา-
วาสวัดที่ผู้อุทธรณ์นั้นถูกกักตัวอยู่ เมื่อเจ้าอาวาสได้รับอุทธรณ์แล้วให้ออก
ใบรับให้แก่มุ่ยยื่น แล้วให้รับส่งอุทธรณ์นั้นไปยังคณะวินัยรชชั้นต้น

อุทธรณ์ฉบับที่ยื่นต่อ เจ้าอาวาส ส่งไปถึงคณะวินัยรชในเมื่อ
พ้นกำหนดอายุอุทธรณ์แล้ว หากปรากฏว่าการส่งชักช้านั้นมิใช่เป็นความ
ผิดของมุ่ยยื่นอุทธรณ์ ให้ถือว่าเป็นอุทธรณ์ที่ไต่ยื่นภายในกำหนดอายุอุทธรณ์

มาตรา ๑๑๖ ให้คณะวินัยรชชั้นต้นส่งสำเนาอุทธรณ์ให้แก่อีก
ฝ่ายหนึ่งแก่ภายในกำหนดสิบห้าวัน นับแต่วันรับสำเนาอุทธรณ์

พยาน

มาตรา ๑๒๐ เมื่อจะพิจารณาในคณะวินัยธรโดยเปิดเผยให้
คณะวินัยธรชั้นอุทธรณ์ออกหนังสือนัดกำหนดวันพิจารณา ไปยังคู่กรณี
ให้ทราบล่วงหน้าอย่างน้อยไม่ต่ำกว่าห้าวัน

การฟังคำแถลงนั้น ห้ามมิให้กำหนดชากว่าสิบห้าวันนับแต่วัน
รับสำนวน ถ้ามีเหตุพิเศษจะชากว่านั้นก็ไต่ แลอย่าให้เกินสามสิบวัน
เหตุที่ต้องช่า ให้คณะวินัยธรฉบับที่กรายงานไว้

มาตรา ๑๒๑ คำร้องขอแถลงควยปากให้ติดมากับห้องอุทธรณ์
หรือแก้อุทธรณ์

คำแถลงเป็นหนังสือให้ยื่นก่อนวันที่คณะวินัยธรวินิจฉัย

คำแถลงควยปากหรือควยหนังสือก็ตาม มิให้ถือว่าเป็นส่วนหนึ่ง
ของอุทธรณ์ ให้นับว่าเป็นแต่คำอธิบายขออุทธรณ์หรือแก้อุทธรณ์เท่านั้น

คำแถลงเป็นหนังสือจะยื่นต่อคณะวินัยธรชั้นต้น หรือต่อคณะวินัยธร
ชั้นอุทธรณ์ก็ได้

มาตรา ๑๒๒ ระเบียบแถลงควยปาก มีดังนี้

(๑) ถ้าคู่กรณีฝ่ายใดขอแถลง ให้ฝ่ายนั้นแถลงก่อนแล้วให้

อีกฝ่ายหนึ่งแดงแก่ เสร็จแล้วฝ่ายแดงก่อนแก่ได้อีก

(๒) ถ้าคู่ชักรวมทั้งสองฝ่ายขอแดง ให้ผู้อุทธรณ์แดงก่อน แล้วให้อีกฝ่ายหนึ่งแดงแก่ เสร็จแล้วให้ผู้อุทธรณ์แดงแก่ได้อีก

(๓) ถ้าคู่อุทธรณ์ทั้งสองฝ่ายขอแดง และเป็นคู่อุทธรณ์ทั้งคู่ ให้โจทก์แดงก่อนแล้วให้จำเลยแดงแก่ เสร็จแล้วให้โจทก์แดงแก่ได้อีก

มาตรา ๑๒๓ เมื่อมีอุทธรณ์คำวินิจฉัย คณะวินัยชั้นอุทธรณ์ มีอำนาจสั่งให้คณะวินัยชั้นต้นออกหนังสือ เรียกตัวจำเลยหรือสั่งให้กักตัวจำเลยไว้ หรือสั่งให้ปล่อยตัวจำเลยซึ่งถูกกักอยู่ก่อนก็ได้

มาตรา ๑๒๔ การพิจารณาอุทธรณ์ตามลักษณะนี้

(๑) ถ้าคณะวินัยชั้นอุทธรณ์เห็นว่าควรสืบพยานเพิ่มเติมให้ มีอำนาจ เรียกพยานมาสืบเองหรือสั่งคณะวินัยชั้นต้นสืบให้ เมื่อคณะวินัยชั้นต้นสืบพยานแล้ว ให้ส่งสำนวนมายังคณะวินัยชั้นอุทธรณ์เพื่อวินิจฉัยต่อไป

(๒) ถ้าคณะวินัยชั้นอุทธรณ์เห็นเป็นการจำเป็น เนื่องจาก คณะวินัยชั้นต้นมิได้ปฏิบัติให้ถูกต้องตามกระบวนการพิจารณา ก็ให้วินิจฉัย

สั่งให้คณะวินัยธรชั้นต้นทำการพิจารณาและวินิจฉัยหรือสั่งใหม่ตามรูปอริ-
กรรม

มาตรา ๑๒๕ ให้คณะวินัยธรชั้นอุทธรณ์วินิจฉัยโดยมิชักช้าและ
จะอ่านคำวินิจฉัยที่คณะวินัยธรชั้นอุทธรณ์ หรือส่งไปให้คณะวินัยธรชั้นต้น
อ่านก็ได้

มาตรา ๑๒๖ เมื่อคณะวินัยธรชั้นอุทธรณ์เห็นว่า ฟ้องอุทธรณ์
มิได้เป็นภายในกำหนดคดีให้วินิจฉัยยกฟ้องอุทธรณ์นั้นเสีย

มาตรา ๑๒๗ เมื่อมีอุทธรณ์คัดค้านคำวินิจฉัยในประเด็นสำ-
คัญและคัดค้านคำสั่งระหว่างพิจารณาคดี คณะวินัยธรชั้นอุทธรณ์จะวินิจฉัย
โดยคำวินิจฉัยอันเดียวกันก็ได้

มาตรา ๑๒๘ อธิกรณที่จำเลยอุทธรณ์คำวินิจฉัยที่หลงโทษ
ห้ามมิให้คณะวินัยธรชั้นอุทธรณ์วินิจฉัยเพิ่มโทษจำเลย เว้นแต่โจทก์จะ
ใ้คดีอุทธรณ์ในทำนองเดียวกัน หรือเป็นโทษทางพระวินัย

มาตรา ๑๒๙ ในอธิกรณที่จำเลยผู้หนึ่งอุทธรณ์คัดค้านคำวินิจฉัย
ซึ่งให้หลงโทษจำเลย หลายรูปในความผิดฐานเดียวกันหรือต่อเนื่อง

กัน ถ้าคณะวินัยธรชั้นอุทธรณ์กลับหรือแก้คำวินิจฉัยของคณะวินัยธรชั้นต้น
ไม่ลงโทษ หรือลดโทษ หรือเพิ่มโทษทางพระวินัยแก่จำเลย คณะวินัยธร
ชั้นอุทธรณ์มีอำนาจวินิจฉัยไปถึงจำเลยอื่นที่มีโทษอุทธรณ์ ให้มีต้องถูกรับโทษ
หรือไต่ลศโทษ หรือถูกเพิ่มโทษทางพระวินัย กุจฉำเลยผู้อุทธรณ์

มาตรา ๑๓๐ นอกจากข้อความซึ่งกำหนดให้มีในคำวินิจฉัย
ของคณะวินัยธรชั้นต้นแล้ว คำวินิจฉัยของคณะวินัยธรชั้นอุทธรณ์ต้องปรากฏ
ข้อความดังต่อไปนี้ด้วย

- (๑) ชื่อ ฉายา หรือชื่อสกุล ของผู้อุทธรณ์แล้วแต่กรณี
- (๒) ข้อความต้องมี ยืน ยก แก้ หรือกลับคำวินิจฉัยของคณะ
วินัยธรชั้นต้น

มาตรา ๑๓๑ นอกจากที่บัญญัติมาแล้วในลักษณะนี้ ให้นำบทบัญญัติ
แห่งประมวลนี้ อันว่าด้วยการพิจารณาและว่ากล่าวคำวินิจฉัยและคำสั่ง
ของคณะวินัยธรชั้นต้น มาบังคับใช้ในคณะวินัยธรชั้นอุทธรณ์โดยอนุโลม

ลักษณะ ๓

ฎีกา

หลักทั่วไป

มาตรา ๑๓๒ อธิกรณซึ่งไต่ถามคำวินิจฉัยหรือคำสั่งของคณะ
วินัยธรชั้นอุทธรณ์แล้วและภายในบังคับแห่งมาตรา ๑๓๓ ถึง ๑๓๗ กฎ
อธิกรณมีอำนาจฎีกาคัดค้านคำวินิจฉัย หรือคำสั่งนั้นภายในหกสิบวันนับแต่
วันอ่านคำวินิจฉัยให้จำเลยฟัง ฎีกานั้นให้ยื่นต่อคณะวินัยธรชั้นต้นและให้นำ
บทบัญญัติแห่งมาตรา ๑๑๖ และ ๑๑๗ มาบังคับใช้โดยอนุโลม

มาตรา ๑๓๓ ในอธิกรณซึ่งมีข้อจำกัดว่า ให้คู่อธิกรณฎีกาได้
แต่เฉพาะปัญหาข้อพระวินัย พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ หรือสังฆานัติ ข้อจำกัด
นั้นก็ให้บังคับแก่คู่อธิกรณและบรรดาผู้ที่เกี่ยวข้องกับอธิกรณด้วย

มาตรา ๑๓๔ ในอธิกรณที่คณะวินัยธรชั้นอุทธรณ์วินิจฉัยยืนตาม
คณะวินัยธรชั้นต้น หรือเพียงแต่แก้ไขเล็กน้อย ห้ามมิให้คู่อธิกรณฎีกาใน
ปัญหาข้อเท็จจริง

มาตรา ๑๓๕ ห้ามมิให้โจทก์ฎีกาในอธิกรณซึ่งคณะวินัยธรชั้น
ต้นและคณะวินัยธรชั้นอุทธรณ์วินิจฉัยยกฟ้องของโจทก์โดยอาศัยข้อเท็จจริง

มาตรา ๑๓๖ ในอธิกรณซึ่งคณะวินัยธรชั้นต้นวินิจฉัยให้ลงโทษ
จำเลย

- (๑) ให้กักบริเวณ
- (๒) ให้ทำงานภายในวัด
- (๓) ให้ทำทัณฑ์บนหรือให้ขอขมาโทษตามพระวินัย
- (๔) ให้ทำคืนอาบัติ

แม้คณะวินัยธรชั้นอุทธรณ์วินิจฉัยแก้ไขมากก็ตาม ถ้าคณะวินัยธร
ชั้นอุทธรณ์ยังกลับลงโทษจำเลยไม่เกินกำหนดที่ว่ามานี้ ห้ามมิให้คณะอุทธรณ์
ฎีกาในข้อปัญหาเท็จจริง

มาตรา ๑๓๗ ในอธิกรณซึ่งห้ามฎีกาไว้โดยมาตรา ๑๓๔, ๑๓๕
และ ๑๓๖ แห่งประมวลนี้ ถ้าพระวินัยธรรูปใดซึ่งพิจารณาหรือลงชื่อในคำ
วินิจฉัยหรือทำความเห็นแย้งในคณะวินัยธรชั้นต้นหรือในคณะวินัยธรชั้นอุท-
ธรณ์ พิจารณาเห็นว่าข้อความที่วินิจฉัยนั้น เป็นปัญหาสำคัญอันควรขึ้นสู่คณะวิ-
นัยธรชั้นสูงสุดและอนุญาตให้ฎีกา หรือ เจ้าคณะจังหวัดลงลายมือชื่อรับ-
รองในฎีกาว่ามีเหตุอันควรที่คณะวินัยธรชั้นสูงสุดจะวินิจฉัยได้ ก็ให้รับ
ฎีกานั้นไว้พิจารณาต่อไป

มาตรา ๑๓๕ ถ้าอธิบดีมีบัญชาแต่เฉพาะข้อวินัย พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ หรือสังฆาตติ ในการวินิจฉัยบัญชาขอพระวินัย พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ หรือสังฆาตติ นั้น คณะวินัยชั้นฎีกาจะคงฟังข้อเท็จจริงตามที่คณะวินัยชั้นอุทธรณ์ได้วินิจฉัยแล้วจากพยานหลักฐานในส่วนวน

มาตรา ๑๓๕ ให้เป็นหน้าที่ของคณะวินัยชั้นต้นตรวจฎีกาว่าควรจะรับฎีกาส่งขึ้นไปยังคณะวินัยชั้นฎีกาหรือไม่ตามบทบัญญัติแห่งประมวลนี้ ถ้าเห็นว่าไม่ควรรับ ให้บันทึกเหตุผลไว้ในคำสั่งของคณะวินัยชั้นต้นโดยชัดเจน

มาตรา ๑๔๐ เมื่อคณะวินัยชั้นต้น ไม่ยอมรับฎีกาคืออธิบดี ย่อมฎีกาเป็นคำร้องอุทธรณ์คำสั่งของคณะวินัยชั้นต้นนั้นต่อคณะวินัยชั้นฎีกาได้ คำร้องเช่นนั้นให้ยื่นต่อคณะวินัยชั้นต้น ภายในสิบห้าวันนับแต่วันฟังคำสั่ง แล้วให้คณะวินัยชั้นต้นนั้นรีบส่งคำร้องมายังคณะวินัยชั้นฎีกา พร้อมด้วยฎีกาและคำวินิจฉัยหรือคำสั่งของคณะวินัยชั้นต้นและคณะวินัยชั้นอุทธรณ์

เมื่อคณะวินัยชั้นฎีกา พิจารณาเห็นสมควรตรวจสำนวนเพื่อส่งคำร้องเรื่องนั้นก็ให้ส่งให้คณะวินัยชั้นต้นส่งมาให้

ลักษณะ ๔

การพิจารณา คำวินิจฉัย และคำสั่ง ของคณะวินัยชั้นฎีกา

มาตรา ๑๔๑ ให้นำบทบัญญัติแห่งประมวลนี้ว่าด้วยการพิจารณา คำวินิจฉัย และคำสั่ง ของคณะวินัยชั้นอุทธรณ์มาบังคับใช้ ในคณะวินัยชั้นฎีกาโดยอนุโลม แต่ห้ามมิให้เพิ่มความเข้มแข็ง

มาตรา ๑๔๒ คำวินิจฉัยของคณะวินัยชั้นฎีกา เป็นอันถึงที่สุด จะคัดค้านมิได้

ภาคที่ ๖

พยานหลักฐาน

ลักษณะ ๑

หลักทั่วไป

มาตรา ๑๔๓ พยานบุคคล พยานเอกสาร หรือพยานวัตถุ ซึ่งน่าจะพิสูจน์ได้ว่าจำเลยมีผิดหรือบริสุทธิ์ ให้อ้างเป็นพยานหลักฐานได้ แต่ต้องเป็นพยานชนิดที่มีได้เกิดขึ้นจากการจงใจ มีคำมั่นสัญญา ชูเชิญ หลอกลวง หรือโดยประการอื่นอันมิชอบและให้สืบตามบทบัญญัติแห่งประมวลนี้

มาตรา ๑๔๔ ให้คณะวินัยธรใช้ดุลยพินิจวินิจฉัยชี้แจงนำหนักพยานหลักฐานทั้งปวงอย่างความวินิจฉัยลงโทษจนกว่าจะแน่ใจว่ามีการกระทำผิดจริง และจำเลยเป็นผู้กระทำความผิดอันนั้น

เมื่อมีการสงสัยตามสมควรว่าจำเลยได้กระทำความผิดหรือไม่ให้ยกประโยชน์แห่งความสงสัยนั้นให้แก่จำเลย เว้นแต่การกระทำของจำเลยเป็นที่น่ารังเกียจทางพระวินัย

มาตรา ๑๔๕ ระหว่างการพิจารณา โดยความเห็นชอบของคณะวินัยธร หรือคู่อริกรรมฝ่ายใดขอร้อง คณะวินัยธรมีอำนาจสืบพยานเพิ่มเติม จะสืบเองหรือส่งประกันไปสืบก็ได้

มาตรา ๑๔๖ คณะวินัยธรเป็นผู้สืบพยาน จะสืบในคณะวินัยธรหรือในที่อื่นก็ได้แล้วแต่เห็นสมควรตามลักษณะของพยาน

มาตรา ๑๔๗ เมื่อจำเป็น คณะวินัยธรมีอำนาจไปเองหรือตั้งการกสงฆ์หรือพระภิกษุผู้สามารถรูปใดรูปหนึ่งไปเค้นเวชิตูสืบพยานหรือส่งประกันให้คณะวินัยธรอื่นสืบพยาน ให้ผู้เค้นเวชิตูสืบและคณะวินัยธรที่รับประกันมีอำนาจและหน้าที่ดังคณะวินัยธรเดิม และคณะวินัยธรที่รับประกันมีอำนาจส่งประกันไปยังคณะวินัยธรอื่นอีกต่อหนึ่งได้

เมื่อคู่อธิกรณแถลงต่อคณะวินัยธร ขอให้ฟังการพิจารณาทำให้
คณะวินัยธรสั่งหรือจัดการให้เป็นไปตามคำขอนั้น

ถ้าคู่อธิกรณฝ่ายใดไม่ตั้งใจไปฟังการพิจารณา จะยื่นคำถาม
คำซักเป็นหนังสือก็ได้ให้คณะวินัยธรหรือผู้เก็บเบาะแสสืบสืบพยานตามนั้น

ให้ส่งสำนวนหรือสำเนาฟ้อง สำเนาคำให้การและเอกสาร
หรือของกลางเท่าที่จำเป็นให้แก่ผู้เดินเบาะแสสืบ หรือแก่คณะวินัยธรผู้รับ
ประเด็นเพื่อสืบพยาน เมื่อคู่อธิกรณที่ขอให้สืบพยานไม่ตั้งใจไปฟังการ
พิจารณา ก็ให้ยื่นคำถามพยาน เป็นหนังสือ

เมื่อสืบพยานเสร็จแล้ว ให้ผู้เดินเบาะแสสืบหรือคณะวินัยธรผู้รับ
ประเด็น ส่งโดยคำสำนวนพร้อมทั้งเอกสารหรือของกลางไปยังคณะ
วินัยธรเดิม

มาตรา ๑๔๔ เมื่อคู่อธิกรณหรือผู้ใดซึ่งจะต้องให้การ หรือ
ส่งพยานหลักฐานอย่างไรก็ตามหนึ่งครั้งต่อไปนี้

(๑) ข้อความหรือ เอกสารที่ยัง เป็นความลับในขณะส่งข้ออยู่

(๒) ข้อความลับหรือเอกสารลับ ซึ่งได้มา หรือทราบเนื่อง

ในปรกติกริยาหรือหน้าที่ของเขา

(๓) วิธีการ แบบแผน หรืองานอย่างอื่น ซึ่งพระวินัย กุฎหมาย หรือสังฆาณัติ คุ้มครองไม่ยอมให้เปิดเผย

คู่อริกรรมหรือบุคคลนั้น ๆ มีอำนาจไม่ยอมให้การหรือสงฆ์พยานหลักฐาน เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากเจ้าคณะฝ่ายบริหาร เจ้าหน้าที่ฝ่ายอาณาจักร หรือบุคคลที่เกี่ยวข้องกับความลับนั้น

ถ้าคู่อริกรรมหรือบุคคลใดไม่ยอมให้การ หรือไม่สงฆ์พยานหลักฐานดังกล่าวแล้ว คณะวินัยธรรมมีอำนาจออกหนังสือเรียกเจ้าอาวาส เจ้าคณะฝ่ายบริหาร หรือบุคคลผู้เกี่ยวข้องกับความลับนั้นมาแถลงต่อคณะวินัยธรรม ถ้าเจ้าหน้าที่หรือบุคคลนั้นเป็นคดีลับ ให้คณะวินัยธรรมขออำนาจต่อเจ้าหน้าที่ฝ่ายอาณาจักร เพื่อกระทำการนั้น เพื่อวินิจฉัยว่าการไม่ยอมนั้นมีเหตุผลจำเป็นหรือไม่ ถ้าเห็นว่าไม่มีเหตุผล ให้คณะวินัยธรรมบังคับให้ให้การหรือสงฆ์พยานหลักฐานนั้น

ลักษณะ ๒

พยานบุคคล

มาตรา ๑๔๘ ห้ามมิให้โจทก์อ้างจำเลยเป็นพยาน

มาตรา ๑๕๐ จำเลยอาจอ้างตนเองเป็นพยานได้

ในกรณีที่จำเลยอ้างตนเองเป็นพยาน คณะวินัยธรจะให้เข้า
สืบก่อนพยานอื่นของฝ่ายจำเลยก็ได้ ถ้าจำเลยซึ่งให้การเป็นพยาน
นั้นปรักปรำ หรือเสียหายแก่จำเลยอื่นจำเลยอื่นนั้นซักค้านได้

มาตรา ๑๕๑ คู่อธิกรณาจตั้งคำถามหรือตั้งพยานได้ในเมื่อ
พยานนั้นให้การเสร็จแล้ว

พยานไม่ต้องตอบคำถามทั้งโดยตรงหรือโดยอ้อม อันอาจจะ
ทำให้เขาถูกรังแกหรือรังแกผู้อื่นหรือถูกฟ้องคดีในฝ่ายบ้านเมืองเมื่อมีคำถาม
เช่นนั้น ให้คณะวินัยธรเตือนพยาน

มาตรา ๑๕๒ ในระหว่างพิจารณา คณะวินัยธรมีอำนาจถาม
โจทก์จำเลย หรือพยานคนใดก็ได้

ห้ามมิให้ถามจำเลย เพื่อประโยชน์แต่เฉพาะจะเพิ่มเติมอธิ-
กรณของโจทก์ซึ่งบกพร่อง เว้นแต่จำเลยจะอ้างตนเองเป็นพยาน

มาตรา ๑๕๓ ในระหว่างพิจารณา คณะวินัยธรมีอำนาจสั่ง
ผู้ที่จะเป็นพยานซึ่งมิใช่จำเลยให้ออกไปอยู่นอกที่พิจารณาก่อนที่จะเข้า
มาเบิกความ อนึ่งเมื่อพยานเบิกความแล้วจะให้รออยู่ในที่พิจารณาก่อน
ก็ได้

มาตรา ๑๕๔ คำพยานชั้นใดส่วนมูลชกิริยหรือชั้นพิจารณาชั้น
ให้คณะวินัยชกิริยไว้ แล้วอ่านให้พยานฟังค่อนหน้าโจทก์จำเลย เว้นแต่ใน
กรณีถึงบัญญัติไว้ในมาตรา ๕๑ วรรค ๓ แห่งประมวลนี้
ให้พยานนั้นและคณะวินัยชกิริยลงชื่อกำกับไว้ด้วย

ลักษณะ ๓

พยานเอกสาร

มาตรา ๑๕๕ ทัศนับเอกสารเท่านั้นที่อาจเป็นพยานได้ ถ้า
หาทัศนับไม่ได้ สำเนาที่รับรองว่าถูกต้องหรือพยานบุคคลที่รู้ข้อความก็
อาจเป็นพยานได้

ถ้าอ้างหนังสือราชการทั้งในคณะสงฆ์ ทั้งในฝ่ายอาณาจักร เป็น
พยาน แม้ทัศนับยังมีอยู่ จะส่งสำเนาที่เจ้าหน้าที่รับรองว่าถูกต้องก็ได้
เว้นแต่ในหนังสือเรียกจะบ่งไว้เป็นอย่างอื่น

มาตรา ๑๕๖ เอกสารใดซึ่งคู่ชกิริยอ้างเป็นพยาน แต่เอก-
สารนั้นมิได้อยู่ในความยึดถือของเขาทั้งหลาย ถ้าคู่ชกิริยนั้นแจ้งถึง
ลักษณะและที่อยู่ของเอกสาร คณะวินัยชกิริยมีอำนาจสั่งให้ผู้ยึดถือส่งเอก-
สารนั้นแก่คณะวินัยชกิริยได้

ลักษณะ ๔

พยานวัตถุ

มาตรา ๑๕๓ สิ่งใดใช้เป็นพยานวัตถุ ต้องนำสิ่งนั้นมายังคณะ
วินัยธร

ในกรณีที่นำมาไม่ได้ ให้คณะวินัยธรไปตรวจจกบันทึกรายงาน
ยังที่ที่พยานวัตถุอยู่นั้น ตามเวลาและวิธีซึ่งคณะวินัยธร เห็นสมควรตาม
ลักษณะแห่งพยานวัตถุ

มาตรา ๑๕๔ ระหว่างสอบสวน ใ้ส่วนมูลอธิกรณ หรือ
พิจารณาสิ่งของซึ่งเป็นพยานวัตถุ ต้องให้คู่อธิกรณหรือพยานตรวจดู
ถ้ามีการแก้อ หรือทำลายตรา การห่อ หรือตีตราใหม่ให้ทำ
ต่อหน้าคู่อธิกรณ หรือพยานที่เกี่ยวข้องกับการนั้น

ลักษณะ ๕

ผู้อำนวยการพิเศษ

มาตรา ๑๕๕ ผู้ใด โดยอาชีพหรือมีใจรักตาม มีความชำนาญ
พิเศษในการใด ๆ เช่น ทางวิทยาศาสตร์ แพทยศาสตร์ ศิลปะ การ
ฝีมือ ทางคณธุระ ทางวิปัสสนาธุระ ซึ่งความเห็นของเขาอาจมีประ-

โยชน์ในการสอบสวน ไตสวนมูลอุกกรรม หรือพิจารณาวินิจฉัยอุกกรรม
อาจเป็นพยานในเรื่องต่าง ๆ เป็นต้นว่าตรวจร่างกายหรือจิตของผู้เสีย
หาย ผู้ต้องหา หรือจำเลย ตรวจลายมือ ทำการทดลอง หรือกิจการ
อย่างอื่น ๆ

คณะวินัยธรจะให้ผู้อำนวยการพิเศษ ทำความเห็นเป็นหนังสือ
ก็ได้ แต่คงให้มาเบิกความประกอบหนังสือนั้น ให้ส่งสำเนาหนังสือทั้ง
กล่าวแล้วให้แก่อุกกรรมทราบล่วงหน้าไม่น้อยกว่าสามวันก่อนวันเบิกความ

ในกรณีที่ต้องใช้ผู้อำนวยการพิเศษนี้ ถ้าหาไม่ได้ในฝ่ายคณะสงฆ์
ก็ให้คณะวินัยธรขออำนาจเจ้าหน้าที่ฝ่ายอาณาจักร เพื่อให้สำเร็จประ-
โยชน์เห็น

ภาคที่ ๗

ข้อความเบ็ดเตล็ด

ลักษณะ ๑

การบังคับตามคำวินิจฉัย

มาตรา ๑๖๐ ภายใต้บังคับแห่งมาตรา ๑๖๑ และ ๑๖๒
แห่งประมวลนี้ เมื่ออุกกรรมถึงที่สุดแล้ว ให้บังคับให้เป็นไปตามคำวินิจฉัย

โดยมิชักช้า

คณะวินัยธรชั้นต้น มีหน้าที่ต้องส่งคำวินิจฉัยที่ไต่ลงโทษให้ลี้กไป
ยังคณะวินัยธรชั้นอุทธรณ์ ในเมื่อไม่มีการอุทธรณ์คำวินิจฉัยนั้นและคำวินิจฉัย
เช่นว่านี้จะยังไม่ถึงที่สุดเว้นแต่คณะวินัยธรชั้นอุทธรณ์จะได้วินิจฉัยขึ้น

มาตรา ๑๖๑ คณะวินัยธรรมีอำนาจสั่งให้รอกการบังคับอิทธิ
ไว้ก่อน จนกว่าเหตุอันสมควรจะหมดไป ในกรณีดังต่อไปนี้

- (๑) เมื่อจำเลยอาพาธหนัก
- (๒) เมื่อจำเลยวิกลจริต
- (๓) เมื่อเกรงว่าจำเลยจะถึงอันตรายแก่ชีวิต ถ้าต้องถูกลง
โทษเช่นนั้น

(๔) เมื่อจะเกิดความไม่สงบ

ในระหว่างรอกการบังคับอยู่นั้น ให้คณะวินัยธรสั่งเจ้าอาวาส
เจ้าคณะฝ่ายบริหารจัดให้จำเลยคังกล่าวแล้วนั้นอยู่ในสถานที่อันสมควร

มาตรา ๑๖๒ อิทธิกรณที่จำเลยต้องถูกลี้ก ห้ามมิให้บังคับตาม
คำวินิจฉัย จนกว่าจะได้ปฏิบัติตามบทบัญญัติแห่งประมวลนี้ อันว่าด้วย
อภัยโทษ

ลักษณะ ๒

อภัยโทษ เปลี่ยนโทษหนักเป็นเบา และลดโทษ

มาตรา ๑๖๓ ผู้ต้องคำวินิจฉัยให้รับทัณฑ์กรรมที่มีใช้ความผิดทางพระวินัยโดยส่วนเดียว หรือผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง เมื่ออธิกรณ์ถึงที่สุดแล้ว ถ้าจะถวายเรื่องราวต่อสมเด็จพระสังฆราชขอประทานอภัยโทษ ให้ยื่นข้อสังฆนตรีว่าการองค์การปกครอง

มาตรา ๑๖๔ ผู้ถวายเรื่องราวซึ่งต้องถูกกักตัวอยู่ จะยื่นต่อเจ้าอาวาสที่ตนถูกกักนั้นก็ได้ แล้วให้เจ้าอาวาสรับส่งเรื่องราวนั้นไปยังสังฆนตรีว่าการองค์การปกครอง

มาตรา ๑๖๕ สังฆนตรีว่าการองค์การปกครอง มีหน้าที่ถวายเรื่องราวต่อสมเด็จพระสังฆราช พร้อมทั้งถวายความเห็นว่าจะควรจะประทานอภัยโทษหรือไม่

ในกรณีที่ไม่มียุติถวายเรื่องราว ถ้าสังฆนตรีว่าการองค์การปกครอง เห็นเป็นการสมควรจะถวายคำแนะนำต่อสมเด็จพระสังฆราช ขอประทานอภัยโทษแก่ผู้ต้องคำวินิจฉัยนั้น ก็ทำได้

ในการถวายความเห็นหรือถวายคำแนะนำต่อสมเด็จพระสังฆ-

ราชคังกล่าวนั้น ย่อมกระทำไ้โดยความเห็นชอบของคณะสังฆมนตรี

มาตรา ๑๖๖ เรื่องราวขอประทานอภัยโทษทุกกรณี ถ้าถูก
ยกแล้ว จะยื่นอีกไม่ได้

มาตรา ๑๖๗ เหตุที่มีเรื่องราวขอประทานอภัยโทษ ในโทษ
อย่างอื่นนอกจากโทษให้สีก ไม่เป็นผลให้รอการลงโทษนั้น

ในกรณีที่มีการอภัยโทษ โดยไม่มีเงื่อนไข ห้ามมิให้บังคับโทษ
นั้น ถ้าบังคับโทษไปบ้างแล้วให้หยุดทันที

ถ้าการอภัยโทษเป็นเพียง เปลี่ยนโทษหนักเป็นเบา หรือลด
โทษ โทษที่เหลืออยู่ก็ให้บังคับไปได้

แต่การได้รับประทานอภัยโทษนั้น ไม่เป็นเหตุให้ผู้รับพ้นจาก
ความรับผิดชอบในการต้องคืนหรือใช้มูลค่าทรัพย์สิน หรือต้องรับสำนวนตาม
คำวินิจฉัย

มาตรา ๑๖๘ เมื่อผู้ใดรับประทานอภัยโทษ เนื่องจากการ
กระทำผิดอย่างหนึ่ง ถูกฟ้องว่ากระทำผิดอีกอย่างหนึ่ง การอภัยโทษนั้น
ย่อมไม่ตัดอำนาจคณะวินัยธรที่จะเพิ่มโทษหรือลงโทษฐานไม่เข้าศาล

มาตรา ๑๖๙ การยื่นเรื่องราวขอประทานอภัยโทษนั้น ต้อง

ทำภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ได้ฟังคำวินิจฉัยของคณะวินัยรชั้นสูงสุด
แต่ในอธิกรณที่จำเลยต้องคำวินิจฉัยให้สึก และมีสิทธิที่จะฎีกาย่อมทำได้
ภายในกำหนดนั้น นับแต่วันที่ได้ฟังคำวินิจฉัยเกิดขาดแล้ว

จำเริญแค้นยืนเรื่องราวขอประทานอภัยโทษนั้นไป ให้ดำเนินการ
การขอประทานอภัยโทษให้เสร็จสิ้นภายในหกสิบวัน เมื่อเกินนั้นแล้ว ให้
คณะวินัยรบังคับอธิกรณนั้นให้เป็นไปตามคำวินิจฉัย โดยไม่ต้องรอฟัง
เรื่องราวการขอประทานอภัยโทษนั้น

มาตรา ๑๓๐ ทักษกรรมที่คณะวินัยรวินิจฉัยลงโทษแก่ผู้กระ-
ทำผิดให้สึกและห้ามอุปสมบทนั้น ห้ามมิให้ยื่นเรื่องราวขอประทานอภัยโทษ
ให้บังคับให้เป็นไปตามคำวินิจฉัยทันที ในเมื่ออธิกรณถึงที่สุดแล้ว

มาตรา ๑๓๑ บทบัญญัติในลักษณะนี้ แห่งประมวลนี้ให้นำมา
บังคับใช้โดยอนุโลมแก่เรื่องราวขอประทานเปลี่ยนโทษหนัก เป็นเบาหรือ
ลคโทษ แล้วแต่กรณี

ลักษณะ ๓

คำพาหนะและค่าใช้จ่าย

มาตรา ๑๓๒ ในอธิกรณ์ฝ่ายสงฆ์ยอมไม่มีค่าทำเนียมใด ๆ
ทั้งสิ้น

มาตรา ๑๓๓ ในอธิกรณ์ที่พระธรรมธร เป็นโจทก์ในนามของ
สงฆ์ ถ้าพยานโจทก์ต้องเสียคำพาหนะ ให้เบิกได้ตามที่จ่ายไปจริงไม่
เกินสมควร

ในกรณีที่เจ้าอาวาส เจ้าคณะฝ่ายบริหาร ต้องเป็นจำเลยใน
นามของคณะสงฆ์ถ้าพยานจำเลยต้องเสียคำพาหนะ ก็ให้เบิกได้ตามที่
จ่ายไปจริงไม่เกินสมควร

มาตรา ๑๓๔ ในกรณีที่เจ้าอาวาส เจ้าคณะฝ่ายบริหารต้อง
เป็นจำเลยในนามของคณะสงฆ์ หรือในกรณีที่เจ้าอาวาส เจ้าคณะฝ่าย
บริหาร พระธรรมธร คณะวินัยธร หรือการกสงฆ์ ดำเนินอธิกรณ์ในคณะ
สงฆ์ ต้องเสียค่าใช้จ่าย ให้ตั้งไวยาวัจกร เบิกจ่ายได้ตามที่จ่ายไปจริง
ไม่เกินสมควร

มาตรา ๑๖๕ การเบิกจ่ายนั้น ให้ปฏิบัติตามระเบียบการเบิก
จ่ายของกรมการศาสนา

(คัดจากแถลงการณ์คณะสงฆ์ เล่ม ๓๑ ภาค ๒ - ๓ หน้า ๒๓๔)

2521